

VII. A kiegészítő-törzsek.

Az onogur-hunok, avarok, székelyek.

A magyar őstörténelem egyik legérdekesebb fejezete az avarok európai, közelebről meghatározva pannoniai (magyarországi) települése. Az avarok fajszerint a hunokhoz álltak legközelebb, nyelvük, szokásaik és vallásos lelkületük mindenben megegyezett a hunokéval.

Avarok alatt Nagy Géza szerint olyan hiungnu ugor népkeveréket kell érteni, mely a régészeti kengyel-leletek tanúsága szerint előbb Szibéria középső részeiben tanyázott, honnan a turkok elől kitért s jutott el Magyarországra.

Hogy Bizancban járt néhány követük hajviselete eltért a megszokottól, ez nem eredményezhet más megállapítást. Ázsia legkeletéről való előbbre törésük a közvetlen Atilla halála (453) utáni időre tehető, amikor is a mongollal keverült, a törökséggel közel rokon népcsoportjukat környező szomszédjai kiszorítják települési helyükről és a Kr. u. 458. évben már a Bajkál-tónál, a keleti hun és turk fajta népek eme nagy átjárójánál találjuk őket, ahol új elhelyezkedésük megannyi zavart okozott a náluknál gyengébbnek bizonyult különféle törzsi csoportok, így az egymás nyomába jutó szabir és onogur népmaradványok körében. A Bajkál-tótól le a Balkás-tó vidékéig, majd a Kaspi-tengerig nyúló legeltető területeken éppen száz

esztendőt töltenek így el, amikor az őket egykoron helyükről kiszorító ú. n. tukiú-turk népek sodródniak ide nyomukba, akik ott megsemmisítik a tulajdonképeni ázsiai avar birodalmat. Még az ázsiai avar uralom idején egyes hunfajú törzsek az Aral-tó és az Oxus-folyó vidékén s India közel határa mellett, ahol is ezek a csoportok beletartoztak nemrég a nagy indiai hun-birodalom keretébe, — az avar uralom alá jutottak, honnan a turk uralom elkövetkezésével átkerültek a turkok fennhatósága alá. Az erősebb ellenállást kifejtő hunokat és pedig a fehér-hunokat a turkok igen kíméletlen csatákban pusztították, amit kikerülendő, egyes csoportok minden alkalmat megragadtak, hogy a turkoktól, de már előbb a nem kevésbé kedvező avar uralom alól is kimeneküljenek.

A magát az égiektől származtató turk nép, mint a hiungnu-hun nép fajszerinti utóda, a hiungnu-hunok ősi szállásain lett urrá és pedig a Fekete-tenger partjaitól egészen Koreáig, pontosan ott, ahol a jó legelőjű térségeken a királyi és legeltető skythaság területe nyúlt el egykor. Érdekes dolog, hogy a törökök kagánja úgy 562 táján, amikor az indiai fehér-hunok ellen folytatta büntető háborúit, Nyugat-felé azok ellen az avarok ellen akart hadat vezetni, akik megszökve birodalma területéről, a nyugati részeken Pannoniába költöztek el, ahol is a bizánci császár, Justiniánus juttatja őket (t. i. Pannoniában) területhez. Az avarok ugyanis küldöttséget menesztettek a császárhoz, hogy engedné meg a Pannonia földjén való letelepedésüket. A császár a politikai szempontokat mérlegelve, megengedte letelepedésüket. A követek hun nyelven beszéltek, de hajviseletük az avaréhoz volt hasonló, ami lehetett szándékos is, ezért az akkor hatalomhoz jutott avarokat látták bennük, amit ők helybenhagyva, avarokként telepedtek meg Pannónia földjén. Később kitudódott,

hogy ők csak „*visszatérő hunok*“ voltak tulajdonképen, akik Atilla halála után segítségképen csatlakoztak csak a fehér-hun birodalomhoz, amelynek Indián kívüli kötelékéből jutottak az avar uralom alá és innen 100 év multán vissza Pannónia földjére. A turk mint (avar) alattvalókat követelte őket vissza. A tulajdonképeni pannoniai, később

Avar típus. (Kaukázus.)

a Tisza—Duna közére is kiterjedő avar birodalomba, amely határait a Frank és Bajor földig terjeszté ki később, — ebbe a birodalomba jutottak olyan igazibb avarok is, akik a turk hódoltság elől menekültek át Pannóniába. Kétféle fajtájuk egymással szemben álló egyenetlenkedésben jutott kifejezésre. Ez okból maguk közül több ízben is, — így 9000 embert a bajor föld felé, majd 10.000 embert a délibb területekre szorítottak ki. A hun

fajtából összetevődött eme ál-avar-csoport „fejedelmet” a maga fajtájából óhajtott választani maga fölé, amiben segítségül igyekezett lenni a Fekete-tenger és Kaspi-tó között, a Volgától az Al-Dunáig terjedő területen lakó, velük egy testvér onogur-hun nép Gyula nemzetségből való Kurt fejedelme. Ezekhez az onogurokhoz tartozott faja szerint a Kubán és a Kaspi-tó mellett a Kuma folyónál szerepelt Magyar fejedelem hun-onogur törzscsoportja is.

A Kr. u. 620 körüli időben az új török állam nyugatira és keletire szakad. Ez a központi szervezetében gyengülő hatalom adta a lehetőséget ahhoz, hogy a pontuszi hunok fejedelme, Atilla egykori családfáján keresztül, egyenesen Atilla Érnák (Irník) fiától eredtetve magát, a pontusz-vidéki onogur-hunokat olyan erőhöz juttassa, amelynek értékes teljesülése a „*pontuszi nagy bolgár birodalom*” kialakulása.

Ennek a bolgár, tulajdonképen hun (ogur) népből megszerveződött ó-bolgár birodalomnak legészakibb nyulványa volt a XIII. században Julián barát híradásában még szereplő Magna-Bulgária, míg déli ága az ekkor még jelentéktelen szerbség szomszédságába települt. Az Al-Duna torkolatától a mai Bulgáriáig húzódó úgynevezett Dunamenti-Bulgária az avar-uralom megdőlte után határait a mai Magyarország jó részére is kiterjeszté, egészen a magyar honfoglalás idejéig. Ugyanekkor az onogur-hun-magyarok lassan elkülönült északi nyulványa Magna Bulgária szomszédságában Magna Hungária területén, majd innen némileg Kelet felé helyezkedve el, — emlékeztetett még Julián idejében is eme két nép egy — közös hun törzsből való eredésére.

*

*

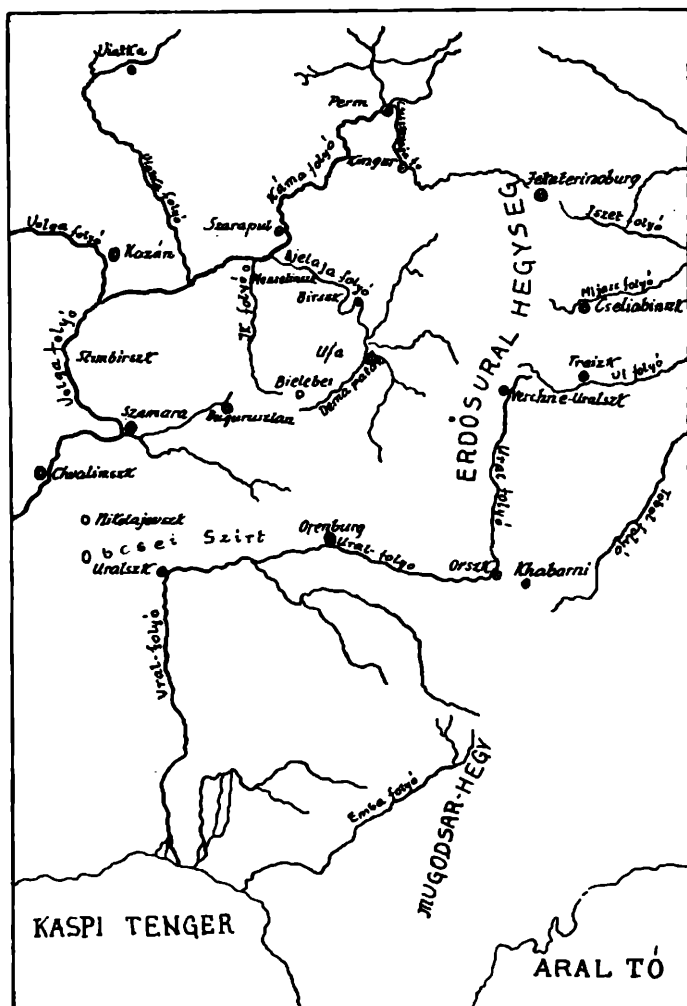
*

Ahogy Kína cselekedte volt annak idején a hiungnu-hun népekkel, hogy a törzsekre bomló hun csoportokat lázítá egymás ellen, így — gyengítve központi erejüket, ugyanezt cselekedték a bizanci császárok is ugyane fajtának egy — már szomszédságában szereplő törzsi csoportjaival, így a 10 ogur törzset felölelő onogur, továbbá a 9 törzset számláló tokuz ugorból (tokuz-ujgur) lett tukurgur — kuturgur, — és a 30 törzsből álló uturgur s a hat törzsű altiogur hun-csoportokkal. Egy részük, mint a császár szövetségese, vagy zsoldosa küzdött a perzsák, avagy a császár ellenségeként szereplő más népek s ezek hunfajú szövetségésével szemben. — egymást emészte a virtusságból legtöbbször kíméletlenné fajult irtó hadjáratokban. Ugyanez történt később a kazár-magyar törzsek és a bessenyők, — továbbá közvetlenül a magyar honfoglalás előtt a bolgár s magyar törzsek között. Ismeretes, hogy az alsó Dunához lenyúlott utolsó őshaza területéről, Etel-közzől éppen egy ilyen, a magyarság távollétében főként a magyarság családrait ért kegyetlen bolgár támadás kényszerítette a magyarságot, hogy őseik egykori területére, a Kárpátok- és a Duna védelmét nyújtó terepeire költözzenek át véglegesen, — a sors által is kényszerítve a maguk rég óhajtott vágya beteljesítésére.

*

* *

Belső háborúk gyengítették el az avar népet is, úgy, hogy az a hatalmas nép, amely 566-ban, a Rajnáig jutva, a frankokkal köt szövetséget, s II. Justiniánus bizanci császártól 80.000 aranyat kap évi díjazás címén, — 800 körül éppen a frankok irányításával ellenük vezetett harcokban már nem tudja megállani helyét, s a Magyarországon beépített híres avar sáncgyűrűk kocsi-sor számára ontották azt a mérhetetlen arany kincset, amely-

A Káma folyó vidéke. (Magna Hungaria területe.)

lyel megrakodva hazafelé igyekezett az eddig szegény frank, akik, már t. i. a frankok — egykori írások szerint — „ettől számítva kezdének gazdagok és hatalmasak lenni.“

A frankok a legbelső avar sáncgyűrűket megse közelítették, így csak az ellenség híradásából keletkezett ama szálló-mondás, hogy az avarokat Nagy Károly teljesen megsemmisítette volna. Az avarok tovább éltek a Dunántúlon, Sopron vidékén, — átjutva Erdélybe, a székely népben, a déli horvátokban és szerb nép egy részében, s a bajorokban.

*

*

*

Az ötszázhatvankettedik évszám keretében két fontos esemény találkozott, helyesebben egyik a másiknak vált következményévé, — egyik a turkok jelentős szereplése Dizabul kagánjuk idején, a másik esemény, amikor az avar Baján kagán az Al-Dunától követeket küld a bizanci császárhoz a Pannoniában való letelepedést kérve, — megnyitva ezáltal azt az időszakot, amelyet a hun-fajú (avar) törzsek „*terület és időbeli folytonosság*“ átmentési idejének lehet nevezni, — amikor is az avar birodalomnak kb. 800 körül bekövetkezett összeroppanása idején a megmaradt avar néptörzsek képviselőiben az ősi hun-nép (avar, székely-avar) egybekapcsolódott a hon visszaszerzésre érkező ugyancsak hun-fajú magyarsággal. A hun-fajta székely mindig is büszke volt és ma is büszke hunfajúságára, s erre volt büszke, amikor avar köteléke keretében várakozott, hogy Csaba vitéz népe egyszer mégis csak visszatér Erdély oly igen kedves lankái és bércei közé. Nem hiába vártak!

*

*

*

Összefoglalva a VI—IX. századnak történetünkkel kapcsolatos eseményeit: a hunfajta népek úgynevezett „álavar” csoportja Pannonia és a Duna—Tisza közén települve, itt később függetleníté magát keleti hun testvéreitől, akik Kuvrát fejedelmük alatt megalapozzák az Al-Duna s Don-vidék Bolgáriáját, Kr. u. 635 körül. Ez időben a bolgár területtel szomszédos Hun-Onogoria (Ma-

Magyar fajta.

gyar fejedelem népe) Kuvrát fennhatósága alá tartozott. Kuvrát halála után, úgy 670 körül, Kuvrát öt fia kezén megoszlik az egységes volgai hun-bolgár birodalom. Kuvrát két fia áttelepül a pannoniai avarokhoz, egyik fiú viszont turk-kazár főség alá kerül, — míg a negyedik fiú, kitérve a turk hódoltatás elől, a Volga—Káma folyók — ettől kezdve Magna-Bolgária néven ismert — vidékre költözött népével. Ide, mégpedig déli, majd keleti szomszédságba kerülve, — a kaspi-menti Ono-

goriának, Magyar fejedelem népének egy része települ föl hosszabb időre az ú. n. Magna-Hungáriába. Az ázsiai bolgár nép Batbaján fejedelem-sége alatt a Meotisz-Volga vidékén marad együtt a Volga-Bolgár birodalom keretében, mígnem beleolvad az ekkor feltörő kazár alakulatba. Ez időben Kelet felé a kazárok államát, Észak-Kelet felé a kunokat és bessenyőket találjuk, akik elől t. i. a turk-kazár hódítás elől Magyar fejedelem onogur népe a Don és Dnyeper közén elterülő Lebédiába (675—835), majd innen, úgy 835 után, az Etelköz néven ismert újabb átmeneti hazába telepednek át (835—895), amikor is a bessenyő üldözések elől, annyi hánykódás után, mint egykori hun-avar utódok, az ősi földön, Magyarországnak vérükkel már annyiszor megszentelt területén találhatnak végleges otthont.

Láttuk, hogy már a hetedik század elején a turk is ketté szakad, nyugati és keleti ágra. A nyugati turk alakulatba megint csak azok a fajták tömörültek inkább, akik a jellegzetesebb törökségtől igyekeztek szabadulni olyan megkülönböztetéssel, hogy amíg a keleti csoport a jellegzetesen keleti újabb ujjur műveltséget építette ki, addig a nyugati törökség főtömegében eltörökösödött fehér-hun népcsoportok felszívásával az ú. n. kazár nép-alakulatot hozta létre.

A magyar földről a Don—Volga vidékre áttelepült ősi agathyrs nép, majd Gorda és Magyar fejedelem onogur hunjainak területén, a meotisz-kubáni s a Kuma feletti Madsar várostól jobbra és balra terjedő kazár állam a Dontól az Uraiig terjedt. A magyarság hét törzseként szereplő, a turk fajhoz számított (eltörökösödött fehér-hun) kazár szövetségbeli törzsek, amikor kiválnak ebből az

A Jazygok (ősjászok) a Kr. e. századokban.

ügynevezett kazár alakulatból, hogy a magyar-szövetséget alkossák meg, — annyira elgyengítették a kazár alakulatot, hogy hatalmi értéke éppen ezen tény következtében összeroppant, amit növelt a kazároknál bekövetkezett vallási harcok idején a kazár kötelékből történt újabb kiválás is és pedig a vitéz „kabar“ népnek a magyar törzsekhez való odacsatlakozása.

Magyar fajta.

Ugyanis a kazár törzsfő s néhány előkelő család áttérvén a zsidózó hitre, híveiket is kényszeríteni akarták erre. Ennek ellenszegülve a tüztisztelő hun-kabar nép, a maguk belső törzsszerkezeteik megtartásával, mint nyolcadik törzs csatlakoztak *a honfoglalás gondolatával foglalkozó* magyar törzsekhez. Ez a csatlakozás pótolta némileg azt a veszteséget, ami a magyarság törzsalakulatát érte, amikor egyes törzsek a bessenyő támadások idején elszakadva, keleti, Perzsia felé eső indiai régibb honukba visszatértek.

2. A kun — uz — bessenyő.

A „magyarság“ újabb kiegészítő törzseinek, így a kun gyűjtő név alatt szereplő altörzsek történetének részletesebb ismertetése, lévén eme áttekinthető munkának az innenső történeti határa a tulajdonképeni Árpád vezette honfoglalás, — tárgyalásunk körén kívül esik. Mégis emlékezzünk e népre és a korra és pedig egy szemtanu révén, legalább hogy törzsszerkezetét lássuk meg annak a jelentős hun eredetű törzsnek, amely a transzkaspi és Ural vidékéről az úgynevezett mongol előretörések miatt sodródott a Kaukázus északi tájaira, — majd az Al-Duna vidékére és közvetlenül a tatárjárást megelőzőleg: Magyarországra, — ahol is mint legtovábbra elszakadva élt testvér-törzs, mihamar eggyéolvadtak a magyarsággal, — a székely és kabar-palócok mellett egyik legjellegzetesebb fajtacsoportját alkotva a magyarságnak.

Nureddin Mohamed-i Anfi Kr. u. 1258-ban perzsa nyelven írt „Történetek — Gyűjteménye“ című művében foglalkozik a kunok népével. Ezt a perzsa történeti munkát II. Murad szultán rendeletére törökre fordította *Ahmed Ibn-Arabsah* (1450 †). Felhasználták továbbá *Nureddin: Sukrallah* (1456), — és *Dselálzáde Szálih* (1565 †) *Nureddin — Arabsah* mondja:

„A török nép nagy — ezeknek egy része pusztalakó. 12 törzsből állanak. Ezek közül egyik az, melyet Kunnak neveznek. Khata földéről jöttek ki; minek oka az volt, hogy viszálykodás támadt közöttük s tatári földre mentek, a Guzok pedig a Bedsenákok (Bessenyők) földére és Ermenije tengere mellé.

Másik törzsük az, melyet Khirgiznek hívnak. Ezek lakóhelye a keleti táj és a Bedsenákok közt fekszik.

A Türkök másik lakóhelye a Bulsz hegység. Ez az „Aranyhegy“. S ezek 9 csoportra oszlanak.

A Bedsenákok olyan nép, amely szüntelenül barangol; amerre sok eső van, arra mennek. Tőlük északra fekszik a Kipcsakok földje, délre a Khazarok országa és a Szaklaboké. Ezeknek barmaik és egyéb javaik bőven vannak. A Bedsenákok és a Khazarok országa közt 10 napi járóföld van, még pedig pusztaságon és erdőkön keresztül.

A Khazarok országa hosszú és széles s ennek egyik szélén egy nagy hegy van. S ama hegy tövében két török nép telepedett meg (az egyik népet Tulasznak nevezik). Ez a hegy Tiflisz földéig nyúlik.

Van még egy másik nép, melyet Mad s a r n a k neveznek. Ezeknek országuk széltében-hosszában 100 ferszeng és a rumi tengerhez ér. Ezek között s a szaklabok és rómaiak között szüntelenül harc folyik.“

Dselálzáde Szálik írja törökül:

„A Türkök országának és népének említése.“

„A Türkök megszámálhatatlan nép, melynek törzsei a végtelenig oszlanak. E törzsnek egyikét alkotják a Guzok, akik két részre válnak, s az egyiket Guznak, a másikat Ujgurnak nevezik.

A Türköknek egy részét teszik a Kunok, akik eleinte rossz földön tartózkodtak és azt az országot szűk volta és a legelő hiánya miatt hagyták el. Elűzték a Kaj nevű nagy törzset és elfoglalták annak a helyét; ezek Szári tartományba költöztek. Szári lakói pedig a Türkök országában telepedtek le. A Guzok a Bedsenákok földére mentek Ohine (Ermine) tengere partjára.

Egy másik nép a Khirkhiz Kelet és a Bedsenákok között; tőlük észak felé a Kimakok, nyugatra a Nana-k és Szárih-ok... Másik nép a Tűr-

Kun típusok Kiskunhalas vidékéről.

kök közül a Szárih, mely a Burkesz hegynél lakik. Ez a hegy az Arany-hegy. Idővel fellázkodtak saját fejedelmük ellen, Türkisztanba költöztek és az

iszlám országaiba jöttek. Kilenc csoportra oszlanak.

Egyik törzse a türköknek a Madsarka.

Kun férfiak. Kiskunhalas. A jobboldali alak Zseny József.

Országuk nagy s minden irányban 100 ferszengre terjed. Királyuk 20 ezer lovassal vonul háborúba; mihelyt ez lóra ül, azok is kivonulnak sátraikkal. Lakóhelyeik a rumi tengerhez érnek, főtartóz-

kodó helyük azonban a Dsihonon belül van. A szlávokkal állandóan háborúban vannak s mindig győztesen térnek haza. Foglyaikat Rumba vizsik eladni.“

Sukrallah írja törökül:

„*A Törökökről és azok törzseiről.*“

„*A Törkök nagy nép s nemzetiségeik számtalanok. Némelyek pusztaságokon és mezőkön tartózkodnak, mások pedig városokban laknak. 12 törzsből állanak, de némelyek csak 9 törzsről beszélnek. Egyik közülök a Guz-törzs s a Szeldsukok ebből a törzsből valók.*

Első törzs a Guz, melyet Kunnak is neveznek. Khata földéről jöttek elő s hazájokat a takarmány miatt hagyták oda.

Másik törzs a Kaji. Ezek számosabbak a Gu-zoknál. A Kájik Szári földére estek, közel a Beszenákok földéhez és Ermenije tengerének partjaihoz.

Harmadik törzs a Khirkhiz. Ezek valamennyi népnél számosabbak. Lakóhelyük a Bedsenákok és Kimiákok közt fekszik; a Kimiákok észak felé laknak tőlük.

Negyedik törzs a Szárih. Ezeknek lakhelyük a Junisz-hegy. S ez a hegy „arany“, t. i. ebben a hegyben arany található. Ezek saját padisahjok ellen föllázadtak és kiköltöztek Türkisztan földjéről s egy részük az iszlám országába jött. *Ezek kilenc nemzetségre oszlanak.*

Ötödik törzs a Kimak.

Hatodik törzs a Bedsenákok. Ezek szüntelenül barangolnak saját földjükön és arra mennek, ahol sok eső esik. Földjük 30 napi járó föld szelvényében, hosszában. Szomszédjuk észak felől a Kipcakok földje, nyugatról a Khazarok országa és a Szlávok. Ezeknek sok barmaik és egyéb javaik vannak, t. i. fegyvereik, dobjaik és zászlóik.

A Khazarok országa hosszú és széles és az egyik szélén egy nagy hegy van. Ezen ország pusztaságán két török nép telepedett le; akik

Kapuvári bessenyő-skytha (bedsenák) nő ruhaviselete.

közül az egyiket Tulasznak nevezik. Ez a hegy Tiflisz földjéig nyulik. Midőn királyuk felül lovára, — tizezer lovassal vonul ki s mindegyik lovasnál vas nyárs van, két rőf hosszú. Minden

helyen, ahol megszállnak, ama nyársakat a földbe szurják és pajzsukat rájuk akasztják; így ezek köröskörül mintegy erős kőfalat képeznek, úgyhogy éjjel senkisé sem támadhatja meg őket.

*A hetedik törzs egy nép a Törkök közül, melyet *M a d s a r k á n a k* neveznek.*

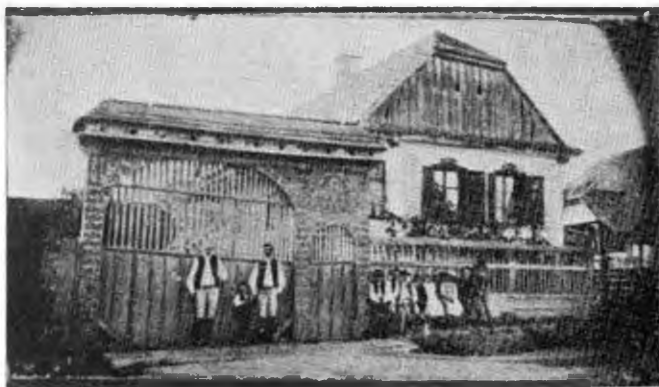
Ezeknek országuk száz ferszeng terjedelmű és főnöküket Kendé-nek hívják.

Ezek sátoraikkal és barmaikkal nomád életet folytatnak.

Földjük összeér Rum földjével.

Lakhelyük két folyó partján van: az egyiket Dunának, a másikat Itilnek nevezik; mindegyikük nagyobb a Dsihunnál.

Közöttük s a Szlávok és Ruszok közt állandó ellenségeskedés van és mindig háborúban vannak; de a „*M a d s a r k a*“ nevű Törkök mindig győzedelmeskednek a Szlávokon és Ruszokon. foglyaikká teszik s Rumba viszik és eladják őket.“

Székely kapu.

gel szemben új szövetségre lépnek a kazárok és magyar törzsek. Az előretörő bessenyők és velük tartó kunok azonban ellenállhatatlanul tovább zaklatják és pusztítják a magyarok Don-tövélebediai otthonát. Egy ilyen rajtaütés alkalmával történt a már említett esemény, hogy a bessenyők kettészakítják a magyarok lebediai haderejét és a magyarság kb. fele-része és pedig azok, akik a volt indiai hun birodalom egykori északnyugati határterületéről csatlakoztak a magyarsághoz, — ahogy Kézai krónikájában és Porphyrogenitus tudósításából olvassuk, — visszamentek kelet felé, Perziszbe, Indiával közel szomszédos régi hazájukba. Du Fresne, Joannis Cinnami (*Historiarum Libri VI. Parisiis, 1670. In notis in Nicephori Bryenii Comment.*) idevonatkozó értékes adatai szerint: „Muchamet a turcokat nem a hun, vagyis északi vidékekről hívta segítségül, hanem arról, amelyet akkor laktak, (a kaukázusi, Perzsia felé eső) Araxes folyón túlról, a Chorasannal, vagyis Perzisszel határos vidékről, ahova sok idővel azelőtt huzódtak, amint ez Porphyrogenitus 38. fejezetéből megtudható. Mikor ugyanis a pacinaciták (bessenyők) leverték és hazájukból kiűzték őket, egy részük nyugatra vonult el, a másik átment Perziszbe és ott telepedett meg azon a vidéken, amelyet az ő nevükről neveznek még ma is Turkestánnak. Mindenesetre Aithonus (15. fej.) azt mondja, hogy Perziszben turkok laktak sok idővel a perzsa uralomnak a szaracénok által történt megdöntése előtt. Viszont Theophylactus Simocatta, (I. könyv, 8. fej.) azt írja, hogy Mauricius uralkodása alatt a velük határos perzsákkal hadakoztak s rájuk adót parancsoltak. Itt (szerző) így ír a keleti turcokról: „Vannak viszont keleten lakó hunok, a perzsák szomszédai, kiket számos (író) használatosabb szóval turkoknak nevez.”

(Bíborban született Konstantinus és más leg-

hitelesebb kútfők állítják, hogy a szeldsuk-turkok, kik ellen a keresztes hadak viaskodtak, a magyarok eme elszakadt rokonai voltak.)

Tehát a keleti hunok egy része és pedig, akik kelet felől Baktria és India vidékéről, az avar és turk átmeneti uralom alól magukat kiszakítva, kerültek a magyarság Ural-Volga-menti majd lebediai hazájába, — visszatértek a Perzisz felé levő nyugodtabb megélhetési lehetőséget biztosító régi

Értéket szállító karaván Ázsiában. Elöl a tevék, azután a szolgák, végül a darutollas vitézek.

hazájukba, innen Indiába. Ez Bhoja fejedelem ideje és népének szerepe Indiában.

Ekkor történt az is, hogy a hun-faju vitéz kabar nép, bizonyos belviszály miatt, a kazár fejedelem kötelékéből magát kiszakítva, átpártolt a Magyarok népéhez, ami részben pótolja az őket ért most említett veszteséget. Viszont a kabar-nép is Indiát járta nép volt. Beletartozott transzkaspiai régi települési helye szerint a volt nagy indiai-hun birodalomba, ahonnan avar és turk átmeneti fenhatóságuk után ők is kazár államszövetségbe kerülnek, innen a magyarságéba.

Keleti kútfők tudósítása alapján a lebediai otthonában kettészakadt Magyarság eltávozott része egyelőre a kaukázusi Kur és Araxes vidékén, a régi skythaság területén telepedett meg, ahonnan a Lebediából Etelközbe elköltözött magyarsággal követek útján még jó ideig kapcsolatot tartottak fenn, — idő múltán azonban szem elől nyomtalanul eltűntek.

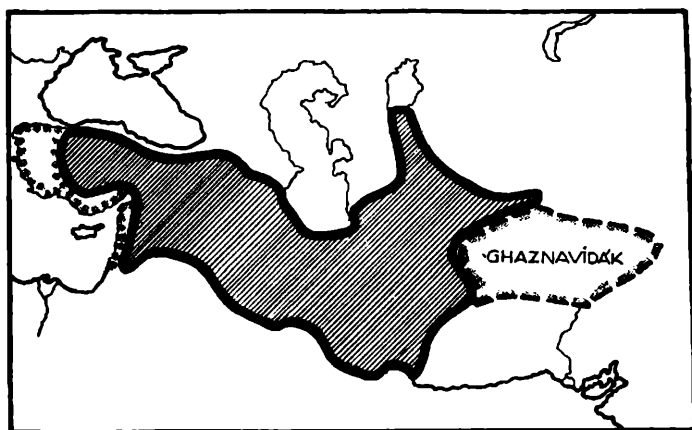
A magyarok eme kivált része után kutató ha-

Kabard típusok. Kaukázus.

zánkfiai csak éppen emléküket találhatták a Kaukázus említett vidékén. Keresték őket az Alán terület alatt lakott különféle nép utódaiban, — a karacsáj népben, a kabard törzsekben, a szeldsuk és az oszmán törökségben. Bizonyos, hogy nem volt nehéz feladat a maradék néptöredék számára, akik ti. nem csatlakoztak Toghrul bég hunfajú szeldsuk törökjeihez, hogy innen, a kaukázusi hegyek közül találjon valamilyen összekötő utat, amelyen át visszajutottak indiai régi hazájukba, ahová a mohammedánok üldözései elől Perzsia úgynevezett tüztisztelő gyaurjai és a Kazár állam

ugyancsak Zarathustra vallásán lévő népe menekült ki akkor. Ugyanis a kilencedik században újabb jelentős tömeggel bővül a parszok indusmenti otthona, akik ekkor új hazát keresve, áttelepedtek a fehér-hunok utolsó indiai és pedig gudzsarat-vidéki birtokaira, a parszok úgynevezett második települési helyére.

 Seldsukok birodalma

A minket magyarokat érdeklő ezidőszerint megindult történet, amikor a bokharai Samarkand vidékéről előtörő, vezérükről Szeldsuk-nak nevezett hun-eredetű török törzsek, akiknek egyenes leszármazottjai az oszmán turk nép, felveszik az iszlám vallást és Szeldsuk unokája, Toghrul bég Kr. u. 1000 körül megingatja az indiai turk-ghaznavida-Mahmud fejedelem birodalmát, aki ti. Mahmud magát az ősi turáni Feridun hun-fejedelem új testöltésének tartá.

Viszont Toghrul bég is, „a Hunok királyi törzséből eredett“-nek vallotta magát. Ennek emléke a török szultánok Hungár nevéből tűnik elénk, mely cím eredete visszanyulik az ázsiai török nép új uralmának nagy megalapítójához, a hunok királyi törzséből származó Toghrul béghez.

Kingsmill sinologus adata szerint a szeldsuk-

Tatár típusok. Kaukázus.

törökök a hunok utódai, akikről azt tartják, hogy a „turáni“ Frangrasyan (Afrasyab) utódai. Frangrasyan volt az őse és hőse a „géták“-nak, massagétáknak, éppen úgy, mint az Al-Duna menti gétáknak (dákoknak).

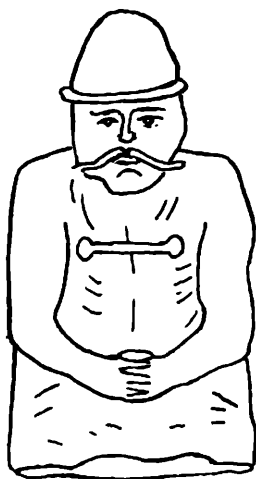
Toghrul-bég turk birodalma a Tigris és Eufraates vidékétől egészen az Indusig terjedt, amelyet fia Arszlán, hódításaival még nagyobbra növelt és

a tudományt kedvelő Malek-sah virágzóvá is fejlesztett.

*

* *

Amikor a magyar nép a törökség Európa felé irányuló hódításait csodálatos hősiességgel feltartóztatja, amiért Hunyadi János magyar népét a déli harangszó köszöntésével ajándékozta meg az akkori pápa, tulajdonképpen két testvér nép küzdelme játszódott le előttünk. Mintegy utolsó csodálatos felvillanása volt ez a hun-fajta népek nagyszerű harckészségének. Valóban csakis a testvéri hun-faju magyar tudhatta kivédeni a törökség feltartóztathatatlan előretörését, — biztosítva ezzel Európa nyugodt továbbfejlődését!

Kaukázus.

2. A skythizmus és semitizmus harca.

Dr. Klatzkin Jakab zsidó író a „Der Jude“ című folyóirat 1916. évi 9. számában azt az álláspontot foglalja el, hogy „Izráel el nem pusztulhat, míg vallásos törvényhozásának szilárd kötelékei összetartják.“

Klatzkin: „... hitünk nem eszmetan, hanem törvényt.“

„Államalkotmányunkat el nem veszítettük; ezt megmentettük mintegy hordozható államként.“

„Csakis a zsidó jogszolgáltatás volt számunkra mindig mérvadó. Ha a nemzetek törvényüket ránk erőszakolták, folyvást arra törekedtünk, hogy azokat eltakarítsuk és megkerüljük.“

„Mi nem voltunk hitközség. Mi egy önmagában zárt jogi és gazdasági közösséget képeztünk. A zsidóságot nem annyira vallásának és erkölcstanának oktató tartalma, mint inkább *állami alkotmányának* konkrét formái választották el az összes nemzetektől, amelyeknek közepette sátrait felütötte. A gazdanépnek pihenő napjain mi nem pihentünk; nem is ünnepeltük emléknapjaikat, nem osztottuk örömeiket és bánatukat és nem aggódtunk az idegen állam jólétéért. Saját magunk által emelt erős fal választott el az ország bennszülött népétől és eme fal mögött kicsinyített alakban egy zsidó állam élt.“

Kurt Münzer, egy lengyel zsidó mondja „Der Weg nach Zion“ című művében:

„Európa talán minden fajának megfertőztük, megrontottuk a vérét. Ma egyáltalában minden elzsidósodott. A mi értelmünk él mindenben, a mi szellemünk kormányozza a világot, amelyben mi vagyunk az urak.“

Önkéntelenül is felvetődik a kérdés, hogy szükséges-e a magyar őstörténet feltárásával kapcsolatban a zsidókérdés problémájával behatóbban foglalkozni. Első kérdésünk, — az ismeretes esettől eltekintve, aholis a turk-hun-fajú kazár törzsfő s az előkelőség néhányá áttért a zsidó

„Fajok harca.“ (Atlas Catalan. 1375.)

hitre, — hogy volt-e egyáltalán a magyarságnak, illetve a magyar-fajta törzscsoportjainak találkozása a semita zsidósággal? Feleletünk: Igenis, volt. Röviden foglalva össze: ismerjük már a történet folyásából, hogy amikor a skytha hykszoszok éppen Egyiptomban uralkodtak, alattuk özönlenek be a zsidók is Egyiptomba, úgy hogy annyira elszaporodtak és olyannyira terhére kezd-

tek válni az egyiptomiaknak, hogy a legmesszebbmenő megtorló és kirekesztő parancsokat hozták ellenük. A hykszoszok vitték be Egyiptomba a lovat. Jó érzékkel a zsidóság kezébe kaparintotta nemcsak a gabonakereskedelmet, de a ló adásvételét, közvetítését is. Az Egyiptomból kiüldözött zsidóság után sereggel siető Fáraó nem a zsidóságot akarta visszavinni, de mert a zsidók Istennük és Mózes parancsa szerint összeszedték Egyiptom értékes arany és ezüst edényeit, hogy a pusztában tartandó nagy ünnepükön az Istennek ebből mutassák be áldozatukat — és ezzel nem tértek többé vissza, — magukkal vive az értékes arany és ezüst „valutát“, ezt visszahozni siettek utánuk a Fáraó katonái.

Palesztinában az első darab földet egy skytha hettitától szerzi meg Ábrahám. Ábrahám második felesége ugyancsak hettita nő.

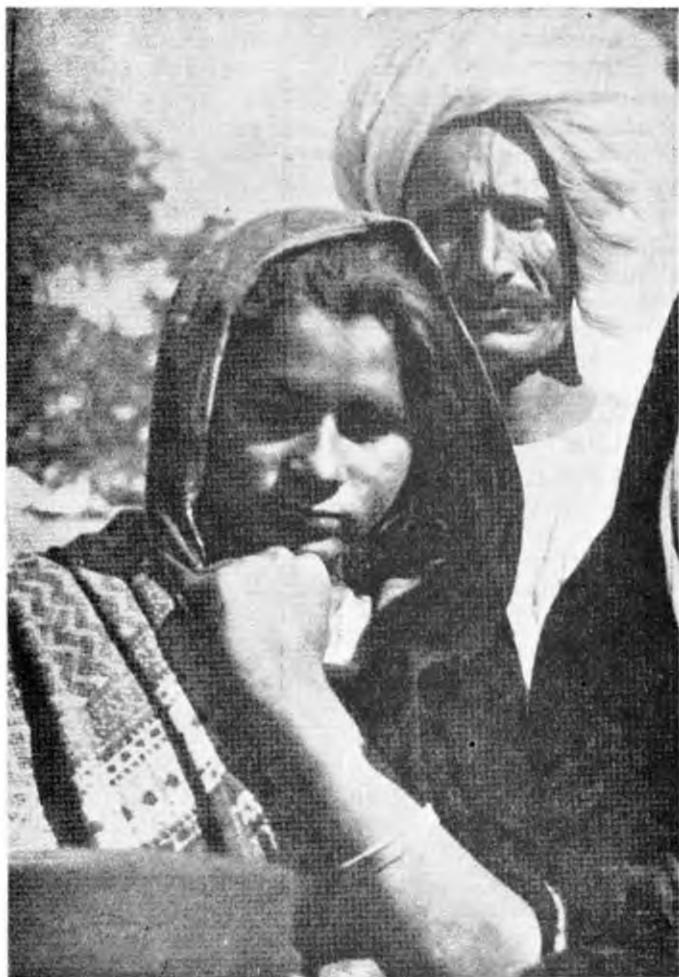
Jeruzsálem először a 240.000 főből álló skytha hykszosz népé volt és csak tőlük szerzé meg Dávid, hettita zsoldosokkal.

Salamon anyja, Dávid felesége skytha hettita nő volt. Első férjét ugyanis, a hettita Uriás vezért, megölette Dávid, hogy hozzájusson annak feleségéhez.

Harran vidékén a második évezred folyamán a semiták törnek alulról fel — Észak felé. Babilon és Sumir-állam vesztét ők okozzák.

Krisztus előtt 620 körül Észak-Galileát a skythák szállották meg, hogy megkezdjék azt a nagy szellemi harcot, amely Krisztus eszméjének győzelmével a Sátán birodalmának vesztét jelentette!

A skytha Zarathustra tanainak Cyrus perzsa király által való befogadása és a zsidók által, 150 évi fogságuk idején, a maguk tanaiul való átvétele s ennek a világ előtt a maguk értékeként szerepeltetése — már eléggé ismertetett.

Hun típusok Dsongrál VI. századbéli faluhól. Zajti F. felv

Hun típusok Dsongrál ősi hun faluból.
(Zajti F. felv.)

Origenész, a legnagyobb egyházatya tanai Jézus tanításai keretében a skytha Zarathustra és Kelet szellemét tükröztették inkább. Az ellene Byzanc által összehívott nagy vitákon Origenész elveit az Al-Duna mellől való Theotymosz, a skythák és hunok térítő apostola képviselte. Elgáncsolta pedig a zsidó szülőktől származott Epiphánusz püspök, Origenész tanának nagy ellenfele, — aki az Ótestamentum szellemében megfogalmazott 80 dogmatételével a krisztusi (skythalelkű) kereszténységet a szűk, — zsidó mentalitású dogmaelvek elfogadására kényszerítette.

De ne feledkezzünk meg Atilla szerepéről sem, aki ellen, illetve népe ellen az egyiptomi megrémült szerzetesek írnak riadt-lélek sugallta sorokat.

Atilla magasabb etikai lelki értékkel rendelkezén, éppen ez okból neveztetve ellenségei által Isten ostorának, — súlyos leckéztetés elé állította mind a bizanci, — mind a nyugatrómai császárságot.

Úgy látszott, hogy a skytha-hun-fajú magyarság messze keleti őshazájában kikerüli majd a zsidóság porlasztó szellemének a hatását..

Nem így történt.

A zsidóság szétszórt törzseiből (Kr. e. 720 és 580) egy kisebb kolónia a Kaukázus vidékére kerülve, ez itt éreztette hatását, — viszont egy jelentősebb csoport Media (Ktezifon) és a környező államokba telepítettett, ahonnan lassan átszivárogtak a mindent jól termő Turkesztánba, közve-títőnek.

A jeruzsálemi zsidó képzőművészeti főiskola igazgató-tanára az Ótestamentumot illusztráló tanulmányaihoz jellegzetes ősi zsidó típusokért ide, Turkesztánba utazott el, itt készítve a Budapes-ten is kiállított jellegzetesen zsidó studiumait.

Ez a zsidóság az, amely később Nyugat felé is elterjedvén, itt annyira befolyásolhatta a kazá-

rok királyát, hogy Kr. után 800 körül „zsidózó hitre“ tért át a kazár király és egy kisebb csoport alattvalója.

Mint a közelkorban író Maszudi mondja (Kr. u. 956): „A Volga mellett lakik a kazár király. A város lakossága moszlim, keresztény, zsidó és pogányokból áll. A király udvara s az ő nemzetiségéből való kazárok közül sokan zsidó valláson vannak.“

„A kazár király Hárún Al Rasid uralkodása alatt (Kr. u. 809) tért át a zsidó vallásra, amikor is a moszlim tartományokból s (később) Rum birodalmából felesszámú zsidók özönlöttek a kazárokhöz. Armanusz, Rum királya ugyanis a jelen időben, úgy mint a hidsra 332-ik évében (Kr. u. 943) a zsidókat erőnek erejével keresztényekké akarta tenni (amely erőszak miatt számosan közülük a kazárokhöz menekültek).“

„Számos zsidó a rumi birodalomból az általunk leírt módon (vázolt körülmények következtében) a kazár földre menekült.“

A kazár birodalom felbomlásával ezek a zsidók Nyugat felé, Lengyelországba menekültek, s innen azután a tejjel-mézzel folyó Magyarország területére. Beszivárgásuk Magyarországra a honfoglalás után belopakodás útján nőtt azzá, aminek ma tudjuk és látjuk, sajnos seholse olyan nyugtalanítónak, mint Magyarországon.

*

* *

A föld különböző népeinél talán hiányzik bizonyos túltengő mértéke annak az ösztönös cselekvésnek, ami a sémi fajtát, ennek keretében a zsidóságot mint fajt oly különösképen jellemzi. A zsidó pszichét meg éppen ezekből az alkatelemekből gyurta össze sorsa, amitől való szabadságot éppen a maga etikai tengelyéül tűzte ki már

Zarathustra, Krishna, Buddha és Krisztus! A semitizmussal szemben a skythaság jellegzetes karaktereként ismerjük azt az erkölcsi értéket, amely a semitizmust jellemző durva ösztönökkel szemben egy magasabbrendű erkölcsi alapot biztosított a skytha-fajták rokon csoportjának. Már az is különös értékként ismerendő el, hogy a sors éppen az *„egyszerűen nemes gondolkodású skythaságot“* találta alkalmasnak arra, hogy Palesztina lakatlanná vált területére telepítve őket, a *messiási váradalmat* egy közülük születendő egyéniséggel végeztesse el. Az Istennek az is beletartozott törvényrendjébe, hogy a semitizmus különös világa Zsidóországban, a maga fészkében támadtassék meg! A skytha nem volt szatócslélek, nem kalmárkodott, nem rontotta lelkét a nyereszkesedés hazugság-szótára, mondja a skytháról az ókori írás. A zsidóságot viszont palesztinai települése idején is csupán a Babilonba és Egyiptomba torkoló kereskedelmi utak érdekelték. A szegény ország sohase is érdekelte a zsidóságot, de csakis a gazdagodó ország, ahol a káros szenvedélyek zsilipjeinek felszabadítása s az igények túlzott megnövelésével a kínálkozó kereskedői alkalmak kielégítését minden területen a maga javára tudta biztosítani. Egy-egy ország szellemi szintjét, amiképpen a történelem tanúsítja, a zsidóság mindig a maga alantasabb látszat-etikán nyugvó nivójára igyekezett visszafejlesztetni, amely nívón azután ő alkotott amannál jobbat.

A zarathustraizmust, Turán-Irán lelkületének igaz értékeit, még a perzsák se tudták igazán asszimilálni, annál kevésbbé a médek és perzsák után immár harmadkézi átvételben a zsidóság! És a világ mégis, csodálatos módon, nem annyira a krisztusi új Evangélium, de sőt inkább az Ótestamentum mentalitása szerint rendezkedett be immár kétezer éven át. A magyar gyermek is

csak a harmadik gimnáziumban jut hozzá, ilyen rendelkezés folytán, — hogy könyvből tanulhassa a magyar történelmet, — viszont az Ótestamentum apró részletességgel megrajzolt, átköltött történeteskéi, amelyek pld. a színesen gazdag és mélységesen tiszta lelkülettel rendelkező magyarságtól oly igen távolállóak, — szinte káros ködként ülik meg a zsenge gyermeknek az első benyomásokra oly igen fogékony lelkét. A kis próféták nevét öreg korunkban sem tudjuk elfelejteni, de bezzeg milyen kevés ember tudja arrahaladtában elmondani a milleneumi emlékművön szereplő hét magyar vezér nevét.

Azzal a helytelen beállítással, hogy a zsidóság adta még a Messiást is, fogadjuk s asszimiláljuk alapvető etikai tengelyként az Újtestamentumot megelőző Ótestamentumot. Pedig, ha Krisztusra hallgatnánk, nem öntenénk ó-tömlőbe az újbort és nem foltozgatnánk új résszel az avult ruhát, — hisz látjuk a világ vergődését, — ami mindaddig fog tartani, amíg a világ megszabadulva terhétől, le merte fejteni magáról a „szent kígyó“ sorvasztó ölelését! Mert csontjaidat ropantja lassan össze, hogy Moloch gyomrába csussz... Nem marcangol szét, de ha megbántod, rejtett mérgét tartogatja számodra, ami a feloszlás folyamatának a bevezetése.

Egyik katolikus vezető egyházi férfi, beszélgetésünk során kifejtette, szent meggyőződése szerint, hogy: a kereszténység *„tisztá-értékeit“* addig valóban nem képes kifejteni az Egyház, amíg az Ótestamentum sorvasztó terhe alól fel nem szabadul. Az Isten, aki messze évezredek történéseiben előre tervezé a „sátáni-állam“ megsemmisítését, — a próféták megölése után Fiát küldé a nagy missziómunka elvégzésére. Ha a világ kereszténysége nem tud segítségére sietni se az Istennek, — se Fiának, a Jézus Krisztusnak: tegyen

utolsó kísérletet a magyar! Gyönyörű ősi multját vallja meg a magyarság „Istene kezéből kapott maga szent Ótestamentumának“!

Indiának pld. ma még nincs aggodalomra oka a zsidókérdéssel szemben, lévén a 350 millió lakos

A magyarai öreg „hun“ regős. (Bhim, Magara, Merwára, India.)

keretében csak 20.000 zsidó. De mit tegyen, mihez nyúljon maga mentésére az a Magyarország ahol egyik kisebb 60.000 lakosú városában szintén 20.000 a zsidó lakosság száma!?

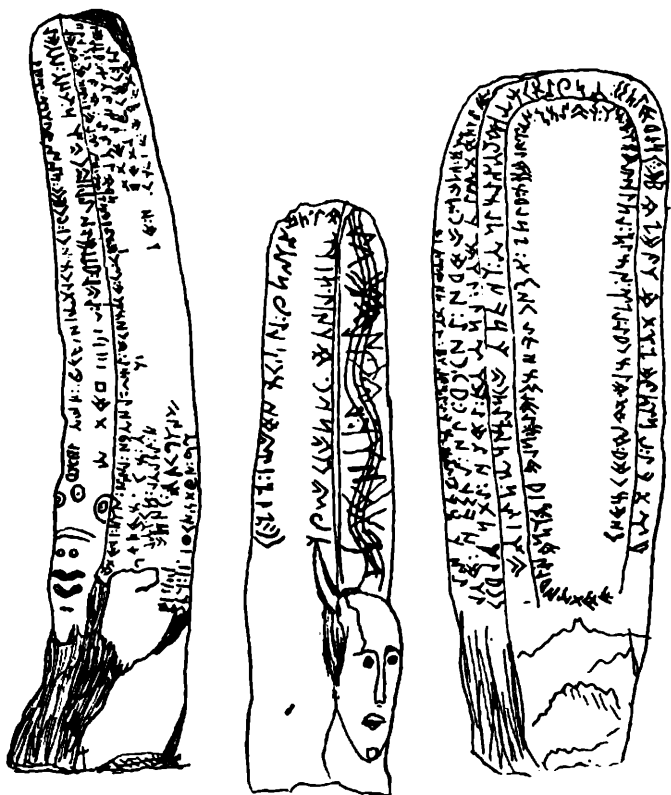
Vikár Béla sorozatos 8 részből álló előadása

egyikéről az Esti Kurír ismertető cikket közöl, melynek főbb címei: „Magyar tudós a magyarok és zsidók eredetéről. A magyar zsidók turániab-
bak, mint a keresztény lakosság, mint az egyéb magyarok, mondja Vikár Béla. A lengyel zsidó turáni nép, tehát rokona a „törzsmagyarságnak“! A magyar zsidók közt nincs is semita! A lengyel zsidók túlnyomórészt török-tatár eredetű turáni magyarok! A magyarok még keveredettebbek, tehát kevésbé turániak, mint a lengyel zsidók! A magyar zsidók között egyáltalában nincs is semita!“

„Nincs magyar faj, állapítja meg tovább Vikár Béla, — csak magyar típusok vannak. Magyarország legnagyobb szerencséje, hogy magyar faj nincs, csak egy szívósabb, kevert fajta lakosságal!“ Ezeket mondotta Vikár Béla.

Az életfenntartáshoz szükséges kevés kenyeret ellopni valakinek a fölöslegéből, súlyos büntetéssel jár, — de a tudás tekintélyének rossz irányú mérlegbevetésével egy ország öntudatát kicsebbiteni, — sőt lerombolni, kilopva az óramű belső értékes mozgószerkezetét, — a tudomány szabadságára hivatkozva, nem büntetendő cselekmény? Hát mindent szabad ebben az országban, ezzel az országgal cselekedni? *Trianoni összeomlásunk sírásói a hasonló mótelyt terjesztő rosszindulatú és hamis ténybeállítások voltak!*

Maga mentéséül már arra is hivatkozik ez a fölös számban betelepült magyarországi zsidóság, hogy ezer évvel ezelőtt a kazárbirodalom zsidó törzsfői és szorosabb alattvalói zsidó vallása keretében egy valóságos zsidó törzs is eljutott ide Magyarországra, akik a honfoglaló magyarság egyik népcsoportját alkották volna. Az a tény, hogy miként a szombat-napot ünneplő erdélyi szektáriusok, az úgynevezett „szombatosok“,

Feliratos emlékkő. (Abakan.)
(Ö-török-székely betűkkel vésve.)

A skytha Tamerlán.

amolyan zsidózó külsőségekbe merülő vallást eszeltek ki és azt gyakorolták, ez nem igazolhatja a zsidó voltukat, mert hiszen a skytha-hun fajú kazárok egy töredék csoportja is, amikor felvette a zsidó hitet, éppen azt igazolta ezzel, hogy nem volt zsidó! Ha zsidó lett volna, nem kellett volna felvennie a zsidó vallást! A zsidó sohase hagyta el régebben a vallását, azért is vették ugyanegynek a fajt és a vallást. Jézus skytháit, a galileai-Skythopolis és a többi kis városka sokat sanyargatott skytha lakóit Kr. e. 160 körül, amikor mindössze 40 éven át zsidó kézre jutott Galilea, minden dühüket rajtuk ontva ki, zsidóhitre térni kényszeríték. De Jézus minden második mondata ettől a zsidó szellem-diktálta köteléktől való szabadulását hirdette. Ne adjatok ki a zsidóknak, kéré megannyiszor! Miért szolgáltatjuk ki nemcsak Krisztust, de az egész kereszténységet a zsidó lelkiület magába-olvasztó törekvésének?! A magyar fajta, szembehelyezkedve ezzel a szellemmel, mindig is tiltakozott ellene, — akkor is, amikor kazár-törzsi kötelékükből, midőn zsidózó hitre térni kényszerítette volna őket az áttért kazár törzsfő, inkább otthagyták a biztosabb politikai együttélést jelentő kazár köteléket és a hét másik testvérfajú törzscsoporthoz, az egykori „tűztisztelő“ *M a g y a r*-fejedelem népéhez csatlakozott, akik, t. i. a magyarok, Gorda volt fejedelmüket is a vallás változtatás miatt pusztították el, mert hogy Bizáncban keresztény hitre tért át. Mennyivel inkább tiltakozott volna a magyar nép az Ótestamentom gondolatvilágához való szoros odakapcsolódásával szemben! Hisz a tűztisztelő parszik szent iratai ugyanoly értékesek voltak a „tűztisztelő“ magyarság számára, mint a zsidóságnak az az Ótestamentom, amelynek különben megannyi tételét és értékesebb gondolatvilágát, babiloni fogsága idején, éppen a skytha-

sag lelkevilágához tartozó Zarathustraizmusból sajátította ki — többé-kevésbé rosszul.

Ugyanis ami a zarathustraizmusból való átvétel volt a zsidó-vallásban, a zsidóság azt csak átvette annakidején, de sohase vallotta, sőt tagadta! Tagadta pedig a zsidóság legfőbb két papi testülete: a sadduceusok és farizeusok osztálya. Ami viszont a zsidóság saját alkotásaként mutatkozik, annak tartalma és éle mindig a bujaság kifejezésre juttatása, a kígyó mohósága — és fegyverül használva: az átok mérge volt, így a Dávidnak tulajdonított CIX. zsoltárban, ahol az örök zsidó-szellem löveli ki mérgét az általa elnyelendő nagy-nagy világra: „Állíts fölibe gonoszt — mondja az említett zsoltár a „gojoknak“ nevezett kereszténységről — és vádló álljon az ő jobb keze felől! Mikor törvénykezik, mint gonosz jöjjön ki; még az imádsága is bűnné váljon! Életének napjai kevesek legyenek és a hivatalát más foglalja el! Fiai legyenek árvákká, a felesége pedig özvegy! És bujdossanak az ő fiai és kolduljanak, — s elpusztult helyeiktől távol keressenek eledelt! Foglalja le minden jószágát az uzsorás és idegenek ragadozzák el szerzeményét! Ne legyen neki, aki kegyelmet mutasson iránta és ne legyen, aki könnyörüljön az ő árváin! Vesszen ki az ő maradéka s a második nemzedékben töröltessék el a nevök! Atyáinak álnoksága emlékezetben legyen az Ő előtt és anyjának bűne el ne töröltessék! Még emlékezetök is vesszen ki a földről Mivel nem volt kedve az áldáshoz, ezért távozzék el az ő tőle! Úgy öltözzé föl az átkot, amint a ruháját, azért is ment beléje, mint a víz és az ő csontjaiba, mint az olaj! Legyen az neki palástul, amelybe beburkolódik és övül, amellyel mindenkor övezze magát“

Mennyivel más szellem lengi át viszont ezzel szemben Jézus keresetlen tiszta lelkeletéből fa-

kadt szavait, mint a skytha lelkület kincses gazdagságát:

„De néktek mondom, akik engem hallgattok: Szeressétek ellenségeiteket, jót tegyetek azokkal, akik gyűlölnék titeket. Áldjátok azokat, akik titeket átkoznak és imádkozzatok azokért, akik titeket háborgatnak.

Amint akarjátok, hogy az emberek veletek cselekedjenek, — ti is aképpen cselekedjétek azokkal. Mert, ha csak azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, mi jutalmatok van? Hiszen a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik.”

Minden népnek, nemzetnek, még magának az Istennek is meg van a maga terve a zsidó lelki-ség káros hatásainak ellensúlyozására.

A magyarságnak mindenekelőtt azonnal való intézkedéseket kell igénybe vennie, ha azt akarja, hogy történeti multja, családfája, vagyona, etikája és művészete közel pusztulóra ne jusson!

A másfajta népek multjának megbecsülése mellett higyjünk a magyarság ősiségével járó nemesebb sorshivatásában!

Az áldozó üst használata. (Mongolia.)

3. A honfoglalás.

A régi Magyarországot körülvevő nagy hegy-ségek mögül az úgynevezett Vereckei-hágón és a Latorca folyó völgyén át szálltak le őseink a Magyar-Alföldre. Ez a táj Munkács várának a vidéke. A Tisza folyó kiszélesedő területe.

Az indiai gvaliori „hun“ fejedelem.

Ezen a festői szépségű tájon játszódott le a honfoglalás első döntő nagy csatája.

Nagy általánosságban új honfoglalásról szoktak beszélni. Régi krónikásaink azonban úgy foglalták írásba, hogy ezt a földet, a Kárpátokon belül fekvő területet, mai hazánkat, őseink skytha-hun-avar fajrokonaitól örökség jogán vették birtokukba. A hunok hatalmas királya, Atilla, kinek birodalma a mai Franciaországtól az Európa

és Ázsia határán fekvő Kaspi-tengerig, külső birtokai viszont Kínáig terjedtek, főhadiszállását Magyarország területén, valahol a Tisza mellékén rendezte be. A Nagy Magyar-Alföld volt tehát az óriási hun birodalom irányító középpontja.

A magyar Árpád fejedelem.

Láttuk, hogy a skythák területe hajdan Indiától nyugat felé Magyarország nyugati határvonaláig terjedt, ahol a Tisza—Duna öntözte területeken s a lankás Dunántulon a lóratermetű skythák legjobb legeltető földjei terültek el egykor. Idők folyamán rokon néptől rokon néphez

került Magyarország földje. Ennek az országnak legutolsó egységes birtokbavétele volt a magyar honfoglalás.

Árpád és vezérhada nem öntelt hódítók csoportjaként, hanem nagyszerű célkitűzések megvalósítóinak méltóságteljes megtestesüléseként jut erre a földre, akiknek lelkében az Isten-irányította sorsban való hit, mint „szent tudat és vallásos valóság élt.”

Ellentétben Árpáddal (L. Feszty Árpád: „Magyarok bejövetele” c. pompás körképét) az egyszerű harcos komoly, nemes alakja tűnik elénk a királyné ökrösfogatát vezető magyar vitézben. Előre néz. A földet nézi, melyet most hazául elfoglaltak, amely örökre az övé marad, amelyen élniök, majdan meghalniok kell.

Árpád és népe viszont Ázsia lelkét volt hivatva Nyugaton képviselni. Ehez méltók is akartak lenni.

Árpád és vezértársai, számszerint heten, a csata szemléletére és irányítására is alkalmas dombháton csoportosultak. Árpád vezérkarától halra, a lankásan lejtő hegyhátról jól megválasztott terepen, viharként száguldvá sepri el az ellenséget a híres magyar lovas-fergeteg. A velük egykorú bizánci császár a hadászat helyes vezetéséről szóló művét a fölényes magyar haditaktika értékeivel példázza. Az ellenállásra képtelen szláv gyaloghad, lakóhelyén különben is jövevény nép, szinte elsodródott a magyarság ereje előtt.

A sorakozó földházak mutatják igazán a hozzájuk képest igen gazdag keleti pompával érkező őseink műveltségbeli fölényét.

Nemcsak értékesebb vallásuk, de Keletről magukkal hozott társadalmi és politikai berendezkedésük magasabb értéke egy-kettőre a csekélyszámú lakosság szellemi uraivá avatta a ma-

gyarságot. Ezt ősi krónikáink is kidomborítják és azt is, hogy magyar eleink nem jövevények itt, de ennek a földnek, Magyarország területének skytha, hun és avar elődeik révén kizárólagos jogú birtokosaik.

Árpád és vezéreinek csoportja, ott a magas dombháton sorakozva, nagyszerű vállalkozásukat kedvezően befejezettnek látják. Az előrenéző sas-szemével figyel egész lelkük.

Szembenézve, — a szakadékos földhátból jobbra, már feltört úton, — ökrös és bivalyszekerek csodálatosan színes csoportja halad lépést előre. Szinte egész Ázsia átköltözött ide Európa szívébe, minden lelki és külső világi ragyogó értékeivel. Villásszarvú, izmos ökrökből hatotnyolcat is fognak egymás elé, vagy, amiképen az éppen elénk gördülő fejedelmi fogatnál látjuk, különös megtiszteltetésből négyet egymás mellé.

A gyönyörű faragású járomfejekkel ékes fogat ökröszarvval és bivalykoponyákkal díszített sátrának nehéz selymei közül maga a fejedelemsasszony tekint elő komoly méltósággal.

A kíváncsibb asszonynép a kocsik nyitott pihenőjére települ le, hogy onnan szemlélhesse az új haza jóvizű, selyemfűvű és gazdag fásterepét.

Köröskörül, ameddig a szem ellát, az asszonynépet szállító ökrösfogatok és teherhordásra fogott komolyjárású bivalyok végeláthatatlan sora vonul el előttünk. Mellettük egy-cgy könnyebben sebesült, avagy idősebb férfi irányítja, vezeti a rossz úthoz különben hozzászokott állatokat. A kezük ügyében levő fokosféle itt már csak arra szolgál, hogy útszélre fordítsák az eléjük kerülő imént lefolyt harcban elesettek holtestét.

Ügylátszik, hogy a jövevény szlávok által emelt egyszerű kőoltáron bemutatott emberáldo-

zat se tudta többé feltartóztatni őseink előrezuduló hadait.

Árpád fejedelem magasított helyéről balra, a messzebb háttérben még dul a feltartóztatatlan végső küzdelem, de a lerontott várszerű farészen belül a diadalt hirdető magyar vitéz szavára már sorakozót fujnak a vezéri kürtösök, hogy azután törzsi-csapatok szerint sorakozzanak a fehér, fekete, almásszürke, deres és pej lovak összekuszált fergetegei.

A beteretelt számottevő foglyok asszonyai és férfiai reménykedve, esdeklő tekintettel kérlelik Árpád fejedelmet, akivel szemben Laborc vezér alakját látjuk kimagaslani. Fején még ott a korona, de kezei már összekötöttek ereszkednek alá, előtte kibontott hajjal, sorsától való félelmében, felnőtt leánya térdepel.

Ellentétben az üszkös romhalmazzal, gyönyörű őszi színekben tölgyes és bükkös erdő tájéka bontakozik elénk. A hegyszakadékok felől bővizű patakok tiszta vize igyekszik az előtéren keresztül. Bizonyára jó szomszéd, — embernek és állatnak is egyaránt. Meg is telepednek mellette. Tartalék ménes, bivaly, ökör és tejelő állatok hada, birkanyájak és kondák végtelen sora, szinte porfelhőbe takarja a völgyet és levegő-eget.

De már verik, árkolják is a sátrak sok-sok ezreit. Nyüzsg az élet a jelenleg húszezer lovasból álló harcban tevékenykedő hadsereg eme éléstárában. De nemcsak a harcosokról kell gondoskodni, — velük érkezik a rengeteg tartalék had is, — valóságos tovavonuló embertábor.

De minden mozdulás a legnagyobb tervszerűséggel és körültekintéssel történik úgy, hogy amire lepihenni készül a mozgó had és előgördülni a nyikorgó hatalmas méretű utazó házak, — már készen várja uraikat és úrnőiket a selyemmel bélelt kényelmes sátrak hosszú-hosszú sora.

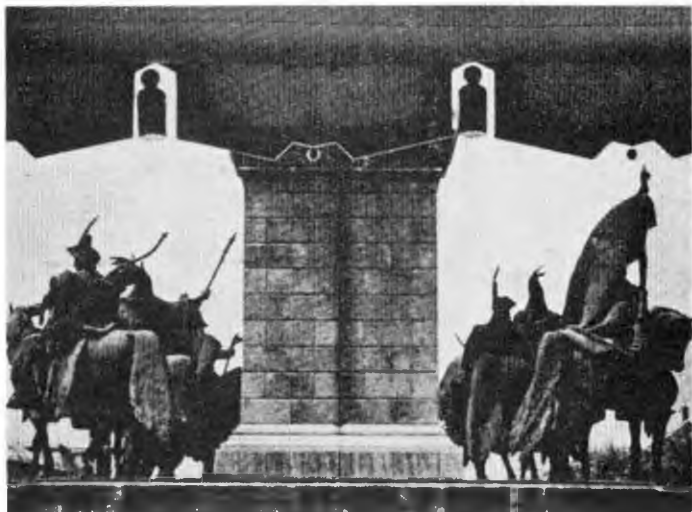
A magyarok fejedelemasszonya.

Feszty A. festm.

Krishna, India nagy „szent”-je, ötősfogaton tér vissza az égbe.

Kétféle porfelhő borítja az eget. Egyfelől a terelt nyájak vonulása, — másfelől a lezuduló lovasság nyomán keletkezett irtózatos porfelleg. Ember legyen, aki keresztül lát rajta. De íme a kettő között kiderült az ég. Árpádék mögött még ott settenkedik ugyan a sötét felhőzet komor színe, — az áldozók csoportja fölött azonban már a

A hét vezér a milleneumi emlékművön.

magyar Alföld tiszta napfénye ragyog úgy, ahogyan a magyar ég tud igazán ragyogni.

Hála-áldozatra gyűlt össze a vezető nép. Hálaalkodni a szerencsés kimenetelű csatáért és azért, hogy őseink szent földjére, a Kárpátokkal övezett alföld térségeire, néhai Csaba-királyfi hő óhaja szerint. Árpád fejedelem elvezeté népét és jövőendő honul újból megszerzé azt hű magyar népének.

A tiszta ég felé sudáran száll az illatos füvektől terhes oltárfüst. Friss hasábokból imént hordták csak össze a hatalmas máglyát, mely előtt a táltos magasba kiterjesztett kézzel zengi a tüzet elesztő szent igéket. Hallatára, kiválasztott tiszta leányok lejtének körbe-karikába-futó könnyű, kecses táncot.

A fehér lovat feláldozó pap a földet érintve pihenteti a nagy tetre élesre fent kardot. Ficánkoló fehér lovat vezet elő maga a „bonc”. Most fogták ki a szabad ménesből. Nehezen türi a kantárt, amelyet csak most vetettek rá először.

Nem is a tüztől fél, amelyre pirosuló vére nemsokára hullani fog, hanem szabadságát védelmezi. Ennek tudatában fog nemsokára az oltárra hullani.

A táltos körül jobbról is balról is válogatott vitézek és az egyes törzsek és csoportok meghívott képviselői foglalnak helyet. Szemlélődően pihennek, avagy nyílt tekintettel állnak őrt ottan, mintegy óva, védve a hálaadó szent tűz lánja lobogását, betöltve lelküket az igricek újongó muzsikás dalával.

Ósi skytha-hun sírmezők Észak-Oroszországban.

4. Az ezredik év.

Az első keresztény századoktól kezdve, 1000 esztendőn át a keresztény népek gondolatvilágában folyton ott kísértett a nagy várakozás ígérete, a chyliazmus, amely nem kevesebbet jelentett a hívők számára, mint azt, hogy ekkor, az első 1000 év eltelte idején lesz a bizonyos nagy ítélet, amikor a jók és gonoszok kétfelé választatnak, mindenik megérvén a maga jutalmára avagy büntetésére. Ez a jubileumi 1000-ik esztendő. Az ítélet ekkori idejére, mely a régi avesztai iratok szerint kétszer 57 = 114 esztendeig fog tartani (57 év a büntető tisztítás, és 57 az újjáépítés ideje) meg fog jelenni az egykori Góg-Magóg skytha népség kései utóda, és pedig a 114 év betudásával a Krisztus utáni 886-ik évben. Pontosan ekkor tűnnek fel Atilla egykori európai hirodalma nyugati határánál a skytha-hun-utód magyarok.

Természetes dolognak tűnt fel ezért és érezhető riadalmat is keltett a skytha leszármazású magyarságnak Európában, közelebbről Pannoniában való megjelenése. Atilla nyomdokain messze nyugat volt kalandozásaik határállomása. A szerzetes-irodalom nem vette észre bennük, ami érték, ami jó. Ők csupán Góg-Magóg pusztító népét látták a száguldozó lovasokban, akik nem is akartak másoknak feltűnni, éppúgy, mint közvetlen rokonfajú elődeik, a hunokból lett „ál-avarok“.

Ők igazi Góg-népe maradtak ugyanazzal az igénnyel, ami Góg-népének járt: E világ megfélemlítő veszedelme lenni, legalább is az ellenség szemében, hogy a hódítások sikere így könnyebben legyen biztosítható!

De ezt csak ők gondolták így. A sors intézkedéséből azonban minden másképp történt. Eltelt ugyanis a 114 esztendő és azt látjuk, hogy a farkas és bárány im együtt legel. A chyliazmus

évében (1000) István magyar király megkeresztelkedik. A pápa koronával tünteti ki. A lángoló-lelkű hívő magyar egyház közel egymásutáni esztendőkből öt szentet ad a nagy egyetemes kereszténységnek. Európa nemcsak a kenyérsütés módját tanulja meg a magyaroktól és nemcsak az előlgombolók kabát viselését tanulja el Kelet hozzájuk hajló népétől, hanem átveszi gazdag érzésvilágát is, ami megmutatkozik Assisi Szent Ferenc, egy Clairvauxi Bernát és mások gondolat-

Gog-Magog népe egy 10-ik századbeli térképen.

világában. Ugyanakkor, amidőn a magyarságot elevenen földbeássák régi hitéért, amelyhez, de legkülönösebben a természetet hűséggel gondozó „Boldog-asszony“-ához ragaszkodott híven, egy időben a szentté avatott Assisi Ferenc legszebb és legbensőbb ódájaként állítják a keresztény világ elé azt, amelyben a magyarok módja szerint kiáradó szeretettel köszönti a „természetvilág lelkét“.

Assisi Szent Ferenc himnuszának szavai:

„Fölséges Úr, mindenható jószágos Isten, Tied a dicséret! A dicsőség is és tisztelünk és minden áldomás Téged, egyedül csak Téged illet és nincs

óh, emberi ajak, mely méltó volna, hogy nevedet kiejtse.

Dicsértessél, óh én Uram, minden teremtményeid által, különösképen pedig bátyánk-urunktól, a Naptól, ő fényes világát ki szerte árasztja ránk. Szép és gyönyörűséggel ragyogó Ő s fényességében Fölséged jelképe.

Dicsérjen, óh Uram, Hold-asszony nénénk és az összes csillagok! Oly tündöklően szépek, ékesek, gyönyörűségesek, hogy velük az ég boltozatját körös-körül raktad.

Dicsérjenek Uram, a Boru, a Derü és az Időnek változásai, melyekkel teremtményeidről mindezenha gondoskodik.

Dicsérjen, Uram, drága és tisztaságos hunk, a Víz, kinek hasznos voltát csak alázatossága mulja fölül.

Dicsérjen, Uram, a mi gondozó, tápláló, megannyiféle gyümölcsöket, színes virágokat, meg fűveket teremtő Anyaföld-nénénk."

Clairvauxi Szent Bernát viszont azt mondja: több tudomány van az erdőkben, mint az írásokban s lelki nevelő dajkának is az erdő csendességét ajánlja inkább.

Ez a lelkület nem Európa gondolkodása!

Ezt az újszerű lelki átélését Isten teremtett világa szépségeinek, a magyarság hozta ide Európa kellős közepébe.

Csoda történt Európában Góg népével.

Pontosan az ezredik évben.

De Keleten is ugyanilyen csoda történt. Ott is ugyancsak Góg népével!

Indiában történt, az ezredik évben, hogy Szent István magyar király kortársa, *Mahmud Ghaznavi* turk fejedelem, akiről már több ízben szóltunk is, aki családfáját az ősi turáni fejedelmi háztól, Feridun és utódaitól származtatá le.

parancsot adott az ősi turáni multra vonatkozó mindenféle krónikás adat és történeti mult összegyűjtésére, hogy a „*Turáni Ősi Történet*“ ennek alapján egybeszerkesztessék. Ennek volt következtetése, hogy Dakiky turkesztáni költő, az ősi turáni alföld szülötte, versekbe kezdé szedni a turáni multat, amelynek költői befejezése Dakiky korai halála miatt, Mahmud parancsából a nagy perzsa költő, Firduszi feladata lett.

Firduszi az akkori irodalmi nyelven perzsául írta meg csodálatos hőskölteményét, amely Mahmud fejedelem megbízása folytán a turáni, az ősi skytha-hun nép legendás multját örökítette meg, amely költeményben Feridunt „Szent Turán“ sahjának köszöntik mindenek. A turáni turk Mahmud (Kr. u. 1000) fejedelem által inspirált és a maga ősi turk-turáni multja dicsőítésére a perzsa Firduszi költő által az akkori irodalmi perzsa nyelven íratott Sah-Námét — az úgynevezett Királyok-Könyvét — át meg átszövi a turáni vonatkozás. Így:

1. *Feridunt* „*Szent Turán Sahjának*“ köszöntik mindenek.

2. Turán trónjára a hős Rusztem a turáni Feridun véréből való Kej-Kobadot ülteti. Ő lesz a Kejani dinasztia őse.

3. A Kej-Kobadot követő Kej-Kavusz fejedelem két vezére vadászat alkalmával egy gyönyörű turáni leányra bukkan. Kej-Kavuszhoz viszik. Ez feleségül veszi a szép turáni leányt. Ettől születik a Rusztem nevelte Szijavusz iráni hős. Szijavusz anyja, a szép turáni leány, Kej-Kavusznak válaszolva, mondja: „Anyám révén nemes, de apai ágon Afrasiáb turáni király rokona családom . . .“ (Sahnámé)

4. Szijavusz, miután vonakodik meggyilkoltatni a turáni király tuszait, Iránból Turánba menekült át Afrasiab turáni királyhoz..

5. Szijavusz itt elveszi a turáni Afrasiab király fővezérének, Pirannak (az Avesztában em-

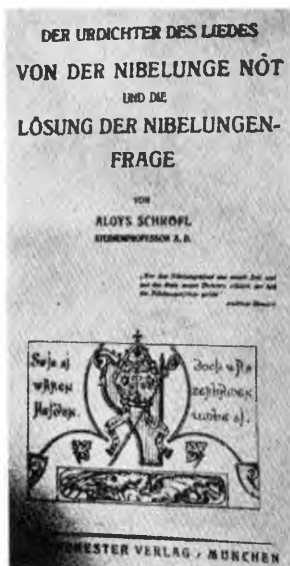

Firduszi, a „Királyok könyve” szerzője. (Kr. u. 1000.)

lített Fryana) leányát, majd Afrasiab turáni király is hozzáadja leányát, a szép Ferengiszt.

Tehát, amint látjuk, a turáni turk Mahmud

fejedelem által inspirált úgynevezett „Királyok-Könyvét“ valójában oly turáni vonatkozás szövege, amely ezt a hőskölteményt már irattatása céljával fogva is, nem a perzsa, de csakis a „*turáni ősi mult époszának lehet tekinteni*,“ — amiképen az olasz Bonfiniusszal Mátyás király által

Aloys Schröfl könyve: A Nibelung époszt Gejza magyar fejedelem iratta.

iratott „Magyar-östörténetet“ sem lehet az akkori irodalmi nyelven való szerkesztéséért a latinok történetének tekinteni.

Amit imént elmondottunk, Keleten történt! És pedig Kr. u. 1000 körül.

Nyugaton ugyanez időben, ugyancsak Kr. u. 1000-ik év körül, Szent István atyja, Gejza feje-

delem udvarában, Ausztriától a régi Burgundiáig nyúló területekről nemes lovagok gyűltek egybe, meglehetősen nagy számmal. Gejza fejedelem csodálatos belső ösztönzésből ugyanazt cselekedte, amit Indiába települt turáni fejedelem-társa, Mahmud, ő is összegyűjteté a turáni mult krónikás emlékeit és feldolgoztatá azt nagyszerű éposszá. Nem latinul szerkesztették, de a magyar udvar németajkú idegen urai kedvéért a saját maguk nyelvén: német verseléssel.

Igy született meg a „Nibelung-ének, a skytha mult másik éposza, amely époszt azután idővel átírták és bővítették az egykorú események sorozatával. Ezt a feltárást csak nemrég tette közzé Schröfl müncheni professzor egy hatalmas műkeretében, mint véglegesnek tekinthető kutatási eredményt.

A Nibelung-ének vonatkozó fejezetei a skytha ősi mult jellemes nagy hősről, a skytha-hun fajú Atilláról zengenek dicsőítő énekeket és pedig, amint egyes fejezetek címeiből látjuk:

(20. kaland): Hogyan küldött Etele király Krimhildáért.

(21. kaland): Hogyan ment Krimhilda a hunokhoz.

(22. kaland): Hogyan fogadták Krimhildát a hunoknál.

(23. kaland): Mikép forralt bosszút Krimhilda.

(24. kaland): Hogyan jártak el a követségben Vidor és Tobor.

(25. kaland): Hogyan utaztak az urak mindnyájan a hunokhoz.

(32. kaland): Hogyan ölték meg Budát.

(33. kaland): Hogyan viaskodtak a burgundok a hunokkal.

Haage: „Geschichte Atillas“ c. igen értékes összefoglaló művében az ebben az époszban oly

életében is gyakorlatban volt, halála után (kegyeletből) egészen német királynak tette meg.“

A neves francia történész, Thierry Amadé, Atiljáról írott nagyszerű művét ezekkel a szavakkal fejezi be:

„Keleti Európában Atila szelleme még igen sokáig lelkesíti a hun birodalom romjait; fiai közül többen mint vitéz férfiak tűnnek föl s dicsősége a hun nemzetek maradékainak könnyű utat nyit a Dunához. Egymást érték ezen három század alatt, csaknem évről-évre, oturgur, kutrigur, avar, bolgár, kozár nevek alatt; végre a hungarok, vagy ungrok, a mai magyarok az ősi Hunniában, a VII. század közepe táján (avarok), egy nagy és hatalmas állodalmat alapítanak, mely dicső helyet foglalt el az európai társadalomban.“

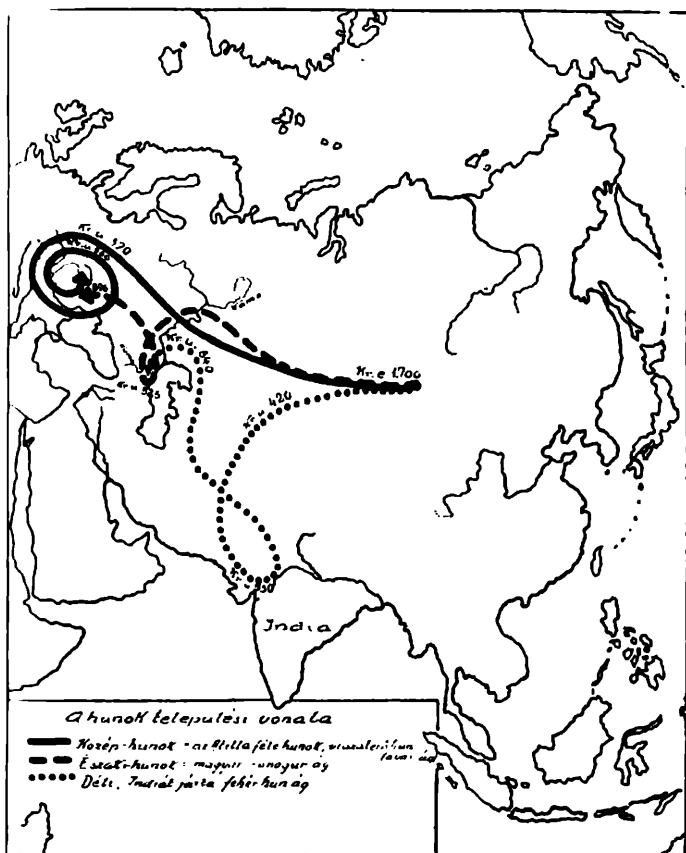
„Árpád bajtársainak fiai beléptek az európai társadalomba.“

„Ezen idő messze van mögöttünk, de áll még ma is egy Magyarország, „nyugat“ nemzeteinek fogadott testvére, melyet az idő megalázott, de amely nem utolsó „bátor lélekre, önmagában való hitére és a fájának nemes büszkeségére“ nézve. Az én munkámnak itt vége van: bármily különös is ezen harmadik hun birodalom története, bármily rokonszenves érdeket gerjeszt is bennem a magyar név, azon tervhez kell magamat tartanom, melyet magam elé tűztem. Meg akartam mutatni, hogy a hun fajnak, melyet Balamir Európába vezetett s Atila hatalma tetőpontjára emelt. máig is vannak köztünk képviselői s hogy e fajjal együtt hódítói legnagyobbikának neve keleti Európában megöröködött: azt hiszem, hogy mindazt, mind ezt bebizonyítottam.“

„ . . . Az első hun birodalom hódításait s Atila nevét vajjon nem éneklük vagy regélik-e akár az Ural környékén, a fekete hunok bölcső-

reben, akár a Kaspi-tenger és Kaukáz-melléki lapályokon, a fehér hunok ősi hazájában? . . .“

„Igen is, Atilla neve, amint látszik, mintha felderítésbe merült volna éppen azon tartományban (a magyar honban), mely minden más felett leginkább követelhetné Atilla dicsőségét. . . .“

A hun népek szétágazása és települési vonalaik.

5. A mai időkig.

A régi magyarság oly igen nehezen maradt el ősei hitétől, — de amikor ezt cselekedte, vallásos lelkiületének értékeit megmutatta új vallásában, sarjadzó kereszténységében is, amikor az Árpád-házi királyok sorában, Szent István, Szent Imre és Szent László, majd Boldog Margit és Szent Erzsébet személyében rövid idő alatt öt szentéletű kimagasló egyént juttatott az egyháznak.

Szt. István pld. maradandó példaképe az életben az élet számára munkáló komoly, vallásos érzületnek, úgyhogy a koronát átnyújtó Szilveszter pápa azt üzenheti István fejedelemnek: „Én ugyan apostoli vagyok, de ő igazán apostol.”

István király és népe a becsületes lélek nyílt bizalmával közeledett nyugat keresztény, úgynevezett „kultúrnépe” felé. De korán csalódnia kellett: ugyanis arról győződtek meg, hogy az országba özönlött idegenek keresztény külseje sok-sok esetben durva jellemet takart.

Igy Piligrin püspök térítői munkája ezért nem hozta meg a kívánt eredményt. Úgyhogy pld. Brunó érsek az erőszakos térítő-munkára célozva a megtért magyarok árnyékkereszténységét rosszabbnak tartotta a pogány barbárságnál.

Amikor Szt. István első királyunk népével együtt felvette a keresztény vallást, egy nehéz feladatot kellett megoldania. A magyarság ugyanis a régi vallással feladta Anahitába, a természet-istenasszonyába vetett hitét. Szent Gellért térítő püspök volt az, akinek tanácsára Máriát Boldogasszonynak, a természet keresztény szellemenben vett Istenasszonyának kezdték nevezni. Így lett Mária-ünnep Gyümölcsoltó-boldogasszony napja, így lett augusztus hónap Mária hónapja és szeptember hó 8-a Mária napja. Anahita vigyázó anyai gondosságába vetett bizalom a régi hit egyik

fontos alappillére volt. A régi hun-magyar vallás mindig is a szív vallása volt. Az új vallásban is a nő lelkére akarta bízni a nemzetre odaátrol való gondos vigyázást. Maga előtt látta sok megbocsájtani való vétkét. Vajjon kitől remélhette ezt másról, mint a nagy megbocsájtónak, Krisztusnak az edesanyjától. Ezért ajánlotta nagy István királyunk országa oltalmát egy sokat szenvedett nő-

AZ IGAZHITRE MEJTÉRŐ SKYTHÁK. JELENKEZ A VELENCEI SAN-MARCO BOVHÁZ MOZAIK-ÉPÍMÉREI KÖZÖL.

Az igazhitre megtérő skythák. (Velence, San-Marco egyház.)

nek, Jézus anyjának vigyázásába. Ezért lett Mária Hungária patronája.

Mindjárt István uralkodása után, amikor a velencei számüzött doge fia, az idegen szellemű és a magyarság céljaival éppen ellenkező törekvésű Péter jut a magyar trónra, egy hosszadalmas kegyetlen harc kezdődik a magyar faj uralmáért. Péter, noha megesküdött István királynak, hogy Gizella királynét megbecsüli és birtokában meg-

oltalmazza, — nemsokára István halála után elvette javait és fogságba vetette. Kézai krónikája szerint: „... az ország javait a németekkel és olaszokkal fennhéjázva és telhetetlen szívvvel pocskolja. Az erősségeket, várakat és az ország minden méltóságát a magyaroktól elszedvén, idegeneknek osztja vala. Kevélységének dölyfében gonoszságát egész méreggel kiönté a világ elébe, így szólván: „Ha darab ideig egészséges maradok, valamennyi bírót, tekintetes urat, századost, országnagyot és méltóságot németekből és olaszokból teszek és Magyarország földjét idegenekkel töltve be, a németeknek adom birodalmui.“

Péter 1045-ben Magyarországot lándzsa alakjában jelképileg átadta III. Henrik német császárnak, és neki főembereivel együtt hódoló esküt is tett és adót is ígért és a császár Magyarországot hűbérként bocsájtá vissza Péter kezeibe. Ez volt tehát — írja krónikánk írója, *Kézai mester* — a viszálykodás szülőoka. Ez volt az igazi oka annak, hogy a magyarság két esztendővel ezekután, 1047-ben megtámadja és megöli a német haditerületek felé igyekvő olasz származású Gellért püspököt.

Ugyanez volt a rugója az István alatt Koppány vezér által kezdeményezett mozgalomnak is. Koppány nemcsak ősei vallását akarja visszaállítani, de sereget toborzott, mellyel vissza szándékozott térni az ősi hazába, messzi Ázsiába. Később I. Endre alatt Vatha hívei az idegenek keresztény vallásával szemben a magyarok ősi vallását juttatják egyidőre uralomra, — kiirtva a keresztény nyomokat a magyar földből. A felkelés megismétlődik I. Béla alatt, de ekkor már az ősi vallás ereje igen-igen gyöngülőben volt.

Az erőskezü *Szt. László* király nemzeti alapon igyekszik újjáteremteni a kereszténységet, —

szláv, német és olasz papok helyét magyarokkal töltvén be.

De alighogy magához tért az ország, II. Endre alatt egy újabb idegen áramlat szinte szétszedi az ország törvényét, megbolygatva értékes erkölcsi talpkövét is.

Keresztény hitre térő magyarok. (Atlas Catalan, 1375.)

Míg Vathának és fiának, Jánosnak s az ősi vallás híveinek felkelése az idegen szellem és járom alá hajtott pór nép fájdalmas felhördülése volt,

a Bánk bánnal tartó nemesség akarátának kilobbanása viszont egy véstjósító tiltakozás volt a magyarság vezető elemei részéről a beözönlő és az uralmat kézbe ragadó idegenek ellen.

Mialatt pedig Endre a szent földön hadakozik,

azalatt idehaza a feltörő önkények prédája lesz az ország rendje.

És ezen az úton már csak néhány lépést kellett tenni, hogy az ország úgy álljon ott tehetetlenül a mongol betörés kegyetlen hordájával szemben.

Hiába volt a testvér magyarok üzenete „Magna Hungariá”-ból, a magyarság idehaza nem hajlott a jó szóra. A tatár keresztülgázolt „Magna Hungaria” magyarjain, — akik izenetükhöz híven csak holttestükön keresztül engedték tovább a szép magyar haza felé a kérlelhetetlen tatárt. És a tatár végig söpörte az országot. Elsöpört egy elbénített, egy erkölcsi alapjaiban megrendített nemzedéket, — minden más értékes emlékeivel egyben.

Egy üszkös romhalmaz lett az ország, benne egy népét hangos jajszóval sirató koronás királlyal. És ez a nemzet talpraállt mégis. Nem önerejéből, de Isten segedelméből, szent elhivatottságának sejtett érzetével. Csoda-e, ha a magyar ősvallásnak csak pernyéje és hamuja maradt ezekután reánk? Az ősvallás avesztai jelleggel bíró szertartásai még a térítés idejében kiküszöböltettek. Ezzel szemben továbbra is megmaradtak a finn-féle területekről különösen a nép alsó osztályához átkerült, a samanizmus jellegével bíró babonás szokások.

A papság ugyanis ezektől nem félt annyira, mint az előkelők pogány színezetű vallásától, amely az eddig előadottak alapján határozottsággal állítható, hogy a zarathustrai avesztai vallásnak bizonyos árnyalata volt.

A mindig is a belső értékre adó magyar érzület és különösen a nép egyszerű fia, a latin nyelvű szerzetesek külsőséges szertartásaiból vajmi keveset értett. Csak külsőséget láttak, pedig ezzel szemben belső értékeket kerestek a keresz-

tény vallás képviselőinél. — De amint láttuk, a beözönlő idegenek nagyon rosszul képviselték a keresztény erkölcsöket és ahelyett, hogy felemelkedett volna a magyar nép a keresztény eszmék magasabb színvonalára, — a rossz példaadókkal együtt süllyedt le a mélybe. Kívülről ellenség pusztította el értékes lelki kincseit, — belülről a megnemértés keze tarolta le ezeket a „pogányság támaszának” vélt tulajdonokat. Pedig egy Clairvauxi Bernát, vagy a természet nyelvén beszélni tudó Assisi Szent Ferenc, csodás eredményt tudtak volna elérni a magyar népnél. — A tatárjárás után századokon keresztül a magyar le sem tehetette a kardját. Most a török ellen, majd a reformáció eszméiért, majd a Rákóczi szabadság-mozgalom zászlaja alatt kellett foyton hadban állania.

Amikor kissé szabadabb levegőhöz juthat, a kuruc-korszak csodálatos költészettel, — a magyar lélek első igaz költői termékével gazdagította irodalmunkat.

A XIX. század beköszöntő negyedében a Teremtő a magyar lelkiség legjava erőit küldi le a földre.

A nagy megsejtések, feleszmélések korszaka kezdődik ezzel az időszakkal. Minden terület megszűli a maga embereit. — Mint mikor új tavasz jöttén, a szőlővesszők első rügvfakadásakor, a nyirkos pince mélyén megremeg a tiszta bor a hordók ölén, — megérezve, hogy *o d a f e n t* meleg napsugár kezd ragyogni, ugyanez történik a magyar néplélek közvetlen irányítói körében is.

* * *

Az Aveszta első európai teljes átültetései, különösen Anquetil Du Perron munkája és az ő nyomán készült, s 1772—78 közt kiadott Kleuker-féle 6 kötetes, németnyelvű „Zendavesta” címen

megjelent munka a magyar kutatókra is jelentős hatást gyakoroltak.

Keleti kutfők nyomán ugyanis sejtettek már előbb is bizonyos kapcsolatot, pl. Fischer János-

Emlékkő, felirattal.
(Jenisszei.)

Kehely-tartó szobor.
(Kaukázus.)

nak a 18. század derekán megjelent finn-magyar-perzsa szóegyeztetésekkel foglalkozó munkája, — a sejtés azonban csak a fentemlített avesztai munkák anyagának felhasználásával erősödött meg,

miként azt Beregszászi Pálnak 1793-ban megjelent perzsa-magyar nyelvhasználása elénk tárja.

Egyes írók a magyart az Aveszta népének kezdik tekinteni, a magyar nyelvet pedig az Aveszta nyelvével azonosították. Szabó József tanár pl. annyira egynek vélte a kettőt, hogy nem is vette igénybe a szófejtés eszközeit, — hanem egyszerűen darabokra vagdalta a szavakat s kötötte oda valamilyen egyeztetett értelmezéshez.

Szabó József, s később Horváth István történész és még mások törekvése ezidőtájt nem szolgált más célt, mint hogy az ekkor felbukkanó finn-vogul-magyar nyelvhasználással és rokonítással szemben a magyart, — az aveszta adataira támaszkodva, — egy dicsőbb öshöz kapcsolják hozzá, amiképen Szabó József munkái, többek között „A hősi magyar név s eredet méltóságának kivívása“ (1825) egybehasonlító munkájában azonosítja a magyar nyelvet az avesztai Zenddel. — Később 1844-ben, beismerve előbbi művei tökéletlenségét, a gróf Károlyi Györgytől ajándékba kapott Zendaveszta alaposabb buvárlása után újabb munkát ad ki, „A magyar nyelv keleti emlékei“ címen, amelyben az Aveszta nyelve és a magyar nyelv között a nyelvtani egyezéseket igyekezett kimutatni. Azonban ez a munka sem mentes egészen az előzőhöz hasonló szóegyeztetési tévedésektől.

Ez a téves alapokon vezetett nyelvészkedés, mely a most említett író és pl. Horváth István kísérleteiből elénk tárul, elégséges volt ahhoz, hogy az élő finn nyelv támogatása mellett megindult komoly finn-ugor nyelvészet, a bizonyos fokig reális alappal bíró magyar-vogul stb. nyelvi rokonítás, — leszorítsa az avesztai irányt felkaroló gyengébb ellenfeleket. És hiába, ebben a sorsban osztoznia kellett minden ezután jövőnek,

— így a komolyabb vágáson haladó Mátyás Flóriánnak, Hunfalvi Pál ellenfelének is. Úgyhogy az történik, hogy amikor külföldi jeles tudósok egyre nagyobb mértékben vonják tanulmányaik körébe az úgynevezett ugor-magyar és iráni nyelvterület összefüggésének feltárását, — ezt a törekvést idehaza teljes hallgatással mellőzik, úgyhogy Munkácsy Bernát akadémiai tag szavaival élve: („Árja és kaukázusi elemek a finn-magyar nyelvekben” című munkájában): *„Hunfalvy fellépése, a magyar nyelvtudomány nagy kárára, leszorította az árja érintkezés kérdése iránt való érdeklődést. A győzedelmesen kibontakozott altáji, később finn-ugor nyelvhasználat oly mélységesen meglepett nyelvtudósaink ezen fontos feladata köréről, hogy még csak létezése is kiveszett honi nyelvészeink köztudatából. Még az oly kétségtelen árja egyezések is, mint pl. a magyar „arany, ezüst, tíz, száz, ravasz, tehén” szavaké, teljesen feledésbe mentek s Budenz*) „Magyar-ugor szótára”, ahol ilyenbe ütközik, vagy merő hallgatással mellőzi az árja megfelelőeket, vagy inkább mint pl. a „száz” esetében, szlávból való ősi átvételnek tekinti az ugor alakot. De másként áll ez a dolog az árja magyar nyelvhasználatát illetően a külföldi hírneves nyelvészeknél, akik egyre nagyobb érdeklődéssel kísérik a finn-magyar nyelveknek árja, illetőleg indogermán hasonlatait.”*

Amikor az első komolyan számbavehető Aveszta-szótárak és etimologizáló kötetek megjelennek, mert Klaproth neves kaukázusi utazónak az 1823. évben „Asia polyglotta” címen megjelent, egy kis avesztai összehasonlító szöveget is tartalmazó, azonban még a kezdet nehézségeivel

*) Brassay Sámuel adata szerint Budenz József, a nagy magyar-finn összehasonlító nyelvész 22 éves korában még nem tudott magyarul.

küzdő munkája alig jöhetett számításba, — a finn-ugor nyelvészet figyelme az Aveszta-nyelvterület felé kezdett mindinkább irányulni. Azt észlelték ugyanis, hogy a finn-ugor nyelvterület egész déli vonalán egy jelentős és pedig különböző korszakokra bontható iráni, — megnevezve a avesztai, pahlavi és bizonyos újabb kaukázusi — iráni hatás észlelhető.

Az érdeklődés lassú évtizedek alatt az Aveszta-kutatók részéről is átterelődött a finn-ugor irányt képviselők kutató-területe felé. A két iskola nagy harcokat vívott meg egymással szemben.

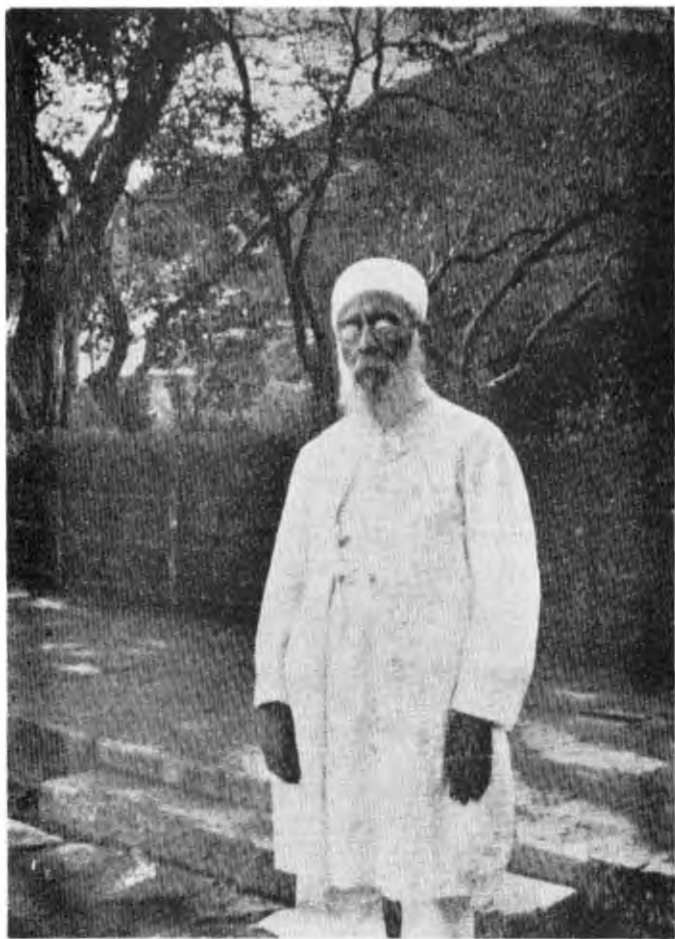
Az ellenpárt mintegy utolsó, de már elgyengült akarát-felvillanásának lehetett tekinteni dr. Karácsonyi János volt nagyváradai püspök már említett munkáit, melyek ellen Márki Sándor egyetemi tanár és dr. Pethő Sándor „mint a régi eredményeket és köztudatot irtogató határtalan száraz papírszagú kriticismus” ellen keltek síkra.

Ez a már tarthatatlanná vált álláspont összemorzsolódik a tudományos megállapítások érvei előtt s újabb és úgylátszik végleges térhódítással nyomul előtérbe az, amit Hun-Magyar azonossági tudatunk realitására nézve a Karácsonyi János említett könyvével egyidőben megjelent, „A Hunokról” szóló igen értékes munkájában Hóman Bálint, Gombócz Zoltán, Császár Elemér és gróf Zichy István egyetemi tanárok megállapítottak.

*

* *

Amikor igen tiszteletreméltó vendégünket, az indiai parszik nagynevű tudósát, Jivanji Modi professzort szerencsénk lehetett Akadémiánk

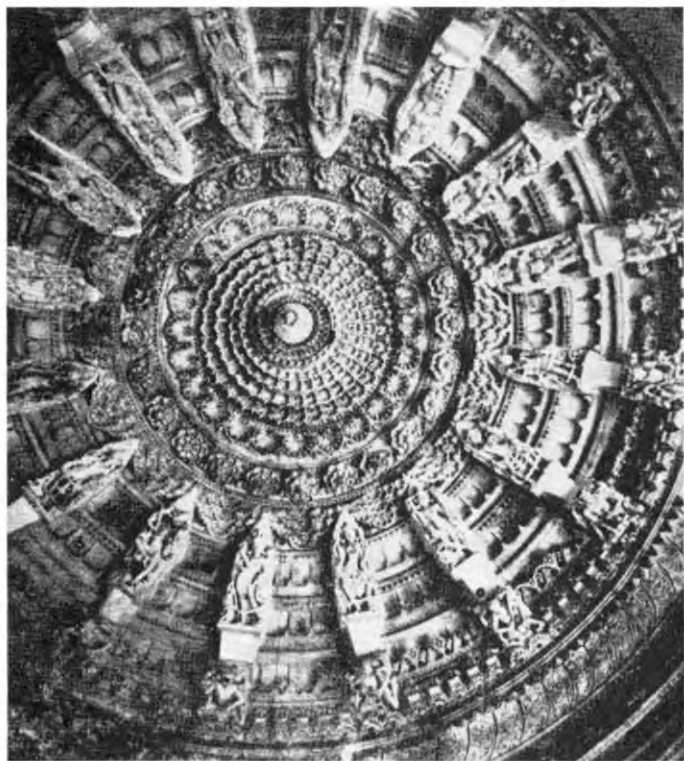
Sir J. J. Modi (Bombay.)

lakai között üdvözölhetni (1925 aug.), — egyúttal halánkat fejeztük ki iránta, a magyarság keletre szakadt ősi testvérnépe képviselőjének, aki szomorúságunk napjaiban meglátogatott bennünket, és „*napkelet új bölcséként*” odahelyezte kincseit az ujjászületendő magyarság bölcsője elé, mint népe ajándékát és pedig a parszi ős-vallásnak és az indiai ős-történelemnek az ősi skytha-hun-magyarokéval való azonosságának a tudatát. Modi professzor a magyarságnak ahoz a régi és erősebb eleméhez szólt, akikben ma is tántoríthatatlanul él az a tudat, amit „hun-magyar-azonosság”-i tudatnak nevezünk. Ő ugyanis ezen az alapon áll, ennek tudja és ennek tartja a magyart, — az ősi Hunok Európába szakadt ivadékának.

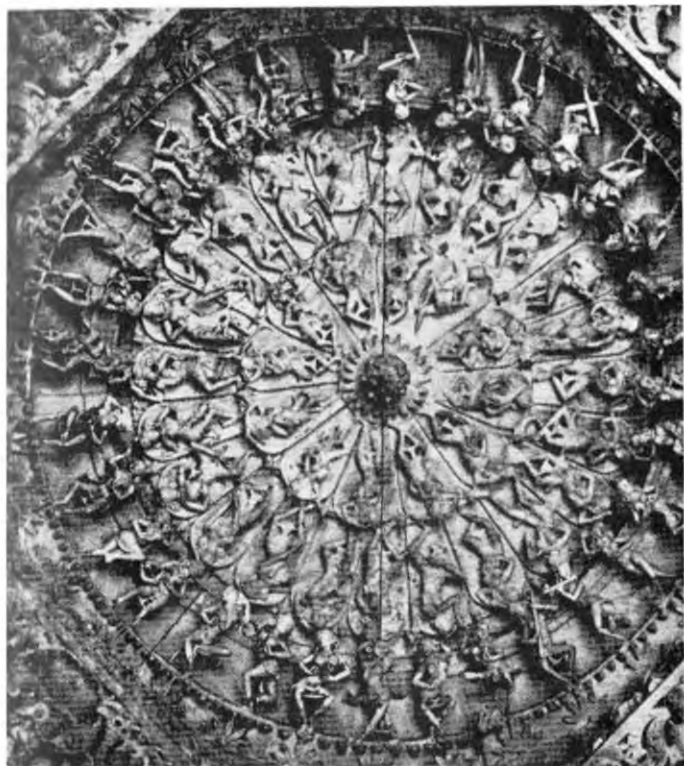
De hiszen mindig is megvolt ez a tudatunk, első krónikásainktól kezdve, akik a XVIII-ik században élt Pray Györgyön és több más értékes történetírón keresztül az újabb idők komoly történet-búváraiig, bizonyára a korszellemét is tükröztették. Csak éppen a múlt század néhány évtizede alatt látszott leszorulni a „hun-magyar azonosság”-i tudat, de akkor is csak néhány tudósunknak az elméletében, — mert viszont másrészről sohasem volt erősebb ez az ősi „hun-magyar-azonosság”-i tudatunk, mint éppen a jelzett időszakban.

Az a tény, hogy a hun-magyar azonosítás egy hun-nyelv hiánya következtében nem lehet oly erős alapokra fektetve, mint pl. a jelenlegi finn-ugor nyelvbúvárlat magyar vonatkozású adatainak a feldolgozása, ez nem jelenti azt, hogy faji hovatartozandóságunk ténye és pedig Kelet hun-népének hozzánk tartozása, — és egy határozott tudaton alapuló mi-odatartozásunk valaha is kiveszhetne akár érzésünkből, akár gondolatvilágunkból.

Éppen ezért a nép érzületének felzúdulása

Az Ar-budai márványtemplom egyik kupolája.

Az Ar-budai márványtemplom egyik kupolája.

követte mindig azokat a tudományos keretben nyújtott okoskodásokat, amelyek révén a magyar nép gondolatvilágát akarták megfosztani eme legértékesebb kincsétől.

Szinnyey József dr., a Finn-magyar szótár, Finn-nyelvtan stb. munkák neves szerzője, egyik régebben megjelent „A Magyarság eredete” című munkájában a következőket írta: „A nyelvek rokonsága nem bizonyítja okvetlenül a népek fajrokonságát is. Ennélfogva nem szabad eleve elutasítani némely íróknak azt a föltevését, hogy az „igazi” magyarság, vagy magyarság zöme fajszerint nem finn-ugor, hanem török-tatár nép. Ennek a lehetőségét elvben el kell fogadni...”

Harminc esztendő múltán Balassa József dr. a „Magyar Nyelvőr” szerkesztője, akit tudományos munkásságáért a Helsinkii Finn-ugor Társaság tiszteletbeli tagjává választottak, egy hosszabb igen értékes tanulmánya keretében a következőket írta: „Annyi ma már bizonyos, hogy a nyelvrokonságon kívül a finn-magyar néprokonság gondolata ma már a tudományos világ előtt megbukott és hogy a mai tudományos meggyőződés éppen a hunmagyar azonosság elve alapján a magyarságot kétségtelenül Türk népnek tartja.”

Az tény, hogy a vogul, osztják, zürjén, csere-misz és csuvas nép sohase volt az az államalkotó, lovas kardforgató, szellemi nagy kincsekkel bőven rendelkező nép, amilyen a magyar nép értékesebb eleme volt a múltban is és az ma is. Abban igaza van az előbb említett irányzat híveinek, hogy ezek az apró népecskék csak szolga-népek lehettek egy olyan állami alakulatban, mint amilyen a magyaré volt régen, de abban nem oszthatjuk nézetüket, hogy ezek az erőtlén népek képezték a magyarban az uralomra jutott ősi elemet. A hun-féle népek sok századon át laktak ugyan-

is eme népek területeinek a szomszédságában és régebbi területeiken. Ez alatt az idő alatt keveredtek a hun és finn-féle népek. Ehez az ősi hun alapelemhez csatlakoztak azután az Ural-hegységhez későbbi időkben más-más alkalommal oda települt, velük rokon más hun-fajú népek.

Modi professzor „A Hunok indiai szerepléséről” szóló munkájában azt mondja idevonatkozólag, hogy: a magyar egytestvér-nép a hunnal, — hogy Atila hunjai csak nyersebb ágát képezik a baktériai majd indiai Fehér-hunoknak. Ezek a hun-népek viszont testvér törzsei voltak a Jüe-tsi hun-népeknek, akik Kína határáról és területéről kiszorulva, a Kr. e. II-ik században lejutottak Indiába s ott a később utánuk érkezett fehér-hunokkal közel 7 századon át fennállott birodalmat alapítottak.

Ezeknek az egymással rokon népeknek egyik harcias és kellőleg művelt ősi törzse volt az, amely még a Kr. e. II-ik században a hiungnuk elől kitérve — a kínai Kanszu tartomány irisz-mezőkkkel borított területéről áttelepedett a Balkás-tónál levő Hét-folyó vidékére, majd innen át az Ural hegy-völgyes tájaira és pedig az ott lakó, gyenge műveltséggel és alacsony vallásos fogalmakkal (samanizmussal) küzködő szolgálásra hajlamos apró urali népecskék közé, aholis az új települő és pedig a hun faj lett rövidesen az uralkodó elem.

Karácsonyi János is említ idevonatkozólag egy adatot „Amagyar nemzet őstörténete 896-ig” című munkájában és pedig: „Valamikor Krisztus születése előtt egy csoport mongol is menekül hozzájuk és elvegyül velük”. Igen, ebben az időben a Kr. e. II-ik században a Jüe-tsikhez tartozott törzsek, — később a Kr. u. I-ső században a hiungnuk (hunok) számos törzse települt át az Ural-vidékére... Az utóbbi törzsekkel és pedig

a hiungnukkal Atilla nyersebb hun-népeleme s az előbbiekkal, azaz a Jüe-tsi-féle elemmel az indiai fehér-hun törzsek tartották a testvériséget, akik az indiai hun birodalom megdőltekor a Kazár birodalmon keresztül odacsatlakoztak az Atilla-féle európai hun birodalom romjaiból az Ural-vidéken ez időben újból szervezkedő hun-magyar őselemhez.

Az ő útjuk a magyarság igazi útja. És hogy ez nem szolganép útja volt, bizonyosság rá a skytha-hun-magyar egy közös őstörténelem... Ha nem igaz a „skytha-hun-magyar-azonosság“, a magyar-nak nincs semmi köze pld. a Zend-avesztához, India őstörténetéhez és kultúrhistóriájához.

De amennyiben igaz valóság a hun-magyar-azonososági-tudat, — úgy akkor a turáni hunok története, India ősi multja és kultúrtörénete, a Zend-aveszta vallási ős-könyvei, ős-történelme és kultúrtörténete a skytha-hun-utód magyaroknak is!

Hóman Bálint egyetemi tanár tollából, a Magyar Tudományos Akadémia Röck Szilárd-jutalmával kitüntetve, s az Akadémia támogatásával néhány évvel ezelőtt egy igen értékes munka jelent meg, „A magyar hun-hagyomány és hun-monda“ címen, amelyben a következőket állapítja meg: „Végeredményképen kimondhatjuk, hogy a hun-magyar azonosság gondolata nem a mai haza területén kialakult fiktív hagyomány, hanem a honfoglaló magyar nép, illetőleg a nép finn-ugor elemeivel a honfoglaláskor már ethnikai és nyelvi egységben összeforrt bolgár (-hun) nemzetségnek, elsősorban az Árpád nemzetségének keletről magával hozott történeti tudaton alapuló ősi hagyománya... A magyarok, illetőleg a magyar törzs és az Árpád nemzetség ősi hagyománya magában foglalta a hun-magyar azonosság történeti tudatát, s az Árpádház Ma-

gyartól és Atillától való egyenes ági leszármazásának és a hun eredetű bolgár Dula nemzetséggel való rokoni kapcsolatának hagyományát... Ősi történeti Hun-hagyományunk a Hun-nemzetségi tudat létezésének és a hagyományt fenntartó gyönyörű eredetmonda hitelességének bebizonyulása“.

Ez az a leszögezett tény, amire építünk mi is, amit nekünk tudatosan tovább kell fejlesztenünk és amit a magunk részéről komoly elhatározással akarunk is. Ez az, amit az indiai történelem és az avesztai Hun-vonatkozások adataival kiegészíteni és megvilágítani akarunk.

És igaza volt, és igaza van ma is a nagynevű Ipolyi Arnold püspöknek, akit munkássága teréről éppen skytha-hun orientációjú állásfoglalása miatt igyekeztek leszorítani, aki „Magyar Mithologia“ című munkája összefoglaló részében, 85 évvel ezelőtt, a ma ismét uralomra jutott tudományos állásfoglalással teljesen egyezően a következőket írta:

„Ma, midőn a vizsgálat bevégezve, — azon valószínűleg kétségtelen végeredményről tudósítatunk, hogy igen is a *finn* rokonság, mint *közvetett nyelvcsaládi kétségtelen*. A legközelebb a középázsiai nyelvcsaládok közül a magyarhoz csakugyan a finn állana, s ezek sorából különösen az *urali finn nyelvek*: anélkül mindazonáltal, hogy a finn és magyar törzsek közül egyikét a másiktól lehetne származtatni. Összevetve mindezt azzal, mit saját történeti hagyományunk nemzetünk multjáról említ s kétségtelen történeti bizonyítványok az összes népcsalád egyes különböző ágairól, különböző időkben tudnak, biztosan felállítható a tétel, hogy nemzetünk tagja egy nagy földirati kiterjedésű népségnek, mely külön ágaiiban, külön nevek alatt, s külön időkben a *históriai kor* kezdete óta a világ történetében *gyakorta*

nagyszerűleg szerepelt, majd Ázsiát, majd Európát megrázkódtatta, a világ legnagyobb birodalmai között némelyeket eltemetett, egyebeket meghódított vagy megalkotott, s a keleti Óceántól egyfelől, a jeges és az északi tengerig nyújtotta ki gyökereit, másfelől a Nilusig terjesztette. Miért azt méltán az Ural-altai s közép-ázsiai szü-

Két vitéz a barodai gudzsár-hun fejedelem testőrségéből.

kebb helyiségtől neven túl, a tágabb s nevezetesebb *skytha hun-népségi nevétől*, mely alatt történeti hagyományunk is nemzetünk eredeti törzsnévét ismeri, nevezhetjük.

A *hun* népség neve mintegy 1400-ig Kr. e. felvihető. A bizonyosb történetírat e népcsaládot a *Skytha* név alatt ismeri. A *hatalmas népfaj*, melyet a sasszanian írók e név alatt értenek, a Közép-Ázsián felüli intra és extra Imaus s keleti Európában, kétségtelenül saját népcsaládunk.

Kiterjedésük és vitézségük még tovább Ázsiába leértők, — alkotják a *baktriai és parth új uradalmakat*, itt találjuk őket ismét *középdéli Ázsiában a régi Turán és Iránnál*, az ő nyugat-

Skytha települések Kr. e. 600 körül.

ázsiai nép s mythos fészkeben. De még tovább a *baktriai parthus-dynastiákon* túl az *Indusnál* is birodalmat alkotnak. Cosmas Indicopleustes már azt a *fehér-hunok* honának mondja és Pendshabon túl terjeszti. Herbelot ezeket *haitelitáknak*

tartja s székeket India és China közé helyezi. Malcolm szerint Hiataliták, de a bizantinusoknál egyiránt hunok, Priscusnál huncydariták, Agathiásnál *hun-nephtaliták*, Prokopnál *hunevthaliták*. Mindezek által tehát ismét áriai s hindu elemekkel szoros érintkezésbe jövünk. Már ezekben tehát szorosan a hun névvel összefüggő skytha népcsalád ágait bírjuk: s míg ezen egyes ágakat kelet-délnek indulni látjuk, mások már ismét fenn Ázsiában és Európa keletén tűnnek fel. Az elsőbeknek volnának tarthatók a hatalmas *hionguk az Onon és Selinga* folyamai közt. *Életük a harc és vitézség*, fejedelmük Tanju, a nap fia, az ég és a föld szülöttje, *a nap és holdtól rendelve fejedelemnek*, mint képviselőjük a földön, *minden hóban s tavasszal tartják a nagy loáldozatokat s az áldomást* népe vezéreivel az égnek, földnek, *a szellemnek s ősei árnyékának*; az esküt *kiöntött vérrel* szentelik, s *halotti tort* ülnek.

A skytha névnek, mint gyűjtő genericusnak a belőle talán mindinkább kiválni kezdő hun ága kezdi már a szereplést — ennek hátratulultával kezdődik a specialisabb saját törzsünk *a skytha-hun* vagyis *a skytha család hun-magyar* népágának (így méltán nevezhető az egész, ma már csupán a magyar fenléténél fogva) története. Kr. után már a második században Dionysios Periegetes és a harmadikban *Chorenei Móses* örmény történetíró világosan csak a *skytha-hun népségről* *szólanak*. *Atilla alatt* a nagyszerű európai hun birodalmat nem kisebb vitézség, mint kormányzói erők és bölcsesség által megalapíták. Valamint már az ősi skytha névhez közvetve, úgy ehhez közvetlenül csatlakozik magyar történeti hagyományunk s mondhatnók ennek az egész európai közhagyomány általi erősítése, amennyire nemzetünket kezdetben a hunni vagy hungari névvel azonosan nevezi.

De mindinkább s különösen tünnek fel már a közelebbi korszakban, *mint ily hun-magyar nép-ség a turkok*, a bizanciaktól e szerint folytonosan *a hunnoi v. ugroi* synonymummal magyarázva, s utóbb egyenesen azon névül szolgálva, mely alatt a legkésőbbi bizanci történetírás és kormány mai hazánkba már állandóul betelepült nemzetünket nevezi.

E népcsalád egy másik ága a *bolgár*, amely-lyel saját nemzet-águnkat találjuk népcsaládi vi-szonyban.

Még nevezetesebb e tekintetben a 7-ik szá-zadban az *avar* vagy *vár-kun* rokon népág fel-tün-te, egyiránt amennyire őket különösen a bi-zanci történetírás ismét nem csak a skytha család kétségtelen népeinek, de egyik legjelesb ágának is nevezi, valamint, hogy ennél fogva a keletiek mint nyugotiak a hunnal vérrokonnak tudják.

A Kazarok egy ágának a Kabarnak nemze-tünkkel teljes elvegyüléséről is értesítettünk (Constant. adm. 38) és hogy nyelvünket az ő dia-lektusokkal elvegyítettük, — mire már is a 9-ik században saját nemzetünk a magyar, mai nevé-vel és szerkezetében veszi európai birodalma kez-detét. Mint utolsó vég, de bizonyára legerőtelje-sebb *sarjadékok egyike*. De ezen új ágat uralma kezdetében ismét a népcsalád számos ágaivali egyesülte és szövetkeztével látjuk előlépni, mik-ről már a honi történeti hagyomány egyiránt tartja és nevezi a kun (palóc, besenyő, uz, stb.) ágakat.“

Magyar ázat nem szükséges hozzá

6. El lehet-e felejtetni a multat?

Oly sokszor és olyan sokat beszéltünk már a magyarság régi hitéről, hogy szinte természetesen látszik a kérdésünk:

Van-e vajjon a régi és újabb magyar irodalomban nyoma annak, hogy a hajdani tüztisztelő, a törökök által gyaurnak nevezett magyarok sejtettek, avagy talán tudtak is valamit arról, hogy a Zarathustra által reformált ősi skytha-hun vallás az ő vallásuk is volt valamikor? Mit tud a magyar irodalmi köztudat erről a reformról és magáról Zarathustráról?

Szabó József, Körösi Csoma göttingai tanuló-társa az Avesztával kezében, még Göttingában rábeszélte barátját, Körösi Csoma Sándort, hogy a magyarok nyomdokai után kutatandó, induljanak el az Aveszta által megjelölt nyomokon. De csak Körösi Csoma indul el gyalogosan, minden támogatás nélkül, — Bokharán, a baktiai Balkhon, majd Kabulon, Badaksán, Pamir és Tibeten át a kínai Turkesztán felé, — eléggé helyes nyomokon.

Később Jerney János indul el ugyancsak avesztai nyomokon, hogy a Kaukázus, Turkesztán és a Párthus birodalom skytha-hun népeit hozza szorosabb kapcsolatba a magyarság hun-faju elemeivel.

Az utazás eredményeit Jerney igen értékes adatokkal rendelkező két terjedelmes kötetben adta közre. Azt mondja egy helyen: „Csalhatatlan eredményre vezetőnek valljuk azt, hogy pezseg nyelvünkben az egykor Perzsiában virágzott zoroaszteri, vagy párszi vallás sajátyszerű műszavi halmaz... Egész régi magyar mythológiát lehetne azok nyomán a párszi rítussal összeegyeztethetőleg készíteni.”

Jóval később Vámbéry indul el a Körösi Csoma által Bokharáig megtett útirányon. A tapaszt-

talatokra támaszkodva, Jerneyhez hasonlóan Vámbéry is állítja, hogy: „A magyarok Magyarországba való bevándorlásuk idején perzsa kultúrbehátások folytán részben Zoroaszter vallását követték.”

Az 1817-ik évben egy érdekes munka látott napvilágot. Szerzője Horváth Ádám, a könyv címe: „A Magyar Magóg patriárkától fogva István királyig.” E munka bizonyos téves szófejtéseitől eltekintve, érdekes megállapításokat ad. Azt mondja Horváth Ádám: „A Hunnuszok az ázsiai uralkodásnak egy részét visszanyervén, polgári és papi fejedelem lett egy bölcs Zoroaszter, Salamon idejében (Kr. e. 1000). Az ősi skytha vallást ez a Zoroaszter (Zarathustra) fejtette ki . . . Zoroaszter baktriai Hunnus tartománybeli fejedelem volt és pedig a fehér-hunok tartományából, akik hamarabb odahagyták a nomád pásztor életet, akiknek theológiája a szomszéd perzsák thológiája atyjának is tartatódott . . . Zoroaszter isteni tudománya a skytha vallás volt . . .”

Az 1866. évben a „Magyar Bölcsészet, vagy a mindenség alkotásainak titka” címen dr. Kováts Frigyesztől egy terjedelmes munka jelent meg. Szerinte „Zarathustra scythia-hun főpap volt, a Zendaveszta törvényei a szittya terület törvényeiből kölcsönözték, a perzsák, parthusok, médek, chorasmirek, szakák, baktriánok és sok más népek a mágusok vallását követték, — s hogy őseink ezek közül valók, ezt kétségbe nem lehet vonni. Ez a vallás terjedt el Perzsiában, Margiánában, Scythiában és ezt hozták be valószínűleg őseink is hazánkba, következésképpen mindazon saroktételek, melyek a mágusok eredeti vallásának alapelveit teszik, a régi ősmagyarok vallásának is saroktételei.”

Az ősi vallás feltárása komolyabb alapon Ipolyi Arnold püspök magyar mythológiájával kez-

6. El lehet-e felejtteni a multat ?

Oly sokszor és olyan sokat beszéltünk már a magyarság régi hitéről, hogy szinte természetesnek látszik a kérdésünk:

Van-e vajjon a régi és újabb magyar irodalomban nyoma annak, hogy a hajdani tüztisztelő, a törökök által gyaurnak nevezett magyarok sejtettek, avagy talán tudtak is valamit arról, hogy a Zarathustra által reformált ősi skytha-hun vallás az ő vallásuk is volt valamikor? Mit tud a magyar irodalmi köztudat erről a reformról és magáról Zarathustráról?

Szabó József, Körösi Csoma göttingai tanuló-társa az Avesztával kezében, még Göttingában rábeszélte barátját, Körösi Csoma Sándort, hogy a magyarok nyomdokai után kutatandó, induljanak el az Aveszta által megjelölt nyomokon. De csak Körösi Csoma indul el gyalogosan, minden támogatás nélkül, — Bokharán, a baktiai Balkhon, majd Kabulon, Badaksán, Pamir és Tibeten át a kínai Turkesztán felé, — eléggé helyes nyomokon.

Később Jerney János indul el ugyancsak avesztai nyomokon, hogy a Kaukázus, Turkesztán és a Párthus birodalom skytha-hun népeit hozza szorosabb kapcsolatba a magyarság hun-faju elemeivel.

Az utazás eredményeit Jerney igen értékes adatokkal rendelkező két terjedelmes kötetben adta közre. Azt mondja egy helyen: „Csalhatatlan eredményre vezetőnek valljuk azt, hogy pezseg nyelvünkben az egykor Perzsiában virágzott zoroaszteri, vagy párszi vallás sajátyszerű műszavi hal-maza... Egész régi magyar mythológiát lehetne azok nyomán a párszi rítussal összeegyeztethetőleg készíteni.“

Jóval később Vámbéry indul el a Körösi Csoma által Bokharáig megtett útirányon. A tapaszt-

talatokra támaszkodva, Jerneyhez hasonlóan Vámbéry is állítja, hogy: „A magyarok Magyarországra való bevándorlásuk idején perzsa kultúrbehatások folytán részben Zoroaszter vallását követték.”

Az 1817-ik évben egy érdekes munka látott napvilágot. Szerzője Horváth Ádám, a könyv címe: „A Magyar Magóg patriárkától fogva István királyig.” E munka bizonyos téves szófejtéseitől eltekintve, érdekes megállapításokat ad. Azt mondja Horváth Ádám: „A Hunnuszok az ázsiai uralkodásnak egy részét visszanyervén, polgári és papi fejedelem lett egy bölcs Zoroaszter, Salamon idejében (Kr. e. 1000). Az ősi skytha vallást ez a Zoroaszter (Zarathustra) fejtette ki . . . Zoroaszter baktriai Hunnus tartománybeli fejedelem volt és pedig a fehér-hunok tartományából, akik hamarabb odahagyták a nomád pásztor életet, akiknek theológiája a szomszéd perzsák thológiája atyjának is tartatódott . . . Zoroaszter isteni tudománya a skytha vallás volt . . .”

Az 1866. évben a „Magyar Bölcsészet, vagy a mindenség alkotásainak titka” címen dr. Kováts Frigyesztől egy terjedelmes munka jelent meg. Szerinte „Zarathustra seytha-hun főpap volt, a Zend-aveszta törvényei a szittya terület törvényeiből kölcsönözték, a perzsák, parthusok, médek, chorasmirek, szakák, baktriánok és sok más népek a mágusok vallását követték, — s hogy őseink ezek közül valók, ezt kétségbe nem lehet vonni. Ez a vallás terjedt el Perzsiában, Margiánában, Scythiában és ezt hozták be valószínűleg őseink is hazánkba, következésképpen mindazon saroktételek, melyek a mágusok eredeti vallásának alapelveit teszik, a régi ősmagyarok vallásának is saroktételei.”

Az ősi vallás feltárása komolyabb alapon Ipolyi Arnold püspök magyar mythológiájával kez-

Zarathustra.

dollik. „A magyarok vallása — mondja — egyszerű, a „tűz“ istenségük jelképe. Kiterjedésük messze Ázsiába ér le; ők alkotják a baktriai és parth új uralmakat, itt találjuk őket ismét közép-déli Ázsiában a régi Turán és Iránnál, az ős nyugat-ázsiai nép s mythos fészkeiben. De még tovább a baktriai parthus-dynastiákon túl az Indusnál is birodalmat alkotnak. Cosmas Indicopleustes már azt a fehér-hunok honának mondja és Pendshabon túl terjeszti. Mindezek által tehát ismét áriai s hindu elemekkel szoros érintkezésbe jövünk.“ (Ipolyi Arnold: Magyar mythologia. Zajti Ferenc új kiadása. 1929.)

A „Kisfaludy Társaság“ az 1860-iki esztendőben 50 arannyal jutalmazott egy mythologiai pályaművet, amely 8 versenyző*) elől vitte el a pálmát és a jutalmon kívül külön elismeréssel is adózott az érdemes szerzőnek, amikor a munka tulajdonjogát is visszabocsájtotta a szerzője kezébe. A munka címe: „A pogány magyarok vallása“. Szerzője: Kállay Ferenc Magyar Tudós Társaságbeli tag volt.

Kállay Ferenc különben sok érdekes dolgot tartalmazó munkájából néhány sort idézek csupán: „Ősi fészünk Ázsia belsejében volt, — s mi a turánföldi azon skythák ivadékaiknak nézhetjük magunkat, kik ezer éven túl szüntelen hadakoztak a perzsákkal, — kik közt végre egy része nemzetünknek keleti Iránban felolvadt, ez a perzsa (zarathustrai) vallást és szokásokat lassanként felvette, azokat rokon felei közt is tovább terjesztgeté . . . E tárgy bővebb kidolgozást érdemel.“

Lukácsi Kristóf, az értékes örmény források feldolgozója „A Magyarok Őselei“ című munkáiá-

*) Az eredeti szakbirálat birtokomban levő vázlatá szerint a 7 pályázó közül hatan a zarathustrai elvek irányában fejtették ki a magyarság lelki életének mythologiai hovatartozását.

ban írja „A Hun-magyar-skythák, kiket az örmény Chus név egyesít, — hajdan Zoroaszter vallását követték. A hun-magyar-skytha faj egy igen jelentékeny része a parthus hatalom hanyatlása

A magyar — etruszk rovásírás a-b-c-je. (Fadrusz J.)

(A székely és az etruszk írással is azonosítható ó-török, illetve skytha betűk krónikáink szerint a hunok írásának is nevezetnek. A Wylie (Journal Royal Asiatic Society 1860) közli idevonatkozólag: Dizabul kagán skytha-betűs levelének keletkezése előtt, Kr. u. 518. évben Szüng-jün nevű kínai utazó meglátogatta a Góbi sivatagtól nyugatra lakó népet, akikre vonatkozólag azt állítja, hogy „volt a török-hun népnek írása, ugyanolyan, mint a Kína északi részeiben lakott tatároké.”)

után Perzsiában, Kr. u. a III. században, a gazdag Baktriát Balkh fővárosával hatalmába kerítette és nézetem szerint éppen a magyar törzs volt, mely utóbb a hozzá csatlakozott rokon törzseket neve

alatt egyesítette, míg a nemzetnek jóval nagyobb része az Oxus és Jaxartes közötti téreken, meg Kaukázus bércei közt nomád életet folytatott és ősrégi szokásait és erkölceit megtartotta. A nomád életre tértek vissza utóbb Baktéria elvesztése után a Kr. u.-i VI-ik században a sajátképpi magyarok a Jaik és Volga közti tájékokon, ahonnan a Paczinácitáktól szenvedett vereségük után egy része perzsiai régi hazájába tért vissza, míg az Ázsiában maradt rész nyom nélkül eltűnt.“

Kiss Bálint is „Magyar régiségek“ című két kötetes munkájának egy részét arra szenteli, hogy ismerteti a skytha-hun-magyarok ősi Zarathustra-féle vallásának keletkezését, polgári törvényeit és etikáját.

Az 1845-iki esztendőben Bizoni Károly tollából jelenik meg egy kétkötetes munka „Magyarok ázsiai emléke“ címen. Ez a munka is, a hun-magyarok történetének elmondása után, Zarathustra vallását ismerteti, mert csakis ez a vallás tekinthető a magyarság ősi vallásának. Könyve bevezetésében a mágus Zarathustra valláselvi felfogását és etikáját nyújtja 12 pontba foglalva, mint „a polgári társaság főkéllégeit, — sőt a mennyhez hasonló földi boldogságnak a főrugóit.“

Azt mondja többek között: „Plátó a régibb írókból azt adja elő, hogy Zoroaszter tudományát a Phaeniciaiakra, innen a Görögökre, — végre az egész világra, — által öntötte . . . A magyar eredetiség innen feltűnik, mert Media az Assyria tartománya, a mi magyar eleinknek első hazája, kik közt a tudósabbak a mágusok voltak. Zoroaster az assyriusok közül való főmágus volt. Zarathustra külön könyvet írt volt a földművelésről. Mikor Cyrus persa király hatalma alá hajtotta a Medusokat, Zoroaster vallástudományát nemcsak megtartották, hanem maga a király is udvari vallásává

tette azt. Őseinket irataikra nézve rémes csapás érte Pannoniában lett letelepedésük után, mert itten a magukkal Európába kihozott magános okleveleik s irataik elhamvasztattak, miután itten eleink keresztény vallásra térítették oly okon, hogy a pogány vallás veszélyes tudományát árasztanak át a maradékra is, — tüzzel-vassal elpusztítottak. Pedig a mágus vallást követők, mint egyszerű erkölcs tudomány hívei, soha bé nem vették a bálványozást. Hiszen Clemens egyházatya is azt írta, hogy a keresztények előtt is oly nagy tiszteletben tartattak a Zoroaszter könyvei, hogy azokat úgy őrizték, mint titkos kincsüket . . . Eleinknek közvetlen a honfoglalás előtt a nemzettől elszakadt és Ázsiába visszavándorlott része Perzsia szélén szállott meg, ahol is a mágusok vallását követték. Ha ez örök alapigazságot követve működő — fejezi be mondanivalóit Bizoni Károly — és igaz értelemben vett erkölcsi nevelésnek, mindenkire egy gyakorlatilag kiterjesztése el nem hanyagoltatik, feltámadt, jön, s lesz ismét a Magyarok aranykora: légyen is az Ázsia-i első Magyarok aranykora.“

De nemcsak a mythologia és a történelem, de még a meseirodalom is foglalkozott Zarathustra személyével.

Balkányi Szabó Lajos „Magyar ősmesék mint hitregék“ című munkája III. fejezetének címe pld.: Zeretosztro (Zarathustra). A fejezet végén adott jegyzetében pedig azt mondja a szerző: „Az ódonkor ez egyik leghíresebb férfijáról (Zarathustráról) a következő mesékben még bőv emlékezet leend.“

Viszont Duka Tivadar, Kőrösi Csoma Sándor életírója, a róla írt értékes munkájában Kőrösi Csoma adataként a következő, újabb erős érvekkel is támogatható kijelentését közli: „A buddhis-

Indiai régi hímzés. Zajti F. gyűjteményében.

A Mont Abu-i (Ar-buda-i) márványtemplom. Nyolcszáz évvel ezelőtt épült, 200 különféle faragású márványoszlopon, 52 kisebb-nagyobb kupolával. A templomot Gudzsarát fejedelmei építették kb. 300 millió pengő költséggel. (Zajti felv.)

őseink többek között a perzsákkal is érintkezésbe jöttek s a parszizmus hatása az Etelközben ideiglenesen letelepedett magyarok azon vallásában, amelyről legalább krónikaszerű sejtelmeink vannak, immár nyilván felismerhető.

Ujabb íróink közül Némäti Kálmán, akit tudománya elismeréseül annak idején egy Közép-Ázsia felkutatására indítandó angol expedíció vezetésére Parker Eduard Harper, a neves sinologus ajánlott az angol tudományos szakkörök figyelmébe, ez a Némäti Kálmán „Nemzetiségünk elvei” (1892) című munkájában a következőket mondja: „A Magyar szellem ázsiai életfolyamában Zoroaszter és a magizmus tudományának árja hömpölyög, azé a tudományé, melyből a sinai Kongcse, az indiai Buddha, a görög Aristoteles és Pythagóras táplálkoztak... Őseink turáni Szittyaföldről vándoroltak ezredéve mostani hazánkba, — mikoriban a nemzet első osztálya a mágushitű papság, másodika a nemesség volt.”

Némäti Kálmán: „Turk tantétel” (1892) című munkájában írja: „Turkesztánban a legidősebb Kusitáknak Bactriájában Zoroaszter Mágusainak szent városa Balk volt, hol a mágus főpap élt. A VI-ik század Turkjainak tűzimádó vallása Árpád nemzetére örökségképpen szállott. A IX. század turkjai Ibn Roszteh perzsa író szerint a Máguság tüztisztelő vallása keretébe tartoztak: „*A Madsarok tűzimádó hitüek*“. Menander is azt mondja, hogy a VI. század Turkjai a Mágusok tűzimádó vallását követték. Árpád nemzete Turk ivadék. Meggyőződtem annak igazságáról, hogy ősi hagyományainknak megfelelően nemzetünk lelke valóban szittyafaju (skytha) vérből, szelleme Zoroaszter (Zarathustra) szent nyelvéből eredett.”

Hasonlóképen Fáy Aldár is „A Magyarok őshona” című munkájában a következőket írja: „A sok századon át folyt belviszályokban, úgy lát-

szik, azért gyengült meg a turáni elem Mediában az irániakkal szemben, mert a Turániaknak is voltak a szellemibb valláshoz, a mazdaizmushoz hajló elemei vagy pártjai, akikkel együtt aztán az *irániak* az ellenpárti turáni elemet kiszorították ösfészükéből. A turáni eredetű magizmus utóbb összeegyeztetett a Mazdaizmussal s így minőségben államvallássá lett Mediában és Perziában.“

Dr. Erdélyi László, volt kolozsvári, majd szegedi egyetemi tanár „Magyar művelődés“ című munkájában azt írja: „A magyar ősvallás rokon volt az ujgur, hunn, avar s bizonyára finn-urali népek vallásaival is. Ez utóbbi szintén természetimádás, mint az avaroké s tiszteletének tárgyai az ég, tűz, víz, erdő stb. Ebből Dsajhani csak a tűzimádást említi a magyarok vallásaként, miként ezt Ibn Roszteh és Gurdezi is átírják. A tűzimádás nem jelenti a Zoroaszter-féle Dualisztikus vallás-rendszernek, Ahuramazda és Ahrimán vallásának átvételét, de az iráni műveltség és vallás hatása a magyar nyelvben kétségtelen. Az ármányos szó töve talán Ahrimánból ered“.

Vámbéry „A magyarok eredete“ című munkájában Kunik A. A. orosz akadémikust idézi, aki a magyarokra vonatkozólag a következőket írja: „A régi magyarok kétségen kívül valami török, valószínűleg Khazar-török nemzetséghez tartoztak, mely valami iráni törzs vallása és szokásai hatásának, nemsokkal a szasszanidák előtt, vagy ezek uralkodása alatt, alá volt vetve“.

Stein Aurél akadémiai székfoglalójából*) eme

1) Érdekes lesz megjegyeznünk, hogy a Hunokra és pedig a fehér-hunokra vonatkozó egyik legértékesebb forrásanyagot, Kalhana, Rajataranginijét, az úgynevezett Kasmiri krónikát jegyzetekkel ellátva Stein Aurél adta volt ki. „Az

népek vallására vonatkozólag néhány sort idézek csupán: „Minden jel mutatja azt a mély befolyást, melyet az iráni műveltség a Yüe-tsi szittya-hun nemzetiségre, ép úgy, mint sok más hasonló vándor törzsre középpázsiai tartózkodása alatt gyakorolt. E befolyásról legfényesebb tanuságot tesz az iráni, vagy még helyesebben mondva Zoroaszter vallásbeli istenségek nagy száma, melyek sok eredetiséggel mintázott alakokkal s tisztán olvasható névvel feltűnnek Kaniska, Huviska és Turuska szittya királyok érmeinek hátsó lapjain. Ott találjuk a szent tűz személyesítőjét a perzsa Atest, — Mithrát, azaz Mihirát a nap istenét; Vere-thragnát, a harc nemtőjét, fején a sassal, stb.”

Az Indiában élt fehér-hunokról és a velük egytestvér törzsű Yüe-tsik, valamint a Kr. e. 8—10 évszázaddal előbb élt úgynevezett turánkirályságbeli Hunokról Modi professzor és dr. Stein Aurél határozottan megállapították, hogy vallá-

indiai és iráni (perzsa) nyelvek legrégibb irodalmi emlékei iránt rohamosan növekvő érdeklődése a tübingeni egyetemre csábította annakidején Stein Aurélt, ahol az indológia egyik legkiválóbb művelője és a zoroasteri vallás emlékeinek elmélyedő bűvára: Rudolf von Roth professzor előadásait hallgatja s mellette marad azután is, hogy 1883 tavaszán megszerzi a bölcsészet tudományi doktori diplomát. Tíz hónapot szentel azután Oxfordban és Londonban főleg ó-perzsa irodalmi és régészeti kutatásoknak.

1887-ben száll partra Bombayban és alig tölt egynéhány hetet Indiában a parszi hagyományok tanulmányozásával, amikor 1888-ban meghívást kap a lahorei Punjab University Keleti Kollegiumának igazgató-tanári állásába. 1892-ben adja ki a Rajatarangini kritikai kiadását, — amelyet több más értékes studium követ. 1893-ban kiadja többek közt a khasmiri maharadzsa szanszkrit kézirat gyűjteményének kritikai katalógusát stb. 1897-ben tartja székfoglaló előadását a Magyar Tudományos Akadémián: „A fehér-hunok és rokon törzsek indiai szereplése címen.” Modi professzor volt az, aki mint egy tudományos testület elnöke, döntésével hozzájuttatta Stein Aurélt legnagyobb (C. I. E.) angol kitüntetéséhez.)

suk a Zarathustraizmus egy bizonyos árnyalata, illetve ennek a vallásnak a Zarathustra reformja előtti ősi alapja volt.

A munkák hosszú sora állhatna még rendelkezésünkre, amelyekből igazolható, hogy a hunokkal — fehér-hunokkal (skythákkal) egy népnek tartott magyar nép ősi vallásának is a Zarathustra-féle vallás egy bizonyos árnyalata tartott.

Nyelvészeti vonatkozásoktól eltekintve, Jókai Mór pl., aki csak ismerte a magyar lelkiség minden hajlatát, a magyarok ősvallását és népét az avesztai valláshoz és az Aveszta ősi népéhez kapcsolta oda.

Amikor magyar őseink ide kerülnek az új hazába, a régi magyarság bizonyos parszi műveltség szellemétől átítatott gazdag kultúrát hozhatott magával, amit nagyszerűen érvényesített politikai és vallásos felfogásában s tiszta látkörű törvényalkotásainál.

Ez a hatás azonban nem volt egyoldalú, amiként az a kínai irodalomban és művészetben jelentkező erős kölcsönös hatásban is megmutatkozott. Ismeretes pl., hogy a perzsa-művészetben szereplő és a magyarral egyező gazdag motívumanyag eredetileg nem perzsa fejlemény, de a szomszédságukba került „*h u n o k*“ vitték be Perzsiába is, amiként ismeretes, hogy az európai „hun-uralom“ összeroppanása után Bizancban a hun selyem gazdag motívuma jött divatba. Priszkus, mint szemtanu írja le, miként hímezték Réka királyné, Atila felesége és udvarhölgyei a férfiak és a maguk ünneplő viseletét.

A kínaiak régtől fogva nyers selyemben rótták le adójukat a hunoknak, amely készletet gazdag motívummal ékítve szőttek volt „*h í r e s h u n s e l y e m m é*“.

A „*Függetlenség*“ napilap mai száma (1939. július 16.) Fehér Géza perzsiai tanulmányútjának „*gazdag eredményeire*“ hivatkozik, mely szerint Fehér Géza dr. a *honfoglaló magyarság ázsiai nyomdokairól* és a *perzsa és ősmagyar kultúrkapcsolatokról* beszél:

„— Ankarán keresztül utaztam — mondja — Aduaba, Merszinbe, Aleppoba, Beyruthba, Damaskusba, majd végül az iraki és szíriai nagy sívatagon Bagdadba és onnan Teheránba. Jártam Szirazban és felmentem a Kaspi-tó partján egészen Csaluzig. A célom az volt, hogy megkeressem és megállapítsam a honfoglaló magyarság kultúrájának a perzsa műveltséggel való kapcsolatait. A jelentésemet most írom, ezért erről csak annyit mondhatok, hogy sikerült is rendkívül szép és értékes anyagot találnom. Tudni kell, hogy Perzsia kultúrája rendkívül kiterjedt volt. Hatása alatt állott egész Nyugat-Ázsia és Kelet-Európa. Különösen az öltözködés terén és a felszerelési tárgyaknál lehet sok hasonlóságot találni. Közismert például, hogy a magyar díszítőművészetben sokat szereplő tulipán is: perzsa hatás. Az ősmagyarok élénk kereskedelmet folytattak Perzsiával és ennek nyomán igen fejlett volt a kulturális érintkezés is. Az erre vonatkozó tárgyakat, amelyeknek azonossága a honfoglaláskori magyar és a mada-rai bolgár leletekkel kétségtelenül kimutatható, — sok helyen sikerült is megtalálnom.“

Huszká József prof. gazdag munkásságának eredményeként ugyanezt szögezi le, azzal az érveléssel, hogy ez a hatás úgy Perzsiába, mint Indiába a „hunok“ révén és a „hunok“-tól maguktól jutott hozzájuk.

Huszká József prof.: „*A magyar ornamentika hun eredete*“ c. művében megállapítja, hogy „a perzsa ornamensek szemdísztípusai Baktriából ke-

rültek perzsa kézre, de nem a görögöktől, hanem a fehér-hunoktól, akik a szasszanidák korában már Indiában is behódítottak.“

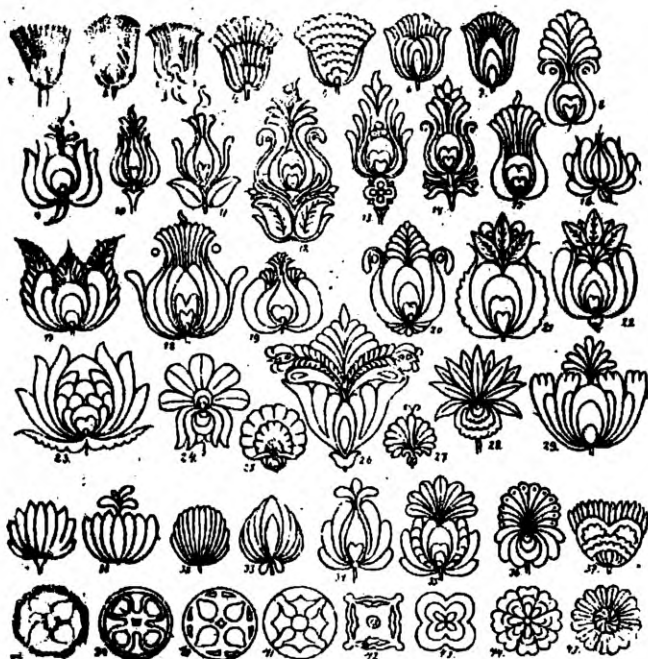
„A szávalak nincs meg a régi Perzsában, nem fejlődhetett más régi perzsa alakból, nincs meg a régi szomszédoknál, egyszerre hirtelen lép föl minden mult nélkül; azért csak idegenek vihették oda, akik csakis az eftaliták, a fehér-hunok lehetek.“

„A Kínában levert Jüe-tsik is ugorok voltak, hisz utódaikat, az eftalitákat fehér-hunoknak hívják és kiirtójuk Dizavul, török kán ugorokról beszél. Talán a kínai győző Laotekin (174—158. Kr. e.) kán is török volt és faji antagonizmus indította a Jüe-tsik ellen. A nagyrészen kiirtott eftaliták életben maradt roncsai némán húzódtak meg Dizavul idejében s csak a rémes nyomás enyhültevel mertek életjelt adni. Azt hiszem, ekkor kerekedtek föl a magyarok is és vonultak India tájairól északra. Majd megerősödve, az Azovi tenger és a Kaukázus csücskében régidők óta meghúzódott onnugurokkal, századok multán, megérkeztek az európai hunok örökébe, mai házáukba.“

„Árpád őseinek *turkjai*, akik az eftaliták vert hadából húzódtak éjszaknak, a polipról aligha tudtak, azonban ismerték a hunok ősi szemdíszt, amelynek szávalakját az indiai napisten szent pávájának a szávalakjával kombinálták.“

„Az európai hun birodalom megdőltével hun divat indult meg Byzantiumban, olyannyira, hogy a császári selyemszövőgyárak csakis hun mustrát szőnek századokon át. Az antik műformák (az akantusz) helyet adnak a hun szemdíz szávalakjainak és a szemgolyóból alakult fél- vagy három-negyedkör alakú levélnek.“

„A hunoktól Európába hozott szemdíz tehát

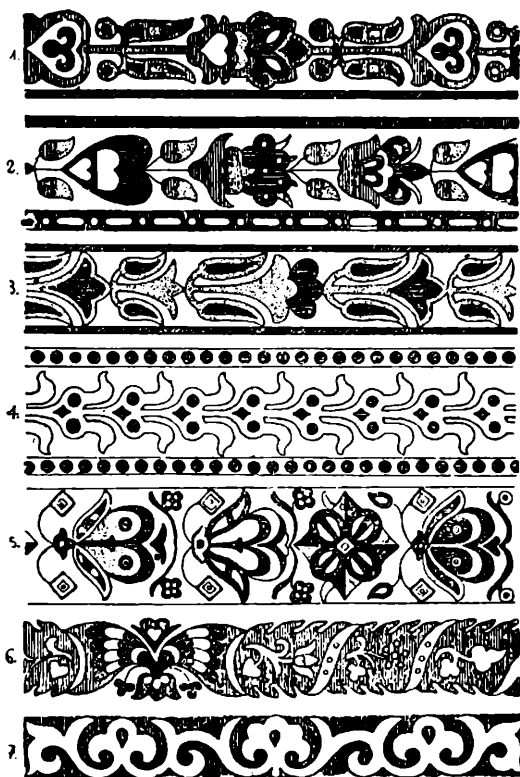

1. Huszka József: Magyar díszítő virágok, szűrőkről, subákról és régi sírleletek motivumairól.

2. és 3. Indiai motívumok.

az ornamentális művészetek megújítását idézi
 fel és szülőanyja lesz egy ezredéves műiránynak,

Bizánci selymek mintái a Kr. u. V—VI. századból. Az 5. sz.
 minta még hun-korbeli. (Huszka József prof. gyűjtése.)

hogy aztán a hun-utódok kezén, mint lenézett, le-
 mosolygott népművészet éljen.”

„Nemcsak hadban, hanem kultúrában is elől jártunk mindig.“

Hóman Bálint „Magyar Történet“ című művében mondja idevonatkozólag: „A honfoglaló magyar nép sajátosan török kultúrája évszázadokon át hun-türk közvetítéssel vagy közvetlenül magába szívott keletázsiai, *iráni*, arab-perzsa és görög *elemeivel* négyszázados kelet-európai kultúrfejlődés eredményeképpen magasabb fokon állt nemcsak az ősidőkben elhagyott finn-ugor és a IX. században Ázsiából előtörő állattenyésztő török népek — besenyők, úzok, kúnok, — hanem a szomszédos szláv népek műveltségénél is.“

Ez a műveltség azonban nemcsak a környező szlávság, de az egykorú nyugateurópai úgynevezett „művelt államokénál“ is magasabbrendű volt.

„A magyarság bölcsőjénél“ című munkájában azt mondja Vámbéry: „Az országba jött magyarok előkelői és vezetői műveltebbek voltak, mint a pannoniai rokonok, sőt azt lehet mondani, hogy *a magyarok vezetői annyira át voltak hatva a parszi-világ perzsa szellemétől, hogy műveltségben a velük egyenlő rangú európaiakat is felülmúlták. Árpád határozottan a parszi műveltségben, melynek sugarai már sokkal előbb hatoltak messze az Uralig és a Volga középső vidékéig, lelte az államtudomány azon segítő szerveit, amelyekkel dunai birodalmát megalapította. A magyarok azt az állami és társadalmi rendet, amelyet Árpád és vezérei részint a khazároknál, részint a Kaukázustól északra, ahol a szasszanidák (irániak) műveltsége volt az irányadó, megismertek, meghódított országukba is behozták.*“

De sorra idézhetném valamennyi a kérdéssel foglalkozó jelentősebb írónkat, — az értékes zaráthustrai (parszi) hatást illetőleg mindannyiuk nézete egybehangzó.

... Feledünk, feledünk, **de** folyton vissza-
visszacseng a régmúlt! S mikor nagyon szenvedünk,
csak haza száll a messze idők multja — és fellán-
gol, feléled a lelkünk!

Kaniska indoskytha fejedelem. India.
(Arany-érem Kr. u. 78-ból.)

IX. Déli és északi fajta- kapcsolatok.

Ha a magyar nép ezer éven át mindenben jóakaró barátjának, az északi lengyel szomszéd népnek a faji összetevődését és ennek a fajtának hovatartozandóságát szemléljük kissé behatóbban, azt látjuk elsősorban, hogy a lengyelség önmagán belül rokon-, és nem rokon fajták „nép-konglomeratum“-a. Egyik irányban magában egyesítette a nem germán és nem szláv fajú kaukázusi és transzkaspiai területről való skytha-fajú népeket, akiknek ide-odavonulási iránya ugyanazon a mérsékelt égövön történt és pedig a délorosz puszták felé és vissza. E népeknek a Kaukázus tájai egész le Arméniáig csak átmenő és pihenő állomásaik voltak. Hozzájuk tartozók az itt szerepelt dagesztáni törzsek, a lázok, a mingréliek és gruzok, akikhez a régi hagyományok és historiai adatok az uz, palóc és a tulajdonképeni kerekfejű lengyel népalakulatnak a szlávokhoz nem tartozó eleme, — viszont fajta szerint kiüt-köző az a szlávok, mely a tulajdonképeni ősi germánoknak. keleti „kelta“ nyúlványait valahol a délorosz puszták rokitnói mocsarainál fogta fel és formálta belőle a lengyelségben jelentkező jellegzetes szláv típust. Ez a szlávok itt, még a germán porosz elem felszívása előtt, az ősi skythaságnak volt szolgál, — hódolt, alárendelt, földet művelő és legeltető népeleme. A mai Ukraj-

nára szorítkozó orosz pusztákon, a valamikor itt tanyázott régi királyi skythaságnak már a Kr. e. VII. században volt egy pásztorkodó és földműveléssel foglalkozó törzsi osztálya. Ezekhez tartozott az ősi orosz pusztai csud nép, mint a finn népek egyik törzs-őse és más skytha (lapp-féle-ugorral kevert) törzsek, akik a Balti-tengertől az Aral-tóig nomadizáltak. Ezeknek leszármazottai

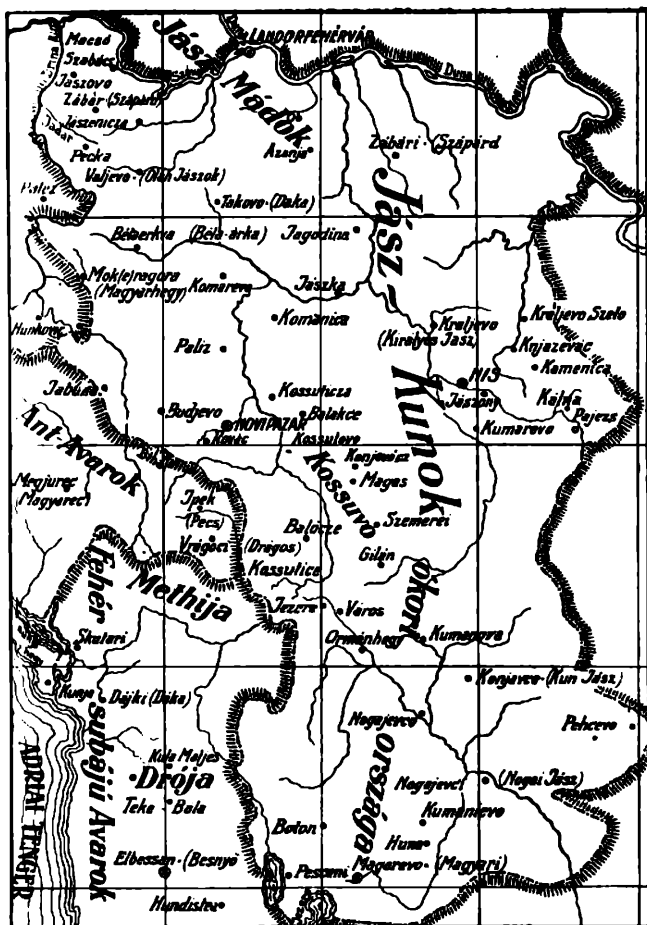

Rabindranath Tagore unokája „magyar-viseletben.”
(Calcutta. India.)

nyugat felé a csud, finn, vogul, osztják, kisorosz, ukrán, rutén népek, mint a lengyelségnek nem szláv, de inkább a mongolságnak skythával elkeveredett csoportjába sorolt népelemei, akik rokonságot mutatnak a magyarság hasonló típusú mongol-skytha, közvetlenebbül török-ugoros elemeivel. De ugyancsak egyező típusuak a tót-, horvát-, szerb- és erdély-vidéki pásztor valachok

hasonló eredetű népalkatelemeivel is. A Balkán szláv népelemei is, egy bizonyos százalék-hányad lehántásával, jelentős csoportjukban a skytha fajiság török-ugoros jellegű karakterét tüntetik fel, ismértvét mindazon jellegzetességnek, amelyek az orosz puszták ugor-tatár csoportozataira illő megállapítások.

G. Buschan dr. (med. et phil.) azt írja, hogy „a különböző karakterű nyelven beszélő népek, akik északi területekről lehuzódva, lassan a Balkán félszigetre fészkeltek be magukat, nem a szláv, de inkább finn és mongol és más e fajú népek karakterének anthropologiai jelét mutatták a legrégibb szereplési idejük óta. Ugyanez áll a lengyelség nem szláv, de vezető nép-elemére nézve is. Az történt ugyanis, hogy azon a területen, amelyet az Al-Duna mellékétől a Balti tengerig a skythaság foglalt le magának valamikor, — a skythaság keleti mongolos és törökös vegyülésben jelentkező elemének kelet felé történt összpontosítása után a skythaság égisze alatt ugyan, de az északibb keveredésű ugoros elem előtérbe jutásával, az úgynevezett sarmata-népség lett a parancsoló, amelynek ugoros eleme az időközben felszívott szláv népréteget magából kiválasztva, mint hordalékot lerakta a Balkántól a Balti tengerig s végig az orosz puszták messze lapályain. *Amikor az ő s - j á s z - j a z y g o k, azután a fajta szerint hozzájuk sorolható erdélyi dákok és a dákokkal fajilag azonos géták, akiket viszont a thrákok elitjének tartott maga Herodotosz is, — laktak az Al-Duna és Közép-Duna tájain, — tulajdonképen a skytha fajtának más-más települései csoportjairól történik említés.* A Kr. u.-i első században szerepelt egykori írók (Strabo) szerint pl. a Meotisztól át a transzkaspiai területekig nyult a skythákkal azonosított Dák

Jász-kun települések a déli területeken.

és Géta fajták egyvonalú terjeszkedése, sőt ezen túl egészen India közepéig.”

A régi pásztorkodó moldvai és aldunamenti

oláhok „nem szláv románok,” hanem bolgárok, „hun-bolgárok” voltak. A szláv-román csak később szivárgott közéjük.

Ajnó nép. (Japán alap-néprétege.)

A Duna-mellékére számkivetett rómaiak nem alkothatták meg a szláv karakterű románság faji jellegét, ugyanúgy a régi rómaiakkal faji ellentétben és állandóan hadilábon álló dákok vagy a dákokkal azonos géták sem, hiszen mai összegezõ

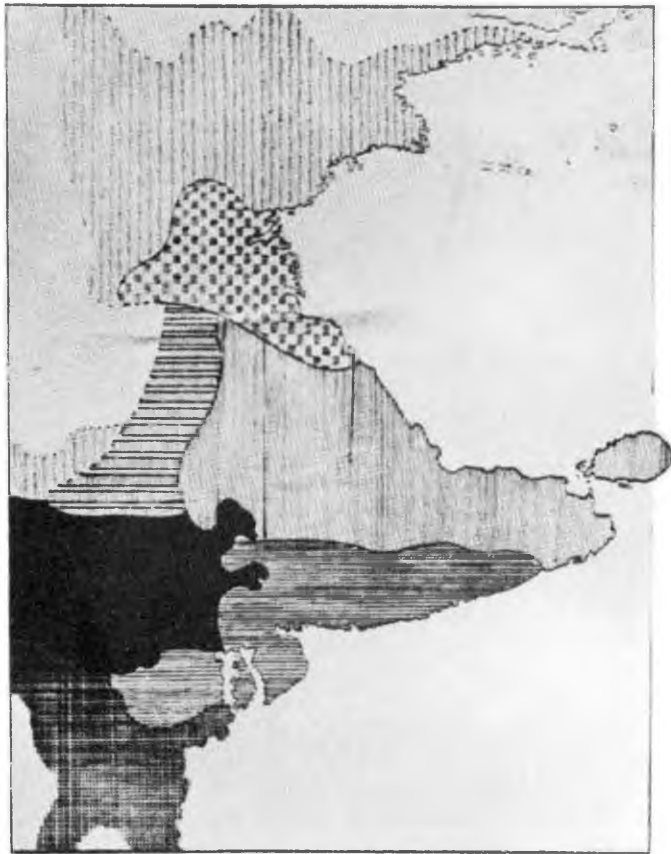
megállapításaink a dákokat, illetve gétákat faj szerint a turáni dáha, skytha-jüe-tsi és hun fajta népekkel azonosítják.

Az ugyanegy nézetet valló historikusok közül Albrecht Wirthre hivatkozom, aki a dákok fajiságára vonatkozóan a következőket írja: Ős huneknek tartom a dákokat is, a dunamenti országok legrégibb lakóit... A „dákok“ az Avesztában és Mahabharátában mint „daha“ és „dasa“ fordulnak elő... A Dunától vándoroltak a dákok krumbe az Aral- és Kaspi-tó közé... Az indiai hadjáratra Nagy Sándor lovasait ők adták. Kan-szuban (Kínában) megalapították Da-ata városát és mint „dahiák“ főeredőtörzse lettek a Jüe-tsiknek, akik mint Gutik vagy Géták, őskínaiul Goat, Tibet fensíkjaitól a Tisusig (Tisza — Magyarországon) laktak. Ha a dákok árja neveket viseltek is, úgy ez csak árja befolyást jelent. A turáni népek ugyanis később árja népekkel erősen vegyülve, a Dunától India szívéig terjedtek el.“

Atila fejedelem címezésében — Atila Rex Hunnorum, Medorum, Dakorum — ott szerepel a „dák“ is. A szakirodalom a dákokat, dahákat és hunokat egy gyökérről eredtetni, — viszont a hunokat a honfoglaló magyarokkal azonosítja.

Ha a dák elem csak felszívódott népréteg a szláv karakterű románságban, akkor ennek a tömegnek — fajisága révén — a skytha-hun népek keretéből kijegecült magyar fajtához kell odata-padnia, — míg ha a románságban a dák az uralkodó tömeg, akkor a skythák és dákok egykori fejedelme Atila a románok dák csoportjának is ősfjedelme s a skytha-hun-avar és magyar azonosság révén a románság dák-eredetű tömege a magyarok testvérnépeként tekintendő.

A vlach, balach, balas névvel találkozunk nemcsak a magyarországi Erdélyben, — a magyar Csángóföld, — Erdély és Bulgária határolta ro-

India néprajzi térképe a fajok megoszlása szerint.
(Az angol királyi statisztikai hivatal kiadványa.)

(L. a túloldali térképet.)

India néprajzi adatai szerint az indo-áriák gyöngye kisebbségben élnek a két Indiában és az általuk lakott terület alig tizedrésze a hatalmas világbirodalomnak.

A feketére színezett terület az indo-áriák, vagyis hinduk által lakott terület, ami bizony szemmel láthatólag jelentéktelenül kis része a két Indiának. Elő-India lakosságának zöme dravida és pedig fajtiszta dravida (vízszintes vonalozás) vagy kevert dravida és pedig ária-keverék (fehér sávokkal megszakított vízszintes vonalozás), szittyakeverék (függőleges vonalozás), mongol keverék (sakktáblaszerű jelzés). Elő-India északnyugati részének pedig turko-irániak a lakossága (keresztvonalozás). Hátsó-India lakossága viszont egészen mongoloid.

A dravidák az angol tudományos körök megállapításai szerint nem áriák, hanem turáni népek, így ők a fajrokon turko-irániakkal és mongoloidakkal óriási többségben vannak az úgynevezett áriákkal szemben.

mán területeken, de a hun fajta palóc-magyarok közt is, ugyanúgy találkozunk vele az V. és VI. század körül az Al-Duna és a Volga mentén. A valach-bolgár népeknek India északnyugati vidékeire szakadt testvér-törzseinél a valachi, balabhi, balachi, balas és halasi nevek ma is ismeretesek. Ez a hajdan pásztorkodó törzs adta a legjelentősebb politikai szerepet játszó dinasztiáját Indiának.

Az oláh kérdésnek illetően kifejtése teljesen megfelel a szláv románság erélyes tiltakozásának és pedig a románoknak a „vlach-oláh“ elnevezés ellen.

A skythaság, azután a sarmataság és ugyanúgy a velük együtt szereplő ugorság és a fajilag ezekkel szembenálló szlávtság összefüggő és pedig a Fekete-tenger, — Balkán és Balti tengerig nyuló terjeszkedési vonalát három különböző időben történő, fajilag együvé tartozó, a mongolsággal elegyült „visszatérő skytha nép“ keletről nyugatra irányuló hódító előretörése választja szét és szigeteli is el egymástól. Ezek a népek: a hunok, avarok (álavarok), és magyarok. A hunok térfoglalása után Dáciában és Pannoniában az Avarok, helyesebben „visszatért hunok“ települnek be, akiket hun tolmács közvetített Bizancban és akiknek a Duna-balpartján való elszigetelése céljából telepítette le velük szemben a Duna átellenes partjaira a bizanci udvar azokat a már említett szláv-törödékeket, akik a Balkán északi részében főként pásztorkodásból éltek, akikhez lehuzódott, már az avar betelepülés előttről, a sarmataságnak annakidején a hunokba felszívódott részec. Néhány száz év multán, amikor az avar uralom itt Magyarországon összeomlott, a hun fajú avarság ősi lengyel területről való sarmata csoportjának ugor és szláv eleme felszívódott a déli horvát, a

szerb, a hun-faju bolgár és a szláv románság pásztorkodó „valach” csoportjaiba.

De ugyanígy szívódott fel az avarság ugor eleme abba a népkomplexumba, amely északon Varsó, Pinkszk és Minszk közötti ős-lengyel területen a tulajdonképeni ősi sarmataságból alakult, magán hordva ennek sajátságos összetételű faji alap-jellegét és pedig egy a germánság által szaturált szláv alsóelemet, az ukrán, rutén és magyar alsónéposztállyal közös ugoros (finn-csud) elemet és az ősi királyi skythaságnak a magyar úriosztállyal is azonos mongolos, törökös (kun) úri elemét.

A pannoniai avarság, helyesen hunság egy értékes eleme Göcsej vidékéről Erdélybe települt át, később innen elébemennek a honfoglalásra, illetve az ősi területeknek újból birtokba vételére érkező magyarságnak. Ugyanígy csatlakozott az ősi ugor és hun (avar) elem révén a lengyel vezető elemhez is egy új irányító csoport, mely a dél-orosz pusztai kohóból kipattant szikraként a lengyelség ősi skytha elemét segítette elő vezető szereplésre.

A „lech” elnevezése a lengyeleknek úgy mint a „valach” szó, pásztorkodó karakterét jelölte a középosztálynak, ahogy ez a kifejezés jelölte a XII. századig Indiától a Kárpátokon át az Al-Dunáig elterjedt, pásztorsággal foglalkozó skytha, hun és ugor népek foglalkozását. Természetesen a pásztorkodó szlávokat is illették idők folyamán ezzel a jelzővel. A „lech” a lengyelségben a XII. századig a középosztálynak foglalkozásából folyó megjelölése volt, míg a XII. századtól kezdve a „polan” szó lett használatos a régi „lech” név helyett.

A lengyelségnek úgy a hagyományban, mint egykoru iratokból ismert ethnologiai ősi karaktere egyező azzal, ami a magyarság ilyen irányú is-

mérveként is szerepel. Így jellegzetes karakterük maradt: a vezető elem harcra termettsége és parancsoló készsége. EGYMÁSKÖZT nem akar másod-

Jász-kun települések a déli területeken.

rangú szerepet játszani. Ismeretesek régi tüztisztelő vallásuknak a requisitumai. A kardnak, mint Hadur szimbólumának tisztelete. Az ó-avesztai Jezdan, — Isten szó használata, mint a régi ma-

gyarságával egy közös termékenyítő területnek a jellegzetes maradéka. A kengyel, a ködmön, a nyíl szeretete és használása; a kedélyhangulat azonos-sága, a vendégszeretet nagyrabecsülése, — mind olyan jellegzetes vonások, melyek egy közös lel-kület szétágazásait mutatják és pedig a régi sky-thaságból kirostálódott ugor, hun, és turk népek-nek úgy a magyarság, valamint a lengyel nép ve-zető elemében mutatkozó ugyanazonos jellegzetes sajátságaként.

A közel-dél és északi rokonnépek faji kapcsola-tait ismertetve, nem hagyhatjuk figyelmen kí-vül az észtek, lappok, finnek rokoni kapcsolataira való hivatkozást. E népek szomszédságából egy-kettőre átjutunk a skótok területére, akiket szintén a skytha fajtával azonosítanak. Modi prof. „Dante Papers” (Bombay, 1914.) c. munkájában idevonatkozólag a következőket írja:

„Ezt a régi nevet, vagy alapalakot sok régi irországi névben feltalálhatjuk, mint pl. az Iris, lernis, Inverniss, Hibernia és az Eri vagy Erin nevekben, valamint a modern nevekben, mint Irland, Ireland. A Scotia nevet — úgy látszik — a harmadik században vagy azután használták az országra vonatkozóan. Ez a név a Scoti-któl származik, attól a néptől, mely akkoriban birta a szigetet. mikor a kereszténységet az országba bevezették. Ezek a Scoti-k, eredeti hagyományuk szerint Scythiából jöttek, amely Közép-Európa északi-keleti részén fekszik, abból az országból, melybe a perzsiai Dárius behatolt. (Az Alsó-Duna vidéke és Magyarország.)“

A bajor nép „avar” voltát már több ízben tárgyaltuk is. De nem emlékeztünk meg a „svájci hunokról”, akik Atilla franciaországi hadjárata idején maradtak el a főseregtől és egyik kantonban megtelepedve, ők az ismeretes „eifischthali-hunok”, akikről néhai Fischer Károly Zürichben

(1881) 500 oldalas munkát jelentetett meg. Nem érdektelen dolog, hogy a pápai testőrcsanat kiválogatása erre a hunok megszállta egy kantonra szorítkozik csupán.

A *bolgárokról* bőven emlékeztünk, itt ismétlen is hangsúlyozzuk, hogy *fajta szerint a ma-*

Angol térkép a „Turáni fajok”-ról. (L. mell.)

gyarsághoz ők állanak a legközelebb“, — és ugyan-
csak testvéri kapcsolat fűz bennünket a törökök-
höz, — s más leszármazási vonalon a „kurd”-ok-
hoz is.

Ukrajna területét és népét többízben tárgyaltuk és pedig a magyarság ősi települési rétegeződéseinek ismertetésénél.

E munkához mellékelt egyik angol térkép,

mely a turáni népek elhelyezkedését tárja elénk.
 – Nyugat- és Közép-Ázsia turáni népeit 54 millióban állapítja meg. Ebből a számösszezből jelentékeny milliót képvisel a Kaukázusban elmaradt és a Délorosz pusztáktól az Urmia-tóig települt kozákok (doni), cserkeszek, kabarok, tatárok, kurdok, azerbeidzsáni törökök, — stb. népek milliós számokban is jelentős tömege. Az említett

Japán térkép a „Turáni fajok”-ról. (L. mell.)

angol térképet kiegészíti egy másik angol térkép, India fajta szerinti lakosságát tárva elénk. E szerint India észak-nyugati része a tulajdonképeni turk-iráni fajták települése. India nyugati része a félszigeten le végig, a skythaság ősi települései, — míg a keleti rész a turáni dravidák 60 milliónyi tömegét tünteti fel. Észak-keletre viszont a kínaiak és japánokkal rokon mongoloid népcsoport sorakozik.

Az Észak-Indiában, Rádzsputánában szereplő

fekete folt képviselné a tulajdonképeni, jellegzetes „árja“ fajtát. Az utolsó néhány munkás esztendő tudományos kutatása idevonatkozólag viszont már megállapította, hogy ezek a Rádzsputánában ősi idők óta települt népek a skythaság, azután az indoskythák és fehér-hunok kizárólagos települései. Ezek szerint ők a legjellegzetesebb skytha-fajú népek és a magyarságnak is legközvetlenebb rokonai. Indiai kutatásom tárgya szintén ennek a területnek „faji szempontból való feltárása“ volt.

Ismertetem egyik indiai Ujság cikkét, amelyet Indiába érkezésemkor tettek közzé (The Times of India. Dec. 18, 1928.), s látni fogjuk, hogy Indiát is mennyire érdekli ezeknek a témáknak a kifejtése. A cikk a következő:

„Kiváló személyiségek hireink között.

Balról jobbra — Mr. R. J. C. Robertson, a madراسi törvényhozótestület tagja, akit az 1929. évre Madras sheriffjének neveztek ki; Mr. C. W. F. Cotton, az Indiai Birodalmi Rend tagja, indiai állami szolgálatban, akit a madراسi adóhatóság tagjának neveztek ki; és Zajti Ferenc budapesti orientalista, aki Indiában tartózkodik és reméli, hogy sikerülnie fog *magyarok és scythiai eredetű indusok, különösképpen Zarathustra követői között kölcsönös tanulmányi vonatkozásokat létesíteni. Be fogja utazni Indiát, hogy érintkezésbe kerüljön a magyarokkal rokon népekkel és adatokat fog gyűjteni, melyek alkalmasak arra, hogy a magyar nemzet történetére fényt vessenek.*“

„A magyarok elődei.

Zajti Ferenc elmélete.

Zajti Ferenc budapesti orientalista megérkezett Indiába és reméli, hogy sikerülnie fog a magyarok és az indo-szittyák, India különböző népei

és különösebben Zarathustra követői között kölcsönös tanulmányi vonatkozásokat létrehoznia. Más magyar tudósokhoz hasonlóan Zajti Ferenc is azt tartja, hogy a mai magyarok bizonyos részének ősei a bactriaiaktól származnak. A magyar nyelvben közel 300 szó van, melyek hangtanilag megfelelnek Avesta, Pahlavi, perzsa és szanszkrit szavaknak.

Zajti Ferencnek szándéka Indiát beutazni, és személyesen érintkezésbe kerülni olyan indusokkal, akik tipikusan magyar rokonok. Ezenkívül történeti, néprajzi és néptani ismereteket kíván gyűjteni, hogy a magyar nemzet történetére és eredetére vonatkozóan pontosabb adatokra tegyen szert. Mielőtt Bombayből elutazna, két előadást fog tartani a Királyi Cama Keleti Intézetben, december 18-án, kedden és december 19-én, szerdán.

Nemrég egy kínai lelkész tartott előadásokat Budapesten. Előadása végén kínai népdalokat játszott tilinkón. Közvetlenül utána egy magyar hugaci pásztort játszottak ugyancsak tilinkón. A két játék dallamvezetése és lelkisége ugyanaz volt. A kínai hokjen nép szókészletének a magyaréval való rokonítása a szakirodalomban már eléggé ismeretes. Egyetemünk egykori kínai előadója idevonatkozólag hosszabb cikkben számolt be erről a kapcsolatról is.

Japán nemrég küldte az c könyv mellékleteként bemutatott japánnyclvű térképet, amely a „*Turáni népek*“ faji térképe. Benne szerepel ebben Kína is és a nagy belső Ázsia, Kelet-Ázsia — és Japán. Japán mondotta, hogy annak a nagy lándzsának, amelynek nyele-vége japán kezében melegszik, arany hegye Magyarország. Ez a lándzsa nem Európa ellen irányul, — de helyzete szerint váltja ki a vigyázó és féltő gondolatot: *Ne bántsát a magyart!*

PROMINENT PERSONALITIES IN THE NEWS.

Left to right: Mr. R. J. C. Robertson, Member of the Madras Legislative Council, who has been appointed Member of Madras for 1920; Mr. F. W. Cotton, C.B., F.R.S., who has been appointed Member of the Board of Revenue, Madras; and Professor Francis Zajt, the friend of Hungary, who is in India and aims to establish inter-relationships of studies between Hungarians and Indians of anylike descent, particularly *Hungarians*. He will tour India to come in touch with people akin to the Hungarians and collect data that may throw light on the history of the Hungarian nation.

ENGLISH JOURNALIST DEAD.

MR. DEMETRIUS BOULGER.

RAILWAY AGENT CRITICISED.

TARIFF INQUIRY.

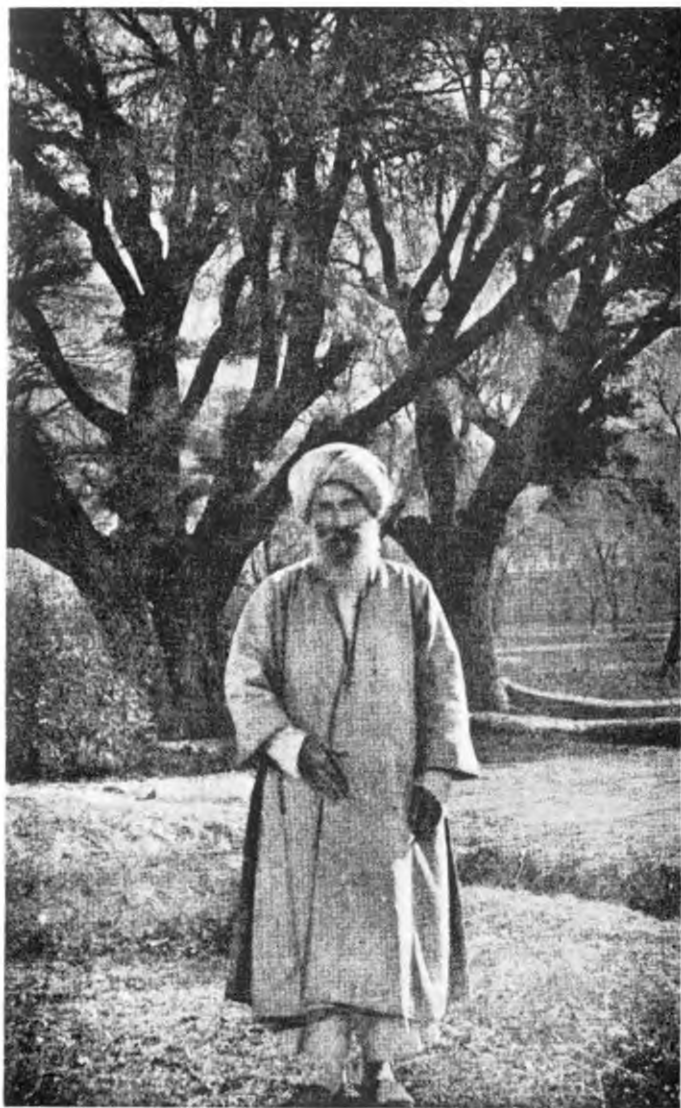
ANTECEDENTS OF HUNGARIANS.

PROF. ZAJT'S THEORY.

Tudósítás Zajti Ferenc indiai tanulmányútjáról. (Bombay.)

Rádzsputána és Gudrsarát.
(India.)

Túztisztelő (zarathustrai) párszi pap. (Sykes: Persia.)

X. A magyar nép lelkülete.

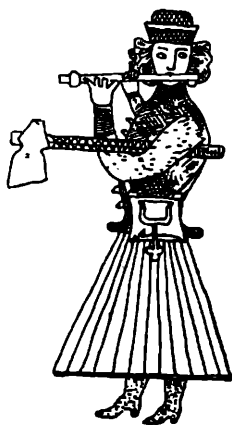
1. A puszták népe.

Tiszteld őseidet, ősedet, szülőanyádat, hogy neved örökké s ragyogó tisztán maradjon fenn a nap alatt és az Isten, aki napját egyenlőképen hozza fel mind az igazra s az igaztalanokra, — megáldja és megszenteli jóra valódságod!

Egy nép, egy faj, a fajta egyes emberének megneveléséhez legközelebb eső, legjobban felhasználható nevelési eszköz a maga multjából adódó példatár.

Mennél értékesebb volt ez a mult. annál inkább válik értékessé az alakításra kiszemelt jövőendő.

Ilyen szempontból értékelve a multat, a magyarság számára a legértékesebb a magyar nép csodálatos multja, közel s távol őseink története, gyönyörű legendás ideje és pompás mesevilága. Amig ebben a multban való odaadó hite alakította a magyar jellemet és történeti jelent, csodákat tudott csele-

kedni kicsinye és nagyja egyaránt s dédelgetett népe maradt Istenének is, már ameddig hitének és bizodalmának apró hajszálgyökerei ebből az értékesen szép multból táplálkoztak.

Valaki azt kérdezte egy alkalommal tőlem: Lelki szempontból értékelendő mintakép gyanánt kit tartok én a legértékesebb embernek? Egy kissé zavarba hozott a kérdése. Végig gondoltam az összes nagy írókat, festőket, papokat, politikusokat, de sehogysem tudtam közülük választani. Ezt ezért, azt meg másért mellőztem. Majd előkerestem emlékezetemből mindazokat, akikhez valami különösebb emlék fűzött, azonban mindhiába. Gyermekkorom alakjait hívtam segítségül — kicsiny tanyánk jóságos csendes alakjait... Egyszerre nagyot dobbant a szívem. Hisz íme, őt kerestem! A mi szántóvető öreg béresünket, a jó öreg István bátyát. Vele éltem le gyermekkorom éveit. Ő tanított a virágok első ismeretére, csillagjárás titkaira. Tisztelettel néztem mindig komoly arculatát, amikor a felkelő nap első aransugarára megemelinté nehéz kalapját. — Amikor a maga módja szerint való titkos imaszavakat elmondotta lassú tempójában, mielőtt az ekét előszörre szorítja oda a zsíros fekete földhöz.

Megilletődéssel kérdeztem tőle a kopott nyelvű bicskával óvatosan lemetszett első-virágzású barackfaágacska sorsát. A tűz kívánja — felelt szent nyugalommal, — s mielőtt a bográcsot odaakasztotta volna a szolgafára, reá vetette a gyenge galyacskát a zsarátnok tűzre.

Ha virágot szakajtottam, arra tanítgatott, hogy a bokortöről ne szedjek le minden bimbót, rózsát, — egy-egy szál virágot a rózsának, a virágnak is hagyjak.

Ha a mezőt kaszálta nvárral, a fűzfás sarkot elkerülte mindig, hogy hadd viduljon a mező or-

cája. És azon a helyen úgy maradt jó őszi a virág.

Templomi harangszó ha kiszállt a mezőbe, lelke bensejében mindig meg-megrezdült. Sohase

Az öreg béres. (Zajti F. gyermekkori rajza 1900.)

volt hangos, sohase volt lármás. Nyugodt, csendes szavú ember, tisztos becsülettel. Másét nem kívánta. Gazdáját tisztelte. Hűséges szemek, ezüst hajfürtök, jóságos lélek...

Szinte álmoként tűnik előmbe gyermekkorom első lelki ideálja.

És ahogy felpillantottam a kérdezősködő kíváncsi arcába, szemrebbenés nélkül tudtam mondani neki: Ő volt, igen az öreg szántóvető béres. Ő maradt továbbra is az én fajtámhoz tartozó, igazi ideálom.

* * *

A ménés. Wagner S. festm.

A szántó-vető béres a kenyérnek valót munkálja. Kora hajnaltól napnyugtáig tesz-vesz a nyárfás tanya körül. Ideje arra sem marad, hogy pillantást vessen a nyája után sétálgató botfaragó juhász remekbe készült farigcsálására. A komoly járású béres minden másnál a maga dolgát tartja a legfontosabbnak. Pedig igazán csak királyok kezébe való munka, amit a rácrő juhász úgy sétálgatás közben a hóna alá fogott somfára azzal a krajcáros bicskával sorra kifaragott. Ott szerepel azon a faragáson a magyar ősi mult megannyi értékes királya Atillától Árpádig, s

Szent Istvántól az igazságos Mátyás királyig. Még a skytha ősi mult rege-szarvasa se hiányzik az elefántcsontszerű pompás faragásról. Rajta van azon a boton a pápa elé aranypatkós lovakon hajtató Bakócz Tamás esztergomi érsek is és nem hiányzik a Krisztus Pilátus előtt című nagyszerű mű alkotója, az asztalosinasból lett világhírű magyar művész: Munkácsi Mihály sem.

Csendes magyar falu.

Odább, a tanya alján a ménesét terelgető csikós-pásztor kaptat iramba, csakúgy porzik utána a határ. Előtte amolyan jövő-menő gyalogembernek számít csak a béres is, meg a juhászféle is. Igazi úr, a puszták ura, — maga hite szerint, — csak lóra termett csikós lehet. Más az ő élete még a gulyásénál is és más még a mulatozása is. Lélekben ő hasonlít leginkább gazdájához, — na meg az ötösfogat hajtója, a büszke pa-

rádéskocsis, aki már ott is ül ura mellett a magasztott bakon, — szemrebbenés nélkül fékezve, avagy ráeresztve a toporzékoló tüzes paripákat. De nincsenek is többen. Hisz a pompás magyar katona is mind ebből telik.

Ennyiből áll a magyar nép szűkebb népi-világa. Megnagyobbodva, megnövekedve, már seregek urai ők, akiknek nem okozott nagyobb gondot Magyarországtól az indiai pusztákig juthatni el, — mint a hajló domboldalak egyikétől a másikáig elsétálgatni. Így igaz ez. Csak éppen ameddig a jószág odasétál, annyi idő kellett, ahová éppen s ameddig el akartak jutni. Hisz a nép harcos, lovas fergetege győzte az iramot innen Indiáig és onnan ide vissza, — át az üvegtenger nádas gázlóin, — de mindig csak arra, amerre hitük csodaszarvasának feltünedező árny-lelke őket csalogatta, vitte, vezérelte.

Amíg magát a csodaszarvas hűséges népének tudta és vallotta a magyarság, — soha se maradt igaz irányító, vezető nélkül. A pusztaszarvas legenda lassan a nemzet védő és irányító génuszává érlelődött és ilyen minőségben testet is öltött olykor. Így öltött testet a világok Ura, hadverő nagy Atillában, bölcs Almos vezérben, a honfoglaló Árpád fejedelemben, a szent királyok és magyar szentek lelkiségében, majd a nagyságos Rákóczi fejedelemben s a lánglelkű Kossuth Lajosban, akik mind-mind a rege-szarvas egy-egy testöltésévé váltak. És a csodaszarvas népe megismerve vezetőit, odaadó hittel, néma áhítattal figyelt mindannyiszor rájuk.

2. A magyar nép lelkületének kialakulása.

A föld szerelmese a skytha. Az volt a hun és az maradt maiglan a magyar.

Akár skytha elejében, akár a hunban, akár a Kaukázus vidékén települt magyar őselemnél szemléljük a jellegzetes lelkület ismertető főbb vonásait, mindeniknél azt találjuk, hogy a föld odaadó szeretete volt a legértékesebb lelki tulajdonuk.

Igaz, hogy a közel 400 évnyi szomszédos település és fajtakeveredés után a finnel rokon népek is jelentős hatást gyakoroltak a magyarság lelkületének kialakulására, — de ez már később jelentkező hatásnak vehető. Megelőző időből a hun és skytha népek vallása és gondolatvilága veendő figyelembe. A skytha és hun vallás ugyanaz volt, ami a műveltebb magyarságnak volt Szent István idejéig a vallása, röviden összefoglalva: „A szépséges természetén keresztül jutni el a természet hatalmas alkotójához, Istenhez.”

Vajjon mely más ókori népről lehet megállapítani ugyanezt, hogy Istenéről ilyen tiszta lett volna az elgondolása? Ehhez járul a tűznek, mint vallásos jelképnek tisztelete. Ugyanis úgy gondolták magyar őseink is, hogy a tűz az, ami leginkább emlékeztet Isten tulajdonságaira, amiképpen az Isten, úgy a tűz is ragyog, fényt ad, világít és melegít s áldásai szinte kifogyhatatlanok.

Ezt a tűztiszteletet — vallást tisztította meg a helytelen pogány ráarakódásoktól úgy 3000 évvel ezelőtt Zarathustra, a skythák és hunfajta népek nagy prófétája és apostola.

Úgyhogy azt mondhatjuk igazán, hogy ahol az említett két műveltség és pedig a későbbi ha-

tásként jelentkező északi ugor és a másik korábbi, úgynevezett zarathustrai, mai elnevezés szerint parszi műveltség-elem a magyar néplélekben kiváltódott, ez lett a mai magyar, az igazi őstípusú magyarság lelke.

Skytha arany illatszertartók.

A régi görögök nagy történetírója, Herodotosz által megrajzolt skytha vallás karaktere a turáni felföldhöz vezet bennünket. Szakasztott mása ez a magyar nép ősei vallásának. Zarathustra sokat emlegetett reformja tulajdonképpen ennek a vallásnak a megtisztítása. Csakhogy megtisztított alakjában, a reformot elfogadó testvér iráni nép törekvéseiben a turánföldi skythák és hunok ősi vallásával helyezkedett szembe. A Zarathustra által megtisztított új vallás ereje főként a skythaságban bennfoglalt, ennek legértékesebb népelemét képező hun faj megromlott, féktelen életmódja ellen irányult. Szinte dörgegelmesen hangzanak Zarathustra intő szavai, melyek 3000 esztendővel ennekelőtte küzdelemre szólítanak, — legyőzni a rosszat és úrrá tenni a jót:

Föl-föl a magasságba'

Lelketek sorsdöntő pillanatában

Napbíró tekintettel mint sasok szárnyaljatok!

hangzik a buzdító és tovább a biztató szózat:

Egykoron mégis csak vége lesz majdan

A hosszú csatának

És el fog takarodni a rossz,

Mivelhogy nem bírta végig

Szántás. Rudnay Gy. festm.

Magyar tanya. Rudnay Gy festm.

*A jóságnak ragyogó
Tiszta tekintetét!
Föl tehát a küzdelemre:
Legyőzni a rosszat
És úrrá tenni a jót!*

A 3000 esztendőös szavak, Zarathustra intelmei, mintha a mai időben hangzanának:

Az egész világ magának él csupán, s ki-ki uralomra tör s mindenki csak magát ünnepeletti s a maga számára hódolókat keres.

Tovább lapozva a régi skytha vallást megtisztítani akaró könyvben, még a következő parancsolatokat olvashatjuk:

1. Hagyja abba az emberiség eddigi esztelen életmódját.

2. Saját otthonokat teremtsenek (az emberek) folytonos munkálkodásban járva.

3. Földet műveljenek s állatokat neveljenek.

4. Folytonos imában élve, szeressék és kövessék az Isten parancsolatját.

5. Tiszta otthont teremtsenek.

6. Családot alapítsanak, gondoskodó élet-társsal.

7. Vessen, arasson és gyümölcsöst plántáljon (az ember).

Majd tovább: Tisztaságra törekedj, óh ember, gondolatban, szavaidban, cselekedetedben. Mert nem örömet süt a nap a tisztátalanokra, nem örömet süt rá a hold, nem örömet a csillagok.

Háromezer esztendőös szavak ezek, háromezer éves intő szózat. Volt-e fogamatja?

Igen, Zarathustra 3000 esztendővel ezelőtt elhangzott hatalmas szavai még jobban földhöz kötötték skytha őseinket. A hunnal már meg is szeretettették azt.

Elmúlt ezekután egyezer esztendő s még néhány száz esztendő, amikor már ott szemléljük

a hunból kifejegetett ó-székelly népet pazar gondolatvilágával, egyes típusban szemlélve Atila egyszerű, nemes alakjában.

Ebben a típusban különféle vallási területről jövő hatásokat választhatunk széjjel. Az uraltáji ősi duális-vallás vonását, — ehhez járul a Kaukázus vidékéről ideszármazott mágizmus felfogása, majd a kereszténységet az Avesztával egyeztetni akaró manicheizmus egyrésről és másrésről Irán területéről a Zarathustra-féle parszizmus tisztább levegője s az ugor népek samanizmusának nyomai az alsóbb néposztályoknál.

Benne van ebben a vallási összevetődésben a zordon éghajlatok dacos keménysége, — a virággal borított kaukázusi lejtők és a kínai mezőségek tulipán- és iriszből borított rétjeinek ezer pompája. majd Tibet s a Himalája hatalmas hófedte hegyalakulatainak magasba törése és a tószemekkel telehintett messze rónaságok mélységes nyugalma.

Zarathustra intelmei valójában a földhöz kötötték skytha őseinket.

Ez intelmeknek különösen értékes és jelentős hatása a hun fajból kifejegetült magyarság lelki-világára, hogy Zarathustra a föld szeretetét és művelését a vallásos cselekmény körébe vonta. A kegyes ember, — mondja az intelem — legyen szorgalmas és dolgozzék. A legértékesebb munka pedig az, amely szaporítja a gabonát, táplálékot ad az ember és állat számára és előmozdítja a világ virulását és életét. A meg nem művelt föld nem tud örülni, mondja az Aveszta, — és az a föld érzi magát legkellemesebben, hol valamely tiszta férfi házat épít magának, azt tűzhellyel, barmokkal és nyájakkal jól ellátja, — feleséggel, gyermekkel megnépesíti, hol az emberek a legtöbb gabonát, takarmányt és fűvet termesztik, hol a száraz földet a legjobban öntözik, hol sok gyümölcstermő-fát ültetnek. Aki

vet és ültet, ki a földet csatornázza, megöntözi, ahol víz nélkül szükölködik, vagy a vizet lecsapolja, ahol túlságosan bőven van, az a földnek tesz jó szolgálatot. Aki a földet megműveli, életet nyer tőle, — mint barát a kedves barátnak, úgy ad az neki földi jót és gazdagságot.

Régi görög írók megemlékeznek arról, hogy

Szürkület.

Zajtí F. festm.

míg az egyiptomiak a hasznáért szeretik a folyóvizet, addig a skytha népek magáért a szeretve gondoskodó Istenért kedvelik azt, aki eligazítja gondosan a folyók s patakok útját. A föld szeretete, nem imádta, hanem az imádattal határos odaadó szeretete ugyanígy mindenhol ott csillog a skytha nép hitvilágában, — de ugyanúgy ott csillog a magyar nép lelkületében is.

Amint egyik legszebb magyar dicséret zengi,

benne van mind a katolikusok, mind a reformátusok egyházi énekeskönyvében:

*Mennyben lakó én Istenem,
Vedd füledbe könyörgésem.
Téged dicsér egész világ,
Neked köszön a kis virág.
Erős vihar és gyöngye szél, —
Tenger s patak Rólad beszél.
Az Ég és Föld telve veled, —
Legyen áldott a Te neved!*

Nem pogány természetimádás ez, de olyan értékes szeretet, mely a természetet a teremtetőért tudja szeretni és ez a szeretet határos az imá-dattal.

Ez az, ami elveszett, kiveszett, elkallódott a magyar lelkületből.

Ahogy egyik versében Ady Endre mondja:

*„Jöttem a Gangesz partjairól,
Hol álmodoztam déli verőn.
A szívem egy nagy harangvirág
S finom remegések az erőm.
Gémeskút, malomalja, fokos,
Sivatag, lárma, durva kezek ...*

— — — — —
A Tiszaparton mit keresek?“

Igen, ezt az elveszett lelkületet kell megkeresnünk újból, ezt az alaplelkületet kell megtalálnunk, hogy ráépíthessük a *skythaság nagy inkarnációjának, Krisztusnak igaz templomát!*

Munkácsi Bernát „Árja és kaukázusi elemek“ című nagy egyeztető munkájában azt mondja: „Az ördög szó kapcsolatai is ugyanazon területre, t. i. zarathustrai területre vezetnek, ahonnan nyelvünkbe az Isten, Ármány, Manó, idvöz, bőjt, s más

vallási fogalom-körbe tartozó keletről hozott szavunk került." És ugyanígy a zarathustrai ősi szó-készletből átkerült szavaink: a menny, az úr, az örök, a dévaj, a bűn, a bálvány, stb. szavak is.

A finn, vogul, osztják, stb. Isten fogalommal szemben a finn hatás kezdetét jó ezer esztendővel megelőzőleg a legnemesebb isteneszményt

Magyar falu. Aratás után.

nyújtja nekünk Zarathustra vallási törvény könyve, a Zendaveszta.

A Kalevala főhőse a léha Lemmikejnen. A finn-vogul teremtetési monda szerint a finnek Isten alakja Numi-Tarom atya: „hét-hajfonadéku fejét leeresztve ült vala és tűzben hét-hal föttig való ülése után tíz fogú száját megnyitva, szólt...”

Ez az Isten-elgondolás a magyar paraszti mesevilág egy bizonyos szűkebb területének Isten-típusa.

De milyen másképen hangzik ez (Kr. e. 1000 körül, a skythaság nyelvén, ős-fajtánk szülötte, a skytha Zarathustra mélységes gondolatain át tolmácsolva:

*„Életem legmélységesebb titka, óh én Istenem,
 hogy minden létezőnek benső értelme
 Te vagy,
 hogy kezdet és végezet,
 e világ létele
 és benső valója
 mind Te belőled való!
 Hogy e világ értelmének
 leggyönyörűbb gondolata
 Te vagy, —
 legjobb érzetünknek a legbensőbb magja,
 és örök forrása
 a hullámozó élet végtelen árjának.“*

Ez az Isten-eszmény viszont a régibb hun-magyar vallás Isten-elgondolása.

A magyar mindig istenes ember volt. Igaz Isten vezette ebbe a hazába — de Istene jóságát mindenben áldotta is.

Ahogy az ősrégi zarathustrai fohász hangzik:

*„Hol fejünket nyugalomra hajtjuk,
 Te már jó előre helyet készítél;
 Életünk hajnalán
 szemünket még ki se nyitottuk volt,
 amikor ez a föld
 már nyílt,
 virágozott,
 s számunkra édes gyümölcsöket termett.“*

De még más gazdagságot is hordozott lelkében a mi népünk. Istenéről való gyönyörű eszményét: benne keresve Istene arculatát a körülötte nyilatkozó csodás szép világban!

Istenében nem csupán az igazságot szolgál-tató, szigorúan büntető lényt látja, de meglátja benne a szeretettel gondoskodó Istent is, aki gyönyörűséges teremtett világában leereszkedik hozzá, mint barát a baráttal állván szóba vele.

Tanya széle.

Pörge G. rajza.

A skythaság ősrégi törvénykönyvének egyik legszebb helye:

*„Uram, imám szárnyaival takarom előled
az ellened törőt!
S imámmal akarom távolnan tartani
a hatalmas gögjét.
Befedni szárnyaimmal a csüggedő szegényt,
s ami elronthatná földem virulását,
elűzni akarok minden rosszat tőle.“*

Igen, ez volt az ősi skytha és hunfajta nép gondolatvilága által termékenyült magyar lélek ősi imádsága.

De hova lett vajjon ez a hosszú ezer esztendő óta érlelt gazdag lelki világ?

A magyar-alaptípus gazdag lelki tulajdonokkal rendelkezik. Hogy csak egy-két szembetűnő vonásra mutassak rá, figyeljük meg a tanyai magyar ember komolyságát, méltóságát és a föld iránt táplált sokszor emlegetett odaadó, igaz szeretetét.

A magyar faj komoly, higgadt s megfontolt

A határban.

Pörge G. rajza.

úgy gondolkodásban, mint beszédben és cselekedetében. Ez a jellemző komolyság egyrészt: harcok közepette a halállal való folytonos szembenállásából, — másrészt: a sokszor terméketlen földdel léteért folytatott nehéz küzdelméből származott. Komolysága azonban soha se fajult el komorsággá, mert megővta ettől helytel-móddal jelentkező lehelet-finomságú derült kedélye. Méltóságérzete pedig annak határozott tudata, hogy ő valami, hogy ő valaki. Valaki a zajló népförgeteggel szemben és valaki, bizonyos megkülönböztetett leki-tulajdonokra nézve.

Egy székelv népdal ekként jellemzi ezt:

*Zselléri a születésed,
De királyi a növésed.
Lakod bár nem cifra terem,
Az arany is por közt terem...*

De már szegénysorból való skytha őse is a szegénységgel szembe a lelki tulajdon gazdag voltát állítja oda, amikor a gazdag bospori Leukonor fejedelem, aki tőle, mint leánya kérőjétől azt kérdezte volt, hogy mennyi a nyájainak és szekereinek száma, — azt válaszolta: Nincsenek se szekereim, sem nyájaim, hanem van két jó és derék barátom, aminő nincs egynek is a skythák között. És nagy igazat mondott.

De rávall a dunántúli gulyásra is a nótája:

*Gulyás vagyok, még az apám se vót más,
Nyakamban van szíjj-ostorom, tarisznyás...
Birodalmam, merre a két szem lát,
Meghódítom ezt az alsó Indiját.*

Természet-szeretete nem is szeretet nála, de mondhatjuk, hogy szerelmese a földnek. Nem természetéért, de jókedvéből, szépsége iránt való igaz vonzalomból, — szeretetből szereti a földet. Természet-szeretete csapongó, szinte eláradó. Minden dalát a természetből vett képpel kezdi, — alaphangulatát adva meg vele dalának, énekének. Ez, ebbe a természeti háttérbe tömörített lelki élménye — a költemény lelke. E nélkül a hangnem nélkül nem tud magyarul, magyarosan írni, gondolkodni. Ahogy mindig valamilyen hangnemben van hangolva a muzsikánk, ugyanúgy a természet gazdag, csapongó világa termékenyíti meg ennyiféleképen a magyar őslélek alaphangulatát is. Ahonnan eredt, ahonnan vette, — a

természet környező világába ülteti be mindig mondanivalóját.

A magyar nép dala talán nem is fejlődött. Együtt teremődött a magyar lélekkel. Minden ősi megjelenési formája tökéletes érték. A pásztor sípján megszólaló legegyszerűbb dallam, avagy az előkelők diktálta, keleti díszítéssel cifrázott szó-

Derengés. Zajti F. festm.

veges-dal, a magyar lelkület jellegzetes zamatával átítatódva csodálatosan szép és értékes művészi termék.

Amikor még írott könyvei nem voltak a magyarnak, a szív- és lélek-sugallta dalok mintegy bibliai törvénykönyv igazították el lelkét az élet megannyi nehéz járatú válaszútján.

Kinek, minek útján, hanemha a dal meséjében tudná a szemérmes leány megüzenni válasz-

tottjának szíve igaz vonzalmát, hogy azután az is viszonzozni merje?

Íme a népdal, amely mintha Szent Gellért dalos szolgálóleányának ajkáról hangzana:

*„Nemidevalósi kislány vagyok én,
az Alföldön fehér ianyán lakom én,
Megtanultam, hogy kell tűrni, szenvedni,
Azt is, hogy kell igaz szívből szeretni.“*

A legény mint fészekhagyó madárfiókat félti a választottját. Inti is szélhordta dalában, amely talán hozzája is eljut:

*„Ne menj kislány a tarlóra,
Gyenge vagy még a sarlóra.
Ha megvágod kis kezedet,
Ki süt nekem lágy kenyeret...“*

Érdekes végigkísérni a finom ötvözetű magyar dal alkalmazkodását úgy szöveg, mint dallam tekintetében, amikor az érlelődő érzelmet tolmácsolja oly művészi finomsággal, amelyhez foghatót a világ népdal-irodalma nem alkotott.

*Búza, búza, de szép tábla búza,
Közepibe egy szép vadon rózsza,
Olyan tüskés minden ága,
Nem állja a madár lába...
Kedves kis angyalom,
Rossz híredet hallom.*

— — — — —
*Olyan tüskés minden ága,
Nem állja a madár lába...
Kedves kis angyalom,
De nagyon szeretlek.“*

A magyar nótának nehéz feladatot kell megoldania: az üzengetés finom árnyalatait kell szolgálnia. Roppant vigyázattal választja meg a leány is és a legény is a maga nótáját, nehogy a másik többet magyarázzon ki belőle, mint amennyit szabad, hogy esetleges megnevelője esetén

Magyar tanya. Rudnay Gyula festménye.

maradjon lehetőség a visszavonulásra anélkül, hogy dalában és ajánkozásában tolakodónak, avagy talán vesztés félnek tűnhessen fel.

Különös jellegzetessége még a magyar dalnak, hogy a nép mindig a természet valamilyen hangulatképpével vezeti be dalát.

Azonban igazabb a talaja a dalnak, amikor a hangulatot mintegy aláfesti egy rokontárgyú természeti képpel:

*„Kidölt a fa mandulástól,
Elváltam én a rózsámtól.“*

De reménykedésének megint csak pompás nál-pompásabb dalban ad kifejezést:

*Lemegy a nap a maga járásán
Sárgarigó ül a Tisza partján.
Sárga rigó, fülemüle,
Szép a rózsám, hogy váljak meg tüle.*

*Rozmarinnak csak az a szokása,
Télbe' nyárba' lehajlik az ága.
Le is hajlik, ki is leveledzik,
Édes rózsám rólam álmodozik.*

Amilyen fontos küldetése van a hajszálgöyökérnek, ugyanúgy fontos a levélzet szerepe is a fa ágazatának éltetésénél.

Ha a hajszálgöyökérzetet a mithológiához hasonlítom, úgy akkor a levélzet a népdallal azonosítható.

Akármelyik sérül meg, az élet törzsfája pusztul belé.

A helytelen irányba terelt történeti mult épp oly károsan irányítja a nemzet fejlődését, miképpen az idegen lelkület dalkészletének bíráló nélküli átvétele a maga lelkiisége tudat-körébe.

Nemcsak a történeti, hanem a zenei mult fenntartása is fontos követelmény egy nép életében.

Mert nemcsak nyelvében, hanem dallamában is él s táplálkozik kincseiből a nemzet.

* * *

A természetvilág, mint láttuk, nem csupán színpad a magyar lelkület számára, de elmaradhatatlan kísérője, barátja, kedvese, mindene a magyarnak.

A természet vad virága vagyok én, mondja egyik versében Petőfi. Igen, az egész magyarság egy ilyen mezőben nőtt vad virág. Szél hajtja, nap heve járja, arra járó megtapodja, — s ha elcsett, erőre kel mégis, mert sorsa, teremtmője úgy teremtette, arra teremtette.

A magyarság dalos lelkét a nagy skytha pusztaságokhoz hasonlatos magyar Alföld levegője, a szinte bánatos tószemek, az ezeket ellepő madársereg, gólyák, darvak, kedves társasága láncolja magához, majd Kasmir és a vadon Kaukázus bérceire s virágos völgyeire emlékeztető Erdély és erdős Tátra-alja.

Lehetetlen, hogy megilletődve ne halljuk és ne mindjárt ide gondoljunk, amikor a nagy szerbiai kegyetlen háborúban egy falu felgyújtása alkalmával egy magyar katona odairja az egyik ház falára: „Ezt a házat fiúk ne gyújtsátok fel, mert gólyafészek van rajta...”

Az ősi finn-vogul megtermékenyítés késői nyomott hangulatú mesevilága másmilyen levegő, legalább is a magyar nép dalaiban oly gyakran előforduló figefa, ében, ciprus, cédrus — nem az északi terület szülötte szavak.

Amikor magyar őseink ide kerülnek az új hazába, — a régi magyarság vezető népeleme bizonyos zarathustrai műveltség szellemétől átítatott értékes műveltséget hozott magával, amit nagyszerűen érvényesített politikai és vallásos felfogásában s tiszta látkörű törvényalkotásainál.

De sorra idézhetném valamennyi a kérdéssel foglalkozó jelentősebb írónkat, — a zarathustrai értékes művelődési-hatást illetőleg mindannyiuk nézete egybehangzó.

...Feledünk, feledünk, de folyton visszavissza cseng a régmúlt! S mikor nagyon szenvedünk, csak haza száll a messze idők mutja — és fellángol, feléled a magyar...

Amint látjuk, az ősi skytha-hun nép szülte a magyarságot, de ugyancsak a skythák adták öskultúráját az Ókornak is. A skytha-hun népek közül való volt a Kaukázus-szülte s Irán táplálta Zarathustra s a skytha lelkeletből termett az ókor megannyi nagy vallásos megmozdulása, az indiai buddhizmus és a Galileából kiindult kereszténység is s a magyarság nagy-nagy tragikuma, hogy gögből, dacból, lekicsinylésből nem lehetett az ősturáni eme értékes eszmevilág közvetlen kifejtője, hűséges őrzője.

A harcokhoz edzett magyar őserő, mint hatalmas érték, kellő csiszolás és megfelelő foglalat hijján csak hányódott, vetődött. Legallyazott törzs lett a magyarság, lombkorona helyett apró oldalhajtásokkal.

De sorsát egy nemzet se kerülheti el.

A magyarság sorskönyvébe a sok szenvedés mellé gyönyörű dolgok vannak írva!

Zarathustrát, Buddhát és Krisztust nem hiába küldte a teremő az ő-skythasághoz. A magyarság ősi ereje és nagy tanítóinak szelleme egymást keresve még ma is munkál! Hiszen Zarathustra mágus bölcsei nemcsak a galilei kis Jézust találták meg. Csodálatos úton és módon Zarathustra, Buddha és a kereszténység egykori látszólagos nagy ellensége, a szentistváni kereszténység útján a kereszténységnek nemcsak hogy igazi védőbástyája, de az őt magyar szent és Máriának felajánlott országa révén a kereszténység egyik legértékesebb pillére lett.

*Tömörüljünk egybe!
Egy szív, egy lélek, egy kar!
Egy múlt, egy jövő!*

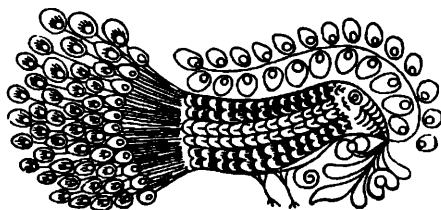
Háromezer esztendővel ennek előtte hangzott volt el a hívó szózat, vajha a magyarban most népére találna!

Zarathustra, Buddha és Krisztus isteni szava volt az, a skythában lekötött, hunban termékenyült s magyarban kifejlett nemes tisztasághoz.

Az Aveszta Turán skytha népéhez intézett prófétikus szavait idézem:

*„Oh Isten, mikor lesz itt már az az idő,
Amikor nyílt, bátor tekintettel
Merünk majd egymásnak
Szemeibe nézni?
Amikor szemünkben lobogó lánggal,
Hatalmad ölen hordoztatva, —
Bejárhatjuk majd
E kacagva örülő
Virágozó földet ...*

Oh, megszületett-e már az az emberi nem,
 Mely nagy ereje tudatában
 Mégis oly szelíd lesz —
 S hatalma érzetében
 Mégis csak békére törekvő...
 Oh, hol vagytok,
 Oh, hol késtek
 Ti várva-várt hősök?
 Kik az igazságot
 És ebben szellemük szent, nagy
 Törvényeit
 Hűséggel szolgálják:
 Világ hőseinek én azokat tartom,
 Kik tárt karokkal csak téged keresnek
 S szemük csillogása csak egedbe tekint.
 Nem őri, nem tombol
 S nem meghunnyázkodó, —
 De az igaz Istennek
 Igaz gyermeke!“

3. A skythaság „sorstere“.

A föld három nagy, fajtaszerint különböző népcsaládját, így a skytha, továbbá a germán és a sémi csoportot aszerint is igyekeznek megkülönböztetni, hogy amíg a sémi faj a vallásos lelkelet megmunkálója és a monotheisztikus „egy Isten“ eszménynek volt a kitervelője, addig a germán népek csak a külsőleges megszervezés, rendezés, berendezés tényét eszközlik a földi élet megannyi megnyilvánulásában, — viszont a skytha népeknek, beleértve ebbe a skytha, hun magyar nép fajalakulatait, inkább az egyéni jellemek kidomborítása jut elismerést érdemlő tulajdonaként feladatul.

Ezekről a helytelen, az előítéletektől gátolt, helyes meglátást nélkülöző beállítasoktól mielőbb mentesíteni kell történelmi látásunkat, nehogy a magyar fajta mint Európa nyakára zúdult vad és barbár faj legyen csak elbírálható, s így mint kevésbé számottevő fajta, világeletében állandóan ellenségei haditörvényszéke előtt álljon.

Most, amikor az Isten számonkéri a népek és nemzetek munkáját, amikor a világ megannyi tájáról számadásra szólítja fajtája megannyi szórványát, — megint csak tévednek azok, akik azt hiszik, hogy a népek eme ösztönösen intézett összszeterelését zsákmányolással kell összekötniök. Nem! De számot kell igenis adniok arról, hogy a fajta-keretében népük jellem-nemesítését illetőleg mennyire jutottak? Előbbre jutottak-e, avagy az eltelt századok eseménye a faj etikai sírját ásta volt meg? A sorakozó talán arra jó, hogy amit a fajta egyik csoportja nagyon is elrontott, azt el-lensúlyozza a faj tisztább érzésvilágát őrző egy másik alakulata.

Hogy a turk-mongol fajú, avagy, ha úgy határozzuk meg: a skytha-hun-magyar faj-egység

nem képviselte kellően a vallásos lelkiület belső értékeit, — ezzel szemben elég rámutatnunk arra, hogy éppen a skytha-hun népek vallása volt az, amelyre vonatkozóan úgy tudósít bennünket a legkomolyabb ó- és középkori szakirodalom, hogy

...egy eges terjengyermek, arany korona a ven a fejenn, kezében pedig kereft. E' csillag a' zsidók' folgyetel latant jönni, de mintha a' pogányokat maga után akarná édesíteni, napkelet felé sietett, és ott megállott mindaddig, valamég a' három Király útra nem indult. De nem csak itt állott e' csillag, hanem sok más országokban is, az embereknek nagy meglepetésre, kik hasztalan tudakozódtak, mit jelentene e' szokatlan csillag? Csak a' napkeleti Bölcsék tudák Bálaám' prófétálását, és azok a' nemzetségek, melyeknek ezek kijelentették. Elvégezték tehát sokan magokban, hogy zsidó országba mennek, az új Királyt megnézni, kik közül hárman, úgymint Gáspár, Menyhárt, és Boldizsár egyetemesen fellettek bölcs emberek is voltak. E' Királyok nem látkak együtt, hanem kiki saját országában, mert Menyhárt Nábiji Király volt, Boldizsár Maurimumi, ki Szába' várasában lakott; Gáspár pedig Indiai Király lévén, udvart Kusaf' várasában tartott, hol e' három Királyok egybe találkoztak, és hogy a' hirtű útra jól elkészülhessenek, három napig mulattak. E' váras Betlehemhez ötvenhárom napi járás volt ugyan, de ők még is tíz nap alatt oda értek. Nem csak ők eredtek pedig útnak, hanem velek együtt sok fejedelmek és más nagy urak is, ammint hiteles írások bizonyítják. A' napkeleti Indiának ama' részében, melly Calcutta országnak nevezeték, az a' hagyomány, hogy az odavaló Király, ha nem volt is egyike a' három feljebb említett Királyoknak, de egyike volt még is azoknak, a' kik velek mentek. Ebben az országban üdövel egy kápolna építetett egy magos oltárral, hol az Isten' annyának saragott képe még a' pogányoktól is nagy böcsben tartatik. E' kápolnát ama' Király építette, midőn Betlehemből visszatért. A' később üdőkben e' kápolnából nagy költés-gű szent egyház építetett.

Azon

Régi magyar egyházi könyv a „napkeleti bölcsokről”.

se szobrot, se bálványt soha nem imádtak, hogy vallásuk nem papírtörvény, de az általuk egyedülnek vallott és hitt Teremtő Ur által az egyének szívébe és a fajtának lelkiületébe írt isteni eredetű szent törvény volt, ugyanazzal a két alaptétellel, ami a galileai skythaság köréből származott Jézus Krisztusnak is főtételeként szerepelt:

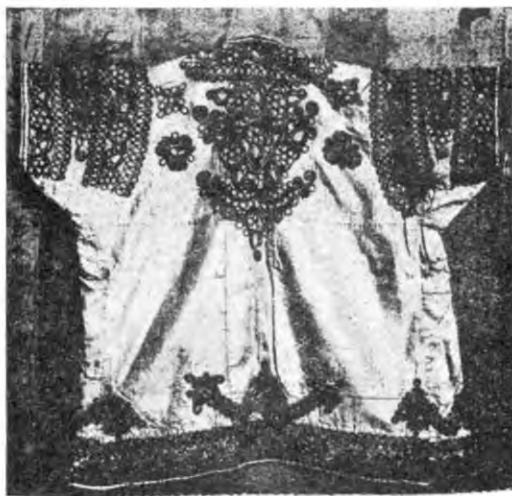
Szercsed az Istent és szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.

A skythaság eme vallásának volt a nagy reformátora Zarathustra. A germán szellem Nitsche nyelvén a legbántóbb módon csúfolta meg Zarathustrát, az „Übermensch“ eszméjével akarván az istenes lelkület fölé emelni egy majdan Isten nélkül élni akaró új nemzedéket.

A skytha lelkületű Buddha királyfi csodálatos, mélységesen vallásos lelkülete egyedülálló a föld művelődése történetében. Nem kevésbé a skytha lelkület legigazább kikristályosodása, a galilei Jézus új vallása. Az Ég és Föld kapcsolódásának eme misztikus jelensége ugyane fajtának, a skythaságnak egy újabb nagyszerű megnyilatkozása. A meotiszi ködös tengerpartok skythasága évezredekken át érlelődött vallásos lelkületének nagyszerű kivetítődése a galileai tanítványcsoport maga-odaadása egy tiszta eszmény szolgálatába.

A zsidóság pld. nem hitte a lélek továbbélésével kapcsolatban ennek odaátvaló bűnhődését, avagy jutalmazását. Szerintük e világnak kell nyújtania mindent. Ezzel szemben Krisztus a tovább élő lélek bűnhődését, — de viszont jóvátétel lehetőségével egy-egy újabb testöltés keretében esetleges megújódását is hirdette maga az Egyház is egészen az ötödik századig. Tehát ugyanazt, amit korábban Buddha fejtett ki oly világosan, tisztán. A legnagyobb egyházatya, Origenész az „újból testöltés“ lehetőségének hatalmas szószólója volt a Kr. u. 2. század végén, viszont a hunok Alduna-menti térítő apostola, az istenes lelkű Theothymosz az origenészi elvek alapján volt a hun nép térítő apostola és barátja.

Krisztust idegennek, a pogány Galilea szülötének, a legjellegzetesebb idegennek: samaritánusnak tartá a vele éles ellentétben álló zsidóság. A százkilencedik átok zsoltár romboló szellemével

Indiai szür-mellény, a kalotaszegihez hasonló kivarrással és térkitöltéssel. [Az indiai dzsajpúri múzeumból. Zajti F. tulajdona.]

ellentétben, Jézus a maga skytha lelkületének kivirágzásaként hegyi prédikációja tiszta értékeit nyújtja. Viszont, hogy a messiásság Dávid családjához volt kötve, az átok zsoltárt követő (CX.) zsoltár szövegével cáfolja Jézus, ott nyomban, — mondván, hogyha Dávid urának nevezi a Messiást, miképen lehet ekkor a fia?

Más világ Jézus világa, mint az a világ, amit a semitismus kalmár lelkülete képviselt s amit, a sors által földjén születtetve meg, — le kellett az Isten küldöttének rombolnia. Le kellett rombolnia azt a lelkületet, melynek káros tevékenysége miatt a zsidóság szükségesnek mutakozó elszigetelését a mai világ is egyik legfőbb feladatának tekinti, hogy t. i. nélkülük, illetve a zsidó eszmeiséggel szemben a maga célkitűzéses jövőjét fejthesse ki a sors elrendelése szerint.

Kétezer év multán a sors-szellem arra kényszeríti most megint a világ megannyi népét, adjon számadást tevékenységéről. Erre készülve, látta meg a magyarság is, ugyanúgy a nagyvilág, hogy félrevezették.

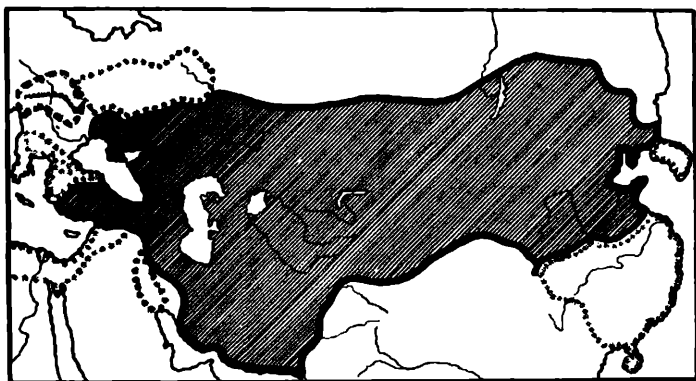
Félrevezette a hamis szellem, a zsidóság, mely azon a címen, hogy a monothesztikus isteneszményt s a krisztusi megváltó ideálokat adta e világnak, — kiverekedte, hogy bármilyen tevékenységével szívesen láttassék a népek körében, akármerre is tereli el a világot. — Most már nem is az a fontos, hogy a semitizmus közben-közben jól élt, de hogy maguk a népek félrevezetve, elpazarolták az Istentől nekik kirendelt, kiszabott drága időt, ami soha, soha vissza nem térhet többé!

Láttuk, hogy a „skytha“ a tiszta jellem eszményeként szerepel az ókori görög irodalom egész vonalán. A skytha és mongol népek elegyítésével, eme két véglet-lelkület harmonizálásával viszont

Isten a skythaság keretében a legcsodálatosabb népfajokat fejlesztette ki!

A skythával keveredett mongol csoport, így a hiungnu, hun, az avar, a turk, Dsingiszkán és Tamerlán népe, az indiai mogulok, — Japán és Kína jó része vajjon nem az elsők között szerepelnek-e akkor is, amikor megszervezésről, — egyesek, családok, csoportok, fajták, nemzetek és országok hatalmat jelentő megszervezéséről volt

■ DsingisKhán mongol birodalma

valaha is szó? Ezt a megszervezést nem a magas-fejlettségű haditechnika kényszerével, — de tényleg a személyes bátorság és értékes jellemek hatópéldájával érték el tartósan, minden esetben.

Ha kényszerítő külső hatások következtében el is gyengült egy-egy helyen a tartósabb lángolás, a hatalmas létszámú hívővel rendelkező, fölényes értékű művészetet létrehozó Buddhizmus ma még mindig 500 millióra tehető szentéletű Buddha követőt számlál!

A sémi és a germán lélek is a természet ölen nőtt fel, — de mégsem hagyhatta a természet rajta a maga bélyegét eme két faj lelkületén úgy, ahogy pl. a skytha-mongolság egy különös csoportján, pld. a kínai avagy a japán népen hagyta.

A kínai bölcs, Laocse gondolatvilága értéke- sebb, több, mint Salamon bölcsessége és Kong-fu- cse tanai ugyancsak értékesebbek, mint Mózes törvényei. Zarathustra eredeti tanai többek, mint az Ótestamentom innen vett átmásolásai! A skytha ősi faj családfája és története hozzánk kö- zelebb fekvő, mint az innen átmásolt és alkalma- zott beállítású ótestamentomi családfák!

Kína festészete, bronzművészete és fa-építése több, mint amit az ősi sémi, germán és szláv né- pek valaha alkottak!

India építőművészete és márványalkotásai a görög és római népszellem termékeivel szemben bensőségebb művészetet képviselnek.

A tényeket mérlegelve, ha van is a fajta egyéni élete szerint kialakított olyan lelki készsége egy-egy fajalakulatnak, — jelen esetben a skytha-hun-avar-magyar fajtának, azután a ger- mán csoportnak és az ugyancsak megkülönbözte- tett sémi néptömegnek, — nem számítva most a maláj és néger fajtákat: egy bizonyos, hogy a *skytha-magyar fajta egynél se hát- rább való. De nem is mellérendelten egyenértékű. E föld térségein való szereplése legrégibb ideje óta nem nyers ereje, de a szellem tiszta érté- kei alapján — mind a világ meghódí- tása, mind a lelkek meghódítása té- rén is mindig legelől járt. Amíg világré- szekre terjedő állam-alkotásaik nagy szervező- készségről tettek mindenha tanuságot, — úgy a*

nél, széles és mély gödröt ás az elültetendő facsemete részére. Kijelölve életkeretét, előbb életterét készíti elő az ültetendő facsemetének.

Az élettér földjének gondos termékenyítése a kertész legelső és legfontosabb feladata. A száraz gyökeret lemetshi. Innen fakad majd az új hajtás. És hogy a gyenge hajtásnak egy parányi kavics se állhassa útját, megszitalja a földet, — porhanyítja, trágyával telíti. Így fog a fa hamar gyökeret verni. Ahány új gyökér indul, annyi rügy is pattan az ágon. Tehát a gyökér mindenl Ez a legfontosabb éspedig a hajsálgyökér, ami a nép életében az ősi mythológia, míg a további erősödő gyökérzet már a nép történetének számít. Idegen, gyökér nélkül élősködő folyondár elszívhatja a fa nedvét, a gyökérzet életerejét. Az ellenség is, amikor bosszúját akarja tölteni, szomszédja kertjének a fáját pusztítja el, olymódon, hogy leönti forró vízzel a fa gyökerét. Nem a koronát. A fa gyökerét. És nem tudjuk honnan, nem tudjuk hogyan, csak hervadni kezd a lombkorona. — Ezt cselekedték a magyarsággal. Így többek közt társállama idegen fajú és idegen szellemű uralkodói elsorvasztották a hű szomszéd életterének ősmithológiáját s elvágta értékes történeti multja gyökereit, amelytől függően oly életerős tudott lenni a magyarság. Igen nehéz lesz újból talpra állania. Mindenekelőtt *szükséges lesz új élettere előkészítéseként életterének telítése a régi tiszta és becsületes magyar lelkelettel, — átgúyruva azt az igazságosság és a maga fajtája iránt erősebben megnyilatkozó odaadó szeretet termékenyítő erejével, hogy ebbe eredtesse azután az újból megtisztított gyökérzetet.*

Új gyökérzetet kell sarjztatni és amíg nem késő!

A történelmi osztrák uralom azt akarta, hogy belepusztuljon a magyarság az élettérnélküliségbe, amely kifejezés alatt mythológiai és ősi történeti multjától való megfosztása értendő főként. *Magyar történeti multon, a magyarság történeti tudatán: a skytha, hun, avar és magyar faji azonosági-tudat értendő.*

Mindaddig értéktelen marad a magunk odaadása ennek a gondolatkörnek, amíg nem válik teljesen vérünkkel és gondolatvilágunkká. Ezek a fogalmak: skytha, hun, avar, turk — ódon csengésével mintha már csakis a múlté volna. Minthogyha már nem lehetne többé telíteni olyan belső tartalommal, amelytől életre is kelne.

De mégis!

Ahogy a sémi, avagy ős-germán népek sem estek ki az Isten világából, ugyanúgy rajtamaradt ezen a földön a skytha, a hun s az avar fajta is! Csakhogy más néven szerepelve.

Csupán keresztmetszetben tekintsük át eme fajtaegységnek, a skythaságnak az életét, amely skythaságnak egyik legértékesebb fajta-alakulata a nagy Japán nemzet.

Láttuk, hogy van égi hadak útja, ahol a skytha mult szellemhadai táboroznak. Láttuk, hogy van itt a föld térségein is egy másik hadak útja: ahol Ázsia messzi keletre húzódó mérsékelt föld-övé, a Kaspi- és Fekete-tenger fölött el Magyarországig nyulott az az őshaza, amelyen a skytha hun népek tanyáztak valamikor, amely föld valójában tudta szolgáltatni az életkeretét és életterét annak a *hatalmas erejű harcos fajtának, amely ellen Északon Kína* égbenyúló óriás hegyek taráján futtatva végig 2500 kilométeres falat kényszerült megépíteni, — egy lovas nép ellen!

Ennek a *mindig is világhatalomért csatázó fajnak* a hadviseléséhez tömérdek ló és élelem s ugyanúgy ruházat is kellett. Ezt

nyújtotta a ménesek, gulyák, kondák és nyájak végeláthatatlan tömege, amelynek táplálása csak a mérsékelt égövön, Turkesztántól Magyarorszáig terjedő, vízben, fűben gazdag földi terek mezősgéin történhetett igazán.

A legrégibb hagyomány, az indiai „puránák” szerint ez a mérsékelt égövi ősi fajta, — a „skythaság” — Turkesztán, avagy Turán ősi területe révén fő központi helye a Kaspi-tó keleti részén az Oxus és Jaxartes bővizű folyók határolta mezőség volt. Innen szóródtak szét e fajtagységek Kr. e. 12—10.000 között Indiába, Kínába, a sumér földre, Kisázsiába és Amerikába (itt mint a „maya-indián”). De az ősi Magyarországra is jutott belőlük és ugyancsak benépesítették a mérsékelt égöv széles térségeit.

Láttuk, hogy kb. Kr. előtt 3000 és 2500 között megindul e nép újabb szétraajzása és pedig Mongolia felé, s itt keresztülörve Koreán át Japánba is eljut. Délnyugaton a Balkán felé s a Kaukázuson át Kisázsiába, aholis településük a chatti-mitanni csoportokat alakítja ki. Az etruszk, iber, ó-görög nép, telítve skytha lelkülettel, Nyugat felől indítja meg azt a kultúrát, amelynek megfelelőjét keleten a mongollal keveredett skythaság, a hiungnu-hun, avar és turk fajta alakítja ki.

A skythaság kaukázus-vidéki népcsoportjai újabb települőket küldenek Indiába, — ugyancsak Magyarország és a Meotisz-vidék területéről a királyi skythasághoz tartozó csoportok jutnak el Indiába, — létrehozva ott Indiának Kr. e. 1500—1000 felvirágzott újabb kultúr életkörét.

*

A kaukázusi ősi skythaság közül való volt Zarathustra, az ég küldötte Turán és Irán skytha-hun népéhez, mint e vallás elkorcsosulásának nagy reformátora. Zarathustra volt az első a földön, aki-

nek úgy nyilatkozott meg az Ég, hogy az igaz Istentől, a személyes Atyától hozhatott hírt és teremtetett kapcsolatot az Isten és ember között. Ugyanekkor a zsidóság még az „elohim-al“, az Istenekkel küzdött. Csak a babiloni fogságban vette át és ültette vallásos gondolkozásába a semitizmus az „Egy Isten“-ről szóló, Zarathustrától s így a skythizmus lelki, etikai életteréből származó, a föld számára eme legértékesebb gondolatot, az Egy Isten eszméjét. De ugyaninnen vette át a Messiás, a Sátán eszméjét is, a feltámadás, a lélek tovább-élése, az angelologia és demonologia gondolatvilágát.

Pár száz évvel később a pontusz-vidéki skythaság segítségül adva haderejét a Kisázsiaiban ekkor uralmon lévő skythaságnak, — Egyiptomig jut el. Innen visszatérőben egy elszakadt kis csoportjuk megtelepszik a palesztinai ekkor lakatlan Galileában, megépítve ott Nazareth közvetlen szomszédságában „Skythopol“ (Beth-Shan) városukat.

A skytha haderő nagy tömege viszont az ekkori keleti kereskedelmi úton India felé vonult el és pedig Indiába, — itt ezután már az ő területüként ismert Bihar tartományba, ahol is egyik királyfiuk Buddha néven a világ egyik leghatalmasabb vallásos megmozdulását hozta létre.

Buddha igen nagy érdeme a skythaság faja fenntartása szempontjából, hogy nagy jelentőségű vallásfilozófiája egyik fő tételévé a „ne ölj“ gondolatát tette. Ez tette lehetővé, hogy megnövekedvén, Buddha népe igen számottevő tömeget is jelenthetett India néprajzában s ugyanúgy politikai életében is.

Buddha népe, amikor lábhoz tette a fegyvert, — India nagy csendességében minden ereje művészi élménnyé változott, hozzásegítve népét, hogy amit eddig szívében hordozott csupán, — a művészetek megannyi készségén keresztül a kultúrvilág számára maradandó értékűvé változtassa.

Amit a pásztor nyája után sétálgatva kemény somfa-botjára faragott, belefaragta a márványhegyekbe is. Vontató jószágának járma ott díszleg a Kr. e. második században készült teljes tökéletességű szancsia-i sztupa kapuzatszerkezetében.

Guruló szekér formái, — a lakásul is szolgáló négy és hatkerekű kocsik, a vesszőfonatu kocsi-napellenzők s a sátorok faszerkezetű megoldásai a márvány építkezésbe is belekerülnek.

A pompás barlangtemplomok s a barolli-i hun templomok csupán mint példák mutatják ennek a népnek és az ősi skytha és az utánuk következő jü-e-tsi (indoskytha), majd fehérhun és turk fajták, ugyanegy törői szakadt népegységeinek hatalmas erejű művészi megnyilatkozásait.

*

Hogy Buddha vallásetikája mit jelentett India lelkülete — de a világ gondolatvilágának az átformálása szempontjából is, — azt ma már mindnyájan tudjuk értékelni.

Nem is olyan régen történt, hogy *Japán buddhistái szentté avatták a magyar Körösi Csoma Sándort.*

Sokan csodálkozva kérdezik ennek magyarázatát. Az történt ugyanis, hogy a buddhizmust In-

dia szerzetestei már a Kr. u.-i első századtól kezdve rohamosan terjesztették el az Indiával szomszédos, rokon-fajú népek körében, így Tibet, Jávákína és Japánban, — tehát mindenhol a rokon népek körében. (Jáva lakosságának egy része Kr. u. VII. századi huntelepülés.) Az történt továbbá, hogy az indiai gazdag buddhista irodalom legértékesebb termékeit lefordították tibeti nyelvre is. Így a Kr. u.-i első században élt „turáni skythakanishka udvari költője“ által írt egyetlen Buddha életrajzot is, amelynek az indiai szanszkrit eredetije elveszett. Amikor Körösi Csoma Sándor halhatlan nélkülözések és erőfeszítések után Tibetben megírja és előszörre közli a tibeti nyelv 40.000 tagból álló szótárát és nyelvtanát, ~~ezzel~~ megnyitotta annak a lehetőségét, hogy nemcsak a tudományos világ, de maga az indiai vallásos irodalom is hozzájuthasson visszafordítások révén sok elveszettnek hitt, avagy nem is ismert buddhista vallásos irodalmi értékhez. Ezt a szinte felbecsülhetetlen értékű szolgálatot ismerte el Japán, amikor az erdélyi székely Körösi Csoma Sándort nagy tisztelettel és elismeréssel „szentté“ avatta.

De senki sem próféta a maga hazájában. Mintha hiába hangzott volna el annak idején Körösi Csoma fontos figyelmeztetése, egyben végrendelkezése:

„Keressetek, kutassatok, mert az egész világ egyetlen nemzete sem talál annyi kincset kultúrájának gyarapítására, mint a magyar társadalom az ő indiai kultúra tárházában.“

A zarathustraizmuson és buddhizmuson kívül még egy értékes szellemi evolúció öntötte el termékenyítőleg a világot és pedig a kereszténység. Ez az, aminek az értékét a semitaság zsidó csoportja úgy igyekszik kisajátítani a maga részére.

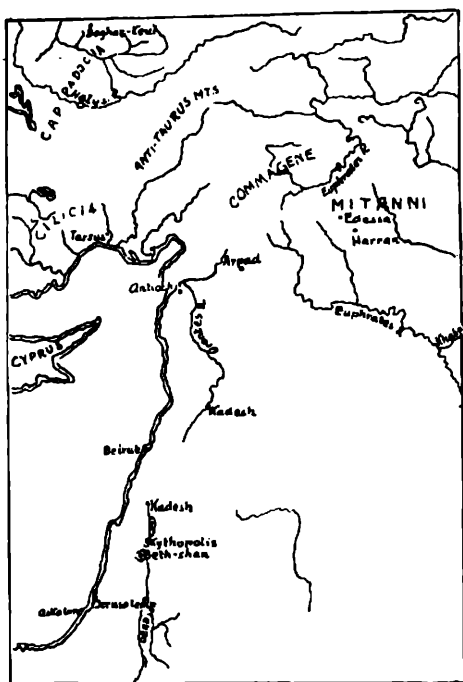
hogy abból a sivatagi teve módjára az örökkévalóságra is telítődjön szomjoltó vízzel. Ma már tudjuk, hogy a kereszténységet nem a semitizmus termelte ki. A skythaság egy kis töredék csoportja Isten bizonyos elhatározásából is visszamaradt az asszír fogság után ekkor lakatlanná vált Galileában. A makkabeus harcok idején a többi galileai lakossal együtt zsidó hitre térni kényszerítették őket. *Krisztus maga és tanítványai már eme galileai Skythopolisban települt, zsidózó vallású skythák közül kerültek ki, — egy volt köztük csupán fajta szerinti zsidó, a déli, judeabeli Judás. Így a kereszténység is az értékes skytha jellem és tiszta gondolat megtestesülésének tekintendő.*

Káros ezekután a dolgoknak olyan természetű beállítása, hogy a skythafajták nem mélységesen vallásos lelkiületűek, továbbá, hogy nem rendelkeznek a többi fajtakéhoz hasonlítható mértékű szervezőképességgel. Ugyanolyan nagyok ők, láttuk, mindakettőben, amilyen nagyok tudtak lenni egyéni jellem-alkotásaik terén!

Említettem, de sőt hangsúlyozottan hivatkoztam írásaim keretében, hogy *nem baj az, hogy nem vagyunk számszerint hatalmas nemzet, mert hatalmassá tesz bennünket az a tudat, hogy nem állunk társtalanul, hogy egy hatalmas egésznek (makrokozmosz) igen értékes kiegészítő része (mikrokozmosz) vagyunk.* A sors keze intézkedése volt, amikor a magyarságot ősi skytha és hun testvéreinek földjén örállónak állította ma Európa és Ázsia mesgyéjére az Isten. — A viharban nőtt fához nem kell támasztó kar! A magyarság is ilyen viharban nőtt fa, nagyszerű jellembeli értékekkel felruházva! Kelet és Nyugat mesgyéjén a két kul-

#

túra értékeinek kicserélését és termékenyítését volt hivatva elvégezni. Erre képesítették szellemének belső maradandó értékei, mint az igazság

Kisázsia — Skythopolis.

élése, a baráti hűség szentsége és mindennekfelett becsülése. Eme jellemértékekért választotta az Isten a maga ostorául Atila fejedelmet is, — miként a magyarságot is a maga rejtett célkitűzései eszközévé!

Mert politikájában, valamint nemzetközi érint-

kezéseiben is egészen fontos szerepet játszott mindig a magyarság eme jellembeli tulajdonsága.

A szív is milyen kicsi a test egész tömegében! A hát, a mell, mint ahogy a maga tömegével a szív olyannyira fontos működését őrizné, védné féltő gonddal. Nem baj, hogy kicsi a szív! Az egész test mégis csak az ő lüktető élete szerint szervezkedik. Csak arra ügyeljünk, hogy valamilyen idegen anyag, ami az etika apró hajszálgökörein fennakadhat, ne akadályozza a szív egyenletes dobbanását!

Ne féljetelek hát, mert „kicsinyek” vagytok! Tegyen naggyá benneteket az a felemelő érzés, hogy a magyarság, s a keret, amibe beletartozik, a skythizmus életterét az igazság, a baráti hűség, a becsületes szótartás és a maga élete szakadatlan áldozása nemes értékeivel porhanyította és termékenyítette mindig és Isten és a maga összeműködő szent akarásából ezt cselekszi ma is!

Csak egyre figyeljünk tehát: a fajta jellemének tisztaságára és akarata törhetetlenségére, hogy ez maradhasson a magyarság maradandó — szilárd alapépítménye és etikai tengelye is egyben, hogy hosszú életű lehessen fiaik örökén a nemzet élete.

A legősibb skytha-hun ősi mult a magyarság multja is, — s ahogy a Sahnámé-ban Firduszival megíratta a nagy Mahmud ezt az oly igen nagyra-becsült és szépséges turáni ősi multat, magasztos szavakkal köszöntve benne szent Turán sahját, —
köszöntsük mi is odaadó hű lélekel a nekünk szent hősi és ősi skytha mul-

lat, hogy viszont ez a mult is megszentelhesse a mi jelenünket, hogy egy így megszentelődött lelkiiséggel kiépíthessük eme multunkból sarjadzó jövőt, — a „Szent Skythizmus“ igazi élet-keretét: a skythizmus igazi „SZITTYA-SORSTERÉT“!

Szégyelni való mult hát ez, amilyennel a Teremtő megajándékozta ezt a nemzetet? Valljuk meg inkább óránként, naponként, tisztelvén benne őseink nemes, tiszta és istenes életü multját.

A multjához és fajtájához ragaszkodó magyarság ne aggódjon, hogy haszontalanul töltötte élete drága idejét.

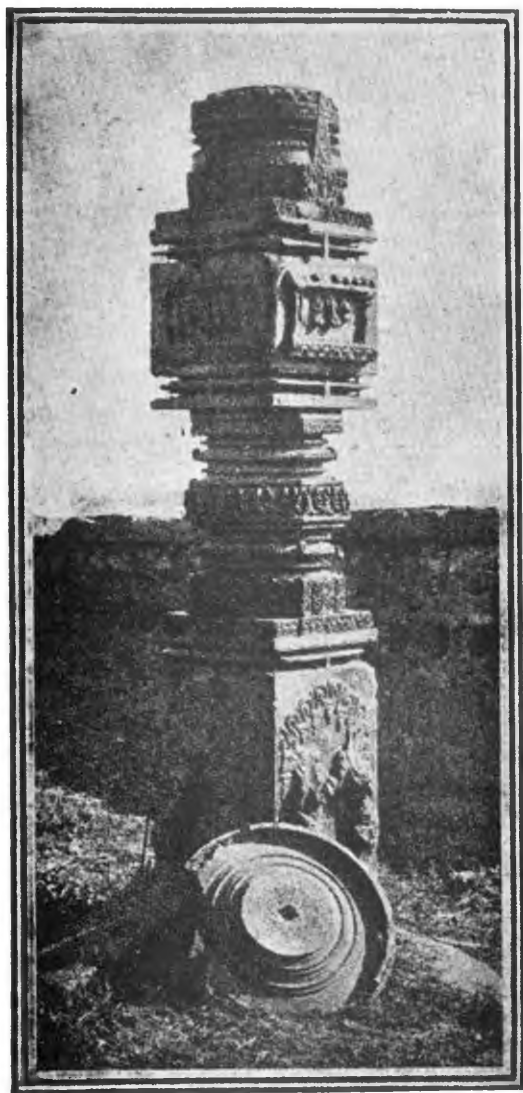

Kabard-leány. (Kaukázus.)

Indoskytha szobor.

FÜGGELÉK

India.

I. A Rigvédák szent hagyományai.

(Abinash Chandra Das, Calcutta, University.)

(Kivonat e cikk szerzőjének az 1926. évi allahabadi (India) régészeti konferencián tartott előadásából.)

„A Rigvéda a Pandzsáb alkotása. De ebben a szövegben a szárazföldről különböző környékekről, t. i. Nyugati és Keleti Tengerről (Rigveda X, 136.5), a közepén fekvő országok említése nélkül, a (Radsputáná) Tengert elérő Sarasvatiról (VII, 95.2), a Négy Samudráról (IX, 33.6; X, 47, 2) vannak adatok. Ez olyan korszakra látszik mutatni, amelyben *Baciriától északra egy nagy Ázsiai Földközi Tenger létezett* és amikor *tenger volt a Pandzsábtól délre*, ahol most a mi Radsputánánk van. A rigvédai áriják (indo-iránok) igen jól ismerték a tengert (Rv. I, 25,7; 48, 3; 56, 2; 116, 4; IV, 30, 17; 55, 6; VI, 20, 12; VIII, 88, 3). Rv. I, 46, 2, 8; III, 55, 1; IV, 43, 5; V, 80, 5; VII, 55, 7; X, 72, 7; X, 136, 5; X, 155, 3, stb. arra mutatnak, hogy a Pandzsáb közelében a Keleti Tenger létezett. A Ganga és Yamuna szórványos említése a Rigvédában arra mutat, hogy folyásuk akkor nagyon rövid volt. Az oceánt fenékgig felhőrpintő és a Vindhya hegyláncot (Aravalli hegység) annak lesülyesztése után keresztüllépő *Agastya tengere kiszáradt*, medre felemelkedése és az Aravalli hegylánc egyidejű lesülyedése folytán, egy nagy földrengésszerű zavar következében. A rigvédai időkben nem csupán a *Sarasvati*, de a *Satadru is a tengerbe ömlött* (Rv. III, 33, 2). Mindez a *Kr. előtti 50.000* (vagy *Kr. előtti 25.000*) évtől körülbelül a *Kr. előtti 8000. évig* terjedő időre látszik mutatni. Az a tény, hogy a *Rigvéda az évet „Hima”* néven nevezi, mutatja, hogy a *Pandzsáb akkor nagyon hideg hely volt*. A „*Sárad*” szó használata ugyanazon értelemben abban a szövegben azt mutatja (VII, 66, 16), hogy az éghajlat fokozatosan megváltozott a későbbi rigvédai korban, ami a *jégkorszak utáni korszak elérésének következménye* (körülbelül *8.000 évvel Kr. e.*). *Az éghajlat forróra változása, amiről a Zend-Avesta beszél, valószínűleg a Radsputáná Tenger eltűnésének a következménye*. Ugy látszik, hogy a Rigvédát hosszú korszakokon keresztül írták. (Indra „*Vajrá*”-ját először kőből készítették, azután csontból (I, 84, 13, 14). Rv. VII, 83.) Em-

lítést tesz arról, hogy a ló borda-csontjait sarlók gyanánt használták a (*Kusa*) fü lekaszáására. Mindez a művelődés csiszolt kőkorszakára mutat. De a középső és későbbi Rigvéda korokban már az árjakkal, mint olyanokkal találkozunk, akik a fémek használatát ismerik. Tehát úgy látszik, hogy a Rigvédában képviselve vannak a művelődés összes fokozatai a csiszolt kőkorszaktól a fémek korszakaig. A Rigvéda még korábbi művekről is tesz említést, t. i. a Nivit-ekről, Nigadá-król, és a *Gattha*-król. Rv. X, 71, 4. mutatja, hogy még a Rigvéda-korban érthetetlen lett a legtöbb mantra nyelvezete és ebből kitűnik roppant régiségük. A Rigvédában előforduló utalások földrengésszerű zavarokra (1, 62, 5; 63, 1; II, 12, 2; 15, 6; 17, 5, stb.), melyekről a geológusok azt mondják, hogy a *Pandzsábban a Pleistocene korszakban történtek*, szintén erre mutatnak. A *Soma* áldozati ital, mint legrégebbi dolog említettik (IX, 2, 10; 86, 10) és ugyanúgy *Indra* is (IX, 96, 5) és imádásuk igen régi kellett hogy legyen. *Az irániak voltak az egyedüli másik nép, amely ismerte a Somát (haomát).*

Egy Boghaz Kevi-nél Winkler Hugó által 1909-ben felfedezett, egy mitanni*) király és egy egyiptomi fáraó között Kr. e. 1500 körül létrejött szerződés feltételeit tartalmazó agyagtáblán talált *Mitra, Varuna, Indra, Nasatya* stb. istenek nevei, akikhez való fohászkodás olvasható ezen a táblán, bizonyítják, hogy a *rigvédai árják egy ága Sapta-Sindhuból Mitanniba* hosszú idővel, Kr. e. 1500 év előtt vándorolt ki. A csillagászati bizonyíték is régi időre mutat. Tilak és Ketkarl bebizonyította, hogy a *Rigvéda néhány verse visszamegy az ötödik évezredbe Kr. előtt* és D. Mukhopadhyaya kimutatja, hogy a Rv. X. 68 és X. 85. 13 Kr. e. 16.000 és 15.000 év között jöttek létre. Európát 200.000 és 50.000 év között vad emberfajok népesítették be; ezek egészen különbözők voltak a *Homo Sapiens*-től, amely utánuk következett s amely után Kr. e. 12.000 év körül „*Dél nyugat-Azsiá*”-ból (beleértve *Sapta-Sindhu-t és Irán-t*) jött egy faj iráni nyelvvel és kezdetleges csiszolt kőkorszakbeli művelődéssel. Ezen különböző fajok keveredéséből alakultak ki Európa különféle árja nyelven beszélő faja.

*) A mitanni nép a nagy skythaságnak egy része, úgy, miként az ősi indiai.

II. A Puránák hagyományai.

Néhány fénysugár az ős világtörténelemre a Puránákból

Irta: Jwala Prasad Singhal.

(Kivonat e cikk szerzőjének az 1926. évi allahabadi (India) régészeti konferencián tartott előadásából.)

A *Puránák* nagyon érdekes világot vetnek az ős világtörténelem ama problémáira, hogy kik voltak a sumirok, miért volt egy perzsa indiai összeütközés, hol volt az árjak őshazája, kik voltak a Mayák és a Rakshák. A puránikus történelem határköve a nagy özönvíz. Modern geológiai kutatásokból tudjuk, hogy körülbelül 50.000 évvel ezelőtt tengerek voltak a gangeszi síkságon és Radzsputánában. A Védákban is találunk utalásokat ily tengerekre. A helyzet megváltozott és a Gangesz síksága napvilágra került és kifejlődött. A Puránák beszélnek egy árvízről, melynek idején az árja király elhagyta az országot és visszatérése után új várost alapított Ayodhya néven. Ez a város a Gangesz síkságának északi részén fekszik. Ez megfelel annak, ami következtethető a geológiai bizonyítékból és a puránikus történelemben hitelesen alá van támasztva.

Ezen árvíz előtti időkre vonatkozóan beszélnek a Devákról, a Daityákról, a Nagákról — akik mind Kashyapa fiai, továbbá az árjakról, vagy Manushyákról, Manu utódairól. A Daityák a Káspi-tenger körül éltek, ahol királyuk Hiranya-Kashyapa a régi Hyracania királyságot alapította. A Devák voltak a kínaiak, és Tibet volt a Baikunth, Vishnu székhelye. Rishi Narad a Himaláján keresztül vándorolva behatolt Kfnába és az irániak (árjak) és a Devák között érintkezést hozott létre. Azután, amikor Hiranya Kashyapa leigázta a Devákat, Nar Singh árja király segített nekik és Hiranya-Kashyapát magában Hyrcanniában megölte. Ez létrehozta az érintkezést a Daityák és az irániak (árjak) közt. Egy „Ninharsag” nevű istenséget, amely név nagyon hasonlít Nar-Singh-hez, fedeztek fel nemrég egy régi Ur-városban talált feliraton. Prahlad idejében árja művelődés terjedt el Daitya országban és kifejlesztette az egész világon elterjedt heliolitikus kultúrát.

Amikor Bali király a Daitya trónra lépett, a Daityák, a Devák és a Nagák*) közösen tengeri expedíciót szervez-

*) A Daityák a hunok, a Devák a kínaiak és a Nagák a skythák csoportjaihoz tartozó népek voltak.

tek, de a Devák ezen expedíció nyereségét igazságtalanul el-sajátították és kizárták belőle a Daityákat. Ezen okból küz-delem keletkezett, a híres Devaasur Sangram. Ebben az üt-közetben Balit, a Daitya királyt levertek és haderejét szét-szórták. Sumali, Mali, Malyavan és Maya nevű vezérei közül Mali megöletett, Maya Patalába (Amerika) menekült, Sumali és Malyavan pedig Ceylonba s onnan Patalába menekültek. Így a heliolitikus kultúra eljutott Amerikába s azon part országába.

De Bali király nem nyugodott. Ujjászervezte népét és végül legyőzte a Devákat és elfoglalta országukat, azután a Devák kérésére egy árja, Pandit Baman Deva lépett fel, mint közbenjáró, és ez Bali királytól kieszközlte azt az ígéretet, hogy lemond uralmáról Baman javára. Baman szám-üzte Balit és elküldte őt Naglokba. Ez a Balival való igazság-talan bánásmód felingerelte az iránföldi árjakat indiai test-véreik ellen. De Baman Deva Brahmagyant Balinak adá át és a királyságot az ő leszármazóinak. Ez a Brahmagyan Balit Devarishivé vagy Rishivé tette az istenek között. Ő belőle lett az összes heliolitikus népek közös istene Bel, Baal, Ball nevek alatt.

Azután jött a nagy özönvíz és amikor ebben a nagy déli kontinens elsülyedt, Sumali leszármazói a nagy Rawan ki-rály alatt visszatértek Lankába vagy Ceylonba. Ők legyőzték a lankai yakshákat és egy új népet alapítottak: a Rakshasákat, vagyis azon yakshákat, akik Ra Napistent imádták. A Rama-jána bizonyítja, hogy ezen rakshasák behatoltak Indiába, és bár különböző helyeken találhatók, de főleg a keleti és nyu-gati partokon fölfelé terjedtek el Közép-Indiáig és Sind Be-ludzsisztánig. Ez a dravidák vonala. A tamil, a fő dravida-nyelv leginkább ezen vidékeken összpontosult. Ezek a Sumali Rak-shasák tovább nyugat felé mentükben lettek a sumelek vagy sumirok, akik az őstörténelemben ismertek. A Tamil nép-hagyomány szerint is ők délről jöttek.

Az özönvíz után Maya leszármazói is Indiába jöttek és nagy építőmesterek lévén, Rawan és Yudhisthira számára építettek. Miután hinduizálódtak, tovább mentek Egyiptomba és magukkal vitték Manu, Ikshvaku és Kukich Naptól le-származó indiai dinasztiajának hagyományát, hol az első egyiptomi dinasztia Menes-szel, Athithos-szal és Kenkenes-szel kezdődött. Ez az uralkodócsalád építette a Sphinxet, a Nap-Isten szobrát, egy Narsingh vagy tigris-ember formájá-ban, ekként egyesítve Narsingh és a Nap dinasztia két indiai hagyományát.

A yakshák ugyanazon fajbeliek voltak, mint néhány más délindiai faj, mint a banárok, akiket Sri Ram Chandra árja-

zált. Ők egy nagy afrikai faj maradványai, akik el voltak szigetelve az özönvíz által.

Az özönvíz előtt, körülbeciül 35.000 évvel ezelőtt az ősi irániak (árják) még éltek a Pandzsábben és érintkeztek más civilizált fajokkal, a daityákkal, és a devákkal északon, és a nagákkal keleten. A régi puránai történelem ily következtetésekhez vezet bennünket.

III. A turáni hunok.

Irta: *Zajti Ferenc.*

(Felolvasta az Akadémián Modi professzor tiszteletére rendezett diszünnepségen Budapest, 1925 aug.)

[Kiegészítve.]

Budapesten a Vármegyeházán (1923) „A Zend-Aveszta és a Magyarság” címen tartott sorozatos előadásommal kapcsolatban felkértem Modi professzort, hogyha lehetséges volna, dolgozná fel a magyarságot oly közlelről érdeklő Aveszta és Pahlavi irodalom hun vonatkozásait, — annál is inkább, mert ebből a szempontból egységesen még nem dolgozták fel ezt a területet.

Modi professzor ezt a munkát maga végezte el nagy körültekintéssel és idevonatkozó adatait fel is olvasta 1924 karácsonyán az Indiai Madrasi 3-ik egyetemes Tudományos Keleti Konferencián.

Az egyik dolgozata, amely a Hunok ősi történetéről szóló 1916-ban megjelent munkájához kapcsolódik: „Toramana és Mihirgula indiai hun királyokkal” foglalkozik. A másik dolgozata „A hunokról, akik elárasztották Indiát s ott hosszabb időn át uralkodtak és a hunok vallásáról” szól.

Ez az utóbbi munka az Aveszta és Pahlavi irodalom hun vonatkozásai mellett foglalkozik a perzsa írók idevonatkozó adataival is, — azonkívül foglalkozik az indiai kútforrásokkal és pedig

ennek irodalmi és feliratokból rendelkezésünkre álló anyagával.

Egyáltalán Modi professzor a hunok nemzeti-ségére, történetére és vallására vonatkozó kutatásai előbbre juttattak bennünket ahhoz, hogy a minket magyarokat oly közelről érintő hun kérdés kuszáit anyagában rendet tudjunk teremteni.

1. Az Avesztában szereplő „Hunu“ szó kizárólag a „Hun“ nép neve.

Az Aveszta szakirodalom egy bizonyos köre nem a helyes beállításban mutatta be eddig az Aveszta és pahlavi irodalom „hun“ vonatkozásait. A Bartholomae-féle avesztai nagy szótár a „Hunu“ (hun) tulajdonképpen egy nép nevét jelölő szót, mint nép-nevet, teljesen kiküszöböli azáltal, hogy a Hun szót helyettesíti a szanszkrit „Sunu“ szóval, aminek a jelentése: „fiú“. Nagy szótára 1831-ik oldal hasábján azt mondja Bartholomae a hunu szóval kapcsolatban: a hunav szó jelentése fiú, még pedig devikus, istentelen lény értelmében, — ellentétben az avesztai „puthra“ szóval, mely ugyancsak fiút, gyermeket jelent (a még meg nem születettekre is vonatkoztatva), csakhogy ahurai tiszta lény jelölésére használva.

Ugyanezt a nézetet vallja Ferdinand Justi „*Iranisches Namenbuch*“ (1895) című munkájában, mely szakmunka pedig főként volna hivatva a Hunu (hun) szót magyarázni. Bartholomaehez hasonlóan ugyanezt mondja ő is (132. o.): a Hunustar, Turi-i hunusak valódi jelentése: fajzatot létrehozó és a Hunu „*az Istentelenek fiai*“ fogalmának jelzésére használatos szó, — pld. a pahlavi „*hune-dahak*“. Tehát a Hunu, Hun szó nála is bizonyos jelentés csupán, nem pedig egy népnek a neve.

Igy a két legtekintélyesebb német nyelvű for-

rásmunka és pedig a nagy Avesztai Szótár és a nagy Iráni-Névkönyv a Hun szót mint nép nevét az Aveszta és Pahlavi irodalomból kiküszöböli.

És ugyancsak a teljesen Bartholomae adatgyűjtésére támaszkodó újabb iskola képviselője, Wolff Frigyes, akinek munkáját (Avesta, von Fritz Wolff Strassburg, Veri. Karl J. Trübner, 1910.) Bartholomae revidiálta Aveszta fordításában a Hunu (hun) szót ugyancsak a szanszkrit *Sunu-nak* megfelelő német *Sohn*, — azaz „fiú”-val helyettesíti és fordítja.¹⁾ Pl. a Yast V. 54-ben „Add meg nékem azt a kegyet te jó, te hatalmas makulátlan Aredvi-Sura, hogy legyőzhessem a Vaesaká-tól származó bátor „fiakat” („von Vaesaka abstammenden Söhne”), a Xsathró-suka szorosnál, a magasra nyuló Asa-szent Kanha tetején, hogy a turáni tartományokat megsemmisíthessem...” És ugyancsak a Yast V. 57-ben: „Neki áldoztak Ardevi-Surá-nak a Vaesaká-tól származó „fiak” a Xsathró-hágónál, az Asa-szent Kanha legtetején...”

Ez, ha nem is tendenciózus, de mindenestre téves beállítása a dolognak, amikor angol, francia s indiai neves szaktudósok, köztük dr. Modi is határozottsággal *Hun* népnévnek és csakis ennek olvassák és írják a kérdéses *Hunu* avesztai szót.

Egyik legkomolyabb avesztai szakíró, dr. *Wilhelm Geiger* „Ostiranische Kultur” című munkájában a következőket mondja a Khschatró-Sauka szorosnál Vaesakában lakó lovas hunokkal kapcsolatban: „Mindenesetre közel fekvő és egyszerű az illető szövegrészt úgy fordítani, hogy a

¹⁾Az indiai nagynevű parszi Dadabhai Barucha, Gandhi egykori mestere, Aveszta-pahlavi szótárában a „Hunu” szóval kapcsolatban megállapítja, hogy „a Hunu szó egy népnek, egy törzsnek a neve.”

„Hunu“ szó egy népnek a neveként szerepeljen...!!
 „... Ez a fordítás azonban igen sok ellenvéleménnyel került szembe, amennyiben a *Hun* szót az iráni szó indiai equivalensének, „*Sunu*“-nak tartották és „*Sohn*“, azaz „*fiú*“ jelentéssel fordították.“

„Meg kell vallanom, hogy engem ez esetben az említett szó illetén értelmezése nem elégít ki.“

„... Ha azonban ennek ellenében a mi Hunu (Hun) felfogásunk a helyes, akkor ennek a szövegrésznek mindenesetre egy felette fontos jelentése van, amely különös figyelmet érdemel. Egy lovas nép említettik itt ugyanis, amely nép a turániakhoz, az észak felé eső sivatag törzseihez számíttatott, sőt a lakóhelyéről is értesítést kapunk és pedig a Sir-darja vidékén, ott, ahol még legkönnyebben lehetne egy tatár néptörzs exisztenciáját elgondolni... Ilyen körülmények között ösztönzést kap az ember az Aveszta hunjait a későbbi hunokkal összehasonlítani.“

„Ez esetben a zarathustrai okmányoknál régibb bizonyítékokra valószínűleg nem volna szükség azon tény dokumentálásának céljából, hogy valóban létezett ez a nép (az ősi hun nép), mely oly igen jelentőségteljesen folyt be a világ-történelem irányításába.“

„... Természetesen az elnevezések hasonlósága felette csábító, bár csalékony. indok és nem tagadható, hogy ezen feltételezésnek súlyos történelmi indokok állanak útjába. A hunok mégis csak egy sokkal későbbi korba tartoznak, mint az Aveszta szerzésének ideje lehetne, amely különben a hun néppel folytatott harcok idejét az Aveszta nép hőroszi korába helyezi vissza. Hogy a Tura elnevezést gyűjtőnévként kell felfogni, abból is láthatjuk, hogy a hun nép is mint turáni van megjelölve: Ardivisura Anahitának áldozott a lovas Tusa, a harcos, lován ülve, — erőt esdett

lovaira és egészséget kért önmagának, — védelmet ellenségeivel szemben és ellenségein való győzedelmet s azok teljes legyőzését. És buzgón könnyörgött ezen kegyelemért mondván: Add meg nekem ó jóságos áldásdús Ardvi-Sura-Anahita, hogy én legyőzhessem a lovas Hunukat Vaesakában a Khsatró-Sauka szorosnál... Még a fehérhunok is, akikről Haug megemlékszik, időszámításunknak csak utolsó századaiban lépnek fel, amikor is az északi steppék lakóit délnek szorítják... Éppen csak annyit kellene feltételeznünk, hogy a hunok mint nomadizáló törzsek már a legkorábbi ókorban járták a középázsiai steppéket és egyes portyázások által már régen félelmetesekké lettek, mielőtt még kiterjedtebb be-berontások és nagyobb mérvű vándorlásuk által úgy az előázsiai, valamint az európai népeknél ismertté és hírhedtté váltak.“

„... Minden körülmény között kitartok megállapításom mellett, mely szerint a „Hunu“ szó okvetlenül egy nép nevét jelöli, legyen az bár a későbbi hunokkal azonos avagy sem. A textus interpretációja ez által egyáltalán nem érintetik.“

„... Nekünk nyitva kell hagynunk a lehetőséget annak, hogy némely törzsek, mint pl. a „Hunu“, egy idegen, talán a tatár fajhoz tartozott. És hogy az irániak mellett egy velök rokonságban nem álló ősi lakosság is létezett Iránban, ezt nem lehet kétségbevonni. Ezek kezdetben hatalmasak és nagy számban lehettek. Azonban mindjobban leolvadtak és a győzedelmes áriaiak elől visszavonultak a megközelíthetetlen hegyek közé. A legyőzöttek pedig beolvadtak a győző áriák tömegébe.“

A Kr. e. 230 körül épített kínai nagy fal mentén a hunok 3 évszázadon át állandó ostromot intéztek a kínaiak ellen, amiről a kínai haditudó-

sítások számolnak be elég részletesen. Mint szomszédokról emlékeznek róluk a kínaiak a Kr. e.-i III-ik századot megelőzőleg is, le egészen a Kr. e.-i XIII-ik század elejéig. Ezt megelőzően Arménia vidékén játszanak szerepet ezek a népek, amelyek a fajukat jelölő skythaság keretéből rajokat bocsátottak ki a kisázsiai és babilonai területek felé. A kínai krónikák adatai a hun nép történetét és jellemét az ellenség bírálatán keresztül mutatják meg nekünk. De így is mint hatalmas és önértékes népet ismerjük meg őket. Megjegyzendő, hogy ugyancsak e jellegzetességek tűnnek ki az ugyancsak ellenség által íródott Aveszta és pahlavi iratok adataiból is.

Hogy a Kr. e.-i III-ik századot megelőzően a hunokra vonatkozólag egységes történeti képet nyerhettünk, ez dr. Modi professzor nagy érdeme, aki az Aveszta és pahlavi irodalomnak ebből a szempontból még fel nem dolgozott adatait rendszeres egészbe foglalta.

Azt kérdezhetnők, hogy a rendelkezésre álló adatokból miért nem lehetett eddig is megalkotni ennek az időszaknak a hunokra vonatkozó történelmét? Azért, mert egyszerűen kiküszöbölték a hun népet a velük foglalkozó Aveszta és későbbi pahlavi irodalomból. Modi professzor „A Hunok az Avesztában” című munkájában mindenekelőtt síkra száll ama téves alapra fektetett véleménynel szemben, amely szerint az Avesztában és a pahlavi irodalomban szereplő „Hun” nép neveként ismert „Hunu” szót a „Sohn”-t, „fiút” jelentő „Sunu” szanszkrit szóval azonosították, aminek a következménye volt, hogy az Aveszta irodalom köréből kiküszöbölhették a „hun” nép nevét.

„Ez a szó, írja Modi, az Avesztában jelent ugyan fiút is és pedig „rossz”, „gonosz” értelemben s ugyanazt jelenti, mint a Szanszkrit „Sunu”

Skythák és északi nomádok. (The Cambridge Ancient History. 1925. Vol. III.)

és az angol „Son“. Ebből folyólag Darmsteter, Kavasji E. Kanga, Harlez, Spiegel és mások ezt a szót egyszerűen főnévnek vették és „fiú“, avagy leszármazott jelentéssel fordították. Én azonban azt állítom, hogy itt világos utalás történik a Hunokkal viselt harcokra. De miért oly fontos ennek a tételnek az igazolása? Azért, mert pl. Schmidt József volt budapesti egyetemi tanár is, a Magyar Nyelvőrben közreadott cikkeiben többek közt ezeket írja: J. J. Modi dr. bombayi parszi professzor látogatásával tisztelte meg a turáni „testvéreket“ s a M. T. Akadémia épületében tartott előadásai folyamán hallatlanul új, hihetetlenül eredeti, szinte revelációszerű kijelentésekkel ragadta el a hívő turánistákat és oly kijelentésekkel, amelyek fenekestül felforgatják az iráni filológia alapvető megállapításait és egészen új irányba terelik a magyar őstörténeti kutatásokat.

Dr. Wilhelm Geiger „Ostiranische Kultur“ c. munkájában azt írja: „Minden körülmények között kitartok megállapításom mellett, mely szerint a „Hunu“ szó okvetlenül egy nép nevét jelöli, legyen az bár a későbbi hunokkal azonos avagy sem.“

„Az irániak mellett egy velök rokonságban nem álló ős lakosság is létezett Iránban, ezt nem lehet kétségbe vonni.“

Ezért oly fontos ennek a tételnek az igazolása. A Jast V. 54. és V. 57—58. helyein előforduló „hunavo Vaesakaya“ kifejezést Schmidt József professzor például „Vaesaka-fiaknak“ fordítja. Modi helyes fordítása a következő: „A hős harcos Tusa kéri Aredvi Sura Istennőt: Add meg nekem azt a kegyet, hogy győzedelmes lehessenek Vaesaka vitéz Hunjai felett és megölhessem Turán birodalma népének végtelen számát.“

Schmidt József azt írja a Magyar Nyelvőr-

ben megjelent egyik cikkében: a „*hunavo Vaesakaya*“ kifejezés tisztán grammatikailag lehetne persze „*a Vaesakától vagy Vaesaka törzséből származó hunok*“, de tárgyi okok szólnak ellene, ugyanis Vaesaka mint Frangrasyan, Afrasiab turáni király hadvezére említették és Frangrasyan mindig „turáni“-nak van említve, soha „hunu“ nak, következésképp Vaesaka is „turáni“ és „hunavo“ nem „hunok“.

Érvnek ez semmi esetre sem elegendő!

Már idézett munkájában Modi professzor bebizonyítja, hogy Vaesaka igenis a hunok hadvezére volt.

Ez a hun Vaesaka ugyanazonos a pahlavi Bundelesh Visak-jával, aki a Turániak egyik őse, Afrasiab turáni hun király egyik unokája, Pirán (Fryana) atyja s a turániak nestora volt. Ez a turáni hun Vaesaka ugyanegy a Firduszi Sahnáméjában szereplő Viseh-el.

A Meher Yastban (Yt. X. 113.) található hun vonatkozást, amelyet Schmidt József így fordít: „Jöjjenek segítségünkre Mithra és Ahura... s akkor majd agyonütve nyujtóznak el a sűrű áldozati italt bemutatóknak a fiai“, ezt a helyet Modi így fordítja helyesen: „Jöjjenek segítségünkre Mithra és Ahura... s akkor majd a Hunok, akik gonosz érzülettel ajánlják fel az ő áldozatukat, agyonsújtva hevernek ott köröskörül.“

„Az itt említett helyen, mondja Modi, ahol Mithrát és Ahurát kéri fel a harcmezőkön való segedelmül, ezt olyan értelemben teszik, hogy az ő segítségükkel bizonyos személyek agyonsujtásának. Ezek a személyek, ahogy egyes fordítók átültették, bizonyos gonosz szellemi lények lezármazottjai avagy „fiai“ volnának.“

„Azt kérdezhetem itt: hogy miért kellett Mithrát és Ahurát könyörögve arra kérni, hogy a gonoszat cselekvők fiait sujtsa agyon és nem

magukat a gonoszat cselekvőket? Egy ilyen invocatio helyes voltát nem lehet elfogadni. Én a magam részéről azt állítom, hogy egészen világos, hogy a gonoszat cselekvők itt nem mások, mint maguk a hunok, akik ellen maga az invocatio is intéztetett.“

Egy harmadik helyen a hazugság démona világának hunja helyett azt fordítja Schmidt József, „a hazugság démona világának ,fia““. Ugyanis, mondja S. J., a „hun“ szóval való fordítás nem volna kielégítő...

Dehogy is nem kielégítő! Irán azért nevezte így a turáni hunokat, mivel azok megmaradtak volt a régi vallásos hitükben, amely a Zarathustra-féle reformáció tisztultabb eszmevilágával szemben (szerintük persze) a hazugság démonának a hitvilágát tüntette fel.

Egy negyedik s ezuttal utolsónak említett helyen az Aveszta következő helyét: „Hunavó Pathanaya nava hunavasca Nivikahe, hunavasca Dastayanois (Yast XIX/41.) S. J. így fordítja: „Keresaspa megölte a kilenc Pathana fiút és Nivika fiait és Dastayáni fiait.“ Magyarázatként még hozzáteszi S. J.: Hunavo, illetőleg hunavas — grammatikailag lehetne „hunok“, de tárgyi szempontból ez a fordítás lehetetlen, mert Pathana, Nivika és főleg Dastayani szemlátomást iráni nevek, viselőik tehát árják, nem hunok. Ha „hunu“ népnév volna, akkor attributive is előkerülne, — de a Hunu sohasem kerül elő attributív funkcióban. Egyáltalában a hunu szótó casusainak fordítása a „fiú“ szóval mindig teljesen kielégítő értelmet ad, holott a „hun“ szóval való fordítás egyáltalán nem kielégítő. Az avesztai „hunu“ tehát kétségtelenül nem „hun“, aki ezt nem látja, az vak, vagy nem akar látni. Ha valaki hun-iráni kapcsolatokat akar kimutatni az Avesztában, más argumentumokkal köteles előállni.“

„Lehet, hogy a hunok a „turáni“ álnév alatt lappanganak. Lehet, mondom, csak be kell bizonyítani. A bizonyítás, amennyire látom, réttentően nehéz lesz, s úgyszólván biztosra veszem, hogy nem fog sikerülni.“

Ez Schmidt József érvelése.

Először is a Pathana szó itt nem személynek a neve.

Pathana nava „kilenc utonállót“ jelent, ez esetben azokat, akiket Keresaspa iráni hős többek között megölt. Indiában ezeket a harcedzett utonálló betyárokat ma is p a t h á n o k n a k hívják. Hogy viszont iráni hangzásúak az előforduló nevek, ezen nem lehet megütköznünk, tudva, hogy a hunok mágus papirendjének papi nyelve az indiai árja szanszkritnak a testvéryelve volt és pedig az ó-avesztai, — éppúgy, mint nálunk magyaroknál egész a mult század közepéig papi, sőt közéleti nyelv maradt a latin. Ugy hogy divatban volt a nevek latinizálása is. De azért senki se gondol arra, hogy mert Erdőssy János pl. aki latinosan mindig Sylvester Jánosnak írta nevét, hogy őt fajilag a latinokhoz sorozza.

Azt írja Modi professzor Keresaspa, a nagy iráni hősre vonatkozólag: „A Zamyád Yast-ban a következőket olvassuk: „...Keresaspa megverte a hunukat, a kilenc utonállót, Nivika Hunu-it és a Dastaya-törzs Hunu-it.“

„Más fordítók, így Kanga, Darmesteter és Spiegel a „Hunu“ szót, amely háromszor fordul elő ebben a mondatban, egyszerűen köznévnek vették „fiak“, leszármazottak jelentéssel adva vissza. West és Harlez a „Hunu“ szót első helyén tulajdonnévnak vették „Hunok“ értelemben, a szövegben előforduló további két helyen pedig köznévnak „fiak“ jelentéssel. Az én nézetem az, hogy e szó mindhárom esetben a Hunokkal vívott harcra van vonatkoztatva.“

A Dinkard IX. kötete közli egy elveszett régi Aveszta irat tartalmát. A többek közt leírja Keresaspa hős harcát a hunokkal. „A közlés módja megerősíti előttem, írja dr. Modi professzor, hogy a „Hunu“ szó a Zamyád Yastban mind a három helyen mint tulajdonnév használtatik és pedig „Hunu“ avagy „Hun“ értelemben, nem pedig főnévnek fordítva „fiú“ értelmezéssel.“

„Ez a történet megőriztetett még a Dädistáni-i Dini-vei kapcsolatos Pahlavi Rivayetben is. Itt azok a személyek, akiket Keresaspa megölt, a „rácdár“ szóval említetnek, ami azt jelenti, hogy „utonálló“, amely szó a pahlaviban megfelel az avesztai „Pathán“ szónak.“

„A Keresasp-ra vonatkozó perzsa történelemben viszont, amely az előbbi pahlavi Rivayetnek a változata, a megfelelő helyen a bizonyos „rah-dar“ szót találjuk, amely megfelel a pahlavi „racdar“ szónak.“

„A kövekező hunokra való hivatkozás, a Farvardin (Yt. XIII. 100.) és Zamyad (Yt. XIX. 86.) Yashtokban található, ahol is a következőket olvassuk Vistasp királyra vonatkozólag: „Vistaspa király a tiszta Zarathustrai vallást elkülönítette előbbi régi formájától, megóvta mindennemű hun befolyástól...“

„Darmesteter, Spiegel, Harlez, Haug és mások nagyon helyesen veszik ezen a helyen a Hunu szót tulajdonnévnek, bár Kanga köznévként veszi. Itt Vistasp a Zarathustrai vallás patronusa úgy említetnek, mint felszabadítója az iráni vallásnak a „hunuk“ befolyásától. A Gos Yasth-ban Vistasp nyolc idegen király vagy törzsfő felett való győzelemért könyörög. Ezek közül való egyik a Khyauona Arjasz, akit a pahlavi Aiädgär-i-Zariran mint a „khyauonok“ királyát említi. Hasonló könyörgéssel találkozunk az Asisvang Yasthban... Vistasp három csatában vett részt

ezen Aryásp turáni királlyal szemben. Firduszi idevonatkozólag kissé bővebb adatokkal szolgál.”

„A háború keletkezésének oka Zarathustrának a Vistaspa udvarában való térítői fellépése volt. Firduszi szerint maga Zarathustra látja el tanácsokkal az ő királyi pártfogóját, hogy miképpen szabaduljon meg a turáni király igája és befolyása alól. Eképpen, figyelembe véve a Farvardin Yasht fenti helyét, kapcsolatban a Gos Yasht előbb említett helyével és egybevetve még az Aiyadgär pahlavi írással, mindezekből kitűnik, hogy a turáni Arjasp, akivel Vistasp harcolt és az ő törzsbeli emberei a khyaunok mind „hunok” voltak.”

„A Yashtok adataiból, továbbá a Farvardin és Zamyád Yashtokból azt látjuk, hogy *a Hunuk avagy Hunok Vistasp király idejében éltek, akik a Kr. e. 7-ik századot megelőző időkben ott éltek a Kaspi tengertől nyugatra terjedő területeken. Ezek a hunok az ellenséges törzseknek ugyanahhoz a csoportjához tartoztak, amelyekhez a Varedhákák és a Khyaonák tartoztak. Vistasp király, Zarathustra királyi patronusa úgy szerepel, mint a Hunuk ellensége és ugyancsak ellenségeként szerepel a Varedhakák és a khyaonáknak is. A varedhakák pedig az Avesztában a Hunokhoz hasonló törzseknek vannak feltüntetve.*”

„Az Aveszta különböző helyeinek elemzéséből azt látjuk, hogy egyes helyeknél bizonyos elmentéses felfogások mutatkoznak a Hunu szót illetően. De viszont voltak helyek, amelyeknél az értelmezés egységes volt, így különösen az Aban Yasht helyén, ahol is Tusa vezérlete alatt az irániak és a turáni Vaesaka vezérlete alatt a Hunok között folyt a háború.”

A még bőséggel felsorakoztatható érvek alapján kétséget nem szenved immár, hogy az Avesztában és a pahlavi irodalomban szereplő Hunu,

Khun, Khyon, Khyaon stb. nevek mind ugyanarra az egy népre és pedig a hunokra vonatkoznak. Azt olvassuk idevonatkozólag: „Veshaka települési helye az Aurva Hunoknak (Hunavák), akik deva-tisztelők voltak és a Xhsathróçaoka szoros közelében laktak (ama szorosnál, mely birodalmuk kulcsa volt), amely felnyulott a magas és szent Kanghához.”

Megemlítem még a Yasht XIX. 86., 99. helyeit, amelyekre Harlez is hivatkozik, mely szerint Vistaspa iráni király kisajátította, magáévá tette a hunok törvényét és fegyveres erővel igyekezett annak országában érvényt szerezni. Viszont a Yasht XIII. adat arról értesít, hogy Vistaspa vitte be a szent törvényt a hunok közé.

2. A Kr. e. 1000 körül fennállott Turán-királyság „Hun” népe nem árja fajú volt.

Most pedig lássuk, mit eredményezett neveztetett tudósok részéről a hun nép nevének ilyen módon való kiküszöbölése? Azt, hogy az a hun nép, mely Zarathustra idejében Kr. e. 1000 körül mint testvér nép harcolt Vistaspa iráni király népével szemben, esetleg árja népnek is gondolható.

Ezt látjuk mindjárt Geiger W. adataiból, aki azt mondja ugyanis a már említett munkájában: „Az Aveszta népével szemben éles ellentétben áll az áriai vérű nomád törzsek nagy száma. Ezek legnagyobb részben Tura vagy Danu és talán Sariáma vagy Sanni név alatt említettnek... Egyes megkülönböztetett törzsek értendők a Driwika, Hjauna, Mardha, Daha stb. neveken.”

Ezt látjuk ugyancsak Bartholomae Aveszta fordításában is. A 17 kötetből álló Pahlavi Dinkard XIV-ik kötetében, amelyet a bombay-i tudós parszi egyetemi professzor, Darab Dastur Peshotan Sanjana adott volt ki 1915-ben.

pahlavi, gujarati és angol nyelven — azt mondja Sanjana a Fryana névhez adott jegyzetében, hogy „Fryana népe Zarathustra idejében egy határszéli törzs volt, a turániaknak egy nemzetsége. Ezek barátságos érülettel voltak az irániakkal szemben, majd oda csatlakoztak Zarathustra vallásához“.

A nagy Aveszta szótár összeállítója viszont, Christian Bartholomae, a legkomolyabb tudományos jelleggel készült fordításában „Die Gatha's des Avesta“ (1905) a Fryana név magyarázataként a következő megjegyzést teszi: „Fryana Turának fejedelme, aki egy a Vistaspa hatalmi körén kívül álló iráni néptörzshöz tartozó Tura nemzetnek volt a fejedelme, aki, noha még nem tért meg, de nincs is ellenséges érülettel az új tannal szemben, úgy, hogy a próféta remélheti, hogy őt megtéríti“.

Mit látunk ebből? Azt, hogy Bartholomae-nál Fryana, Tura fejedelme és maga Tura is iráni, — illetve „iráni néptörzsnek“ van feltüntetve.

Darab Dastur Peshotan Sanjana kommentálása alapján a Vendidad XIII. 110-hez adott glossa szerint „tura“ egyenlő bizonyos betyár jelentéssel, míg egy másik glossa a turáni szót olyas betyárkodó-féle értelmezéssel adja vissza.

A Hunu szóval együtt ezen a módon a Tura. a turáni szót is lefordíthatnánk, ha ki akarnók küszöbölni a két szó tulajdonképpeni jelentését, mely bizonyos népfajt jelölt mindig.

Bartholomae imént említett megjegyzéséhez kapcsolódva, Fryana turánföldi területe nem is lehetett a Vistaspa hatalma alá tartozó iráni terület, mert hisz Irán királysága, — a Pahlavi adatok szerint, — Zarathustra idejében a turáni hunoknak volt az adófizetője. Viszont kapcsolatban a „Turán-királysággal“ avesztai és pahlavi iratok határozott tudósításokat közölnek ide-

vonatkozólag, melyek szerint Turán „hun“ népe, noha testvérnépe volt az irániaknak, az Iránba betelepült hunoknak, azonban teljesen önálló volt mégis, szervezett nagy hadsereggel roppant hatalommal és később egészen elkülönült vallási felfogással, és hogy a turáni hunok királyságának keretébe tartoztak az úgynevezett „Afrasiáb királyságbeli Fekete-hunok“ és ugyanúgy a „Fehér-hunok“ népe, akik semmiesetre sem lehettek „árják“.

Tudjuk a Dinkardból és más Pahlavi írásokból, hogy Arjaspa volt a Turánok — a turáni hunok királya.

A Dinkard szerint: „Arjaspa a kegyetlen hun király“-ként említetik. Viszont ugyane kötetben (XIV. kötet) a hunokkal kapcsolatosan a Dinkard szövege Iránnal szemben a nem iráni Hun fajról beszél.

Idevonatkozólag Harlez professzor már említett munkájára hivatkozom újból, ahol is azt olvassuk: „*A Turák a Varedhakák és a khyeonok, azaz a Hunok országához tartozók*“. (Yesht IX. 31. XVII. 71.)

Úszintén a Yesht XIII. 144-ben említett Çani és Dahi vidékek is, melyeket némely tudósok Tibettel és a Dakáknak a Kaspi tenger nyugati oldalán elterülő vidékével azonosítanak. A Qyaonok, azaz a Hunok és a Varedhakák tartományának a Turkesztán vidéki Turán néven ismert területén vagy a Kaukázusban kellett lennie. Az Aveszta több helyen (így a Yesht V. 54.; V. 73.; XIX. 41.; XIII. 38 alatt) említi a turáni Hunokat és a Danukat. Ezek a nevek később az ellenséges turáni népekre alkalmaztattak“.

Arjaspa hun királlyal kapcsolatban azt olvassuk a Dinkard (VII. köt.) egy profetikus jellegű helyén (kiad. Peshotan Sanjana 1894.): „A zarathustrai Mazdajaznan hit súlyos megrázkód-

tatást fog szenvedni a hamis hitet valló uralkodók részéről. Az első csapás Arjaspa Turk princ részéről fog bekövetkezni.”

A Dinkard VII. kötetében az ott leírt eseményekkel kapcsolatban a következőket olvassuk: „O Isten, adj nékem erőt, hogy győzedelmes lehessenek Tur és Selum, — Turán és Khina királyai fölött”.

A Dinkard IX. kötetében Iránnal és Turánnal kapcsolatban ezeket olvassuk: „A Kayanian Gushtasp, Irán királya és az ő megszámlálhatatlan hadserege győzelmet akart aratni a Turk király, Arjasp és hadserege s más királyok fölött, az ő szent Zarathustrájuknak a turki harcos, Baraturus által történt megölettetése miatt”.

3. *Zarathustra kora nem Kr. e. 500, de Kr. e. 1000 körül volt.*

Az úgynevezett európai hivatalos Aveszta irodalom az iráni Zarathustra szereplési idejét Dárius perzsa király atyja, Hystaspes idejébe helyezte hosszú időn át. (Újabban J. Hertel „Die Zeit Zoroaschter című munkájában). Természetes dolog, hogy a Zarathustrával kapcsolatos események sehogyse voltak bele illeszthetők Dárius perzsa király atyja, Hystaspes idejébe (Kr. e. 518). Ez a téves beállítás azon erőltetett eddigi álláspontnak volt a következménye, mely szerint Zarathustra kortársát és pártfogóját, Vistaspa királyt Hystaspessel akarták mindenáron azonosítani. Ez az álláspont az újabb szakemberek bírálata előtt ma már megdőlt és Zarathustra ideje Kr. e. 500 évvel korábbra (Kr. e. 1000) tétetett. — igen helyesen.

Govindasharya Svamin hindu tudós azt mondja, „Mazdaizm in the Light of the Wishnuizm” című munkájában: „Dárius Hystaspes (Vistaspa) nem azonos a történelem előtti Vish-

taspával, Zarathustra kortársával... Zarathustra szereplése a Kr. e. 1000 év körüli időben állapítható meg... Kr. e. 3000-ben szerepelt ugyanis Krishna; 1000-ben Kr. e. Zarathustra; és 500-ban Kr. e. Kurush és Buddha, az ethicai avatárája Krishnának; és 1-ben Krisztus“.

Ugyancsak Sanjana indiai parszi tudós is és Tiele holland vallástörténész Kr. e. 1000 körül állapítja meg Zarathustra szereplési idejét.

De maga Bartholomae is (Die Gathas) szemben az eddigi hivatalos felfogással, teljesen elhibázottnak tartja Vistaspa királynak, Zarathustra kortársának azonosítását első Darius perzsa király atyjával. W. Geiger „Ostiranische Kultur“ című, fontossága miatt már többször idézett szakmunkájában a skythák és hunok által használt iráni hangzású nép és földrajzi nevekre vonatkozólag azt mondja: „... A Varedhakák és Hjaunák (Hunok), akik Kavi Vistaspa által legyőzettek, ellenségei az Aveszta népének“.

Harlez professzor Zarathustra idejét Kr. e. 800 körül határozza meg, viszont Mill angol professzor a Kr. e. 8—900 körüli időbe helyezi vissza. Duncker neves történész „Az Ó-kor története“ című munkájában Zarathustra idejét Kr. e. 1000 körül állapítja meg.

4. A Skythaság nem volt árja nép!

A régi idők skytháit az árja népek csoportjába sorolta eddig a német szakirodalom és pedig a reánk maradt néhány, így az avesztai zendből megfejthető skytha nyelv- emlék révén. Az Avesztai Yt, helyei és pedig 9/30—31; 17/50—51 a hunok vidékeiről emlékeznek meg. Az e helyen említett Hyaunák, Chioniták (Hunok), akik közé számíttatnak Aredsad-Aspa népe, mint Tanthravat, azaz a „sötét“ és Peshana, azaz a

„Küzdő“. Ezek a nevek tisztára iráni hangzásúak és hogyha e nevek viselői saját magukat jelölték meg e nevekkel és nem az Aveszta népétől nyerték azokat, úgy akkor a Hyaunák (Hunok) áriai nemzetisége nem volna többé kétséges. Eltekintve attól, hogy a reánk maradt skytha szavak egyrésze csakis a uraltáji nyelvekből fejthető meg, (l. Nagy Géza és Fischer Károly munkáit) tudnunk kell azt, hogy a Skytháknak, mint a skythaságban befoglalt hunoknak Zarathustra idejében és még azután is hosszú századokon át a mágus papsága révén csupán papi nyelvük volt az árja nyelvcsalád körébe sorolt úgynevezett méd-baktriai nyelvjárás, az aveszta akkori iratási nyelve. De folytatom Geiger munkájából:

„... A Kaspi és az Aral-tó körüli síkságon, valamint a Fekete tenger északi partjain már az őskor kezdetén igen nagy számú vándor törzs lakott, melyeket a görögök általánosságban Skytha név alatt foglaltak össze. Reájuk mint Iránnak őslakóira lehetne elsősorban gondolni... A Skythák csakis azon törzseket képviselték, amelyek még mint nomádok vándorolták keresztül a községet, a perzsák, médek, baktriaiak, ariaiak, sogdiaiak pedig azok, akik földműveléssel foglalkoztak és állandó lakóhelyeken települtek. Én nem akarom tagadásba venni a Skythák nagy részének iráni, vagy áriai nemzetiségét, de azért mégis meg szeretném jegyezni, hogy a Skythák nevének használata a görög íróknál némiképpen ingadozó. Úgy látom, mintha a szónak inkább gazdasági értelme volna és a kelet-európai és közép-ázsiai alföldek összes nomád törzseit foglalta egybe, anélkül, hogy figyelembe vették volna, hogy milyen különbségek álltak fenn vérben és nyelvben. Röviden: a „Skythák“ fogalma födi az újabb íróknál kedvelt „turániak“ vagy pedig a mai „turkesztán-kirgizek“ általánosságban hasz-

nált bizonytalan kifejezést. Ha már most a Skythák egyrészéről egész határozottsággal bizonyítható, hogy az áriai népfajhoz tartoztak és egy bizonyos áriai nyelvet beszéltek, — úgy az még nincs bebizonyítva, hogy nem voltak a Skythák között idegen fajok, talán a tatárok törzsei, akiket hozzájuk tartozónak tekintettek. Örömmel állapítom meg, mondja tovább Geiger, hogy véleményem itt egyező a Masperoéval, aki határozottsággal kimondja hogy a Skytha a legősibb faj volt az emberek között és legalábbis részben a turán-faj azon népeihez tartozott, akik Finnország mocsaraitól egészen az Amur folyó partjáig még ma is lakják Európa és Ázsia északi részét.“

De különben érdemes tudósunk is, Nagy Géza, akadémiai székfoglalójában „A Skythák nemzetiségéről“ írt dolgozatában tiszta képet nyújt arról, hogy, amint mondja: „A Skythák nem voltak irániak, sem másféle árjak, hanem Ural-altájiak“.

5. Az Iránba betelepült Skythák és Hunok településük helye szerint lehettek „irániak“, de nem „árjak“.

Igen fontos dolog annak leszögezése is, hogy Zarathustra idejében (Kr. e. 1000 körül) irániakon nem értettek okvetlenül árját, indiait semmiesetre, perzsát még kevésbé.

A Farvardin Yast-ban egy igen érdekes helyet találunk, amely Irán legjelentősebb népeit sorolja fel, és pedig: „Dicsérettel emlékezünk meg az áriai részből, a turáni részből, a Sariana, a Sani és Daha részekből való jámbor férfiak és jámbor nők leikeiről“.

Iránban, közelebből itt Baktriában, egy igen régi ős-turáni alapra kerülve, volt egy az áriának tartott mitanni, méd, ó-perzsa átvonulásból ott maradt bizonyos gyér lakosság, amelybe betelepültek később a földművelő skytha-hun-fajú turánföldi népek, akik Baktria királyságának vezető fő népelemét alkották azután.

Ezt a nézetet vallja Fridrich Spiegel nagy-névű Aveszta szaktudós is, három kötetes „*Eransische Alterthumskunde*“ című munkájában.

Geiger szerint: „... Az Aveszta semmiképpen nem helyezkedik szembe, sőt figyelemreméltó módon igazolja, hogy Iránban egy az áriai fajtól idegen ősfaj létezése tételezhető fel. Zoroasteri okmányokban kifejezetten nem áriai népfajokat találunk felemlítve. Ezeket a „nem áriai“ fajokat az „Árják“ a legkorábbi bevándorlási korban elkeseredett faji harcokban legyőzték“.

„Hogyha tehát a tatár-mongol népek között, amelyek most Közép-Azsiát hatalmuk alatt tartják, áriai törzseket találtak, akkor nagyon lehetséges, hogy az áriaiak első bevándorlásuk alkalmával valamely tatár őslakosságra találtak, amelyet természetesen abban az időben, amikor az új mongol invázió kezdődik, már régen felszívtak az uralkodó osztályok. Csak annak a lehetősége volna biztosítva, hogy a régi Irán áriai lakossága mellett egy még régibb nem áriai lakosság is létezett. Ezzel most eljutottam bizonyításom fődolgához: Milyen álláspontot foglal el az Aveszta ezzel a kérdéssel szemben? Később majd egynehány indirekt bizonyítékot fogok felsorolni, amelyek egy nem áriai ősfajnak a létezését látszanak Iránban igazolni. Azonban az Avesztában direkt bizonyítékaink vannak, a nem áriaiak ugyanis többszörösen neveztetnek meg benne és tehetünk amit akarunk, ettől a tényről

ラツニ民族分布地圖 ETHNOGRAPHICAL CARD OF TURANIANS (URALO-ALTAIANS)

FINNO-UGRIANS

Finns	40	Swedes	47
Latvians	41	Lithuanians	48
Estonians	42	Belarusians	49
Ukrainians	43	Poles	50
Czechs	44	Slovaks	51
Serbs	45	Croatians	52
Bulgarians	46	Rumanians	53

SAMOYEDS

Turks	51	Os	53
Tatars	52	Uzbeks	54

MONGOLIANS

Mongols	15	Manchus	34
Chinese	16	Japanese	35
Koreans	17	Koraians	36
Yakuts	18	Yakuts	37
Evenks	19	Evenks	38
Chukchis	20	Chukchis	39
Nenets	21	Nenets	40
Nganasans	22	Nganasans	41
Khanty	23	Khanty	42

TURKIC-TATARS

Turks	54	Tatars	55
Uzbeks	56	Uzbeks	56
Kazaks	57	Kazaks	57
Kyrgyzs	58	Kyrgyzs	58
Chechens	59	Chechens	59
Dagestanis	60	Dagestanis	60
Ossetians	61	Ossetians	61
Abkhazians	62	Abkhazians	62
Georgians	63	Georgians	63
Armenians	64	Armenians	64
Assyrians	65	Assyrians	65
Chaldeans	66	Chaldeans	66
Syrians	67	Syrians	67

TUNGUSES

Yakuts	1	Yakuts	9
Evenks	2	Evenks	10
Chukchis	3	Chukchis	11
Nenets	4	Nenets	12
Nganasans	5	Nganasans	13
Khanty	6	Khanty	14
Manchus	7	Manchus	15
Japanese	8	Japanese	16

A „Turániak“, uralaltájaiak néprajzi térképe. (Japánban készült hivatalos térkép.)

nem szabadulunk és úgyszólván kényszerülünk általa nem áriai törzsek létezésével számolni“.

Harlez professzor azt írja már többször idézett munkájában: „A történelem azt mondja, hogy tulajdonképpen Turán kegyetlen lovasai voltak azok, akik hosszú időközön át pusztították Iránt és bizonyos alkalmakkor meg éppen hatalmuk alá hajtottak iráni területeket... A turáni fajok letelepedtek az „árja országokba, gyakran okozva ott belső harcokat és pusztító háborúkat“. Igen, ez a Baktriában, a baktriai ősi iráni (árja) lakosság közé betelepült hatalmas hun-fajú nép volt az, amely testvér népe volt a Turán területen lakott úgynevezett „Afrasiáb királyságabeli Fekete-hunoknak“ és a Zarathustra törzsét képező „Fehér-hunoknak“.

Az irániakkal szemben álló turáni törzs a hun volt; ez a nép az Aveszta, a pahlavi és perzsa adatok szerint az iráni (baktriai) törzsek testvér népe volt.

Az iráni „árjáknak“ semmiesetre se lehetett testvér törzse a „turáni“ hun-nép. Világos, hogy itt, amit Geiger is megenged, egy Iránba betelepült ősi hun népről van szó, akik települési helyük szerint lehettek irániak, de nem okvetlenül árják.

„A Hunok ősi története“ című munkájában azt mondja Modi professzor, hogy „... a régi iráni tradíciók szerint mindkét királyságnak és pedig úgy az iráni, mint a Turán-királyságnak alapítói testvérek voltak... Turán volt a bölcsője a régi hun nemzetségnek s a turániak voltak törzsszülői az ősi hunoknak, akik azután a Turán királyság felbomlásakor szétszóródtak Kína hegyei közé s az Altáj vidékére. Úgy az Aveszta, mint a Pahlavi régi iratok és könyvek ugyanis erről beszélnek“.

Igen, az Irán területén lakott baktriai hatalmas hunok voltak azok, akik a Zarathustra előtti

időkben a turáni hunokkal folytatott „testvér háborúban“, — majd a Zarathustra korában felidőződött 32 éves „vallásháborúban“ meggyengülve, — idők multán kb. 500 évvel később, amikor Cyrus perzsa király meghódítja Baktriát, — lassankint beleolvadnak a nagy Iránságba és akkor sem fajilag, de csupán azon a réven, hogy Zarathustra vallása a perzsa birodalom állam-vallása lett és hogy Baktria főfészke volt éppen a Zarathustraizmusnak. És miután a későbbi időkben az árja perzsák egyik főismérve a Zarathustraizmus lett, Baktria jelentős számú hun népe — éppen vallása révén — a vallásukról megkülönböztetett árnak gerinceként szerepeltek ezután.

6. Az Aveszta vallás ősi formája a turánföldi hunok vallása volt, amelyet Zarathustra reformja után a mágus papok vittek be és terjesztettek el Médiában és Perzsiában.

Harlez professzor azt mondja idevonatkozólag (Introduction to the Avesta): Végeredményben leszögezzük azt a tényt, hogy az avesztai Mazdajaznan (Zarathustra-féle) vallás sohase volt igazában a perzsa nép vallása, ugyanúgy uralkodóiké sem... A Mágusok vallása nem az a vallás volt, mely a perzsa lelkiélet számára nyilatkoztatott volt ki és éppen azért hamarosan feledésbe is ment a nemzet legnagyobb részénél... Az Aveszta, mondja tovább nevezett szerző, a mágusok munkája volt, akik bevitték azt Perzsiába. Az Aveszta nyelve méd nyelv volt — és pedig a raghai dialektus. A Gatháknak, Zarathustra fohászainak dialektusa viszont inkább Merv vagy Keleti-Atropatáne nyelvjárása volt.

Ez volt ugyanis a Magus papság igazi hona. Az Aveszta vallás kombinatív eredmény, amely a turáni dualizmusból egyrésztől, másrészt-

ről az árja mithologia és vallásos hitből (pl. a Fravashik koncepciója) származott, amely azután később, kölcsönös megtermékenyüléssel, sémi (babiloni) hatásokkal is keveredett“.

Hogy viszont sok az indiai elem, különösen a későbbi keletű aveszta-irodalomban, ennek elfogadható magyarázata a hunok (sakák, jüe-tsik és fehér-hunok) hétszázéves indiai uralmában keresendő, akik ugyanis kedveztek a Buddhizmusnak és a Hinduizmusnak is, — de viszont erősen propagálták, különösképpen a zarathustrai vallás brahminjainak Indiába való betelepíttetése óta, a maguk Mazdayaznan-Zarathustra-i hitüket. — és ezúton bizonyos vallási syncretizmus keletkezett az Indoskythák és Fehér-hunok hatalmas birodalmában, melybe beletartozott Észak-India, Pandzsáb, Kasmir, Baktria és más volt iráni területek.

Az erdélyi régi sarmisegetusai romok területén volt valamikor egy a Zarathustra-féle vallásnak szentelt Mithraeum, amelynek nagyszerű leleteit és rom-maradványainak ismertetését Akadémiaink egyik nagyobbszabású kiadványában gr. Kuun Géza előszavával ellátva, Királyi Pál dolgozta fel szakszerűen. Ebben a munkában azt mondja Királyi Pál: „A turáni eredetű népek hatalmas papi kasztja a mágusok, a hódítás befejezte után kiegészítő részei lesznek az uralkodó törzsnek, kezökbe kerítik a kedélyek fölötti hatalmat, tévtanokba merítik az árjákat, meghonosítják és tovább képezik a tűz és csillag-imádást és egyedül szabadalmazott közvetítőknek tartják magukat Isten és ember között, úgyhogy nélkülök még a legesekélyebb vallási szertartás sem hajtható végre, sőt az ima is csak általuk juthat el a mindenség teremtőjéhez... E mágusok egészen hatalmukba kerítették a népet, úgy a legmagasabb, mint a legalsóbb osztályokat“. Ezek a má-

gusok nemcsak Turán, Baktria és Irán területén terjesztették és honosították meg az eredetileg ősi turáni dualis, Zarathustra által azonban — kijelentésből származó — tiszta monotheizmussal telített reformált vallást, — hanem később és pedig a Kr. e. 1-ső században és a Kr. u. V-ik században, amikor újabb és újabb hun-fajú népek foglalják el az Aveszta vallás ősi fészket, Baktriát és ugyanúgy India nagy részét, — ezek a mágus papok, mint a turáni jüe-tsi és fehér-hun népek zarathustrai Mazdajaznan vallásának hivatalos papi rendjei, Indiában is meghonosították azt.

Gowindasharya Shwamin hindu tudós említett munkájában a következőket mondja: „Zarathustra létesítette volt a Magha-Bramának (azaz a Zarathustra-féle mágusok) papi rendjét. Ők Kaniska királlyal (cca 78. Kr. u.) jöttek először Indiába, aki úgylátszik az első indoskytha fejedelem volt, aki az Aveszta vallást pártfogolta... A mágus papok minden valószínűség szerint első ízben Kaniskával jöttek be Indiába, mint az ő zarathustrai papjaik“.

*7. A turánföldi ősi-hun-nép, a saka-skythák, a jüetsi hunok, a fehér hunok és Atila hunjai ugyanegy nép, — foglalatja a magyar ősi alap-
elemnek.*

Egy dolgot szükséges még leszögeznünk, hogy vajjon az előbb említett Kaniska király jüe-tsi, úgynevezett indoskytha népe, milyen kapcsolatban állott a közjük települt Fehér-hunok népével és ezek együtt az Atila-féle hunokkal? Ennek megállapítása azért fontos, mert a Kr. e. 2-ik században ezeknek az Indiába betelepült jüetsi népeknek egyik elszakadt törzse települt át még az ős hazából az Ural vidékére és keveredett ottan vogul, osztják-féle népelemekkel és akikhez a Kr. u. 2-ik század elején csatlakoztak a Hiungnu-

hunok népelemei, akikből kivált azután a Balam-bér-féle hunok hadereje, — otthagya mintegy magvát az Ural menti kohóban lassankint magyar fajjá érlelődött népnek.

A magyar ős alapelemnek a hunokkal való azonosításánál figyelemmel kell lennünk eme különféle rétegekre, melyek különböző időkben más-más műveltséget és nyelvi hatásokat hoztak, de mégis mindig ugyanannak a népnek az erejével és fajiságával erősítették az Ural kohójában érlelődő hun-fajú magyarságot.

Módunkban állana idevonatkozólag elég bőseges bizonyító adatot felsorakoztatni. Én Stein Aurélra fogok itt csupán hivatkozni, aki 1897-ben tartott akadémiai székfoglalójában eléggé megvilágította ezt a kérdést. Székfoglalójának a címe: „A Fehér -hunok és rokon törzsek indiai szereplése“. Stein Aurél ebben a munkájában a fehér-hunokkal rokon törzseknek egyik oldalról a jüetsi és sáka-skytha népet, míg más oldalról Atilla hunjait tartja.

Azt mondja ugyanis nevezett munkájában: „A Yüe-tsi királyt aranyból való érmei népe sajátos öltözetében állítják elénk. Rendesen állva jelenik meg előttünk, térdig érő nyitott kabátban, mely a mai közép-ázsiai népek subáira emlékeztet, magas kucsmával és csizmával. Hálásak lehetünk az ismeretlen vésőmestereknek, akik a külső alak e realistikus ábrázolásával minden kétséget kizártak aziránt, hogy itt északról jött szittyá hódítóval van dolgunk... Három kínai dynastia évkönyveiben találkozunk azon állítással, mondja tovább Stein Aurél, hogy a Ye-thák, vagy Ephthaliták azaz a Fehér-Hunok a Nagy Yüetsik fajához tartoztak. Ebből következik, hogy az utóbbiak és köztük maga az uralkodó Kusán törzs, szintén a török-tatár népekhez tartoztak. E felfogás helyes volta felette alkalmas ma-

gyarázatát nyújtja azon viszonyoknak, melyeket a Fehér-Hunok letünése után India azon határ-részein találunk... A nagy Yüe-tsi nemzet maga is török-tatár eredetű volt. Ez eredet viszont valószínűvé teszi, hogy a Fehér-hunoknak gyors és teljes letünését e vidéken a rokon Yüe-tsi néptörzsbe való beolvadás eredményeként kell tekintenünk... Az Ephthaliták (fehér-hunok) közel nemzetiségi kapcsolatban állottak azon európai hunokkal, kik velők éppen egy időben jelennek meg a világtörténelemben... Az európai hunok a turáni népcsalád messze elterjedt török-tatár ágához tartoztak. Így tehát jogosultnak látszik azon föltevés, mely ugyanezen eredetet tulajdonítja az Indiában szerepelt Fehér-hunoknak is."

Összefoglalás.

Az eddig előadott dolgokat végeredményben a következő pontokba foglalhatjuk:

1. Az Avesztában szereplő „Hunu“ szó kizárólag a „hun“ nép neve és semmiesetre sem igazolt a német szakirodalom ama beállítása, mely szerint ezt a szót a német Sohn-nal egyértelmű szanszkrit „Sunu“, azaz „fiú“ jelentéssel fordították.

2. Ugyancsak nem igazolt különösen a német szakirodalomnak amaz állítása, hogy az Aveszta és pahlavi-irodalom szerint a Krisztus előtt 1000 körül létezett hatalmas Turán királyság árja területén árja faj lett volna.

3. Téves beállítása a német szakirodalomnak, amikor Zarathustrának és a vele egyidőben szerepet játszó és fájához tartozó turáni hunoknak az idejét egy egész idegen környezetbe a Kr. e.-i 500-ik esztendőbe helyezi. Ugyanis a parszi, indiai, angol és francia idevonatkozó szakirodalom

a Zarathustra-korabeli Turán- királyságot a Krisztus előtti 1000 körüli időben szerepelteti.

4. Téves beállítás az is, mikor a skythák faji hovátartozását a reánkmaradt egynehány és az Aveszta nyelvéből kimagyarázható skytha szó alapján akarják megfejteti, holott az Aveszta nyelve, mely az árja szanszkritnak testvérnnyelve, csupán papi nyelve volt a turáni királyság mágus papságának, úgy amint Magyarországon a latin nyelv volt bizonyos időn át közéleti és társadalmi nyelvünk. Több indiai, francia és angol szakíró, de a német W. Geiger tanúsága szerint is, a skythák javarésze a Turán királyság keretébe tartozó volt és ennek legértékesebb elemét képezte a skythák királyi törzse, a hatalmas hun nép.

5. Így, amikor azt mondjuk, hogy Feridun fiai és pedig Turán és Irán testvérek voltak, akkor nem az iráni-árjákról van szó tulajdonképpen, hanem az Iránban, az iráni skythák közé letelepült hun, daha, stb. turánföldi népekről, akik iráni területük után nevezve lehettek irániak, de semmiesetre se árják. Ezt igazolja a legkomolyabban értékelhető Aveszta szakirodalom.*)

*) Geiger Ostiranische Kultur c. művéből:

„ . . . A Tura szónak meglehetősen általános és széleskörű jelentése van. . . . Így teljesen egyenlő jelentésben használta-tik a Danu szóval, amely nyilvánvalóan, ha aria vagy nem aria ellenségei is az Avesta népének, egy szóval: a b a r b a r o k at jelzi.“

„A Fravasikat tiszteljük mi . . . akik csatát állanak a Dánu ellen. Ti győztétek le a turáni Dánu-k ellenállását; ti törtétek le a turáni Dánu-k ellenségeskedését.“

„A Dánu-k a „tízezer“, azaz „számos fejedelmű“ jelzöt kapják. Ez mutatja, hogy egész csomó kisebb osztagra és hordára oszlottak, melyeknek mindegyike saját, teljhatalmában semmi magasabbrangú hatalom által nem korlátozott fő alatt állott.“

6. Aveszta szakírók, köztük Harlez professzor megállapítása és szavai szerint: „Végeredményben leszögezhető az a tény, hogy az avesztai Zarathustra-féle vallás soha sem volt igazában a perzsa nép lelki vallása, ugyanúgy uralkodóié sem. A mágus vallás nem az a vallás volt, amely a perzsa lelkület számára nyilatkoztatott ki és éppen ezért a mohamedán hódítás idején hamarosan feledésbe is ment a nemzet legnagyobb részénél. Az Aveszta a mágusok munkája volt, akik bevitték volt azt Mediába és Perzsiába. Az Aveszta vallás kombinatív-eredmény volt, mely az árja mithologia és vallásos hitből egyrészt, másrészt a turáni dualizmusból (pl. a Fravasik koncepciója) származott“.

7. A hunok ősi vallása volt az a vallás, amelyet reformált a hozzájuk tartozott Zarathustra. Az Iránba betelepült ősi hunok, később a Baktriában és Indiában uralomra juttot Yüe-tsi-hunok és ugyanúgy a fehér-hunok elfogadták ezt a reformot és kifejtették olyan formában, amelynek szelleme táplálta eddig a leghatalmasabb filozófiai és vallásos megmozdulásokat.

„Kulturtörténetileg azért különösen érdekes a Dānu név, mert úgy ezen alak, mint egy továbbképzése, Dānava, a Rig Védában is megtalálható...“

„... az indok elsősorban az Indus völgyének és a Pand-sabnak nem-aria őslakóit nevezték ezzel (a Dānu névvel).“

„Számunkra a Dānu szó történelmi jelentése fontos . . . Egy dalban így fordul elő:

„Óh, te Vritraölő, te dicső, nem voltál-e te is haraggal egészen eltelve, mikor a Dānu-t (az ellenséget) lesujtottad?“
(Rig Veda, 4. 30. 7.)

„Nyulj erődhöz, te Erős, mellyel az ellenséget lesujtod, a Dānu pókfajzatát.“ (Rig Veda, 2. 11. 18.)

„Dānu, valamint a dāsa a dā gyökből származtatandó (=vágni, szétvágni, megsemmisíteni).“

IV. A Skythákról.

a) Skythia.

(Béla király névtelen jegyzője.)

Szabó Károly fordítása. (1860.)

Scythia igen terjedelmes föld, melyet Dentumogernak neveznek.

Határa kelet felé az északi résztől a Fekete tengerig terjed, mögötte pedig vagyon a Thanais nevezetű tolyó nagy ingoványokkal. Itt szerfölött bőven találkozik nyuszt, úgyhogy nemcsak nemes és nem-nemes abból ruházzkodhatik, hanem gulyás, kanász és juhász is azzal ékíti öltözetét azon a földön.

Ott aranynak és ezüstnek bőve van, és azon föld folyóiban drágakövek és gyöngyök találatnak.

Scythiának kelet felől való határánál pedig a Góg és Magóg népek laktanak, kiket Nagy Sándor bérekesztett.

Scythia pedig szélteben-hosszában igen terjedelmes, s a népet, mely lakja, közönségesen Dentumogernak hívják mai napiglan; és az soha semmi uralkodó hatalma alá vetve nem volt.

A seythák ugyanis régiféle népek, s hatalma vagyon Scythiának keleten, mint fönt mondtuk.

Scythiának első királya volt Magóg, s azon nemzetet Magóg királyról nevezték Mogernek. Kinek is nemzetségéből származott azon nagy, híres és hatalmas Athila király, ki Or születésének 451-ik esztendejében Scythia földjéről kiszállva, hatalmas erővel Pannonia földjére jöve s a rómaiakat megfutamtván, az országot elfoglalá és királyi lakot alkotta magának a Duna mellett a hév vizek fölött; és minden régi műveket, melyeket ott talált, megujtata és körül igen erős kőfallal megépíte, melyet magyar nyelven most Budu-várnak neveznek.

De hagyján! a történetírás utját kövessük.

Ezután sok időre származott ezen Magóg király nemzetségéből Ugek, Álmos vezér apja, kitől Magyarország királyai és vezérei eredetöket vették, miként a következőkben mondva lesz.

A seythák ugyanis, miként mondtuk, régiféle népek, a kikről a történetírók, kik a rómaiak tetteit megírták, így szólnak, hogy a scythiai nép igen bölcs és szelid volt, kik a földet nem művelék vala és csaknem semmi vétek sem vala közöttük. Nem is voltak mesterséggel készített házaik, hanem csak nemezből készített sátraik; húst, halat, tejet és mézet esznek vala, sok barmot tartnak, nyusztok és más vadak bőrével ruházkodnak vala. Az aranyat, ezüstöt és gyön-

gyöket olybá veszik, valamint a köveket, mivel azon föld folyóiban találtatnak vala. Máséra nem vágnak vala, mivel mindnyájan gazdagok voltak, sok barmaik és eleségök bőven lévén. Később azonban, a már mondott nemzet, a háborúnak neki törődve, igen szilajjá vált. És hiszem, hogy még most is megismerhetitek, hogy kemény nemzet volt, erkölceikről.

Mert a scytha nemzetet egy uralkodó sem hódította meg: a scythák ugyanis Dariust, a perzsák királyát nagy csúful megszalasztották s elveszte ott Darius 80 ezer embert s így nagy ijedten szalada Perzsiába. Ugyancsak a scythák Cyrust, a perzsák királyát, 330 ezer emberével együtt megölék. Ugyancsak a scythák magát Nagy Sándort is, Pilep király és Olympiasz királyné fiát, ki harczolva sok országot meghódított vala, csúful megszalaszták.

Mert a scytha nép edzett volt minden bajt kiállani s nagy termetűek s háborúban vitézek voltak a scythák, mint-hogv semmiük sem volt a világon, mit a rajtuk elkövetett sérelemért elveszteni féltek volna. Mindön ugyanis a scythák győzedelmet nyernek vala, semmit sem kapának a zsákmányon, mint maradékaikból a mostaniak, hanem csak dicsőséget keresének belőle; és Dariuson, Cyruson és Sándoron kívül egy nép sem merészlett a világon földjükre lépni.

Az említett scytha nép pedig kemény volt a csatára, gyors a lovaglásra, fejükön sisakot viseltek s újra és nyilazásra a világ minden nemzeténél derekabbak voltak: s hogy ilyenek voltak, maradékaikról megismerhetitek.

A seythiai föld pedig a mennyivel távolabb esik a forró égaltól, annyival egészségesebb az emberi nem szaporodására; és jóllehet igen téres, még sem volt elég az ott meg szaporodott nemzetek táplálására és befogadására.

Azért is a hét fejedelmi személy, kiket hetumogernek neveztek, a hely szükét nem állhatván, erősen gondolkodék, hogy azt oda hagvja.

Ekkor ezen hét fejedelmi személy egymásközt tanácsot tartva elvégezé, hogy magoknak földet foglalni, melyen lakhassanak, szülöttjük földjéről távozzanak el, miként a következőkben mondva lesz."

b) *A Skythák.*

Irtá: Nagy Géza.

„A turánvidéki isszedonoktól s a Jaxartes-vidéki massagetáktól Északra a Jeniszei és Bajkál körüli terület volt a skythák őshazája. A skytha-áramlat Kr. e. 1500 körül indult meg. Targitaos, az első skytha király 1000 esztendővel előbb élt Darius skytha hadjáratánál. A belső ázsiai skythák a Kr.

e. 1500-tól kezdődően beékeltek magukat az európai és ázsiai áriák (északon a germánok s délen a perzsák) közé és új ethnikai alakulatokat idéztek elő az áriaságban: az indo-iránokat (az iráni korai skytha települést) lejjebb szorították délnek és délnyugatnak. A hinduk (csak vallásuk szerint „hinduk”, fajta szerint Magyarországról Indiába átkerült skytha őstelepülők) Kr. e. 1500—1500 közötti időben a Pendzsáb, majd a Ganges vidékére nyomultak. Kr. c. 1500—600-ig tartott az Ázsiából előnyomuló turánok azon áramlata, melynek következtében az áriaság előbbi összefüggő láncolata megszakadt. Különváltak az ázsiai indó-iránok, és az európai áriák. A Bajkál, Altaj, Jeniszei vidékétől kezdve, Szibérián, Közép-Ázsián s az Ural és Volga melletti területen át a Fekete-tengerig egy meglehetősen egyöntetű lovas nép rajai szakadoztak szakadatlan egymásutánba, kiket a görögök skytháknak, a perzsák sakáknak neveztek. A skytha vagy saka volt az a nép, amikor a görögök Kr. e. 700 felé nagyobb figyelmet kezdtek fordítani ezekre az európai népektől annyira különböző nomádokra. Neve szerint a saka nép a törökségnek volt egyik ága, vagy helyesebben mondva, ókori képviselője. Ma alig van valaki, aki ne Európában keresné az áriaság őshazáját. Az ősi ária nyelv, melyből később az indó-iráni, lett, szláv, thrák, illyr, greco, ital, kelta és germán nyelvek ágaztak ki, nem azonos a szöke „race” tulajdonképpeni ősi nyelvével, hanem az utóbbinak és valamely középázsiai eredetű brachycephal nép-ség turán jellegű nyelvének összeolvadásából alakult ki.

A görögök, ha ismerték is a lovat, nem tudtak lovagolni. A lovas kentaurokban a lovával szinte egybenőtt skytha harcos emléke maradt fenn náluk. De tudnak a férfitestű és lőfejű vad és harcos gandharvákról a hindu mondák is. A gandarok, a gandharvák, kentaurok nemcsak történetileg megállapítható ázsiai faj, hanem egyúttal skytha fajta nép is. Az agathirsok neve alá foglalt legrégibb skytha elemet Herodotus a Duna egyik mellékfolyója, az erdélyi Maros mellett említi. Ez a nép később a Don környékén akatir vagy akatzir néven tűnik fel, azonos a helyette csakhamar használatba jött chazar, kozár, koszr, ghyszr, stb. elnevezéssel. A skythákat, akik a Kr. e. VII. század utolsó tizedében elárasztották Elő-Ázsiát, az asszír feliratok nem a perzsa saka, hanem a pontusi skyth alakból származott aguzai, iskuzai néven említik. Herodotus a perzsákról állítja, hogy az összes skythát sakáknak nevezik. Herodotus kortársa — a költő Khoirilos — egynek veszi a sakát a skythával: a skytha származású juhlegeltető sakák lakták a búzatermő Ázsiát, — mondá versében, — gyarmatosai a nomádoknak, az igazságos embereknek. A Kr. e. III. századbéli Indiát járta Magasthenes szerint India északi részét az Emodos-hegy választja el Skythiától (a mai

Seistan-Sakistana), melyet a skythák közül az úgynevezett sakák laknak. Chiosi Skymnos Kr. e. 80 körül „Periegesis” című verses művében említi, hogy az istenfélő pontusi nomád skythák közül, akiktől származott a bölcs Anacharsis, némelyek Ázsiában telepedtek le s ezeket sakáknak is nevezik. A perzsák pedig ezeket az ókori sakákat nem magukfajta iráni, hanem tatár népnek tekintették. Ezért beszéltek nyilván a perzsák után a Kr. u. XI. századbeli bizanciak az akkortájban elhatalmasodó altáji turkokról azt, hogy őket régen sakáknak hívták. Strabo szerint a Kaspi-tengertől kezdve azon skythák tanyáznak többnyire, akiket dááknak neveznek. A keletiebbeket massagétáknak és sakáknak hívták, a többieket pedig közönségesen skytháknak nevezik, de minden törzsnek van külön neve s valamennyien jobbra nomádok és a nomádok közül legismertebbekké váltak azok, akik elvették a görögöktől Baktriát, úgymint a oziok, pazianok, togharok és sakalaurok. Az itt említett sakalaur sakákat jelent, akiket a kínai forrás „sai” néven emleget, akiket a Kr. e. 160 körül a mai Ferghánába benyomuló kansui ta-jue-tsik és Ili vidéki vuszunok szorítottak ki régi lakóhelyükről s délfelé, Sogdiánába és Baktriába üzték. Közülök való volt azon skytha fejedelem, Heraus, aki a görög feliratú érmein sakának mondja magát.”

V. Hindu legendák a magyarokról.

Írta: Zaya Akmal.

(Budapesti Hírlap, 1910. február 23.)

Az alábbi cikket Zava Akmal hindu író írta. Az 1896-iki kiállítás alkalmával Magyarországon járt és néhány évig itt maradt. A cikk a következő:

„Mikor hosszabb nyugateurópai utam után végre magyar földre értem, mintha régi emlékek óbredtek volna bennem, szinte ismerősnek tettségem ez a táj és a nép. Régi mítoszok és legendák jutottak az eszembe diákéveimből, midőn hindu és perzsa könyveimben olvastam egy középázsiai vitéz népről, mely a történelem bizonyos szakában nyomtalanul eltűnt onnan az Aral-

tó mellől. Mikor mostanában olyan való, igazi élvezettel gyönyörködtem a festői régi magyar viseletben, azok a mitikus képek jutottak eszembe, melyekben a perzsák régi nagy ellenségeiket, a turáni harcosokat ábrázolták, kikkel évszázadokon át annyit hadakoztak. És nem tekintve minden egyéb történeti kutatást, annyira meglepett a magyar viseletnek a régi perzsa foliánsok festményein ábrázolt turáni viselettel való hasonlósága, hogy valami sajtószerű örömmel kiáltottam fel magamban:

— Hisz ez az a nép, amely a mi ázsiai legendáinkban, véres csatázásai közepette olyan egyszerre eltűnt történelmünk színpadáról!

De hát a ruha csak külsőség, pillantsunk vissza a messze homályos hindu legendákba, s talán találunk bennük e tárgyra nézve egyéb bizonyítékokat is.

Hindu regéink arra tanítanak bennünket, hogy két faj és ezek küzdelme nyitja meg a világtörténetet. E két nagy faj a mongolok és az irániak (árják) faja. Mi tudjuk magunkról, hogy mielőtt Indiába jöttünk volna, eleink Középázsiaiban tartózkodtak s ott vívták véres harcaikat a mongolokkal. A Turkesztán alatt levő Hindukush hegység, mely azt jelenti, hogy indusok temetője, megerősíti a historia ama föltevését, hogy valami történelemelőtti óriási ütközetben itt győzték le és irtották ki a mongolok eleink egyik felét. Az élve maradtak aztán áthatoltak az afgán hegyek azelőtt még meg nem hágott falain s úgy jöttek le mostani hazánkba, Indiába.

Szükségtelen vitatnom, mert történelmünk elismeri, hogy a mongol faj régiebb. Sőt a legendák a mongol fajt teszik meg a világ legrégebbi fajának s regéink szörnyetegeknek festik s démonoknak, sárkányoknak tartják őket. Honnan ered a mongol szó? Szanszkritben a Jupiter-csillagot hívják

Mongol-nak s a nyilván mongolból átvett legenda azt tanítja, hogy ennek a fajnak az ősapja valami égi összeütközés alkalmával ebből a csillagból szállt a földre, hogy azon a viláгурalmat átvegye. Hogy Azsiában az előkelőbb családok a csillagokra vitték fel az eredetüket, arra több példa van az indus történetben is, csak a Mahabharátát kell olvasni. Mikor a hinduk behatoltak Indiába, két neves család szerepel köztük: az egyik a Suraj-Bunsi, mely a napból származtatta magát, a másik a Chandra-Bunsi, a holdból való. Úgy hogy utódaik a nap és hold fiainak nevezték magukat.

Nagy volt a mongolok hatalma és dicsősége, de amint hogy minden változó és forgandó ezen a földön, eljött az az idő, mikor végre fölibük kerültek, legyőzték őket az irániak s azzal, hogy kiterjeszkedtek gyermekeik révén Európára, kezükbe vették a viláгурalmat. Eme korban, mikor felvették a támadó szerepet, jelenik meg történetünkben egy harcias nép, mely az Arai-tóba torló Oxus és Amur-folyók táján lakott. Turán-nak hívták az országát s részletesen le van az írva a híres perzsa költő Firduszi Sah-Namé című költeményében. Annyit tudunk erről a népről, hogy a másik táborba tartozott, vagyis mongol fajból való volt s a mongol szupremácia tönkremenetele után utolsó bástyája volt a régi dicsőségnek. A turániaknak védekezniök kellett s a természettől harcias és vitéz nép lévén, le is győzték iráni elenségeiket, a hegyeknek szorították őket s akkor irtották ki egy részüket a Hindhu Kush hegy alatt. Az ebből a háborúból megmenekült másik része ekkor ment át Indiába s maradt is ott azontúl a hegyek mögött. Így szakadtak el a ma hinduknak nevezett, a már Európa felé útban levő testvéreiktől.

Az irániak támadásaitól fölkellett turániak most megmozdultak s minden irányban támadó-

lag kezdtek föllépni fajuk ellenségei, az irániak ellen. Ó-Irán ellen folytatott háborújuk le van írva a Sah-Naméban, melyben Firduszi olyan féltelmesen mondja róluk, hogy „a turániak lovainak a dübörgése olyan rengésbe hozta a földet, mintha az ítélet napja közeledett volna.” Századokon át folyt ez az ó-irániak ellen való háború, míg végre a turániak királya, Afrasziab legyőzte és elfogta az iráni királyt, Kai-Kaust. Szükségtelen mondanom, hogy azok a turáni nevek, melyek a Sah-Naméban előfordulnak, elferdültek a Firduszi tolla alatt és sok nehézséget okoznak az összehasonlító nyelvészetnek. Egészben véve azonban változó szerencsével folyt ez az iráni-turáni háború és Firduszi egyik strófájában azt írja, hogy Kai-Kaus utóda Kai-Kisen már legyőzte a turániakat. De ami különösebben azt a népet illeti, mely most a rómaiak Pannoniájában lakik: a magyarokat illetőleg, mintha a turániaknak Kína ellen folytatott hadjárataiban találkoznánk a nevükkel. Mert a turániak az irániaknak Hindhu-Kush alatt történt legyőzetése után tovább hatoltak Kelet felé és betörték Kínába. Híres és Indiában ismeretes történeti művek, amilyen a Gyasal-lagal (XV. sz.), a Tarikhobal Fida (XV. század), a Tarikh Baizwi, a Nama (amelyeket indusok írtak, de a tökéletességénél fogva rendkívül alkalmas perzsa nyelven) említik, hogy az a két turáni törzs, amely a leggyakrabban betört Kínába, a Yakodj és Madjadj törzs volt. Ellenük építette volna az akkor uralkodó kínai császár Tsin-Hoang-Ti a híressé vált óriási kínai falat. Ha nem csalódom, ennek a kínai falnak az építése 210 tájára esik. Kr. e.

A fenti munkák szerzői nyilván kínai forrásból értesültek erről a két harcias törzsről s a szavak perzsa ferdítéséből arra lehet következtetnünk, hogy a kínaiak ezt a két szót: Yohangnak és Madjadj-nak ejtették ki. A végzet itt ilyen kö-

rülmények között nem lehet mértékadó. Lényeges volna azt kikutatni, hogy nem Hunorra és Magyarra találunk-e ebben a két mindenféle heterogén nyelveken elferdített névben. Nekem úgy tetszik, hogy igen.

Nos, mindent összetéve: tekintetbe véve azt, hogy az irániakkal és kínaiakkal harcoló turániak, egyszerre mintha a föld nyelte volna el őket, szinte nyomtalanul eltűntek az Aral-tó mellől, — szemügyre véve azt, hogy viszont itt Európában árják közé ékelten egy azokhoz az elveszett turániakhoz minden tekintetben hasonló fajt látunk, kétség nem férhet hozzá, hogy a Pannonia földjén lakó magyarok azok az elveszett turániak. Hogy az egykor Ázsiában olyan hatalmas faj mennyire ráütötte Perzsiára bélyegét, mutatja az, hogy Perzsiának a jelenlegi fővárosa Teherán, nem egyéb, mint a Turán szónak egy elferdített változata. Ennek a szónak ezenkívül csak Magyarország térképén találtam nyomára: vajjon Tura, Tur-keve, Mezőtur, stb. nem ugyanannak az őseredeti ázsiai dicsőséges Turán szónak variációi? S én, aki a messze Indiában diákéveimben azt tanultam a perzsa könyvekben, hogy „meghaltak a turániak és nem zaklatják többé a kínaiakat, kikre nézve a Yakodj és Madjadj szó már csak pusztá véres emlékek“, most, hogy itt a nyugaton rátaláltam a kihaltnak vélt turániakra: örömmel üdvözlöm bennük az annyi keleti époszban emlegetett hősök utódait.

VI. A magyarság alap-népelemét képező fehér-hunokról.

(Gróf Kuun Géza.)

(E könyv céljára készült fordítás latin eredetiből.)

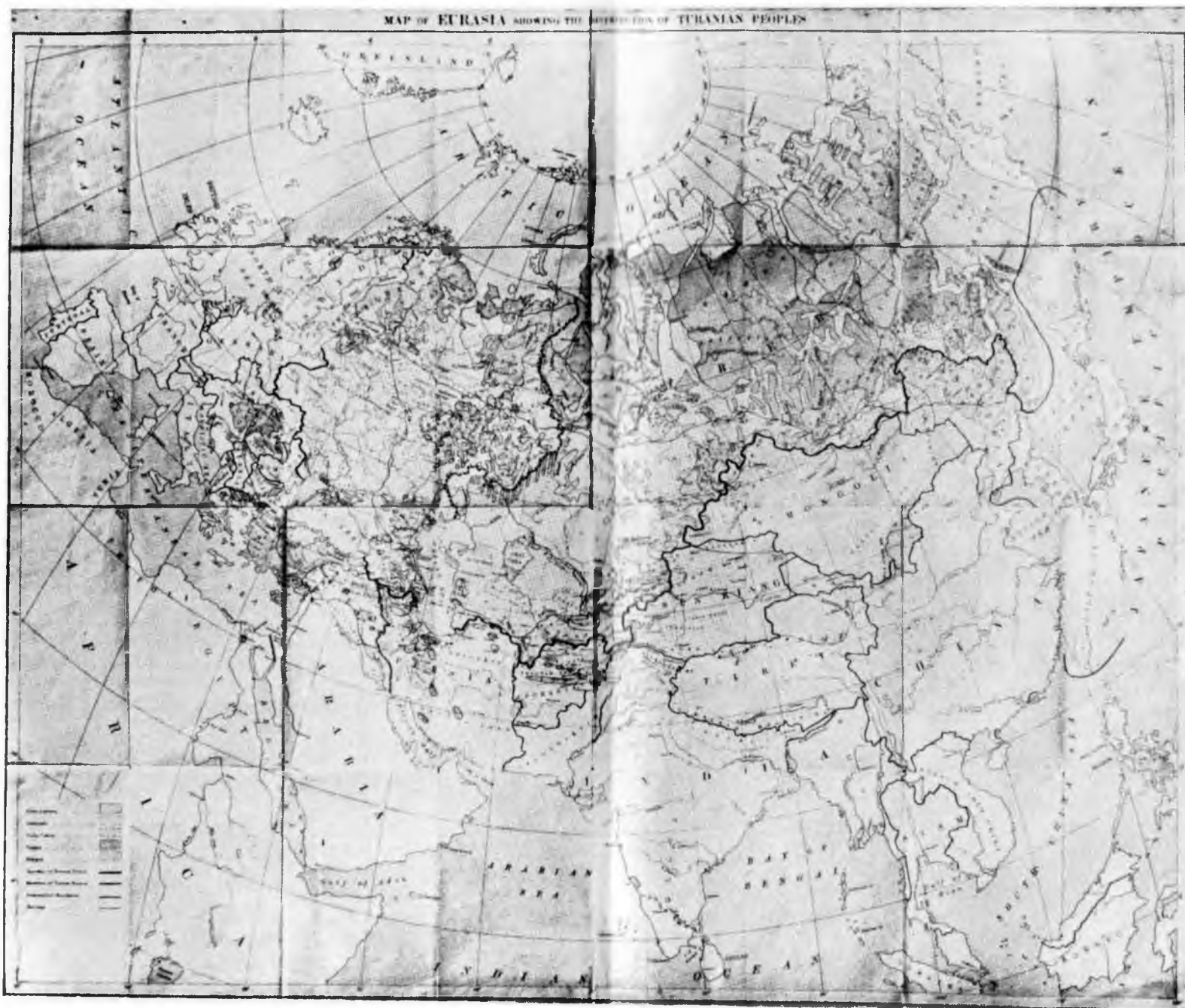
„Az ephthalitákat (Ephthalitai) Középázsia legdélibb turkjainak tartják; nevük perzsául *haitál-nak*, örményül *the-tal-nak* hangzik. Az ephthalitákat *Procopius* „fehér hunok“-nak, az örmény források *kusan-nak*, *Theophytactus* (VII, 9) „unnugur“-oknak, *Priscus* „cidarita“-knak, a kínai írók majd *ye-the*, *yi-ta*, *ye-yi-ta*, *i-ta*, majd *hiongnu* néven nevezik. Arab és perzsa írók turkoknak is mondják őket, így p. o. *Tabari*; örmény és más keleti írók pedig a *kusan* alak helyett néhol a *kus* (chus) alakot írták, amely hiányos írásból keletkezett a turkoknak a barnaszínű *kusitákkal* való összetévesztése. A *kusan* név *an* végződése, úgy látszik, többes számot jelöl, *kus* pedig az iráni népek *ku-se* szavának keményebb kiejtése, amely névvel a kínai írók a *tagazgaz*, helyeseben a *tughzghuz* törzset nevezték.

Josua Stylita az ephthalitákat hunoknak mondja: „a *kus-ok*“. *Coemas Indicopleustes* a fehér hunoknak a perzsáktól keletre eső országát *Hunnia-nak* nevezi, ugyanazt a vidéket, vagy legalább is annak egy részét (*Kohten*, *Khuttan*) a *Kara Kach partján* a chinai írók ugyancsak *Hunna-nak* hívják. Bizonyos, hogy a jat-ok (*Jati*) *Plinius*-nál említett neve, akiket ez író a comanokkal (*Cumani* = kunok) együtt *Bactria* szomszédságába helyez a *haitál* és a chinai *ye-the* stb. alakokban benne van.

A *kusan* nép fővárosa *Balch* volt, *Báhl*, a név régebbi iráni alakja *Bachdhi*, az indiai eposzokban *Bahlika*, régen *Zariaspa* néven, a chinai íróknál *Polo*, melyről az a véleményünk, hogy azonos a *Theophylactus Bakath* alakjával. *Bakath* városát ezen író tanúsága szerint az *unnugorok* alapították. Ezt a várost *Priscus* Balaán alakban írja. V. ö. a név *Bahl*, *Balch* alakjával.

Arab és persa források szerint az ephthalitáknak *Čagánián-ban* (*Transoxaniában*, *Oxus* folyón túli föld) is voltak szállásaik. *Tocharistan* *Balchtól* kelet felé terült el, a nép neve, amint *Nöldekénél* olvassuk s amint *Dionysiusnál* és *Ptolcmaeusnál* is található = *tochar-ok*. *Jaquť* arab földrajzírónál (meghalt 1249-ben) e név kétféle formában fordul elő: 1, *Tacháristán*, 2, *Tachéristan*.

A parthusok ebből a *Bactriából* tették át királyi székhelyüket *Ctesiphonba* és ugyanezek a parthusok maguk vol-

A „Turániak“ ázsiai és európai települése. Angol hivatalos kiadás. (A Manual on the Turanians and Pan-Turanians and Pan-Turanianism. London.)

tak hajdan a déli turkok, amint már a Codex Cumanicus előszavában állítottuk.

A parthusok nevét örzi a Caucasusban *Partaw* város neve nem messze a Kur folyótól, ahol most *Barda* falu fekszik. Theophylactus, amint láttuk, az ephthaliták fejedelmét *ethnárkhè*-nak (a nép uralkodója) mondja, ugyanazt *Tabari* „chakan”-nak nevezi, akinek fejéke (cidaris) rubinnal, kardja pedig gyönggyel és drágakövekkel ékes. Az ephthaliták, amint ez az előbbi cselekedetből kitűnik, az igazságosságot nagyon becsülték; királyuk ugyanis *Peroz* fejedelemnek testvére, a persa király ellen csak azzal a feltétellel ígért segítséget, ha annak alattvalóival szemben való igazságtalanságáról felvilágosítást kap. A hunok közül egyedül ezek fehérbőrűek. Az Ephthalitáknak egy királyuk van és rendezett törvények szerint, egymás között és szomszédaikkal a méltányosságon alapuló jó viszonyban élnek épp oly dicséretes módon, mint a rómaiak és más nemzetek. A gazdagok szomszédjukat, s ha a véletlen úgy hozza magával, többet is barátjuknak fogadják, ezeket állandóan vendégül látják, s ezek minden vagyonuknak részeisek, mintha mindegyiküknek közös joguk lenne hozzá. Mikor pedig meghalt, fenntartotta magát náluk az a szokás, hogy akiket barátokként vett magához, azokat a holtal együtt eltemessék.

Az ephthaliták a persáknak engesztelhetetlen ellenségei voltak, velük sok véres háborút vívtak. *I. Chosroes*, miután a turkok hatalmas chákán-jának leányát feleségül vette, háborút indított az ephthaliták ellen és *Balch* városából az ephthaliták birodalmának belsejébe hatolva királyukat és annak családját megölte. *Tabari* szerint *Bahram* persa király a legyőzött ephthalita király fejékének rubinkövét és gyöngyös-drágaköves kardját a tűz imadására szentelt, híres szízi templomnak ajándékozta és a chákán feleségét ennek a templomnak a szolgálonőjévé tette.

Procopius mondja el, hogy *Peróz* persa király az ephthaliták által minden felől körülvéetve a hatalmas ellenség kezei közül csak azzal a feltétellel tudott szabadulni, hogy az ephthaliták királya előtt megalázkodott és hűségesküt tett neki.

A persák *Cabades* alatt adófizetőivé lettek az ephthalitáknak, mígnem *Cabades* jól meg nem szilárdítván uralmát az adóterhet lerázza. Az ephthaliták két évnél tovább tartották hódoltságukban a persákat. A lázadók által uralmától megfosztott *Cabades* börtönéből megszökvén az ephthalita hunokhoz ment, ahol nőül vette a király leányát. A turkok hatalmas chákánja egyfelől, akit *Tabari* *Singibu*-nak nevez, másfelől pedig *Chosran*, a persák királya az ephthalitákat megtámadván seregüket elpusztította. Az ephthaliták birodalmának ezen

végéről néhány byzanci író említést tesz. *Chosran Tocharistan Balch*-tól keletre eső vidékét, *Zabulistánt*, *Kabulistánt* és az Oxuson túl Caganiánt, a turkok chakanja pedig Sas-t, *Fergana*-t *Samarakand*-ot és más városokat és a Buchará-ig terjedő vidékeket csatolta a birodalmához. Később *Sogdiana* is a turkok chakánjának uralma alá került. *Silzibulus Menander* szerint először az ephthalitákat, azután az avarokat támadta meg.

Beládhori szerint az ephthaliták utódai Kr. u. 700 körül még az Oxustól délre és északra, régi hazájukban laktak. *Cosmas Indicopleustes* szerint 540 körül a fehér húnok (leukooi hunnoi), vagy abdelák (abdeloi) királyát az Indus vidékén Gollás-nak nevezték; ugyanaz a *Cosmas* az egész *Tzintza*, *India* és Persia közötti vidéket, azaz *Indoscythiát* Hunniának (*Ounnia*) hívja.

Azoknak a húnoknak őseit, akik a Jaxartesén túl eső vidéken a mai San-si tartománytól északnyugatra, a Thicnsan hegységen túl szélteben-hosszában kóboroltak, a kínai írók *hiong-nu* és *hiün-yün* vagy *hiün-yo*-knak nevezik, *Aristeas arimaspa*-knak, az indiai éposz *húna*-knak, egyik törzsüket *hára-húna*-knak, másikat *čodi-huna*-knak, az *Avesta* könyv *hunavó*-knak, néhol *aurva-hunavó*-knak „lovashúnok”-nak hívja. Kitűzött célunknak megfelel, ha e ponton ideiktatjuk a keleti húnok történetének rövid kivonatát. A húnok és később a magyar nép az Altai hegységből előzúdulva először délnek fordultak a Tienšan hegységig. *Ammianus-Marcellinus* a húnoknak ezen ősi hazájára céloz (XXXI. 2), ahonnan sűrűn törtek be a szomszédos népek területére. *Orosius* V. századbeli író ezeket a húnokat szélső keleti *chunok* népe néven *Serica* (China) és *Ottorocarra* határára, *Casiától* keletre helyezi. A *Seleucyda* dynastia uralma alatt az Oxus és *Yaxartes*-közi saka-k között (a ser-ek, — chinaiak — barbár népei: a tocharok és *phun-ok*) is említetnek és *Baktria* uralkodói Kr. e. 200 körül megkísérelték birodalmukat kiterjeszteni kelet felé a ser-ekig és *phun-okig*.

Véleményem szerint a turk nép ugyanezen törzséből vette eredetét a *moukri* nevű nép is, amely *Theophylactus* szerint a távol keleten, *Taugast* városához közel, *India* szomszédságában lakott. *Taugast*, a híres város a turkok (*mukri-k*) alapítása és határos volt az indusokkal.

Kr. e. 126 körül a görög-makedon dynastiát *Bactriá*-ból egy *su* nevű turk törzs űzte el, ugyanakkor szórta szét a *tuchie* nép is (a chinaiak a turkokat nevezték így) *Pendsab*-ban a görög-makedon gyarmatokat. A *Bactriá*-ból induló turkok vándorlása *Kanishka* uralma alatt lendült fel erősen Indiában. *Kanishka* hívta össze a negyedik buddhista gyűlést (zsinatot) és nem érdemtelenül tartották az északi buddhizmus megalapítójának. Némelyek azt állítják, hogy maga *Buddha* is *scythia*

eredetű, amely vélemény egyáltalán nem látszik semmibe veendőnek. Ő ugyanis *sakya*-k királyi törzséből származott és a chinai írók törzsének középpázsiai hazájával szoros összefüggésbe hozzák *Bengal* történetét. Tibeti hagyomány szerint ugyanis annak a scytha tömegnek, amely Kr. e. 625-ben Nyugat-Ázsiát megrohanta, egy része az Indus-parti *Pathala*-ig hatolt, amely várost Nagy Sándor Kr. e. 325-ben királyi várossá emelt és amely *Haiderabad* néven most is *Sind* tartomány fővárosa. A *Pathala*-ban lakó seythák egy része a perzsa öblön át Assyriába jutott el, más részük pedig északkelet felé találmra vándorolván a Ganges völgyébe ért; ezeket ott „*Kapilavastu* országi *sakya*“-knak nevezték el, ezek közül származott *Buddha*. Köztudomású, hogy a scytha dynastiák Észak-Indiában, különösen *Pendsab*-ban hosszú időn át nemcsak vezető szerepet vittek, hanem sok tekintetben időt szenteltek úgy a politikai, mint a vallási ügyeknek is. A turk népnek Indiában való nagy elterjedését indiai dynastiák és néptörzsek nevei, továbbá érmek mutatják világosan. Végre *Vikramaditya*, a dicsőséges emlékeztető indiai király legyőzte a Scythákat és az ő neve Kr. e. 57-ben új korszakot nyitott meg Indiában. Egy más, Kr. u. 78-ban kezdődő korszak a *Saka*-k korszaka nevet viseli: ezt a korszakot annak a diadalmnak emlékére alapították, melyet egy *Sadvivahama* nevű dél-indiai fejedelem a seythák felett ült. A következő 7 évszázadon át Észak- és Nyugat-Indiában három hatalmas dynastia követte nyomon egymást, t. i. a *sahi*-k, *gupta*-k és *vallabhi*-k. A *suráshtrai* birodalom *sáhi*-jai feliratokon és érmeken a Kr. u. 60. vagy 70. évtől a 235. évig említetnek. A *Sáhi*-k után a *Kanauj* tartománybeli *gupta* dynastia virágzott fel Északnyugat-Indiában. A *gupta*-k kora Kr. u. 319-ben kezdődött, dynastiájuk dél-nyugat felé addig terjeszkedett, mint maga *Kathiavar*. A *gupta*-k dynastiáját viszont az északkelet felől Kr. u. 450—470. évek között Indiába nyomuló ephthalita húnok üzték el birodalmukból. Végül a *vallabhi*-k dynastiája következett, mely *Bombay* és *Malabar* (Cuch) északkeleti vidékein 480—722. évig uralkodott. A kínai zarándokok Kr. u. 630—640. év között a *vallabhi*-k országában két buddhista szektát találtak, t. i. az északit és délit (*Acoka szektáját*). A *vallabhi*-kat végül az arabok győzték le a VIII. században. Délkelet-Indiában van egy nép, névszerint *kathi*, amely az előző század végén a termékeny *Kundla* vidékét foglalta el. Ezen nép régebbi történetéből fennmaradt, hogy 1400 körül *Cutch* vidékéről, ahol mint fentebb láttuk, 480—722-ig a *vallabhi* dynastia uralkodott, *Kathiavar* tartományba költözött. Ezen nép legharciasabb törzsét *Khuman*-nak nevezték, melynek leghíresebb, *Loma Khuman* nevű fejedelme a XVI. században élt. A *kathi* nép most 28.500 lélekből áll. E nép ősei Bactriából költöztek Indiába

s úgy látszik az ephthaliták azon törzséből származtak, amely törzs egy része, amint láttuk, már Kr. e. 625-ben az *Indushoz* érkezett. Úgy látszik, hogy a *kathi* nép egyik törzsneve, *khu-man* azonos a *Plinius* által említett *comman*-nal. *Indo-scythák*-nak nevezték e népeket, amelyek az ephthalita törzstől elszakadva és réges-régen Indiába költözve, itt oly birodalmakat alapítottak, melyekben a keletiráni nép műveltsége és vallása forrott szorosan egybe a turk hagyománnyal gazdagított indiai műveltség elemeivel. A chinai történetírók szerint a *Jueh-chi* nép (V. ö. ye-the, melyet fentebb láttunk) a *Kadphises* királyok vezérlete alatt Kr. e. 25-ben hatolt be a *Hindukush*-tól délre elterülő vidékre, de csak 100 évvel később találjuk meg náluk az avesztai tan nyomait, miért aligha térünk el az igazságtól, ha e tan terjesztését az ephthalita *au* törzsnek tulajdonítjuk, amely a görög-makedon dynastiát *Bactriából* elűzte. Ezt a törzset nevezték a chinaiak *tu-chie* — *turkok*-nak is. *Kanishka* király volt az első, akinek oly érmein fordulnak elő iráni típusok, mely érmeek hátlapján úgynevezett *scyth*a felírások olvashatók. E királlyal kezdődik az a korszak, melyet *çaka* névvel illetünk; az indo-seythá érmeiken gyakran található *Nanea* istennő képmása. Ez az istennő bár különböző iráni vidékeken imádták, mégis idegen az iráni istenségektől és a *scyth*a mithológia körébe számítható. *Kalhana* *kashmiri* krónikája az egyetlen sanskrit irodalmi termék, mely számonkra a *turushka* királyok nevében, mint *Hushka*, *Jushka*, *Kanishka* azon *kushan* törzsbeli fejedelmek emlékét megőrizte, akik alatt az indo-seythák, a chinai évkönyvek „nagy *Yuechi*”-jei és az indusok *çaka*-i Északnyugat-Indiában uralmat megalapították. De úgy látszik, sokkal kevesebb figyelemre méltatták azon körülményt, hogy *Kalhana* *Rajatarangini*-je érdekes adatokat szolgáltat azon dynastia történetére nézve is, amely az indo-seythá hódítók által azon határvidékeken megteremtett birodalom utolsó örököse gyanánt szerepelhet. Ez a „*Kabul* hindu-királyai” néven is *çahi*-fejedelmek családjáról szóló ismertetés, akik birodalmuknak *Mahmud Ghazna* által történt megsemmisítéséig a *Kabul* folyó völgyében és az *Indus* felső vidékén uralkodtak.”

VII. Száz év a fehér-hunok történetéből.

(Zajti F. részére írta: Jivanji Jamshedji Modi Bombay-i prof.
Kéziratból ford. Zajti Ferenc.)
Részletek.

L A Hunok kapcsolatai Indiával.

Az indiai hún inváziók két periódusa.

Az indiai könyvek és feliratok alapján a hun invázióknak két periódusát különböztethetjük meg. *a)* Az első korábbi periódus, amelyre a Vishnu Puránában történik hivatkozás (2. könyv 3-ik fejezet) és ugyancsak Kalidas Raghu—Vançájában. Azonban ezek az adatok az időpontok meghatározásánál nem juttatnak előbbre bennünket, *b)* A második periódust történelmi szempontból autentikusnak lehet leszögezni, — amennyiben abban a helyzetben vagyunk, hogy ha csak megközelítőleg is, bizonyos esetekben a történet cselekmények dátumait megállapíthatjuk.

Ezen korszakot illetőleg ugyanis segítségünkre vannak a mi indiai felírásaink és irataink. Prof. Pathak újabban egy értekezést adott ki, amelynek célja volt a témára vonatkozólag új világosságot deríteni. Tudós munkájának a címe: „New Light on Gupta Era and Mihirkula”. E munka néhány Jaina iraton alapszik. Ebben az időszakban nem csupán egy invázióról tudunk, melyeknek fenti anyagból merített történetét röviden a következőkben foglalhatjuk össze.

A második időszak története.

A Húnok részéről Indiában történt első invázió ebben a hiteles adatokkal alátámasztott időszakban a Gupták másfél-századra terjedő ú. n. aranykorszakának végére tehető, Kr. u. 455 körül, Kumargupta és Skandagupta trónralépte után.

A Húnok Perzsia határainak irányából és Közép-Azsia steppéi felől érkeztek az északnyugati hágókon keresztül. Nagyon régi idők óta laktak már ezen a területen be-be törve innen egyik vagy másik tartományba, — azonban különböző időkben történt emelkedésük és alábbhanyatlásuk után az Oxus medencéjében valósággal új birodalmat alapítottak az V-ik század közepén, kb. a Kr. u.-i 448. évben. A fentebb említett első inváziójuk alkalmával legyőzték Skandagupta által, aki eme győzelmét megörökítette a Bhitari mellett emelt győzelmi oszlopon.

A második invázió a kr. u.-i 465. évben, vagy e körül történt.

Rendelkezésünkre áll a kínai utazónak, Sung-Yung vagy Sing Yun-nak a hiteles bizonyága, aki kb. Kr. u. 520-ban utazott Indiába s néhány adatot közöl erre az invázióra vonatkozólag. Ezek a Hunok a Yethák avagy Ephthalita törzsek voltak. Skandagupta legyőzetett és meghalt 480-ban Kr. u. Akkor ők folytatták további betöréseiket Indiába. Azután a Kr. u.-i 500-ik esztendő körül Toramána vezetése alatt erősebb rohamokat kezdtek intézni. Ez a Hún király Malvában telepedett le és felvette a Maharájádhirája címet, ami annyit jelent, mint a Maharáják rájája. Ebben az invázióban a Húnok még Pataliputrát is megtámadták. Toramána saját nevére pénzt is veretett. Ez az a Hun király, akinek a neve három indiai feliraton említettik.

a) Az ő uralkodása alatt készült az első felirat a közép-provinciák Sagar kerületének Khure alkerületi beosztásában, amely Eránban van. Ez „egy hatalmas, kb. II lábnyi magas vörös homokkőből készült vaddisznónak, mint Vishnu isten ilyenmő inkarnációját ábrázoló szobornak mell-lapjára vésett”. Ez a felirat úgy látszik Toramána uralkodásának első évében, kb. Kr. u. 484—85. körül készült.

b) A második felirat Kura mellett, a középtartományok Sagar sóhegységében fekszik. Ahogy dr. Bukler idevonatkozó adata „New Inscription of Toramana Shaha” c. dolgozatában megjelöli: „bemetszetett a királyok királya, a nagy Toramana Shaha vagy Shahi Jawla uralkodása alatt. Keletkezése paleografiai alapon a negyedik vagy ötödik századra helyezhető”. Ez a felirat most a Lahore-i múzeumban van.

c) Van egy harmadik felirat is, amely Toramána nevét viseli, de ez nem Toramána uralkodása alatt, hanem fiának, Mihirakulának az uralkodása alatt készült. Ez egy a Nap tiszteletére szentelt templom alappilléreibe építettett bele a Közép-Indiában fekvő Gvalior-erősségében. Most a kalkuttai nemzeti múzeumban van elhelyezve.

II. A Hunok kapcsolatai Perzsiával.

Amiképpen India történetével kapcsolatban tettük, ugyanúgy a perzsiái történeti vonatkozásokat is két nagy periódusra bonthatjuk.

1. Igen régi történeti időszakra és

2. a későbbi úgynevezett Szasszanida-korbeli autentikusabb időszakra.

Már beszéltem máshol az első időszakról, ezért most nem térek ki erre, mivel voltaképpen témánk szempontjából nem is igen jön figyelembe.

A későbbi, autentikus, Szasszanida-korbeli Perzsa történetet illetőleg röviden kimutatom, hogy milyen vonatkozás

volt a Húnok és a Perzsák között. Eme időszak történetéből azt az adatot meríthetjük, hogy a Húnok — más elnevezésük szerint az Eftaliták vagy Haitaliták avagy Hephthaliták vagy amiképen a nyugati és a keleti írók hívták őket, a Fehér-Hunok — először is Transoxaniába jöttek kb. a Kr. u. i 420—35 év körül és számos háborújuk volt a perzsák ellen.

Első háborújuk Behramgoréval volt. Yazdagardnak, Behramgore utódjának három háborúja volt velük és pedig 442—47-ig, 450—51-ig és 454-ben. Yazdagard, aki 454-ben halt meg nem vette figyelembe az ő idősebb fiának, Ferozenak a jogigényét, hanem a második fiát, névszerint Hormuzdot tette örökösévé. Ezért halála után fia, Feroze segítséget kért a hún királytól, akiről Firduszi mint Shah-i Haital és Chagani Shahról emlékszik meg. Egyébként Faghanish a neve. Ennek a királynak a segítségével nyerte el Feroze az ő perzsa trónját. Később Firduszi Ferozenak a hún királlyal való háborúiról szólva az utóbbit Khusnawaznak nevezi és úgy beszél róla, mint a Khagan fiáról. Firduszi szerint Feroze eme Khusnawaz nevű hún királlyal való háborújában elesett. Ilyen módon Firduszi szerint az a hún király, aki őt első ízben segítette trónjára, Faghanish volt, — az a hun király pedig, aki később harcolt ellene, Khusnawaz volt. Egy évvel trónra jutása után Ferozénak nagy éhínséggel kellett megküzdenie, amely hét esztendeig tartott. Eme küzdelemmel járó rendelkezései és az az iparkodása, hogy népén segítsen, olyanok voltak, hogy a mai korbeli hatalmasok legjobbjainak is dicsőségére válnának. Feroze ezt követőleg hareba került az Eftalitákkal és úgy látszik, hogy nem csupán egy háborúja volt velük. Ő maga elesett a legutolsó háborúban. Voltak még ezután is háborúk a Perzsák és Húnok között különböző királyok, és pedig Balash, Kobad, Jamasp és Nowshirwan alatt.

Az események dátumszerinti táblázata.

Alább adom bizonyos események dátumokkal ellátott táblázatát kapcsolatban ama háborúkkal, amelyeket a húnok vívtak a régi idők négy nagy hatalmával, különösen Indiával és Perzsiával. Ez a táblázat jó segítségül fog szolgálni arra nézve, hogy mely időszakban voltak a Húnok a Perzsiával folytatott és több mint száz évnyi időtartamra nyúlott háborújuk alatt Indiával is háborúban.

Események:

Évek:

1200 K. e. A hunok történetének kezdete keleten a Kínai források értesítései szerint, ahogy azt M. Deguignes is megállapította a „Húnok történeté”-ben.

246. K. e. Cheng kínai császár, aki a kínai nagy falat építtette, elfoglalta trónját.
215. K. e. Cheng elüzi a hunokat és megépíti a nagy kőfalat.
209. K. e. Történetüknek első hiteles adatai.
209. K. e. Első császáruk — keleten, Kína szomszédságában — meghalt.
46. K. u. A húnok Tatárországbeli birodalmát feldulatják a keleti tatárok és a kínaiak.
139. K. u. Ptolemeus Claudius, a geografus ír a Xouni Chunikről (Sunni, Chounoi) mint a hunoknak a Dnieper mellett lakó törzséről emlékszik meg.
200. K. u. Dionysius Periegetes a Kaspi-tó partján lakó húnokról értesít bennünket.
372. K. u. A húnok Balamir alatt nyugat felé vonulnak és legyőzik az alánokat, akiket magukba olvasztanak.
374. K. u. Elárasztják az Ostrogothok (keleti góthok) országát.
376. K. u. Balamir vezére lett az ősi húnok azon törzsének, amely Európába nyomult Valens római császár idejében.
- 404—5. K. u. A húnok Uldin alatt megsegtik Honorius római generálist az ostrogothok ellen.
406. K. u. Atilla születése.
409. K. u. Elárasztják Bulgáriát.
- 420—25. K. u. A haetaliták vagy ephthaliták avagy Fehér Hunok Transoxániába érkezése.
420. K. u. Behramgore (V. Behrem 420—438) Perzsia trónjára kerül.
424. K. u. A visigóthok legyőzetése; legyőzik Észak-Itália különböző törzseit.
434. K. u. Ruas vagy Rugulas hún király, akinek Theodosius római császár 14.000 font arany adót fizetett, meghalt és unokája, Atilla lett a király.
441. K. u. Benyomulnak úgy a nyugati, mint a keleti római birodalomba.

445. K. u. Bleda, Atilla uralkodótársa meghalt és Atilla egyedül kezd uralkodni.
- 442—44. K. u. Háborújuk a perzsákkal I. Yazdagard alatt.
448. K. u. Uj, nagy birodalmat alapítanak az Oxus medencéjében.
451. K. u. Atilla a Rajnához vonul és egy hadsereget vezet Közép-Germánián keresztül.
- 450—51. K. u. Másik háború a perzsákkal II. Yazdagard alatt.
453. K. u. Atilla halála. Alaric és ő a Mithraismusra súlyos csapást mértek és így megkönnyítették Európában a kereszténység terjedését.
454. K. u. Ujabb háborújuk a perzsákkal II. Yazdagard alatt.
455. K. u. Első inváziójuk Indiába, amikor is Skandagupta legyőzi őket.
458. K. u. Feroze (458—484) segítséget kér a hunoktól, akik fölött Firduszi szerint Faghána, más keleti írók szerint Khusnawaz vagy Khasnawaz királyuk uralkodott.
465. K. u. A hunok második inváziója Indiába, amikor is bevették Pataliputrát.
470. K. u. Skandagupta meghalt.
472. K. u. Toramánának Mihirkula fia születik.
- 474—75. K. u. Feroze első harca a hunokkal Knusnawaz alatt.
480. K. u. A hunok legyőzése Toramána alatt.
- 484—85. K. u. A Haetalita hunok harca a perzsákkal Sufra alatt.
485. K. u. A hunok ismét elárasztják a Kelet-római birodalmat és 72 éven át állandóan háborgatják azt egészen az 557. évig.
- 84—85. K. u. Az első Iránban keletkezett és Toramána nevét viselő felirat dátuma.
36. K. u. Kobad perzsa király a Haetalita királyi udvarhoz fordul segítségért.

- 497—99. K. u. Kobad második megjelenése az ő királyi udvaránál.
500. K. u. Toramana erősebb rohamokat intéz India ellen.
502. K. u. Toramana halála és Mihirkulának trónrajutása Indiában.
- 503—13. K. u. Kobad perzsa király háborúja a Hactalitákkal.
517. K. u. A Toramana nevét viselő harmadik felirat keletkezése és pedig Mihirkula uralkodásának 15-ik esztendejében.
- 528 K. u. Mihirkula legyőzetése Yashodarma által.
530. K. u. Cosmos Indicopleustes, a szerzetes író, aki Kr. u. 547-ben irt volt, Mihirkulát mint „Gollas“-t említi.
542. K. u. Mihirkula halála.
- 556—57. K. u. Noushírván (I. Chosroes) háborúja a Haetali-tákal, amikor is véglegesen elűzték Perzsiából.

Ez a táblázat bebizonyítja, hogy a húnoknak az ő Perzsia ellen viselt háborúik alatt időközönként ismételtén kiúultak az indiaiakkal való harcaik és megmutatja azt is, hogy Toramána hún király története kapcsolatban állt India történetével és pedig Kr. u. 455-től Kr. u. 502-ig, Toramána haláláig. Eme időszak alatt egyidőben sikereket ért el, máskor meg legyőzetett. Legyőzetett a 455-ik esztendőben, viszont 480-ban ő kerekedett felül. Majd ismét győzött 500-ban is, végül meghalt az 502-ik esztendőben, fiát, Mihirkulát hagyva maga után India elfoglalt területei fölött örököséül.

Toramána invázióinak eme időszaka alatt (455—502), mialatt ugyanis felülkerekedett és uralomra jutott India fölött, Perzsiában — amint fentebb láttuk — Feroze (457—484), fia Balash vagy Palash (484—488), Kobad (488—497), Jamasp (497—499), majd ismét Kobad (499—510) uralkodtak.

Amaz időszak, amelynek feltárására a perzsa történelmet kell segítségül hívunk, a Kr. u. 455. év körüli időre tehető, amidőn ugyanis a húnok Indiát először szállták volt meg, továbbá Kr. u. 480 körül, amikor Skandagupta legyőzte Toramánát. Ugy látszik, hogy 480 után Toramána annyira-amennyire megállapodott Indiában. Ez az időszak (455—480) Feroze uralkodásának ideje volt.

VIII. A székelyek eredete.

Irta: Thury József

(Az onogur-hunok, -avarok és székelyek.)

Részlet. (Erdélyi Múzeum 1898. évf.)

„A székelyeknek Atila hunjaitól való származtatásával, azt hiszem tisztában vagyunk.“

„Ha a krónikás általában csak annyit mond, hogy a székelyek a hunok maradványai, kiket Arpádék itt találtak; vagy ha úgy fejezi ki magát, hogy a székelyek azon hunoknak utódai, kiknek uralma a magyarok bejövetele előtt dőlt meg: akkor a történeti igazságot mondja. Mert *a székelyek valósággal a hunok maradványai, de azoké a hunoké, akiket az idegen írók avaroknak is neveznek.*“

„Tudjuk, hogy az avar nép, mely az 558. évben lépett a történelem színterére s nagyhatalmi állását a IX. század kezdetéig tartotta meg Európában, négy különnevű törzsből állott, úgy mint — a görög írók elnevezése szerint — az *Uar* (Ovar), *khun*, *tarniakh* és *kotzager* törzsekből (Theophylactus Simocatta). Az avarok eredetéről és nemzetiségéről ez az egykorú bizanci író azt mondja munkája egyik helyén (VII. könyv), hogy *ugurok* (ogor-ok), akik föllépésük idejéig a Volga mellékén laktak; más helyen pedig így nyilatkozik: „az abarok, akik eredetükre nézve *hunok* (unnoi), az Ister mellett laknak.“ (I. k. 3. fej.) Hun-ugur nemzetiségüket a VIII. század végén s a IX. század elején élt Theophanes bizanci történetíró azzal a tudósításával bizonyítja mintegy kézzelfoghatóan, hogy nyelvük azonos volt Atila hunjainak nyelvével, minthogy a velük való érintkezésben ugyanazon tolmácsokat használták, akiket az első hunok maradványaival való tár-

gyalásoknál; nem is említve azt, hogy öltözetük és egész megjelenésük teljesen hasonló volt Atila hunjaiéhoz.”

„Az avarok tehát az őket mindjárt eleinte legjobban ismerő nemzetnek, a bizanci görögöknek történelmi irodalma szerint hunok, azaz ugurok voltak, vagyis egyeredetűek és nemzetiségűek úgy Atila hunjaival, mint a magyarokkal. A sinaiak, azután az örmények, görögök és latinul író nyugateurópaiak azokat az ugurokat, illetőleg *on-ugurokat* (un-ugur) nevezték *hungnu*, *hunnu*, *hun*, *khun*, *unn* néven, akik az Altai hegység mögül az I. század végén költöztek a mai kirgiz pusztaságra s onnan a II. és III. században az Ural és Volga folyók mellékére.”

„De nem csupán a régi görög történetírók (Menander, Theophylactus és Theophanes) tartják és nevezik az avarokat hunoknak, hanem a nyugateurópai írók legnagyobb része is, amint ezt már Bél Mátyás és Pray György részben bebizonyították. Ők a következő írókat, illetőleg történeti kútfőket sorolják föl olyanokul, akik az avarokat — első föllépésüktől fogva, de különösen Nagy Károly korában s az avar birodalom bukása után is — vagy egyszerűen hunnoknak nevezik, vagy ilyenféle kifejezéseket használnak: „a hunnok, kik avaroknak is mondatnak,” és az „avarok, vagyis hunnok”. 1. Menander, 2. Theophylactus Simocatta, 3. Theophanes, 4. Paulus Diaconus, 5. Eginhard, 6. Ado, Archiepiscopus Viennensis, 7. Gregorius Turonensis, 8. Fredegarius, 9. a *Historia miscella*, mely 813 évig terjed, 10. Valafridus Strabo, 11. *Annales de gestis Caroli Magni* (névtől Arnulf korában), 12. a *Chronicon Marii episcopi* folytatója, 13. *Fragmentum annalium Francorum*, 14. Poeta Saxo, 15. *Chronicon Hephidani* a 789. évre vonatkozólag, 16. *Chronicon Hildesheimense*, 17. *Chronicon Fuldense*, 18. *Chroni-*

con ex codicc Ms. Bcdae (Beda Venerabilis megh. 735-ben), 19. Chronicon Moissiacense, 20. Annales Nazariani, 21. Chronicon Romualdi Salernitani, 22. Sigebertus Gemblacensis (megh. 1112), 23. Godfridus Viterbiensis, 24. Calanus, 25. Dandolo András évkönyvei, melyek 1280-ig terjednek; de ezeken kívül ilyenek még: 26. Annales Mettenses, 27. Haimo (Gesta Francorum), 28. Conversio Bogariorum et Carantanorum, 29. Annales Sangalonses maiores, 30. Svidas (X. század), 31. Georgius Pisidas (VII. században), 32. Alcuinus (Epistola ad Carolum Magnum 796-ból), 33. Theodulf orleansi püspök 796-ból, 34. a Vita S. Virgilii szerzője 798-ból, 35. II. Eugenius pápa levele 826-ból, 36. Kegyes Lajos diplomája 823-ból, 37. Ravennai Guido geographus."

Mikor ilyenformán azt tapasztaljuk, hogy a VI. századtól fogva a XIII. századig 37 történeti kútfő hunnoknak tartja és nevezi az avarokat, bátran megállapíthatjuk azt az igazságot, hogy tehát a *történelem szerint az úgynevezett avarok éppen olyan hunok voltak, mint az Európában előbb, t. i. 375—453-ig szerepelt hunok.*"

„Ezért van az, hogy a nyugateurópai népek a Baján-alapította avar birodalmat Atilla birodalma folytatásának tekintették és hogy a Nagy Károly korabeli írók azzal indokolják a frank-avar háborút, hogy Nagy Károly vissza akarta fizetni az avaroknak, amit *őseik* Atilla idejében elkövettek a frankokon. — Hogy aztán mi ez az *abar* vagy *avar* név s miért adták rájuk az idegen írók: nem lehet bizonyosan tudni; arra nézve azonban, hogy ez a nép valaha *a b a r* vagy *a v a r*-nak nevezte volna önmagát, egyetlen egy történelmi adatunk sincsen."

„Nem csoda ennél fogva, ha a magyar nemzeti hagyomány és a hazai krónikák nem ismerik külön az avar nevet és népet, hanem a hun

és avar korszak a hun és avar népet egynek veszik, a hunok uralmát majdnem Szvatoplukig megnyújtva.“

„*Ugyanis krónikáink (Kézai és a későbbiek) úgy tüntetik föl a történeteket, hogy Atilla halála és a hun birodalom bukása után Pannonia tíz évig király nélkül maradt.*“

„*Krónikáink felfogása és előadása szerint a hun uralmat a frankok és morvák uralma váltja fel, melyet aztán a magyarok buktatnak meg. Világos, hogy hunokon az avarokat is értik, s hogy szerintük az avarok vereségével végződik az első hun birodalom. Ezért önáluk a magyarok bejövele secundus, nem pedig tertius ingressus.*“

„*A tárgyalt történelmi, földrajzi és nyelvészeti bizonyítékok alapján én a mai erdélyi székelyleket amaz egykor hatalmas nép maradványainak tartom, amelyet az idegen nemzetek avarnak, de leginkább hunnak neveztek. A mai székelység Erdélyben csak egy töredéke a magyarok bejövetelét megért avar népnek: az a része, amely Magyarország területéről a honfoglalás után, bizonyára a X. században és szórványosan talán már későbbben is, Erdély keleti részére költözött; míg a dunántuli és tiszántuli országrészben megmaradt többi avar-székelység idő folytán egészen összeforrtak Árpád magyarjaival. Az a körülmény, hogy az avar-székelység és a magyar nép egyúgyanazon nemzettestnek, az ugurnak két ága, melyek az V. században váltak el egymástól; hogy továbbá úgy az avaroknak a Duna-Tisza mellékén, mint a magyaroknak a mai déli Oroszország területén (Lebediában és Atelkuzuban) szlávok voltak az alattvalóik és dolgozó szolgálk huzamosabb időn keresztül, — s hogy végre az avar-székelységnek nagyobb része összeolvadt, egy nemzetté lön a beköltözött magyarokkal, ez*

magyarázza a mai **székely nyelv egyezését a közmagyar nyelvvel.**"

„Ha összehasonlítjuk **azt a területet, melyen a történeti kútfők és kétszáz helynév tanúsága szerint avar-székelyek laktak a magyarok beköltözése korában** ama helyekkel, hol a történeti tudás szerint Árpád magyarjai megtelepedtek, azt kell következtetnünk, hogy **az itt talált avar-székelyek száma bizonyosan volt akkora, mint a rokon jövevényeké, ha ugyan meg nem haladta azt.** És így a *magyar nemzet* megalakulásához a vezérek és Árpád-házi királyok korában **az avar-székely nép bizonyosan hozzájárult annyival, amennyivel az Árpáddal beköltözött magyarság; s a mai magyar nemzetben bizonyára van annyi rész az avar-székely vérből, amennyi a tulajdonképpeni magyar vérből.**"

Indiai kulacs.

IX. Az ősi kunok. (Zajti F.)

A kunok, hunok, bolgárok fajta-azonossága kétségtelen. A kun-fajta nép, a bessenyők (besenyők), uz-ok (úz-ok) erőteljes népei nemesak a magyar honfoglalás idején, de ötszáz, ezer évvel ennél korábban, — sőt 200—300 esztendővel a Krisztus előtti évszámolás előtt is jelentős szerepet játszanak Ázsia történetében. Amint az ide mellékelt, már egyszerűsített szöveg-egybevető táblázat is mutatja, a „*Kr. e. 1138. eszendőben a kínai császár adót fizetett a Kunoknak.*“

Ezek a kunok voltak az úgynevezett „ősi-kunok.“ Ugyancsak egyidőben játszanak szerepet a velük fajta-azonos „türáni-hunok“ és az eredetileg magyarországi, később kaukázusi és kaspi-menti településű virók (wirók), azaz varc-dáhák, úgy miként a vár-hunok (warkhoniták). Ezekkel a nép-fajtákkal törzs-rokon volt a magyarországi „ős-jász“, indiai települése szerint „jadu“, orosz-pusztai és meotisz vidéki települése szerint a „jazyg“ nép. A „jazyg“ már a Kaukázusban egyesült az Atilla-féle hun-néppel, az „ős-jász“ viszont magyarhoni földünkön egyesült Atilla hun népével, akikkel egy részük átköltözött a Meotisz vidékére, onnan tovább az Ural — Altáj és Aral tájaira. A kun-hun-ban azonban elhatárolva maradt meg fajta-különalakulatuk.

Amikor a mongol hadak elől a *kun- (hun) féle népek*, ezek keretében a *bessenyők, uz-ok* a 13-ik században áttelepedtek a magyar testvérnép körébe, köztük szerepelt az az „ős-jász-fajtság“, amelynek messze terjedő ősi települései egyike az indiai *hatalmas „jadu“ nép*, másika viszont a magyarországi jó nyilas „jazyg-nép“. Csak később, a magyarországi kun település után különült el inkább helyi települése szerint a „*kis-kun*“, a „*nagy-kun*“ és a „*jász-kun*.“

A kun Kr. e. 1200 körül mint hatalmas nép szerepel. Kína adót fizet nekik, de már Kr. e. 2700 körül beszélnek róluk az ősi kínai krónikák hagyományai. Ugyanebben az időben, Kr. e. 2500 körül szerepelnek a Kárpát medencéjében. Magyarország területén azok az ős-skythák, akik a legkomolyabban értékelt mai szakirodalom szerint innen, Magyarország területéről mentek át Kr. e. 2500 és 2000 között Indiába. Kr. e. 2000 és 1500 között állandóbb módon telepedtek meg az Araltóba ömlő két hatalmas folyó, az Oxus és Jaxartes közén. Ez a hely volt az a legősibb haza, ahonnan a skythaság ős-faja Kr. e. 12.000 évvel szerteszóródott Kínába, Indiába, a Sumir területre és Amerikába (a Maya nép).

A Kun népnév

Kunoknak a kínai császár adói

Kínai szöveg
francia fordítása:

Kínai szöveg
latin fordítása:

Wels Williams:
A syllabic dictionary of the Chinese language,
page 494.

Couvreur: Les Quatres Livres
Ho Kien Fu. 1895.

Oeuvres de Meng Tzeu,
p. 329. Livre I. Chap. II. 3.

Kw'un.
Old sound Kun.

In Canton Kwán
and Kw'án
in Swatow K'un
and Kún;
in Amoy K'un,
Hún and Kun;

in Fuhchan K'ung,
Kung and Kong;
in Shanghai
Kw'áng and
Kwáng,
in Chifu Kwán.

Siuén, roi de Ts'i, demanda: S'il y avait une règle à suivre dans les relations avec les princes voisins. „Oui“, répondit Mengtzeu. „Seul un prince humain sait rendre de bons offices à une principauté plus petite que la sienne. C'est ainsi que Tch'eng T'ang rendit service au prince de Ko et Wenn wang aux Kouenn i barbares de l'occident. Seul un prince prudent sait rendre obéissance à un plus puissant que lui. C'est ainsi, que T'ai wang obéit aux Hiun iu, barbares du nord et Keou tsien prince de Jue, obéit au prince de Ou.

Meng tzeu respondens ait: Est. Solus humanus rex est par qui, utens majori regno, officie praestet minori. Ea de causa (quia humani erant) T'ang officia praestitit Ko (regni regulo); Wenn wang officia praestitit (occidentalius barbaris) Kouenn i. Solus prudens princeps est par qui, utens minori regno, obsequium praestet majori. Ideo (quia prudentes erant) T'ai wang obsequium praestitit (borealis barbaribus) Hiun iu; Keou tsien obsequium praestitit Ou (regni regi).

(Némäti Kálmán.)

történelmi régiségéhez.

fizetett Kr. e. 1138. esztendőben.

Kínai szöveg
angol fordítása:

Kínai szöveg
angol fordítása:

Magyar
fordításom:

1. Legge: The Chinese Classics. Vol. II. The Works of Mencius. Oxford, 1895. p. 155. Livre L Chap. II. 3.

Friedrich Hirth: The ancient History of China. New-York, 1908. p. 68. (169.)

The King Hsüan of Chü asked saying „Is there any way to regulate one's maintenance of intercourse with neighbouring kingdoms?“ Mencius replied: „There is. But it requires a perfectly virtuous prince to be able, with a great country, to serve a small one as for instance T'ang served Ko, and King Wan served the Kusán barbarians. And it requires a wise prince to be able, with a small country, to serve a large one, — as the King T'ai served the Hiün-yü, and Káu-ch'ien served Wü.“

It requires a perfectly virtuous prince, he says, (Mencius ed. Legge. p. 31) to be able with a great country to serve a small one, as, for instance, King Wön served the Kun barbarians. And it requires a wise prince to be able with a small country to serve a large one, as King T'ai (Wönwang's grand father 1327 B. C.) served the Hün-yü.

Szjüen, Czi királya kérdezve mondta: „Ugyan van-e valami módja a szomszéd államokkal való köziedesünk szabályozhatásának?“

Mängczö¹⁾ válaszolá: „Van. A tökéletes erényű fejedelem tud szolgálni a magáénál sokkal kisebb fejedelemnek, mint pl. Tang szolgált Konak, s Wön²⁾ király szolgált a barbár Kúnoknak. Viszont az eszes fejedelem tud szolgálni a nálánál sokkal hatalmasabbnak is, mint Taj³⁾ király szolgált a Hun-jüeknek s Kő-czjan szolgált Unak.“

¹⁾ Menczius kínai bölcse a Csón uralkodó család idejéből.

²⁾ Vön király (1184—1135. Kr. e.) atyja volt a Csóu dinasztia alapítójának, Vuvangnak.

³⁾ Taj király (Kr. e. 1327—1231) vagy „A régi herceg“ őse volt a Csóu dinastiának.

X. A „turk“-ok (magyarok) eredete.

(*Constantinus Porphyrogenitus*)

(Fordítás görög eredetiből.)

38. fejezet.

A turkok nemzete régen Chazariához közel szerzett magának lakást azon helyen, mely Lebediának neveztetett első vajdájok nevééről, mely vajdát tulajdonnéven Lebedias-nak nevezték, méltósága szerint pedig, miként az utána való többiek is, vajdának hívták.

Ezen helyen, tehát az említett Lebediában foly a Chidmas folyó, melyet Chingylosnak is neveznek.

S nem nevezék őket akkoriban turkoknak, hanem valami okon Igazi-Sabartok vala nevök.

S a turkok 7 nemzetségből állottak s fejedelmök sem bel-földi, sem külföldi soha nem volt: hanem bizonyos vajdák voltak közöttük, kik közül első vajda volt az előbb említett Lebedias.

S együtt laktak a chazarokkal 3 esztendeig, szövetségeseik lévén a chazaroknak minden háborúikban.

Chazaria fejedelme pedig a chagan, a turkok vitézségeért és szövetségéért Lebedias nevezetű első vajdájoknak egy nemes születésű chazar nőt adott nejül, vitézségének nagy híre és nemzetségének nagy fénye miatt, hogy az tőle gyermekeket szülne.

Azonban úgy történt, hogy azon Lebediasnak ezen chazar nőtől nem született gyermeke.

S a főntebb Kangarnak nevezett patzinakiták, (mert ezen Kangar név nemes és vitéz voltukért ragadt rájuk), a chazarok ellen háborút indítván, és meggyőzetvén, saját földüket elhagyni s a turkok földét megszállni kénytelenítették.

S háború ütven ki a turkok és az akkor Kangarnak nevezett patzinakiták között, a turkok serege meggyőzetett és két részre szakadt.

S egy részök keleten Persia részeiben telepedett meg s a turkok régi nevéen mai napig is Igazi-Sabartok néven neveztetnek.

A másik rész pedig nyugat felé telepedett meg első vajdájokkal és fővczérőkkel, Lebediasszal, az Atel Kuzu nevű helyekre, mely helyeken most a patzinakiták nemzete lakik.

Kévs idő multával ama chagan, Chazaria fejedelme, izene a turkoknak, küldenék hozzá ladikon első vajdájokat.

Lebedias tehát Chazaria chaganjához elmenvén, kérdezi az okot, melyért őt magához hivatta.

S a chagan monda neki: azért hivattunk, hogy miután nemes származású, értelmes, vitéz és a turkok közt első ember vagy, téged nemzetednek fejedelmévé emeljünk s hogy a mi szavunknak és rendelkezteinknek engedelmeskedjél.

S ő a chagannak válaszolva mondá: irántam való jóindulatodat és megkülönböztetésedet nagyra veszem és illő köszönetemet nyilvánítom előtted.

De miután tehetetlen vagyok ily fejedelemségre, nem állhatok rá, hanem van kívülöttem egy más vajda, Salmutz nevezetű, kinek Árpád nevű fia is van.

Inkább ezek közül akár Salmutz, akár fia, Árpád legyen hát a fejedelem s függjön a ti szavatoktól.

Megtetszván ezen beszéd a chagannak, embereket ada mellé s vele együtt a turkokhoz küldé, kik is a turkokkal ez iránt értekezvén, a turkok jobbnak tartották, hogy Árpád legyen fejedelem, mint atyja, Salmutz, mint tekintélyesebb mind észre, mind tanácsra, mind vitézségre nézve igen jeles és ily fejedelemségre alkalmas férfiú.

Kit is a chazarok szokása és törvénye szerint fejedlemmé tettek, fölemelvén őt a pajzsra.

Ezen Árpád előtt más fejedelmök a turkoknak soha nem volt.

S ettől fogva máig is ennek nemzetségéből tétetik Turkország fejedelme.

Bizonyos idő múlva a patzinakiták megrohanván a turkokat, kiűzők őket fejedelmökkel, Árpáddal együtt.

A turkok tehát megfordulván és szállásul földet keresvén, Nagy Moraviába menve, annak lakosait kiűzők és földjökre telepedének, melyen a turkok mai napig is lakoznak.

S ettől fogva a turkok nem folytattak háborút a patzinakitákkal.

A turkoknak azon főntebb említett nemzetéhez pedig, mely keleten, Persia részeiben telepedett le, mai napig ügyvivőket küldöznek ezen nyugat felé lakó említett turkok és meglátogatják őket és gyakran hoznak tőlük választ magokhoz.

A patzinakiták lakhelye, melyben akkori alkalommal a turkok lakoztak, az ottani folyók nevére neveztetik.

S a folyók ezek: első folyó az ú. n. Baruch, második folyó az ú. n. Kuba, harmadik folyó az ú. n. Trull, negyedik folyó az ú. n. Brut, ötödik folyó az ú. n. Szeret.

XI. A kabar népről.

(*Constantinus Porphyrogenitus.*)

(Fordítás görög eredetiből.)

39. fejezet.

Tudni kell, hogy az úgynevezett kabarok a chazarok nemzetségéből származtak.

Ugyanis részükről valami pártütés történt kormányuk ellen és belháború támadván, előbbeni kormányuk diadal-maskodott.

És közülök némelyek leöletének, mások pedig elmenekülének s odaérkezének és megtelepedének a turkok között a patzinakiták földjén.

És megszerették egymást.

És valami kabar néven hivattak.

Azóta a chazarok nyelvére magukat a turkokat is megtanították.

És egész mostanáig megvan ez a nyelvjárásuk.

Ámde tudnak beszélni a másik nyelven, a turkokén is.

Minthogy pedig a harcban kitartóbbaknak és vitézebbeknek mutatkoztak a nyolc nemzetség közül és ők szokták megkezdeni a harcot, legelső nemzetségeknek tartattak.

Van pedig egy, a kabarok három nemzetségén uralkodó vezérük, aki mai napig is az.

XII. Árpád, Turkia nagyfejedelmé.

(Fordítás görög eredetiből.)

(*Constantinus Porphyrogenitus.*)

40. fejezet.

A chazaroktól elmenekült és azoktól eredő nemzetségek közül első a Kabaroké, második Nyéké, harmadik Megyeré, negyedik Kurt-Gyermaté, ötödik Tarjáné, hatodik Jenőé, hetedik Karé, nyolcadik Kazé.

S egymással így megegyezvén, a kabarok a turkokkal együtt a patzinakiták földére szállottak.

S ezután a Krisztust szerető dicső Leó császár által felszólíttatva, átkelének és Simont megtámadván, erősen megverék s előnyomulva Presthlabonig száguldoztak, berekesztvén őt az úgynevezett Mundraga várba és saját országukba visszatérének. Ezen alkalommal Liunti, Árpád fia volt vezérük.

Miután azonban Simon a rómaiak császárával újra megbékélt és bátorságban érezte magát, a patzinakitákhoz küldte s azokkal szerződött, hogy támadjak és semmisítsék meg a turkokat.

S midőn a turkok hadjáratra kimentek, a patzinakiták Simonnal a turkok ellen menének és családjaikat tökéletesen megsemmisítik és az országuk őrzésére hátrahagyott turkokat csútlak kiverék.

S a turkok megtérvén s országukat ily pusztának és feldőlnak találván megtelepedének azon a földön, melyen mai napig lakoznak, mely a szerint, amint föntebb mondva van, a folyók nevei szerint neveztetik.

Azon hely pedig, melyben a turkok előbb lakának, az ott keresztülmenő folyóvíz nevéől Etel és Kuzunak nevezetetik, melyben jelenleg a patzinakiták laknak.

S a turkok a patzinakitáktól kiűzetvén megindulának és megtelepedének azon földre, melyen most laknak.

Azon helyen vannak némi régi emlékek: első Traian császár hídja Turkia kezdeténél, azután Belagrada 3 napi járóföldre azon hídtól, melyben a szent nagy Konstantin császár tornya is van s ismét a folyó mentében van az úgynevezett Sermion, Belegrádától két napi járásra; s ezeken túl a keresztesetlen Nagy-Moravia, melyet a turkok megsemmisítettek s melyen előbb Sphendiplok uralkodott. Ezek az Ister melléki emlékek és nevezetek.

Az ezeknél föntebb eső tájakat, ahol van az egész Turkia szállása most az ott folyó folyóvizek neveiről nevezik.

S a folyók ezek: első folyó a Timeses, második folyó a Tutes, harmadik folyó a Moreses, negyedik a Krisos és ismét másik folyó a Titza.

Szomszédok a turkokkal kelet felé a bulgarok, ahol őket az Istros folyó választja el, mely Danubiosnak is neveztetik; észak felé a patzinakiták, nyugat felé a frankok, dél felé pedig a Chrobatok.

S a turkok ezen 8 nemzetsége nem alattvalói saját fejedelmeiknek, hanem szerződésben vannak, hogy a folyók szerint, amelyik részen háború talál kiütni, egymást egész készséggel és buzgósággal segítik.

S első fejők Arpád nemzetségéből való fejedelem következés szerint és két másik a gylas és a karchas, kik bírói tisztelet viselnek. S van mindegyik nemzetségnek fejedelme.

S tudni kell, hogy a gylas és karchas nem tulajdonnevek, hanem méltóságok.

Tudni kell, hogy Arpádnak, Turkia nagyfejedelmének 4 fia volt: első Tarkatzus, második Jelech, harmadik Jutotzas, negyedik Zaltas.

Tudni kell, hogy Árpád első fia, Tarkatzus nemzette Tebelest, második fia, Jelech nemzette Eselechet, harmadik fia, Jutotzas nemzette Falitzist, a mostani fejedelmet, negyedik fia, Zaltas nemzette Taxist.

Tudni kell, hogy Árpád fiai mind meghaltak, hanem unokái, Fales és Tases és unokatestvérök, Taxis élnek.

Tudni kell, hogy meghalt Tebeles s van Termatzes nevű fia, ki minap tért vissza vendégbarátunk, Bultzusszal, Turkia harmadik fejedelmével és karchasával.

Tudni kell, hogy Bultzus karchas fia Kalesnak, a karchasnak, és hogy Kales tulajdonnév, a karchas szó pedig méltóságnév, valamint a gylas is, mely nagyobb a karchasnál.

XIII. A magyarok haditaktikájáról.

Irta: Bölcs Leó (886—911.)

„22. A sereget a már föntebb eléd szabott módon fegyverezd, különösen minél több íjjal és nyíllal, mert nagy és hathatós fegyver az íj, különösen Saracen (Saracen a Kún) népek és Törökök (Török az Árpád népe) ellen, kiknél a győzelem minden reménysége nyilazásukban rejlik.

23. Mert a nyíllövésben gyakorlott íjászaik ellen, sőt huszáraik lovai ellen is nagyon hatályosak a mi seregünk által lőtt nyílak és az ellenségnek nagy kárt tesznek, nagyra becsült lovaiknak a folytonos nyilazás miatti elhullása s ennek következtében a csatában előszáguldani szerető Saracénok merészségének elmettszése által.

39. A hadmozgalmak, tudniillik az előnyomulások és a hátrálás közbeni visszafordulások ne szemben tétessenek az ellenséggel, hanem oldalukba kell fordulni s hátba kell őket fogni. Mert némely nemzetek, miként a Perzsák is, néha hadrendjüket megbontani nem akarván, hátukat könnyen odaengedik, a mögójük kerültek ellen mintegy futtokban harczolva; de az előttök hátrálva visszavonulók se merészeljenek megfordulva üldözőikkel szembe szállani, minthogy az ezek jól rendezett hadsorára bukkanva, kárt vallanak.

40. Mert némely nemzetek ugyan — mint a Törökök — az üldözésben rendetlenül nyomulnak az üldözöttek után; a honnan az üldözöttek jó rendben hátrálva és visszafordulva őket könnyen megronthatják.

42. Miután azonban a Törököket említők, nem tartjuk czéliránytalannak megmagyarázni, miként rendezik hadaikat

s miként kell ellenőköben rendelkezni, mit azon alapos tapasztalásból tanultunk, midőn mint szövetségeseket használók őket a békeszerződést megszegett és Trákc vidékét beszáguldozott Bolgárok ellen. Míg ugyanis a mi seregeink a Saracnokkal foglalkoztak (Cappadociában Corum erődöt Bölcs Leótól elfoglalták a Saracenok, a Kúnok!): isteni gondviselés Rómaiak helyett a Törököket (Árpád népét!) táboroztatá a Bolgárok ellen, kiket birodalmunk hajóhada a Dunán átkeltökben segített és átszállított s kik a fölfegyverzett Bolgár sereget három csatában keményen megverték.

43. Tehát a Szittya nemzetek úgyszólván egy életmódúak és hadszerkezetűek, sokfejűség alatt és munkátlanul pusztailag élvén, csaknem mindnyájan; csupán a Bolgárok és Törökök ügyelnek minden más Szittya népeknél erősebb hadszerkezetre, rendezett csatákat viselve s egy fedjedlemnek hódolva.

45. Hanem szólunk a Törökök állapotjáról és hadszerkezetéről, mely a Bolgárokétól keveset vagy semmit se különbözik.

Népes és *szabad* ez a (Turk = Magyar) nemzet s minden kényelem és élvezet fölött arra törekvő, hogy ellenségei ellen magát *vitézül* viselje.

46. Ez a nép tehát — mint a mely egy fedjedlem alatt van s melynek vétkeseit főnökeik kegyetlen és nehéz büntetésekkel lakoltatják, nem szeretet, hanem félelem által fékeztetve — a bajt és fáradságot nemcsen tűri, hideget-meleget kiáll s a szükségeseiben való fogyatkozást, mint pusztai nép, föl sem veszi.

47. Nagyon óvatosak és tervöket titokban tartók a Törökök törzsei.

48. S a kedvező alkalmakat gondosan kilicsik s ellenségeiket nem annyira kézzel és erővel, mint csellal, meglepésekkel és a szükségletek elzárásával igyekeznek legyőzni.

49. Karddal, vérttel, ijjal és lándsával fegyverkeznek; csatákban többen közülök kettős fegyvert viselnek; vállaikon lándsát hordanak, kezökben íjat tartanak s mindkettőt a szükséghez képest használják: üzetve azonban a nyilat jobban szeretik.

50. De nemcsak személyük van fegyverben; hanem az előkelők lovai szintén eleiken vassal vagy lemezzel vannak borítva.

51. Nagy szorgalmat és gyakorlatot fordítanak a lóhátról nyilazásra.

52. Nagy csapat jószág, lovak és teherhordó barmok követik őket, részint hogy élelmet s italukra tejét szolgáltatassanak, részint hogy annál többeknek látszassanak.

53. Sánczokba nem szállanak, mint a Rómaiak, hanem a csata napjáig nemzetségek és törzsek szerint el vannak szedelve, lovaikat télen-nyáron folytonosan legeltetve. Háború idején a szükséges lovakat török sátraik közelében őrzik a had rendezkedéséig, melyet éjjel szoktak megkezdeni.

54. Őrseiket távolban, de egymáshoz közeire állítják, hogy könnyen meg ne lepethessenek.

55. Csatában nem rendezkednek Rómaiak módjára három osztályba, hanem különböző csapatokban ezredenként állanak össze s a csapatok egymástól oly kis távolra állanak, hogy az egész hadrend egynek látszik.

56. Van a hadrenden kívül fölösleg erejük is, melyet titokban kiküldenek az ellenök gondatlanul táborozók ellen vagy nyomott hadosztályok segélyére. Podgyászuikat a hadrend mögött, attól jobbra vagy balra mintegy 2000 lépés távolban tartják, hagyván a mellett is egy kis őrséget.

57. Gyakran a fölösleg lovakat összekötözve hátra, azaz a hadrend mögé állítják annak védelmére. Hadrendjük tagjainak mélységét, azaz a sorok számát, határozatlanul intézik; minthogy jobban ügyelnek a hadsor tömörségére, mint mélységére s az arezot egyenlően és sűrűn állítják.

58. Leginkább szeretik a távolról csatározást, az ellenség cselbe-ejtését és bekerítését, a színlelt hátrálásokat és visszafordulásokat és a szétszórt csatározást.

59. Ha elleneiket megszalasztják: mire sem ügyelve, ki-méletlenül nyomulnak utánok, nem gondolva másra, mint az üldözésre, s nem érik be — mint a Rómaiak s más nemzetek — a kellő üldözéssel és a vagyon zsákmányolásával, hanem mindaddig nyomulnak, míg az ellenséget teljesen szét nem verik, erre nézve minden módot felhasználva.

60. Ha ellenségeik közül némelyek erdőségbe menekülnek, szorgosan kiokoskodva igyekeznek őket a lovak és emberek szükségleteiben szorultságba hozni s folytonos megszállásban tartják, hogy ezek szűke miatt ellenségeiket kézre keríthessék vagy kényők szerint egyezsége bírják. Először könnyebb föltételeket kívánnak, s ha ellenségeik ráálltak, más nagyobbakat toldanak hozzá.

61. A Törökök e szokásai csupán annyiban különböznek a Bolgárokéitól, a mennyiben ezek a keresztény hitet elfogadván, a Római erkölcsökhöz egy keveset hajlottak, elvetvén egykori hitetlenségekkel pusztai életmódjukat.

62. Ellenökre van a Törököknek háborúban a legelő szűke: nagy lévén barmaik száma, miket magukkal hordanak.

63. Útközet alkalmával tömegbe rendezett gyalogság legjobban megronthatja őket; ők ellenkezőleg, huszárok lévén s lovaikról le nem szállhatván, mert gyalog megállani sem bírnának, mint a kik lóháton növekedtek föl.

64. Ellenökre van a sík pusztá vidék is és a tömötten rendezett s őket szakadatlan üldöző lovasság is.

65. Ellenökre van a kézviadal nehéz gyalogsággal és a biztosan történt éjjeli megtámadás úgy tudniillik, hogy a megtámadók egyrésze hadrendben, másrésze rejtekben legyen.

66. Nagyon szomorítja őket, ha közülük némelyek a Rómaiakhoz pártolnak. Azért nehezen veszik, ha valaki tőlük elpártol.

68. Ha valaki csatába akar velük ereszkedni, mindennél inkább arra ügyeljen, hogy gondosan és kis távokra szakadatlanul állított őrsői legyenek; aztán balsors esetére előre gondoskodják, hogyha ellenök harczolva meg kellene futamodnia, szerencsétlenség esetére legyen valami erősített helye s oda néhány napi eleséget vigyen, ha lehet a barmoknak is, de az embereknek minden esetre leginkább vize legyen. Aztán a podgyászt is úgy rendezze, mint az erről szóló fejezetben mondtam.

69. Ha gyalogsággal vegyes táborod van, legkivált az első csatában, mialatt a sereg ezen néppel megismerkedhetik, azonként rendezd, mint már másutt mondtam, hogy t. i. a lovasok a gyalogság mögé legyenek állítva.

70. Ha pedig az ellenök rendezkedők csupán lovasok, még pedig azok ereje ellen harczolni képesek, azokat is a hadrendről szóló előadásban foglalt e módon rendezd.

71. Két oldalt számosabbakat helyezz s a legjavát. Ezek mögött elegendők az úgynevezett védlovak vagy segédlovak. A száguldozókat vagy előcsatárokat 3 vagy 4 nyíl-lövésnél továbbra ne bocsásd üldözés közben a védőktől s ne engedd utánok száguldozni, és mindenkép azon légy, hogy lehetőleg sík és nyílt téren rendezd a hadsort, hol sem sűrű erdők, sem emelkedettségek, sem mélyedések nincsenek, a Törököktől terveztetni szokott cselek miatt.

72. Az őrsöket kellő távokra a hadrend mindnégy oldalára kiállítsd.

73. Ha lehető, jó: ha a hadrend mögött valamely gázolhatatlan folyó, meredekség vagy mocsár van, hogy a hát biztosan fedezve legyen.

74. S ha a csata jól üt ki, nem kell mohón utánok nyomulni, sem gondatlanul üldözni, mert ezek első csatában meggyőzve, más népek módjára nem hagynak föl a harcczal, hanem míg csak erősen le nem veretnek, sokképen igyekeznek elleneiket megejteni. Ha vegyes a sereg s több a gyalogság, ez esetben szükség a barmok eledeléről is gondoskodni, mert a közel ellenség lovasai a takarmány összehordását engedni nem fogják.

75. A Törökök e hadszerkezete és jelleme a *Holyárók* tói — mint mondtam, — némi csekélységekben különbözik, egyebekben azokéval egyezik.

76. Nem azért írtam ezt, mintha a Törökök ellen fogna hadakozni, mert nem is szomszédaink, nem is ellenségeink most, sőt inkább a Rómaiak alattvalóiként igyekeznek mutatkozni.

77. Hanem, hogy tudhasd vezér! a különféle hadszerkezeteket és hadműködéseket s azokat kellő alkalommal tetszésed szerint használhasd."

XIV. A IX. Gergely idejében feltalált Nagy-Ungária dolgáról (de facto Ungariae Magnae) Rikhard prédikátor rendbeli szerzetestől.

Ford.: Szabó Károly.

"A keresztény „Ungárok Tettei“-ben találtatott, hogy *van másik Nagyobb Ungária (= Ungaria Major)*, melyből a hét vezér népeivel kijött vala, hogy lakóhelyet keressenek maguknak, mivelhogy földjök a lakosok sokaságát eltartani nem bírhatta

Kik is miután sok országot bejártak és lerontottak, végre azon földre jövének, melyet most Ungáriának hívnak, akkor pedig „Rómaiak Legelője“-nek neveznek vala, melyet a többi földek közül lakhelyöül választának, meghódítván azon népeket, melyek akkor ott laknak vala. Holott végre első királyuk Szent-István által keresztény hitre térítettetek; — az előbbi Ungárok, akiktől ők származtak volt, hitetlenségökben megmaradván, amint mai napig is pogányok.

A prédikátor barátok tehát, miután ezeket az „Ungárok Tetteiben“-ben megtalálták, azon Ungárokat, kiktől való származtokat megértették, megsajnálván, hogy még mindig a hitetlenség tévelygésében maradtak, elküldének 4 barátot, hogy keressék őket az Úr segélyével akárhol találhatnának reájok. Tudják vala a régiek írásaiból, hogy Keletre vannak; de hol vannak? teljességgel nem tudják vala.

Az említett barátok tehát, kik el valának küldve, magokat sok fáradságnak kitéve, tengeren és szárazon őket 3 esztendőnél tovább keresték volt, de mind emellett sem találhatták meg az utak veszedelmei miatt, egyikök egy Ottó nevű pap kivételével, aki csak kereskedő név alatt boldogulhatott. Ki is a pogányok bizonyos országában találta néhányat

azon nyelvűt, kik által értesítve lön, mely tájon lakoznak vala, de tartományukba be nem menc, hanem visszatért Ungáriába, hogy több barátot vegyen maga mellé, kik vele visszaszamenvén, azoknak a keresztény hitet hirdessék. Azonban a sok fáradságban eltörödvé, visszajötte után egy hét mulva, miután keresésekre minden utat megmagyarázott, a Krisztushoz elköltözött.

A prédikátor barátok aztán óhajtvá a hitetlenek térítését, az említett nemzet keresésére 4 barátot küldének, kik társaik áldását véve, szerzetes öltözköket világival váltva föl s szakállukat és hajukat pogány módra növelve, Asszán, Bolgárországon és Románián keresztül Ungária mostani királyának, Bélának kíséretével és költségén Konstantinápolyig jutottak. Itt tengerre szállván, 33 nap mulva azon földre, melyet Szikhiának neveznek, jutának, kiknek fejedelme és népe magát kereszténynek vallja. Innen 13 nap átkelének. S ott azon földre jutának, melyet Alániának neveznek.

Ezen helyről a barátok nem kaphatnak útítársakat a Tatóroktól való félelem miatt, kiket szomszédoknak mondanak vala; miért is kettőjük visszatérvén, csak a másik kettő maradt ott. S azon földön a legnagyobb szükségben 6 hónapig időztek, mi alatt sem kenyérük, sem vizen kívül más italuk nem vala. Hanem az egyik fölszentelt barát kanalakat és holmi mást készített, miért néha-néha egy kis kölest kaptak, melyből csak nagyon vékonyan éldegélhettek. Azért is elhátározták, hogy kettőt maguk közül eladnak, kiknek árán a más kettő kezdett utat megtehesse, de nem akadtak vevőre, mivel szántani, vagy őrleni nem tudtak. Miért is a szükség-től szorítva, ketten közülök azon tájokról Ungária felé visszatértek, a más kettő pedig ott maradt, nem akarva a kezdett utat abbahagyni.

Végre ezek némely pogányok társaságában útra kelve, a pusztá sivatagján, 37 nap folyvást menének, mi alatt 22 hamu alatt sült kenyérrel éltek s az is oly kiesiny volt, hogy 5 nap alatt nem is jóllakásra telieességgel megehették volna.

Ahonnán a barát, ki bár egészséges, de erőtlen vala, társát nagy hajjal és keservvel, de mégis örömet vitte ki a pusztából. A beteg barát pedig jobban sainálva egészséges társát, mint magát, annak gyakran mondja vala, hagyja őt, mint halottat és haszontalan tökét a pusztában, nehogy vele bajlódva, Isten munkáját mellőzze. Ki azonban ebbe sehogy nem egyezett, hanem vele az úton mind halálig hallódott.

Átkelvén a pusztán minden út vagy ösvény nélkül, harminchetted nan a Szaracének földjére, melyet Velának neveznek, Bunday városába érének, hol telieességgel nem kaphattak senkinél szállást, hanem a mezőn kellett maradniuk esőben, fagyban. S a barát, ki egészséges volt, magának és beteg

társának a városban naponként alamizsnát keres vala. És mind italban, mind egyébben kaphatott is, kivált a város fejedelmétől, ki megértvén, hogy keresztény, örömet nyujt neki alamizsnát.

Innen más városba menének, ahol az említett beteg barát, Bernát nevezetű, egy szaraczen házában, ki őket Isten nevében befogadta, az Urban cinyugovék és ugyanott el is temettetéek.

Azután Julián barát, ki maga maradt, nem tudván hogyan boldogulhasson, egy szaraczen pap és neje szolgájává lön, ki Nagy-Bolgárországba vala indulandó, hova együtt el is jutának. Nagy-Bolgárország nagy és hatalmas ország, gazdag városokkal, de mind pogányok. Azon országban közönségesen beszélik, hogy nemsokára keresztényekké kell lenniök s a római egyház alá kell vettetniök, de napját, mint mondják, nem tudják, mert csak úgy hallották bölcseiktől.

Azon országnak egy nagy városában, melyből mint mondják, 50 ezer harcos áll ki, a barát egy *ungár asszonyra akadt*, kit azon földről, melyet keres vala, azon tájra adták volt férjhez. Az megmagyarázá a barátnak az utat, melyen majd menjen, állítván, hogy két napi járóföldre magokat az Ungárokat, kiket keres vala, kétség nélkül megtalálhatja. Mi úgy is történt. *Mert megtalálá őket a Nagy-Ethll folyó mellett. Kik őt látva s hogy Ungár megértve, megérkezten nem kissé örvendenek, körülhordozván őt házanként és falvanként s keresztény véreik királyáról és országáról híven tudakozódván. És bármit akar vala nekik, akár a hitről, akár egyébről előadni, a legszorgalmasabban hallgatják vala; mivel nyelvök teljességgel ungár vala; és megértik vala őt és ő azokat.*

Tudják a régiek hagyományaiból, hogy azon Ungárok tőlük származtak, de hogy hol vannak, nem tudják vala.

A Tatár nemzet szomszéd velök. De ezen tatárok hadakozván velök, nem győzheték meg őket hadban, sőt az első csatában ők győzték meg azokat. Miért is feleikké és társaikká választák őket s így egyesülve, 15 országot pusztítottak el egészen.

Az Ungárok ezen földjén találkozott a nevezett barát Tatárokkal és a tatár fejedelem követével, ki tud vala ungáruul, oroszul, kunul, németül, szaracénul és tatáruul. Ki is azt mondá, hogy a tatár sereg, mely akkor oda őt napi járóföldre vala, Németország ellen akar menni., hanem más sereget várnak vala, melyet a fejedelem a Perzsák pusztítására küldött.

A barát mindezt megértvén, jöllehet az Ungárok kérték. hogy maradion, nem határozta rá magát, mert elgondolja vala, hogy ha ő rövid időn el találna halni, vagy bete-

gesedne, munkája füstbe menne, minthogy sem maga nem boldogulhatna köztük, sem az Ungáriabeli barátok nem tudhatnák, hol van azon nemzet.

Midőn tehát vissza akart térni, azon Ungárok öt egy másik útra taníták, melyen hamarabb haza juthasson. S megindula a barát hazafelé 3 nappal Keresztelő Szent János ünnepe előtt s útjában mind szárazon, mind vizen, néhány napot pihenve, Úr születése után másodnap lépe be Ungária kapuján."

XV. Az indiai „Hunzák“.

írta: Dr. Tóth Jenő. (1913)*

„Kásmirtól északra, a Hindus folyó tulsó partján fekszik *Hunja föld*, a *hunzák* és *nagarak* országa. Ázsia szívében, messze a vonatjárta műveltebb indiai részekről él ez az érdekes néptöredék, az egykori *yuétik*, a *fehér-hunok* egyik késői maradványa.

Ősi birodalmuk a mai Pandzsábra, a katiavári részekre, Bengálra terjedt, nyugat felé Afganisztánra, Beludzsisztánra; réges-rég leolvadt az angol fennhatóság alatt álló mostani kicsi néptörzsre.

Mikor a *yuétik* elhagyták ősbibb hazájukat, Kanszu tartományt, két részre szakadtak. Egyik részük a *nagy yuetik* Dzungárián keresztül Bactriába vonult a legyőzött tokhárokkal egyetemben. — A kis *yuetik* Bodjulországtól (Tibet) észak-keletre húzták meg magukat, onnan ereszkedtek le Észak-Indiába és egyesültek testvéreikkel. Ők teremtték meg az indo-seytha biro-

*) Többek közt megvásároltam dr. Tóth Jenő indiai vonatkozású irodalmi hagyatékát, amelynek tartozéka 8—10 ehhez hasonló, már ujságokban közzétett cikk, — 5—6 kisebb indiai témájú novella és egy kb. 20—24 ívnyi kötet kézirata mely 1300 indiai ott gyűjtött magyarral rokon szót tartalmaz. Hiszszük, hogy a most megindított sorozat keretében alkalom adódik mejelentetésére. Zajti.

dalmat a Seleucus Nikátor által alapított Indo-Bactria vagy Táhia helyén.

A fehér-hunok mint nomádok érkeztek új hazájukba, gulyákat hajtottak maguk előtt, letelepedve átvették az indo-görög műveltséget. Az ó-görög betűkből az Asóka-karakterű írás alakul ki. A görög művészet, műveltség megfinomítja a yuetik nyersségét. Megjelennek a viharasok, stupák, sziklatemplomok és a különféle csodás építkezések, amelyek Asóka király hatalmát hirdették, a buddhista hunok öserejét.

A Kr. u. időszakban a Kharor melletti szerencsétlen ütközet után hazájukat kénytelenek elhagyni, újólá mint nomád nép tűnnek fel a dél-oroszországi síkságon és onnan indulnak az európai haza meghódítására.

Azon kevés szittyá emlék közül, amely a hunok ősi fénykoráról beszél, felemlítendő Szúrja napisten gránitkőből való szoborsorozata, amely a Calcuttai múzeum kőosztályában látható.

Ha szemügyre veszünk egy ilyen szobrot, úgy rögtön észrevehetjük Szúrja isten cifrított szárú csizmáit, egyenes kardját, mentéjét, süvegét. Az ágyék körül futó ékszeren levő kétszemű szívalak nagyon is figyelemre méltó. Mellette két scytha király áll rövid ingben, szoknyagatyában. Kunkorodó bajuszuk van és ős scytha fővegük.

Két oldalt amazonok nyilaznak. Öltözetük rojtos szárú csizma, a férfiakéhoz hasonló szoknya és ékszer. Szép termetük felső része szabad, puzdrával a hátukon. Nékik is süvegük van, hajuk befonva a vállaikra omlik. Különb az egész csoport kocsin van ábrázolva alul hét rohanó lóval. Felül virágfüzéres nemtők lebegnek. Phochus napisten rohanó fogata jut eszünkbe e szobor szemléleténél, de a seythák napistene régibb, mint a görög Phoebus.

Kínai diszkapu.

A szanci-i sztupa kapuja.
(India. Kr. e. 150.)

Őstelepülés Madsar
városnál. (Kaukázus.
Kr. u. 528.)

Egy fehér-márványhegyből lefaragva 7 ilyen templom.
(India, Kr. u. 600.)

A diszsátor Belső-Ázsiában.

A barolli-i esküvői templom. Fehér márvány.
(Kr. u. 1000.)

Díszfaragás, fából. (India)

A hun templom oszlopzata. Fehér márvány.
(Barolli, Kr. u. 900.)

III.

építettek Indiában, a Turániak (= skythák, hunok) építették.“

A szeker márványból kifaragva. (Kerékek.)

Ugyanaz, felsődíszszel, kerekek nélkül. (A 7 templom egyike.)

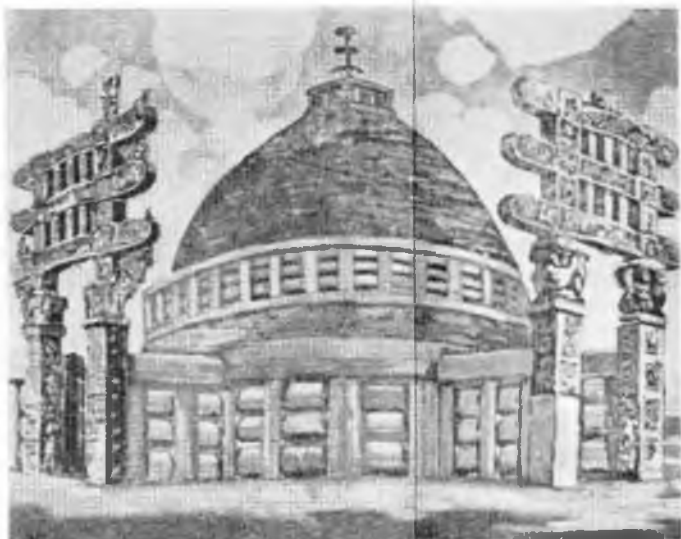
Ázsia pusztáin.

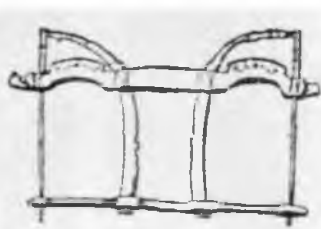
Fejedelmi díszfogat.

Az udaipuri fejedelmi palota.

Indiában. (A szanci-i Buddha- emlék. Kr. e. 150.)
(A kapuzaton a járom utánzata.)

1. A vonuló tábor.
(Legfelül pajzsok.)
2. A járom.

A barolli-i ősi márvány
hun templom.
(Kr. u. 700.)

Indiai faragás. (Fehérmárvány.) Fafaragású templom. (India.)

Az Ar-Buda-i fehérmárvány-
templom kupolája

Tervezte: Zajti Ferenc.

Itt említem meg Kaniska király szobrát, melyet Radha Krisna talált meg Mat község határában. Mentében van és hosszú gilgiti csizmában. Egyenes kardot visel, amilyent a nagy mogulok hordtak. A szobor sanscrit felirata hirdeti, hogy „Kaniska király őfelsége.”

* * *

A hunzák népe feloszlik a *shin*, *jászkun*, rono és *jász-osztályokra*. A *jász-kunok* népe a legősibb földbirtokos osztály; így ismerik őket. Kászt neveik a következők:

Bhat,
Lón,

Dar,
Vai,
Bagá,

Ratez,
Thókr,

Katlan-vidéki Kászt:

Lakai,
Battash,
Kappás,

Sófi,
Sarfi,
Láífi,

Hámdi,
Wahdi,
Zaidi.

A *nagirok* önmagukat borisóknak nevezik. A gilgitieket *giltótenak*, a ladakbelieket *Bólt* névvel jelölik, a kis tibetieket *balótzoknak* hívják. Család és férfi neveik közül egynéhány:

Holló,
Shóya,
Birgósi,
Sebhos,
Darves,
Toli,
Szekero,
Dadáseyn,
Duduk,
Zahir,
Szapáro,
Balesha,

Szakár,
Sangó,
Bultse,
Lassu,
Zamiro,
Bakk,
Bóti,
Szaban,
Malek,
Shatong,
Tamashavek
Bekk,

Tash,
Tor,
Mirák,
Mára,
Aljass,
Sáriki,
Batsa,
Bebong,
Dalósa,
Abadi,
Tongi,

stb., asszony, leány nevek:

*Rozila,
Tsobilla,
Tóni,*

*Bibi,
Rézi,
Szuka-bai,*

*Kurtsuma,
Dadosi,
Bárai, stb.*

A hunzák jó és rossz szokásai közül kiválik az, hogy nagy borivók, vallásukkal nem sokat törődnek, amennyiben azt tartják meg, a mi nekik jólesik. Náluk az asszony egyenrangú a férfivel, nem úgy, mint a hinduknál, akik valósággal megvetik a gyengébb nemet. Szeretik a táncot; nemcsak nézik, mint keleten szokás, hanem maguk táncolnak gyors ütemben, tempóban. Sőt a hunza menyecske önmaga választja a táncost. Rendesen *duták* (duda) avagy tárogató-féle zeneszó mellett mulatnak. Van külön csatatáncuk is. A hunzák csatakiáltása: *sza deá, huj, huj deá*. Az egyik kiáltó szavuk *sha*, egy másik *le, ley*, a harmadik *tsáké*. Készen áll a *tsalé*, csákó hajsza, amikor a béres gyerek nőgatja az örök szántás közben.

A hunzák népszokásait érdemesnek tartom arra, hogy elmondjam. A keresztelési ceremónia nem áll sokból. Az egy-két hetes *shudár* (gyermek) fülébe mondják háromszor az isten nevét, ezt a nevet azután nem hallja többé egész életében. Ez a kevés ceremónia is ivással van egybekötve.

Az eljegyzés abból áll, hogy a leendő vőlegény elhelyezi handsárját és egy kivájt tököt, a mi borral van töltve a menyasszony háza elé, ha elfogadták, kész az egyezés. A lakodalom a vőlegény házában kezdődik. A vőlegény apja ajándékot ad a menyasszony apjának, rendesen ékszert, ruhát avagy ezüstpénzt. Ezután a vőlegény tizenkét barátjától kísérvé a menyasszony háza elé megy zeneszóval, ahol megállapodnak. A leendő

anyós valami lángos-félét hoz ki nekik, majd visszaküldik ajándékkal. Ezután a vőlegény részéről jelenti az egyik szószóló ékes rigmusokban, hogy a ceremónia vegye kezdetét. A vőlegény anyja süteménnyel az ajtóba áll és a vőlegény a házba lép. A vőlegény a menyasszony jobb oldalára ül. A menyasszony bátyja kérdezi: „Nohát beléegyezel-e sógor a házasságtokba?” Mire ismét a mulah (pap) kérdi háromszor, hogy meg vannak-e elégedve egymással, olvassa az imádságot és végzi a ceremóniát. Ezután kezdetét veszi a tánc, evés, ivás. A főétel a *dauro-laksa* (kása-féle), a nyárson sült hús, kenyér és bor. A hunzák népe jól ismeri a borkészítés módját. Kádban tapossák a szőlőt, ahonnan földbe ástott kádba folyik a must. Egy lazán odarakott kővel letakarják. Három hónapig erjed és csak azután isszák.

Régi szokás, hogyha a vőlegény messze megy a menyasszonyért, tegeztt és nyilat visz magával. Mikor a menyasszony háza közelébe ér, háromszor lő visszafelé azon irányba, amerre az ő háza fekszik.

A második napon a vőlegény házába viszi a menyasszonyt, ilyenkor az ara sír a házbeliekkel. A vőlegény kezénél fogva vezeti az ajtóhoz. Ha a menyasszony húzódozik és sír, akkor a kíséret énekbe fog. Sólyommadárhoz, erdei patakhöz, sápadt virághoz hasonlítják és vigasztalják.

*Jöjj elő sólyomnak leánya,
Jöjj ki, miért késlekedel,
Jöjj ki atyád sátrából,
Jöjj és ne maradj el sokáig.*

*Ne sírj, óh, vizek tündére,
Ne sírj, mert színed változni fog,
Ne sírj, mi szeretünk téged,
Kik bátyáid vagyunk tenéked.*

*Ne sirj, arcodnak üdesége szintelen leszén,
Óh, ne sirj, te atyád kedveltje,
Zokogásod arcod haloványra festi.*

Ezután a vőlegény nyeregbe emeli menyasszonyát és elvágat vele. Ekkor már elfeledte mátkája a könnyeket és boldogan mosolyog.

A hunzáknak van érzékük a mélyen érző szerelem iránt. Ők nem ismerik az indiai kényszerházasságot. A fiatalság rendesen a mezőn avagy ünnepségek alkalmával ismerkedik meg.

A hunza leányok nagyon csinosak, sőt szépek is. Nemes metszésű arcélük, világos testszínük, karcsú termetük szépségekké avatják őket. Hajuakat simára fésülik, két oldalt apró tincsekbe fonják. Mellényke félét viselnek, a neve *ing*. Fejükön *pártsin* (párta) van, mely náluk főveg számba megy. Szoknyát (*lenga*) viselnek, melléje csizmát pirosat, avagy *kapsát* (cipellő-félét).

A férfiak viselete atilla-féle ruhadarab, csizma, *csákóti* (*nadrág*), pörge kis kalap avagy magas turbán. A rövid ing borjuszájjal, a gatyaféle szintén viselet.

Ha valaki *silán* (beteg), úgy elbúcsúzkodik övéitől, a mi ivás nélkül ismét csak nem lehet meg. A temetés előtt a testet megmossák. Síró asszonyok jajgatják, éneklük a megholt erényeit, akiket e célra felfogadtak. A másik helyiségbe pedig öblös búposokból (kancsó) merítnek erőt az atyafiak, dicsérik az elköltözöttet. Ezután vagy eláznak vagy *maré és birgáeti* (marakodás és birkozással) végzik a napot a megholt tiszteletére.

A megholtat utolsó útjára vinni érdem. Legalább a hunzák emigyen tartják. A holtat két rúdra helyezik, amely egymáshoz van más kettővel erősítve. Az asszony körülbelül hatvan lépésre követi a menetet, azután haza megy sírni. A kiváló halott fából avagy kőből faragott emlékfélét

kap, mely néha cifrázott. A temetés után következik a *tor*, evés, ivás a halotttiszteletére. Vannak búcsújáró helyeik is. A szent hely keletkezése egészen unikum a maga nemében. Valami szent férfiút csaltak maguk közé, ígérve neki fűt-fát egyenesen azon célból, hogy megöljék. Így keletkezett két szent helyük, ahol összegyülekeznek, aminek ismét csak ivás-evés a vége.

Ünnepségeik alkalmával a *tsakurak* (legények) adják a szépet a lányok előtt. Rendesen a falu melletti tisztáson játszanak valami bárányfarkas-félét, énekelnek, mesélnek. Nagyon szép balladáik és énekjeik vannak. Szeretik a találós kérdéseket. Este tűz mellett mesélnek az ősről, szépséges királylányokról, a démonokról, stb.

A *jászkunok* földbirtokos osztály, ugyancsak a shin-osztály is, olyan nemes félék. Általában a földműves és baromtenyésztés a főfoglalkozás. A *tárkán* (lóistálló) és *guyát* (marhaistálló) körül a *gava-tsárók* (bojtárok) foglalatoskodnak. A juhász-(juh) bojtárok itt is híres legények. A *dékánok* (parasztnok) szintén földművelők.

Azelőtt 50—60 évvel még reá ütöttek a békés kirgizekre az egyes hunza törzsek. Elszedték áruikat és így vagyonosodtak meg. Sőt hadakoztak folytonosan a szomszéd népekkel. Sok jó jászkun hagyta ott néha a foga fehérét, ahogy megénekeltek a vándor-cimpolyások. Az sem az utolsó ám, mikoron Gézáfkán jászkun vitézlő asszonyaival verte le a meghátrált ellent.

Ereszes-tornácos házakban laknak. Kúpos vityillókban a pásztor. Említésre méltó az itt-ott fennálló, fából készült templom-féle. Külön áll a toronyláb és a fazsindelyes templom. Láthatjuk Kásmirban és Kásmirtól lefelé Csamba vidékén, ahol a sahói templom megkapó példány. Szintén tornácos-ereszes háznak vehetjük az utóbbit.

A hunza falvak nevei szintén jól hangzanak:

<i>Tsorbán,</i>	<i>Dainter,</i>	<i>Tolti,</i>
<i>Budaless,</i>	<i>Goltore,</i>	<i>Aptsai,</i>
<i>Mukátsáki,</i>	<i>Irsád,</i>	<i>Jaglóth,</i>
<i>Sékvár,</i>	<i>Darvas,</i>	<i>Hun-Lós,</i>

stb., folyónevek:

<i>Botoga,</i>	<i>Baltit,</i>	<i>Sajók.</i>
----------------	----------------	---------------

Hegynevek:

<i>Tsók,</i>	<i>Derentsi,</i>	<i>Alsó-Madárkusi</i>
<i>Harangási,</i>	<i>Boaltár,</i>	<i>Madsarnáth.</i>

*

Az indiai rádspotok Jenu és Csoán törzse, az afgáni *faludi* és *huszáridsái* törzs, a határszéleken élő *Kari*, *Kazi*, *Mazur*-törzsek szintén rokonszámba mennek. Ide sorozhatók a *komók*, *dsátok* és a *kaggarok* népe, a kásmiri *tográk*, akik hazájukat *tugárnak* nevezik. Ugyancsak messzebből, a nepálországi *magarokat* is ide számíthatjuk, akik Indiából szakadtak fel Nepálba. A burmaországi *sángók* és *hri-kunok* stb. szintén érdeklődésre tartanak számot.

*

Csillagos éjjel lobogó tűz mellett hallgatom egy rádzsputi bárd vitézi énekét, el-elgondolkodom rajta. Megelevenedik a láthatár a pandzsábi ködös messzeségben: sikoltó harci mének, riadó vitézek zúgnak tova, messze nyugat felé. Talán Csaba királyfi megyen ismét segítségére hunmagyar, székely véreinek.

Befejező sorok.

Különösebb értéke egy könyvnek: határozott körvonalozása és megvallása annak, amit hisz és amit tud; viszont a magyar könyv nagyobb értéke: minden ízében megnyilvánuló feltétlen magyar szeleme. Az ilyen követelményeknek megfelelő könyv valóban fokozottabb bizalmunkat érdemli.

A sajtó alól most kikerülő ez a könyv a magyar östörténet keretében adódott megannvi megoldandó feladatot határozott állásfoglalással tárja az olvasó elé. A könyv célja főbb szempontok szerint:

1. A nemzeti öntudat helyreállítása.
2. A Kárpát-medencének a magyar fajta által történt ősi és folytatólagos birtoklása tényének a tisztázása.
3. A magyar testvértelenség és rokonalanság „b o m l a s z t ó h i t é n e k” a kiirtása.
4. Az „ú j a b b m a g y a r e z r e d é v” célkitűzésének és biztos irányának határozott tételekkel való megjelölése.

... Kérdés, hogy a könyv elolvasása után ugyanezekre a gondolatokra eszmélt-e rá minden olvasó?

Ha igen, ez máris igazolása hozzánktartozásának!

Amennyiben maga igaz hiteként meg is vallotta önmagában, — önmagának — ettől a pillanattól kezdve kötelezettségévé vált „a m a g y a r s á g

lelkiségének újjáépítéséért vándó harc. Az egészséges lélek azután majd megépíti a maga számára az egészséges testet, — életterével és életkeretével egyben.

Harcunkat abban az önzetlen szellemben kell megharcolni, melyben e mű „névtelenjei“ is alkotócrejű együttműködéssel ennek létrehozataláért oly sokat munkálkodtak s a győzelem nem fog elmaradni.

Tevékenységünk egyik ösztönös mozgatója az a tudat, hogy *nehéz dolog bár magyarnak lenni, de nem lehetetlen!*

Minden jó szándék bizonynyal valóra válik, csak amit cselekszünk, azt t e g y ü k :

Ösi szittya hittel,
Ösi szittya módon,
Ösi szittya erővel!

Nemzetünk hősi küzdelme, ahogy erre a népek sorsát irányító gondoskodás rávezette, nem más népekért történik mától, *de tiszta ösztönös faji-életünk, magyar fajtánk lelkiségének és nemzeti öntudatának a kiépítéséért! Nem másért, de fajunk ösi jogaiért s a magyar nemzetépítés tiszta, világos célkitűzéseiért harcolunk önzetlen, hű szolgálattal!*

Évszázadok óta nem engedték meg a magyaroknak, hogy rácszméljen a maga igazi faji-öntudatára!

E könyv célja, *hogy eme évszázados mesterséges hitetés és nemzetrontás* romjai alól kiszabadítsa a vergődő magyarságot s talpra állítva és lelket megerősítve, indítsa új ezredéves útjára ezt a dicsőséges multú, de oly igen magára hagyott magyar népet!

A könyvben erősen hangsúlyozott és bővebben kifejtett tétel: *az India felé való igazodás.*

Igen, ez már meghatározott célkiűzéssel történt. Tudtul akarjuk adni a világnak a mi legközvetlenebb odatartozásunkat!

Láttuk, hogy mily szorosan egybe van építve a magyar faj két világgrészben települt népének azonos lelkiisége.

Nem tagadjuk, hogy telíteni akarjuk valónkat azok lelkiiségének értékeivel is, *hogy igazra váljék a japánok nagy szentjének s a magyarok szegény vándorának, Körösi Csoma Sándornak a mondása:*

„Keressetek, kutassatok, mert az egész világ egyetlen nemzete sem talál annyi kincset kultúrájának gyarapítására, mint a magyar társadalom, az ősi indiai kultúra tárházában!”

Amivel kezdtük, fejezzük be azzal... Cselekedni akarunk! Mindent és mindenben:

Ösi szittya hittel,
Ösi szittya módon,
Ösi szittya erővel!

Budapest, 1939 augusztus 10-én.

Zajti.

Tartalom mutató.

MAGYAR ÉVEZREDEK.

	Oldal
Bevezető sorok	7
I. A magyarság történelme és faji öntudata:	
1. Skytha, — hun, — avar, — turk, — magyar faji azonosság	13
2. Az ősi magyar mult	22
II. Történelmi áttekintés:	
1. Hadak útja	59
2. Mit mondanak a régi magyar krónikák?	84
III. A skytha sors:	
1. A skythák	93
2. A magyar mult kezdetei.....	105
IV. A hunok:	
1. Turán és Irán küzdelme	124
2. A skytha-hun nép története Atilla idejéig	138
3. Az európai hunok.....	155
4. A hunok harca	162
V. Atilla királyról:	
1. A meotiszi pusztákon	179
2. Isten ostora	188
VI. A hun birodalom sorsa:	
1. Az udaipuri fejedelmi ház	194
2. Magyar fejedelem népe	210
3. Összefoglaló a hunokról — a magyarokról	228

VII. A kiegészítő-törzsek:

	Oldal
1. Az onogur-hunok, avarok, székelyek	239
2. A kun — uz — bessenyő	251

VIII. A magyarok:

1. A honfoglalás előtt	258
2. A skythizmus és semitizmus harca	265
3. A honfoglalás	281
4. Az ezredik év.....	290
5. A mai időkig	300
6. El lehet-e felejtetni a multat?.....	322

IX. Déli és északi fajtakapcsolatok.	342
--------------------------------------	-----

X. A magyar nép lelkülete:

1. A puszták népe	362
2. A magyar nép lelkületének kialakulása ..	368
3. A skythaság „sorstere“.....	389

FÜGGELEK.

I. A Rigvédák szent hagyományai (Abinash Chandra Das)	411
II. A Puránák hagyományai (Iwala Prasad Singhal)	413
III. A turáni hunok (Irta: Zajti Ferenc)	415
IV. A skythákról:	
a) Skythia (Béla király névtelen jegyzője). Ford. Szabó Károly	444
b) A skythák (Nagy Géza)	445
V. Hindu legendák a magyarokról (Zaya Akmal)	447
VI. A magyarság alapnépelemét képező „Fehér-Hunokról“. (Ford. gróf Kuun Géza latin szövegéből)	452
VII. Száz év a fehér-hunok történetéből (Kr. u. 453—553). (Jivanji Jamshedji Modi, Bombay)	457

VIII. A székelyek eredete. (Az onogur-hunok, — avarok, — székelyek.) (Thury József)	463
IX. Az ősi kunok, — ősi jászok (Zajti F.) ..	468
X. A „turk“-ok (= magyarok) eredete	471
XI. A „kabar“ népről	473
XII. Árpád, Turkia nagyfejedelme. (Constantinus Porphyrogenitus, a X., XI, és XII. szerzője.)	473
XIII. A magyarok haditaktikájáról (Bölcös Leó)	475
XIV. A IX. Gergely idejében felfeltalált Nagy- Lengária dolgáról. (Rikhard prédikátor levele)	479
XV. Az indiai „Hunzá“-k. (Dr. Tóth Jenő) ..	482
Befejező sorok	490

FÜGGELEK.

1. A „Turániak“, uralaltájiak néprajzi tér- képe (Japán térk.)	437
2. A „Turániak“ ázsiai és európai települése (Angol térk.)	453
3. A magyarság eredete	404
4. Indiai díszítő motívumok	485

MELLÉKLETEK:

- I. a) A magyarok bejövetele. (Függelék I.)
- b) Az áldozati-kehelyt tartó sírszobrok elterjedése jelzi a skytha-hun népek szétraajzásának útja irányát (Függelék II.)
- II. a) Indiai hun típusok.
- b) Egyes fajok jellegzetes típusai.
- III. Fergusson: „Mindazt, amit építettek Indiában, a Turániak (=skythák, hunok építették.“ (Függelék III.)

a) A magyarok bejövetele. Feszty Ár

Góg fejedelem. Atlasz Catalan 1375.

A magyarok lovasrohama.

Árpád vezértársaival

b) Az áldozati-kehelyt tartó sírszobrok elterjedése jel

Áldozati-kehelytartó sírszobrok. (Strzygowski gyűjtése.)

Azték. (Amerika)

Sumir (Sumér).

Maya. (Amerika)

Skytha.

Mongol

festménye (Budapest).

jedelemasszony kocsija.

Táborozás.

Hálaáldozat.

hun népek szétrajzásának útja-irányát.

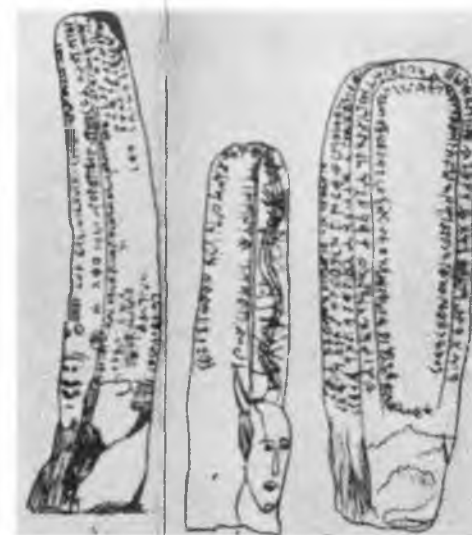
hun. Spanyolország (Madrid).

Oroszország (Moszkva).

Oroszország.

Oroszország. (Jenisszei.)

Turk. (Kínai Turkesztán).

Tervezte: Zajti Ferenc.

a) Indiai hun típusok

Dsongrál. (Ősi hun falu.)

Fekete hun (turkomán) és (jobbról) fehér-hun típusok. Bhim, Merwáta, (Magara).

Bhim. (Magara.)

Dsongrál.

Ahmedabad.

b) Egyes fajok

Hyksosz.

Ajnó. (Japán alap-típus.)

Husvét szigeti ősi típus.

Himalája.

Lapp. (Neve: Turi János.)

Tibeti.

ti Ferenc indiai felvételei.)

Bhim. (Magara.)

Ahmedabad. (Gudzsár-hun.)

Bhim. (Magara.)

Bhim. (Magara.)

Dsongrál.

Dsongrál.

gzetes típusai.

Kabar (Kaukázus).

Magyar.

Avar (Kaukázus).

Mongol.

Rádzsput (India).

Tervezte: Zajti Ferenc